

สวดพระมอาลัย : การศึกษาตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร
The Tradition of the Phra Malai : A Study of the Ethnography
Of Communication

สุวิมล เวชวิโรจน์
Suwimon Vatviroj

วิทยานิพนธ์นี้สำหรับการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาไทยและภาษาไทยประยุกต์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Fulfillment of the Requirements for the
Degree of Master of Arts in Thai and Applied Thai
Prince of Songkla University

2566

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

สวดพระมาลัย : การศึกษาตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร
The Tradition of the Phra Malai : A Study of the Ethnography
Of Communication

สุวิมล เวชวิโรจน์
Suwimon Vatviroj

วิทยานิพนธ์นี้สำหรับการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาไทยและภาษาไทยประยุกต์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Fulfillment of the Requirements for the
Degree of Master of Arts in Thai and Applied Thai
Prince of Songkla University

2566

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์ สวดพระมาลัย : การศึกษาตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร
 ผู้เขียน นางสาวสุวิมล เวชวิโรจน์
 สาขาวิชา ภาษาไทยและภาษาไทยประยุกต์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

คณะกรรมการสอบ

.....
 (รองศาสตราจารย์ ดร. ญฐ อังศุวิริยะ)

.....ประธานกรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

.....กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จอมขวัญ สุทธินนท์)

.....
 (ดร. จตุพร เพชรบูรณ์)

.....กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร. ญฐ อังศุวิริยะ)

.....กรรมการ
 (ดร. จตุพร เพชรบูรณ์)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับ
 การศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยและภาษาไทยประยุกต์

.....
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เกกิง วงศ์ศิริโชติ)

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้มาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคลที่มีส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ.....

(รองศาสตราจารย์ ดร. ญฐ อังศุวิริยะ)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลงชื่อ.....

(ดร. จตุพร เพชรบูรณ์)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ลงชื่อ.....

(นางสาวสุวิมล เวชวิโรจน์)

นักศึกษา

(4)

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน และ
ไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ.....

(นางสาวสุวิมล เวชวิโรจน์)

นักศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์ สวดพระมาลัย : การศึกษาแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร
 ผู้เขียน นางสาวสุวิมล เวชวิโรจน์
 สาขาวิชา ภาษาไทยและภาษาไทยประยุกต์
 ปีการศึกษา 2565

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างสถานการณ์การสื่อสารในการสวดพระมาลัย และภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมจากการสวดพระมาลัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีกลุ่มประชากร และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มคนสวดพระมาลัย และกลุ่มผู้ชม ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบบเจาะจง โดยใช้ทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสารตามกรอบ SPEAKING ของเดล ไฮมส์มา วิเคราะห์สถานการณ์การสื่อสารในการสวดพระมาลัย จำแนกการศึกษาออกเป็น 3 สถานการณ์การสื่อสาร คือ การสวดพระมาลัยในงานพิธีศพ งานตามส่วนราชการและงานเอกชน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้อมูลเอกสาร แผ่นบันทึกภาพเคลื่อนไหวการสวดพระมาลัย ตัวบทพระมาลัยฉบับลายมือเขียน การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการณ์ภาคสนาม

ผลการวิจัยพบว่า แต่เดิมที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีการสวดพระมาลัยมีเฉพาะในงานศพเท่านั้น หากปัจจุบันมีการขยายพื้นที่สวดพระมาลัยเพื่ออนุรักษ์ประเพณีออกไปเป็นการสวดในส่วนราชการ และเอกชน โครงสร้างสถานการณ์การสื่อสารในการสวดพระมาลัย จัดว่าเป็นการสื่อสารประเภทการ แสดงเฉพาะกลุ่มคนที่สนใจ ดังนั้นลักษณะของภาษาจึงมีความจำเพาะเจาะจง ในที่นี้ คือบทในกาล และบทล่านอกใช้สวดพระมาลัยในงานพิธีศพ ในขณะที่เมื่อนำการสวดพระมาลัยไปแสดงในส่วน ราชการและงานเอกชนจะสวดเฉพาะบทล่านอกเท่านั้น กล่าวได้ว่าการสวดพระมาลัย มีลักษณะที่ แตกต่างกัน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจลักษณะของแต่ละงานตั้งแต่ ฉาก ผู้ร่วม สื่อสาร จุดมุ่งหมายของการจัดงาน การลำดับวัจนกรรม น้ำเสียง เครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสาร บรรทัด ฐานของปฏิสัมพันธ์ และประเภทของการสื่อสารในแต่ละแบบแผนการสื่อสารของการสวดพระมาลัย ในแต่ละสถานการณ์การสื่อสาร

การวิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมสามารถจำแนกออกเป็น 4 ประการ คือ ประการแรก ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมด้านความเชื่อ ได้แก่ ความเชื่อตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา และ ความเชื่อทางไสยศาสตร์ ประการที่สอง ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางด้านภูมิปัญญาพื้นบ้าน ได้แก่ วิธีชีวิตตามธรรมชาติ การคมนาคม สถาปัตยกรรมบ้านเรือน เครื่องมือเครื่องใช้ สัญญาณบอกเวลา การแต่งกาย เครื่องดนตรี และธรรมเนียมการทำศพ ประการที่สาม ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทาง ภาษาที่ปรากฏในตัวบทพระมาลัย ได้แก่ สำนวนสุภาษิต คำเรียกความสัมพันธ์ของคน พุดแบบใช้

(6)

ความเปรียบ ภาษาถิ่น และภาษาบาลี และประการที่สี่ ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางด้านค่านิยม ได้แก่ รึกนวลสงวนตัว และค่านิยมความงามของผู้หญิง

คำสำคัญ : สวดพระมาลัย, ชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร

Thesis Title	The Tradition of the Phra Malai : A Study of the Ethnography
Author	Miss Suwimon Vatviroj
Program	Thai and Applied Thai
Academic Year	2022

ABSTRACT

The purpose of this research aims to analyze the structure of communication situations in Chanting the Phra Malai and language that reflects culture from it. It used qualitative research method and had a group of population and a group of key informants derived from chanting group and the audience group. The researcher selected key informants using purposive sampling. This research had used the ethnographic theory of communication based on the SPEAKING framework of Del Heims to analyze the communication situations in chanting the Phra Malai. There are classified into 3 communication situations as following; chanting the Phra Malai at the funerals, public, and private events. The tools used in the research were documentary data, video recordings of the Phra Malai chanting and handwritten manuscripts, in-depth interviews and field observations.

The findings showed that originally, Phra Malai chanting was only available at funerals in Surat Thani province. At present, there is an expansion of the prayer area to preserve the tradition, it will be chanted in the public and private events. Moreover, the structure of the communication situations in chanting the Phra Malai is a kind of communication for specific groups. Therefore, the nature of language is specific which is during and odds and ends chapters that will be used in funeral ceremonies, whereas when chanting Phra Malai is performed in public, and private events, only the odds and ends chapter is chanted. The chanting of Phra Malai has different characteristics. It is essential to understand the nature of the event, from the setting, the communicators, the purpose of the event, the sequence of the speech act, the tone, the communication tools, the norms of interaction, and the type of communication in each pattern of chanting Phra Malai in each situation.

Language analysis that reflects culture can be classified into four aspects as follows; firstly, the language that reflects belief culture is based on Buddhist doctrines and superstitions. Secondly, the language that reflects the culture of local wisdom includes natural livelihoods, transportation, household architecture, tools, time signs, costumes, musical instruments, and funeral customs. Thirdly, the language that reflects the language culture that appears in the Phra Malai script is idioms, proverbs, pronouns according to the status of the speaker and those speaking with, use analogy, dialect and Pali language. Fourthly, the language that reflects the values of the culture are self-preservation and women's beauty values.

Keywords: Chanting the Phra Malai, Ethnography of Communication

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐ อังศิริวิริยะ และ ดร.จตุพร เพชรบุรณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำแนะนำปรึกษา เติมเต็มข้อมูลในด้าน ภาษาและวัฒนธรรม ตลอดจนปรับปรุงแก้ไขงานต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ผู้ช่วย ศาสตราจารย์ ดร.ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จอมขวัญ สุทธินนท์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยตระหนักถึงความเสียสละเวลาอันมีค่าและความ พุ่มเทของอาจารย์ทุกท่าน และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ ตรวจสอบแบบสอบถาม ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างทั้ง คณะพระมาลัยและคุณณรงค์ เสมียนเพชร ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอไชยารวมทั้งผู้มีพระคุณที่ ไม่ได้เอ่ยนามที่ให้ความเมตตา และอนุเคราะห์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย จนทำให้วิทยานิพนธ์ ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี

ขอขอบพระคุณ คุณกิตติปัทม์ แสงงาม นักวิชาการของคณะศิลปศาสตร์ ซึ่งเป็นผู้ที่คอย ประสานงาน อำนวยความสะดวกตลอดหลักสูตรการศึกษา ขอขอบคุณคำแนะนำ ตลอดจนการ ช่วยเหลือจากเพื่อน ๆ รุ่นพี่ และรุ่นน้องสาขาภาษาไทยและภาษาไทยประยุกต์ที่ให้การช่วยเหลือ และภาพจำที่เต็มไปด้วยความสุขตลอดระยะเวลาที่เข้าศึกษาในระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านจากใจ เนื้อคำขอบคุณคือแรงใจที่ได้รับจากมารดา และคนในครอบครัวซึ่งเป็น “ผู้ให้” ที่ยิ่งใหญ่ผู้มอบพลังความรัก ความหวังใจ กำลังใจซึ่งได้รับมา ตลอดชีวิตและเป็นผู้เฝ้ารอคอยอีกหนึ่งความสำเร็จของผู้วิจัย ประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอน้อมเป็นเครื่องแสดงความกตัญญูตเวทิตาคุณแต่บิดา ปู่ย่าตายาย ผู้ล่วงลับผู้ปลูกฝังให้ลูก ๆ รัก การเรียนใฝ่การศึกษา ขอขอบพระคุณเพื่อนร่วมงาน พี่ ๆ น้อง ๆ สาขาวิชาภาษาไทยที่เปรียบเสมือน บ้านอีกหลังที่คอยเข้าใจ และเป็นกำลังใจให้เสมอมา รวมทั้งขอบคุณตัวข้าพเจ้าเองที่อดทน มุ่งมั่น ตั้งใจทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้เกิดขึ้น

สุวิมล เวชวิโรจน์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1. บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	6
สมมติฐานของการศึกษา.....	6
ขอบเขตของการศึกษา.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2. แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
ประวัติความเป็นมาของพระมาลัย.....	9
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพระมาลัย.....	17
แนวคิดทฤษฎีทางชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร.....	21
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร.....	22
3. วิธีดำเนินการวิจัย	27
กลุ่มข้อมูลและการคัดเลือกข้อมูล.....	27
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	29
การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล.....	37
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
4. ผลการวิจัย	39
ส่วนที่ 1 โครงสร้างสถานการณ์สื่อสารในการสวดพระมาลัย.....	39
ฉาก	40
ผู้ร่วมเหตุการณ์	47
จุดมุ่งหมาย.....	51
ลำดับวัจนกรรม	54
กุญแจหรือน้ำเสียง	84
เครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสาร	88
บรรทัดฐานและการปฏิสัมพันธ์	89
ประเภทของการสื่อสาร	92

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ส่วนที่ 2 ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมจากการสวดพระมาลัย.....	95
ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางความเชื่อ	96
ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางด้านภูมิปัญญาพื้นบ้าน.....	106
ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางภาษาที่ปรากฏในตัวบทพระมาลัย	114
ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมด้านค่านิยมของไทย.....	120
5. อภิปรายผล สรุป และข้อเสนอแนะ.....	123
สรุปผลการวิจัย.....	123
อภิปรายผลการวิจัย.....	134
ข้อเสนอแนะ.....	137
บรรณานุกรม.....	139
ภาคผนวก.....	144
ภาคผนวก ก ประกาศนียบัตรและโล่รางวัลที่สืบเนื่องจากการทำวิจัย.....	145
ภาคผนวก ข เอกสารรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์.....	148
ภาคผนวก ค ตัวอย่างบทสวดพระมาลัยบทในกาลและบทลำนำ.....	154
ประวัติผู้เขียน.....	167

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
ตาราง 3.1 คำถามในการวิเคราะห์องค์ประกอบของการสื่อสาร.....	31
ตาราง 3.2 การรวบรวมข้อมูลในแต่ละสถานการณ์การสื่อสาร	34
ตาราง 3.3 แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล	39
ตาราง 4.1 แสดงลักษณะโครงสร้างสถานการณ์การสื่อสารในการสวดพระมาลัย	40
ตาราง 4.2 เหตุการณ์สื่อสารการสวดพระมาลัย	54
ตาราง 4.3 แสดงลักษณะโครงสร้างการลำดับวัจนกรรมในเหตุการณ์สื่อสารเริ่มการแสดง งานพิธีศพ	61
ตาราง 4.4 แสดงลักษณะโครงสร้างการลำดับวัจนกรรมสื่อสารในเหตุการณ์สื่อสารเริ่ม การแสดงในงานตามส่วนราชการและเอกชน	62
ตาราง 4.5 แสดงลักษณะโครงสร้างวัจนกรรมที่ปรากฏในเหตุการณ์สื่อสารสวดพระมาลัย ในงานพิธีศพ	80
ตาราง 4.6 แสดงลักษณะโครงสร้างวัจนกรรมที่ปรากฏในเหตุการณ์สื่อสารสวดพระมาลัย ในงานตามส่วนราชการและเอกชน	81
ตาราง 4.7 แสดงลักษณะโครงสร้างการลำดับวัจนกรรมในเหตุการณ์สื่อสารปิดการแสดง	84
ตาราง 4.8 ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมจากการสวดพระมาลัย	96
ตาราง 5.1 สรุปลักษณะโครงสร้างสถานการณ์การสื่อสารในการสวดพระมาลัย	124
ตาราง 5.2 สรุปลักษณะภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมจากการสวดพระมาลัย	131

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
ภาพที่ 4.1 ด้านหน้าคณะสวดพระมาลัยบริเวณโรงศพในงานพิธีศพ.....	42
ภาพที่ 4.2 ด้านหน้าคณะสวดพระมาลัยออกทำทางประกอบในงานพิธีศพ	42
ภาพที่ 4.3 อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบพิธีไหว้ครู.....	43
ภาพที่ 4.4 ด้านหน้าคณะสวดพระมาลัยในงานตามส่วนราชการบริเวณวัดเวียง อำเภอยะโฮง	44
ภาพที่ 4.5 บนเวทีในศาลาวัดเวียง อำเภอยะโฮงก่อนสวดพระมาลัย.....	45
ภาพที่ 4.6 ด้านหน้าคณะสวดพระมาลัยบนเวทีในร้านอาหารเพื่อนเดินทาง อำเภอยะโฮง..	46
ภาพที่ 4.7 ผู้ชมการสวดพระมาลัยในศาลางานพิธีศพ.....	49
ภาพที่ 4.8 ผู้ชมการสวดพระมาลัยในงานตามส่วนราชการบริเวณวัดเวียง อำเภอยะโฮง....	50
ภาพที่ 4.9 ผู้ชมงานจัดเลี้ยงเกษียณอายุในร้านอาหารเพื่อนเดินทาง อำเภอยะโฮง.....	50
ภาพที่ 4.10 ชนาง.....	106
ภาพที่ 4.11 ของใช้ในการขี้ม้า	110

รายงานผลการตีพิมพ์

ลำดับที่	ชื่อบทความ	วารสาร	ฐาน TCI	เผยแพร่
1	ชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการ สื่อสาร : การประยุกต์ใช้ใน การสวดพระมาลัย จังหวัด สุราษฎร์ธานี	วารสารสังคมศาสตร์และ มานุษยวิทยาเชิงพุทธ	TCI 1	ปีที่ 7 ฉบับที่ 12 (ธ.ค. 2565)
2	ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรม จากการสวดพระมาลัยคณะ วารี ปัญญาอภิวังค์ จังหวัด สุราษฎร์ธานี	วารสารสังคมและ วัฒนธรรม	TCI 1	ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (ม.ค.-มิ.ย.2566)

1 จาก 1

วส.ม. 2565/305

วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ

วัดวังตะวันตก 1343/5 ถนนราชดำเนิน

ตำบลคลัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร. 061-5262919 โทรสาร. 075-340-042

26 ธันวาคม 2565

เรื่อง ตอบรับการตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย

เจริญพร นางสาวสุวิมล เวชวิโรจน์

ตามที่ นางสาวสุวิมล เวชวิโรจน์ และ รศ.ดร.ณฐ อังศุวิริยะ, ดร.จตุพร เพชรบูรณ์ ได้ส่งบทความวิจัยเรื่อง “ชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร : การประยุกต์ใช้ในการสวดพระมาลัย จังหวัดสุราษฎร์ธานี (ETHNOGRAPHY OF COMMUNICATION : IMPLICATION FOR CHANTING THE PHRA MALIA, SURATTHANI PROVINCE)” เพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ วัดวังตะวันตก จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งได้รับการคัดเลือกเข้าสู่ฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (ศูนย์ TCI) ได้ถูกจัดกลุ่มคุณภาพวารสารประจำปี พ.ศ.2563 ให้เป็นวารสารที่มีคุณภาพกลุ่มที่ 1 (TCI ฐาน 1) และอยู่ในฐานข้อมูล TCI จนถึง 31 ธันวาคม 2567 โดยจะดำเนินการจัดพิมพ์ในฉบับต่อไปตามระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้ บัดนี้กองบรรณาธิการวารสารฯ ได้รับบทความของท่านเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ในการนี้ วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ วัดวังตะวันตก จังหวัดนครศรีธรรมราช ขอรับรองว่าบทความได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องทางวิชาการ โดยกองบรรณาธิการวารสารฯ และผู้ทรงคุณวุฒิเรียบร้อยแล้ว พร้อมทั้งมีมติเห็นควรรับตีพิมพ์บทความวิจัยเรื่องดังกล่าว ซึ่งจะนำบทความของท่านตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ วัดวังตะวันตก จังหวัดนครศรีธรรมราช ในปีที่ 7 ฉบับที่ 12 (ธันวาคม 2565) นี้

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูวินัยธรสุวิยา สุริโย,ดร.)

บรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ

QR-Code

ตรวจสอบหนังสือรับรอง

QR-Code

วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ

วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเรียง

572 ถนนราชดำเนิน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง

จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร. 061-5262919 โทรสาร. 075-340-042

วสว. 2566/001

7 มกราคม 2566

เรื่อง ตอบรับการตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย

เรียน นางสาวสุวิมล เวชวิโรจน์

ตามที่ นางสาวสุวิมล เวชวิโรจน์ และ รศ.ดร.ณัฐ อังศุวิริยะ, ดร.จตุพร เพชรบูรณ์ ได้ส่งบทความวิจัยเรื่อง "ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมจากการสวดพระมาลัยคณะวาริ ปัญญา อภิวงศ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี (THE LANGUAGE THAI REFLECTS THE CULTURE OF CHANTING PHRA MALAI OF THE VAREE HOUSE, PANYAPIWONG, SURAT THANI PROVINCE)" เพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเรียง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งได้รับการคัดเลือกเข้าสู่ฐานข้อมูล ของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (ศูนย์ TCI) ได้ถูกจัดกลุ่มคุณภาพวารสารประจำปี พ.ศ.2565 ให้เป็น วารสารที่มีคุณภาพกลุ่มที่ 1 (TCI ฐาน 1) และอยู่ในฐานข้อมูล TCI จนถึง 31 ธันวาคม 2567 โดยจะดำเนินการจัดพิมพ์ในฉบับต่อไปตามระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้ บัดนี้กองบรรณาธิการวารสารฯ ได้รับบทความของท่านเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ในการนี้ วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเรียง จังหวัดนครศรีธรรมราช ขอรับรองว่าบทความได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องทางวิชาการ โดยกองบรรณาธิการวารสาร และผู้ทรงคุณวุฒิเรียบร้อยแล้ว พร้อมทั้งมีมติเห็นควรรับตีพิมพ์บทความวิจัยเรื่องดังกล่าว ซึ่งจะนำบทความของท่านตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเรียง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม 2566) นี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป

เรียนมาด้วยความเคารพ

(นางสาวปญญาดา จงละเอียด)

บรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศาสนาเป็นสถาบันทางจิตใจอันเป็นที่รวมแห่งความเชื่อ ความศรัทธา และเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คน ศาสนาจึงมีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อและพฤติกรรมของผู้คนจนกลายเป็นพื้นฐานสำคัญของประเพณีและวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ในสังคม และเนื่องจากศาสนามีบทบาทหน้าที่สำคัญคือ “การอบรมสั่งสอน” ดังนั้นศาสนาจึงเป็นบ่อเกิดของวรรณกรรมอีกทางหนึ่งด้วย ประกอบกับสังคมไทยเป็นเมืองพุทธศาสนาที่สืบทอดมาช้านาน จึงมีวรรณกรรมเกี่ยวกับพุทธศาสนาอยู่เป็นจำนวนมาก (ธวัช ปุณโณทก, 2525, น. 15)

วรรณกรรมในท้องถิ่นใต้ก็เช่นเดียวกัน มีเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนาเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่มักเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับการสอนจริยธรรมอันเป็นหน้าที่หลักของสถาบันศาสนา หลักธรรมที่แทรกอยู่ในวรรณกรรมท้องถิ่นมักจะเน้นเรื่องกฎแห่งกรรมหรือเน้นให้เห็นว่าการทำบุญจะได้ผลตอบแทน คือจะได้พบกับสันติสุขทั้งในชาตินี้และชาติหน้า ส่วนหลักคำสอนเป็นแก่นแท้ของพุทธศาสนาซึ่งได้แก่เรื่องนิพพานและการตัดกิเลสให้หลุดพ้น ฉะนั้นชาวบ้านมักเชื่อกันว่าการสร้างหนังสือถวายวัดจะได้านิสงส์มาก จึงนิยมสร้างหนังสือถวายวัดเป็นพุทธบูชา และเรื่องที่นิยมสร้างเป็นหนังสือถวายวัดมากที่สุดคือเรื่องพระมาลัย (สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, 2523, น. 101) นอกจากนี้พระมาลัยยังผูกโยงกับประเพณีซึ่งเป็นวาระสุดท้ายของชีวิตคือการจัดงานพิธีศพควบคู่ไปกับการสวดพระมาลัย (ภัทรพล แสงเงิน, 2562, น. 69-78)

เมื่อกล่าวถึงการสวดพระมาลัยของชาวอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ไม่พบหลักฐานแน่ชัดว่าเริ่มมีมาแต่เมื่อใด จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านในอำเภอไชยา ได้ความว่าการสวดพระมาลัยในชุมชนน่าจะมีมาเป็นร้อย ๆ ปีแล้ว ชาวบ้านอำเภอไชยาจะมีการสวดพระมาลัยเฉพาะในงานศพเท่านั้น โดยมีการเล่าต่อกันว่าเมื่อมีคนตายจะมีการสวดพระมาลัยแทบทุกงานศพ ในอดีตงานศพแต่ละงานจะมีการสวดพระมาลัยแทบทุกคืน หรือต้องมีการสวดให้ได้สักคืนหรือมากกว่านั้นตามกำลังและความสะดวกของทางเจ้าภาพ การสวดพระมาลัยในงานศพจึงเป็นการบ่งบอกสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเจ้าภาพ กล่าวคือเป็นการวัดความกว้างขวางเป็นที่รู้จักเคารพหรือมีญาติพี่น้อง มีสมิครพรรคพวกของผู้ตายหรือเจ้าภาพไปด้วยโดยปริยาย และการสวดพระมาลัยยังเป็นที่นิยมของคนหนุ่มสาวในอดีตเพราะถือเป็นความสามารถพิเศษ ทั้งยังเป็นเรื่องได้เปรียบในการเกี้ยวผู้หญิงของคนหนุ่มในสมัยก่อน ทั้งนี้เพราะคณะมาลัยจะได้ขึ้นไปสวดพระมาลัยบนบ้านของเจ้าภาพงานศพ และสามารถร้องกลอนสดหรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “กลอนมุตโต” เกี่ยวพาราสิหญิงสาวที่มาช่วยในงานศพโดยไม่ค่อยมีใครถือโทษ

การสวดพระมาลัยในอดีต พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นผู้สวดมีจำนวน 4 รูป หรือเรียกว่า 1 เติง ใช้तालปัตรบังหน้าขณะสวด พระที่สวดพระมาลัยต้องฝึกหัดสวดจนเกิดความชำนาญ เนื้อหากล่าวถึงพระมาลัยว่าเป็นพระอรหันต์มีอิทธิฤทธิ์มากได้ไปโปรดสัตว์ในนรก แล้วเดินทางไปบูชาเจดีย์จุฬามณีบนสวรรค์ พร้อมทั้งกล่าวถึงเรื่องราวในยุคของพระศรีอารีย์ เนื้อหาส่วนใหญ่กล่าวถึงเรื่องบาปบุญคุณโทษ และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข ต่อมาประมาณ พ.ศ. 2455-2457 การสวดพระมาลัยได้เปลี่ยนจากพระสงฆ์มาเป็นฆราวาสเป็นผู้สวดแทน โดยสวดหลังจากพระสงฆ์สวดพระอภิธรรมจบแล้ว (อร่ามรัศมี ด้วงชนะ, 2538, น. 35-36)

อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้สวดพระมาลัยได้เปลี่ยนจากพระสงฆ์มาเป็นฆราวาส ทำให้รูปแบบการสวดพระมาลัยเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย กล่าวคือ ในระยะแรกที่พระสงฆ์เป็นผู้สวดพระมาลัยเนื้อหาที่นำมาใช้สวดจะเป็นเรื่องพระมาลัยเท่านั้น แต่เมื่อเปลี่ยนมาเป็นฆราวาสเป็นผู้สวด เนื้อหาที่ใช้สวดจะแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับพระมาลัย ซึ่งนิยมเรียกการสวดเนื้อหานี้ว่า “บทในกาล” ผู้วิจัยจะขอยกตัวอย่างมาเพียงบทแรก การสวดบทนี้เริ่มต้นด้วยการกล่าวว่า “ในกาลอันลับล้น พ้นแล้วไปในครั้งก่อน ภิกษุหนึ่งได้ซึ่งพระพร ชื่อมาลัยเทพเถร” ภาคแรกพระมาลัยไปยมโลกสถาน เพื่อโปรดสัตว์นรก จากการศึกษาเบื้องต้นของผู้วิจัยทางเว็บไซต์ www.m-culture.g.th/suratthani จากคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ประจำปี พ.ศ. 2561 พบว่า มีการใช้ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมในการนับถือพุทธศาสนาแบบชาวบ้านที่เชื่อในเรื่องกรรมและการเวียนว่ายตายเกิดผลักดันให้เกิดประเพณีการสวดพระมาลัยเพราะชาวบ้านเชื่อว่าการสวดพระมาลัยจะเป็นบทสวดส่งดวงจิตวิญญาณผู้ตายและยังเป็นการอยู่เป็นเพื่อนเจ้าภาพไม่ให้งานศพเงียบเหงา

ตัวอย่างบทในกาล

ในกาลอันลับล้น	พ้นไปแล้วในครั้งก่อน
ภิกษุหนึ่งได้ซึ่งพระพร	ซึ่งพระมาลัยเทพเถร
อาศัยบ้านกำพวด	ชนบทนั้นจัดเจน
อันเป็นบริเวณ	ในแคว้นแคว้นแดนลงกา
พระมาลัยผู้มีฤทธิ์	ท่านประสิทธิ์ด้วยปัญญา
คลองศีลทรงศึกษา	ใจละเอียดในทางธรรม
พระมาลัยลงไปโปรดสัตว์	ดุจดั่งองค์โมคคัลลาน
ให้นรกเย็นสำราญ	พ้นจากยากเพียงปางตาย
พระมาลัยท่านยังอยู่	เมื่อเล็กดำบันดาลหาย
พันทุกข์อันตราย	ในนรกแสนเย็นใจ

จากตัวอย่างบทในกาลที่กล่าวมาข้างต้นสามารถวิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมในด้านความเชื่อในเรื่องนรกสวรรค์โลกพระศรีอารีย์ พระธาตุจุฬามณีบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ อิทธิฤทธิ์ของพระมัลลย์คล้ายคลึงกับอิทธิฤทธิ์ของพระโมคคัลลานะ จากตัวอย่างเป็นเพียงบางส่วนของบทในกาลซึ่งเป็นบทสวดพระมัลลย์ที่กล่าวถึงประวัติของพระมัลลย์ดังตัวอย่างที่ยกมาแล้ว ส่วนที่สองจะเป็นบทสวดนอกเหนือจากหนังสือพระมัลลย์ หรือเรียกว่า “บทล่านอก” ซึ่งจะนำเรื่องมาจากการตัดตอนวรรณกรรมมาใช้สวดดำเนินเรื่อง แต่ไม่นำมาตั้งแต่ต้นจนจบ เนื่องจากเรื่องเหล่านั้นยาวเกินไป จึงอาจนำมาบางบทบางตอนซึ่งผู้สวดเห็นว่าไพเราะหรือสนุกสนานมาใช้สวด หรือมีการแต่งคำร้องขึ้นมาเอง ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเว็บไซต์ www.m-culture.g.th/suratthani จากคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ประจำปี พ.ศ. 2561 ขอยกตัวอย่างบทล่านอกที่คณะพระมัลลย์นิยมร้องเป็นประจำ ดังนี้

ตัวอย่างบางตอนจากเรื่องนางมอญ

นางมอญสร้อยกุ่มตามทุ่งเป็นทิว	ผูกคอกหม้อหิวตามทิวทุ่งนา
สร้อยกุ่มไม่ได้หน้าว่ายนํ้ามา	ไม่ได้กุ่มปลาเวทนาแก่นางมอญ
นางมอญลูกอ่อนวอนแม่กินนม	ยกขึ้นลูกชมถึงหน้าถึงตา
หลกหลกตกกระไดผ้าสไบลืมห่ม	แขกลาวมาชมของสงวนนางมอญ

ตัวอย่างบทล่านอกเรื่องนางมอญที่กล่าวมาข้างต้นสามารถวิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางด้านภูมิปัญญาพื้นบ้านในด้านการดำรงวิถีชีวิตตามธรรมชาติเพื่อนำมาประกอบอาหารด้วยวิธีการจับกุ่ม จับปลาตามท้องทุ่งนา และในการหาเลี้ยงชีพด้วยการจับสัตว์น้ำพวกกุ่ม ปลาพบว่าหากระดับน้ำสูงจะทำให้หาสัตว์น้ำได้ยาก ทั้งนี้จากตัวอย่างมีอีกประเด็นที่พบคือการใช้คำภาษาถิ่นทางภาคใต้ปรากฏให้เห็นในบทล่านอกร่วมด้วย เช่น คำว่า “สร้อย” เป็นการตักกุ่มด้วยการใช้ชะนางเป็นเครื่องมือจับกุ่ม และ คำว่า “หลกหลก” เป็นคำใช้บอกอาการรีบเร่ง ทั้งหมดนี้เป็นการสื่อให้เข้าใจกฎการสร้างสรรคการใช้ภาษากับวัฒนธรรมอันเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละวัฒนธรรม

ในด้านที่มาของพระมัลลย์เมื่อเปลี่ยนมือจากพระสงฆ์มาเป็นฆราวาส จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านในอำเภอไชยา ได้ความว่าพระมัลลย์ที่เป็นฆราวาสของชาวอำเภอไชยมาจากชาวเมืองนครศรีธรรมราชชื่อเดช มุสิกโก หนีการเก็บภาษีจากทางราชการ หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “หนีรัชช” มาอยู่ที่บ้านเวียง อำเภอไชยา จนมาได้ภรรยาและตั้งบ้านเรือน พร้อมทั้งเป็นผู้นำการสวดพระมัลลย์โดยเฉพาะส่วนที่เป็น “ล่านอก” มาเผยแพร่ในท้องถิ่นนี้จนเป็นที่นิยมของชาวอำเภอไชยาเป็นที่รู้จักกันในนาม “พระมัลลย์เดช” นอกเหนือจากพระมัลลย์เดชแล้ว ยังมีผู้สวดพระมัลลย์ที่มีชื่อเสียงเป็นที่นับถือว่าเป็นพระมัลลย์ชั้นครูอีก เช่น พระมัลลย์มี และพระมัลลย์ตาอู ซึ่งเป็นพระมัลลย์

รุ่นหลังพระมาลัยเดชและเสียชีวิตไปแล้ว ได้ถ่ายทอดความรู้และฝึกฝนลูกศิษย์มาหลายชั่วคน (อร่ามรัศมี ด้วงชนะ, 2538, น. 38-40) ทั้งนี้ จากการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมของอร่ามรัศมี ด้วงชนะ (2538, น. 44) ศึกษาประเพณีการสวดพระมาลัยของชาวอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าในเวลาต่อมาการเรียกคณะพระมาลัยเกิดจากการรวมตัวกันตามภูมิลำเนาของคณะพระมาลัยนั้น ๆ ทำให้การเรียกคณะพระมาลัยมาจากชื่อบ้านหรือตำบล เช่น คณะปากท่อ คณะบ้านกลาง คณะเลม็ด คณะโมถ่าย คณะบ้านเวียง คณะบ้านสามสัก สอดคล้องกับงานการศึกษาของอนันต์ อารีย์พงศ์ (2556, น. 21) ศึกษาเรื่องวรรณกรรมพระมาลัย: สารัตถะและการสืบทอด พบว่า การสวดพระมาลัยที่อำเภอไชยามีคณะมาลัยหลงเหลืออยู่ 3 คณะ คือ คณะพระมาลัยยางเตี้ย ตำบลโมถ่าย คณะพระมาลัยบ้านสามสัก ตำบลเวียง และคณะพระมาลัยวารี ปัญญาอภิวังศ์ ตำบลเลม็ด

ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2566 พบว่ามีคณะพระมาลัยวารี ปัญญาอภิวังศ์วงพระมาลัยเก่าแก่ของตำบลเลม็ดเพียงคณะเดียวที่ยังคงรับสวดพระมาลัยในงานศพและสวดพระมาลัยตามส่วนงานราชการ เอกชนรับไปออกงานตามสถานที่ต่าง ๆ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการตรวจสอบข้อมูลในเบื้องต้นด้วยการมีโอกาสชมการแสดงสาธิตของคณะพระมาลัยวารี ปัญญาอภิวังศ์ให้กับทางสำนักงานวัฒนธรรมอำเภอเวียงสระ และอำเภอพระแสงที่เข้ามาสังเกตการณ์ดำเนินงานของสำนักงานวัฒนธรรมอำเภอไชยา ในช่วงเดือนกรกฎาคม จากการสอบถามชาวบ้านได้ข้อมูลเบื้องต้นว่าคณะพระมาลัยในตำบลโมถ่าย และตำบลเวียงบางท่านยังมีชีวิตอยู่แต่ไม่รับงานแสดงแล้ว เพราะแต่ละท่านมีอายุไม่ต่ำกว่า 80 ปี บ้างก็อยู่ในสภาพที่ป่วยติดเตียงจึงยากต่อการรับงานแสดง ประกอบกับประกาศจากทางสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานีทางเว็บไซต์ www.m-culture.g.th/suratthani จากคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ประจำปี พ.ศ. 2561 มีประกาศรายชื่อพระมาลัยคณะวารี ปัญญาอภิวังศ์ให้ขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในด้านลักษณะแนวปฏิบัติทางสังคมพิธีกรรม

การสวดพระมาลัยมิได้ถือเป็นอาชีพ ผู้สวดพระมาลัยไม่ได้เรียกร้อยค่าจ้างหรือค่าตอบแทนในการสวด เพียงจัดเตรียมข้าวปลาอาหารเลี้ยงคณะมาลัยเท่านั้น และอาจมีเงินใส่พานเป็นค่ารถหรือค่าเดินทางบ้างเล็กน้อย การสวดพระมาลัยจึงต้องอาศัยผู้มีใจรักและมีความเสียสละพอสมควรจึงจะฝึกหัดและสวดได้ ทั้งนี้ส่งผลให้การสืบทอดวัฒนธรรมอาจขาดช่วงในรุ่นถัดไป เหมือนหลาย ๆ คณะที่ปิดตัวลง ต่างจากคณะพระมาลัยวารี ปัญญาอภิวังศ์ที่ยังคงได้รับการสืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่นอย่างไม่ขาดช่วง ปัจจุบันมีผู้สวดพระมาลัย จำนวน 8-10 คน แบ่งเป็นต้นเสียงหรือแม่เพลง 2 คน ที่เหลือเป็นลูกคู่ ทำหน้าที่ร้องรับทำนองสวดเป็นร้อยกรองลักษณะกลอนสุภาพ ไม่มีเครื่องดนตรีประกอบ หากเป็นการสวดพระมาลัยในพิธีศพจะแต่งกายด้วยผ้าสีขาวและสีดำเพื่อเป็นการให้เกียรติผู้ตายและเจ้าภาพ แต่ในการสวดพระมาลัยตามส่วนราชการ เอกชน เช่น สถาบันการศึกษา ร้านอาหาร โรงแรม ที่รับไปออกงานตามสถานที่ต่าง ๆ จะสวมใส่เสื้อผ้าตามสมัยนิยม

ถ้าจะร้อยเรียงความสัมพันธ์ของภาษากวีวัฒนธรรมผ่านมิติด้านกาลเวลา ผู้วิจัยพบว่าการสวดพระมอญมีความพยายามรักษาไว้ให้คงอยู่คู่เมืองไชยา แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าวัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนผ่านกาลเวลามานับรุ่นต่อรุ่นจะคงอยู่นิ่งหรือไม่เปลี่ยนแปลง แต่กลับแสดงให้เห็นว่าการดำรงอยู่ของการสวดพระมอญที่จัดว่าเป็นวัฒนธรรมพื้นบ้านประเภทหนึ่ง ในนิยามของวัฒนธรรมแล้ว จะมีลักษณะที่เป็น “วิวัฒน์” อย่างต่อเนื่อง นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2538, น. 1-5) ได้ อรรถาธิบายพลวัตแห่งวัฒนธรรมไว้อย่างน่าสนใจว่าไม่มีวัฒนธรรมใดที่เรารับรู้ความหมายที่แท้จริงได้ เพราะวัฒนธรรมอยู่ภายใต้กฎแห่งอนิจจัง พลันที่เราเริ่มต้นอธิบายถึงวัฒนธรรมใด องค์ประกอบของวัฒนธรรมนั้นก็เริ่มต้นเปลี่ยนแปลงไปแล้วเช่นกัน หากใช้จุดยืนความวิวัฒน์ทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นกระบวนการที่ไม่หยุดนิ่งแล้ว ก็จะทำให้วัฒนธรรมทุกชนิดรวมถึงการสวดพระมอญเมื่อสร้างสรรค์ตัวเองขึ้นมาแล้ว ก็อาจปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของบริบทสังคม เพื่อความอยู่รอดของวัฒนธรรมเอง

สอดคล้องกับงานการศึกษาของกาญจนา แก้วเทพ (2548, น. 49) ได้กล่าวถึงการปรับเปลี่ยนของวัฒนธรรมไว้เช่นเดียวกันว่ามีลักษณะเหมือนเหรียญสองด้าน กล่าวคือ มีทั้งด้านที่พยายามจะอนุรักษ์ให้เหมือนเดิม และอีกด้านที่พยายามจะปรับเปลี่ยน เมื่อพลิกหงายด้านใดขึ้นมาอีกด้านหนึ่งก็จะพยายามคัดง้างเป็นดุลยภาพคู่ขนานกันไป เช่นเดียวกับการสวดพระมอญของชาวอำเภอไชยา หากมองในแง่มิติด้านกาลเวลาที่เข้ามาพิสูจน์การสวดพระมอญอยู่หลายระลอก และพระมอญเองก็ยังคงไม่สูญหายไปจากชุมชน ซึ่งนั่นก็หมายความว่ามีการกระบวนการที่ทำให้พระมอญยังคงพยายามรักษาขนบการแสดงในพิธีศพอเอาไว้ และยังสะท้อนให้เห็นการปรับตัวของการสวดพระมอญในการขยายมิติด้านพื้นที่ไว้ใน การสวดพระมอญตามส่วนราชการ เอกชนรับไปออกงานตามสถานที่ต่าง ๆ ร่วมด้วย เพื่อให้วัฒนธรรมยังคงอยู่รอดและดำรงอยู่ให้ได้

สำหรับโลกวิชาการนั้น ในวงการศึกษารื่องพระมอญนักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสืบทอดทำนองสวดของพระมอญ เช่น งานการศึกษาในด้านการสืบทอดในพื้นที่เดียวกับงานวิจัยของอร่ามรัศมี ด้วงชนะ (2538) ที่ศึกษาเรื่องประเพณีสวดพระมอญของชาวอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งชี้ให้เห็นเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ความเชื่อ คุณค่าของการสวดพระมอญ ลักษณะดังกล่าวทำให้เห็นการ “ธำรงรักษา” การสวดพระมอญแบบดั้งเดิม ซึ่งแตกต่างจากงานการศึกษาของผู้วิจัยในแง่ของการชี้ให้เห็นความต่อเนื่องของวัฒนธรรมผ่านมิติกาลเวลาที่พยายามรักษาตัวตนของการสวดพระมอญในงานพิธีศพอไว้แต่ในขณะเดียวกันก็มีการขยายพื้นที่ในการสวดพระมอญตามส่วนงานราชการ และงานเอกชนด้วย และยังมีงานวิจัยของปรมินทร์ จารูร (2542) ศึกษาเรื่องการสืบทอดทำนองสวดและประเพณีสวดพระมอญที่บ้านหนองขาว จังหวัดกาญจนบุรี และอนันต์ อารีย์พงศ์ (2555) ศึกษาเรื่องพระมอญ: สารัตถะและการสืบทอด ซึ่งงานศึกษาดังกล่าวเป็นการชี้ให้เห็นในด้านการสืบทอดที่จะสื่อสารเพื่อปกป้องบอกความเหมือนหรือแตกต่างของการสวดพระมอญในแต่ละพื้นที่

กรณีงานศึกษาเกี่ยวกับชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร โดยเฉพาะแนวคิดการศึกษาภาษา ควรศึกษาบริบทของภาษาในสถานการณ์การสื่อสารประกอบด้วย ทั้งนี้ การศึกษาบริบทของการสื่อสารอาศัยการวิเคราะห์โครงสร้างในสถานการณ์การสื่อสารของเดล ไฮมส์ (Dell Hymes) มีความน่าสนใจที่ผู้ศึกษาตามแนวการศึกษานี้มีความเชื่อที่ว่าในสถานการณ์การสื่อสารมีกฎหรือแบบแผนที่สามารถอธิบายได้ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2550, น. 181) ด้วยการวิเคราะห์ตามกรอบ SPEAKING ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้กรณีศึกษาของคณะพระมอญวารี ปัญญาภิวงศ์มาวิเคราะห์รูปแบบของสถานการณ์การสื่อสาร ของเดล ไฮมส์ ยิ่งทำให้เห็นบริบทการสื่อสารผ่านการแสดงทั้งในงานพิธีศพ งานตามส่วนราชการ และงานเอกชนโดยละเอียดและครอบคลุมองค์ประกอบในสถานการณ์การสื่อสาร จากการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมพบว่า ผู้ที่ศึกษาด้านภาษากับวัฒนธรรมส่วนใหญ่ใช้แนวทางการวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารตามแนวความคิดหลักของซาวิลล์ ทรอยก์ (Savill-Troike) นำมาเป็นเครื่องมือวิจัย ได้แก่ มัลลิกา มาภา (2553) ศึกษาเรื่องการสดุดพระมอญ มณฑาทิพย์ ศิริพันธ์ (2554) ศึกษาเรื่องการแสดงโนรา ศุภมน อากานันท์ (2554) ศึกษาเรื่องการแสดงลิเก และน้ำผึ้ง มโนชัยภักดี (2554) ศึกษาเรื่องการแสดงลำตัด ซึ่งงานการศึกษาดังกล่าวเป็นการทำความเข้าใจบริบทของการสื่อสารในการดำรงรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมที่เกิดขึ้นมาแล้ว

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยในฐานะลูกหลานคนสุราษฎร์ธานีมีความสนใจศึกษาการสดุดพระมอญ โดยใช้ทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารของเดล ไฮมส์ ตามกรอบ SPEAKING มาใช้วิเคราะห์องค์ประกอบการสื่อสาร และภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมในแง่ของความต่อเนื่องของวัฒนธรรมในสถานการณ์การสื่อสารการสดุดพระมอญในงานพิธีศพ งานตามส่วนราชการ และงานเอกชนทำให้เห็นภาพรวมของบริบทของการสื่อสารที่ละเอียดและครอบคลุม อีกทั้งเป็นการจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบของงานวรรณกรรมตามศาสตร์ภาษากับวัฒนธรรมเอาไว้เพื่อเป็นการป้องกันการสูญหายไปในอนาคต ผลการศึกษาดังกล่าวจะเป็นประโยชน์และเป็นแบบแผนโครงสร้างของการสื่อสารตามลักษณะข้อมูลทางด้านชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารในสังคมไทยอีกรูปแบบหนึ่ง

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างสถานการณ์การสื่อสารในการสดุดพระมอญ
2. เพื่อวิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมจากการสดุดพระมอญ

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

1. การสดุดพระมอญเป็นสถานการณ์การสื่อสารที่ประกอบด้วยเหตุการณ์การสื่อสารหลายเหตุการณ์ซึ่งมีการเรียงลำดับที่เป็นระบบ
2. การจัดกลุ่มตัวบทพระมอญจะพบภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมในหลายด้าน

1.4 ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาการสวดพระมาลัยของชาวอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยจะศึกษาการสวดพระมาลัยเฉพาะคณะวารี ปัญญาอภิวังค์ เนื่องจากเป็นพระมาลัยเพียงคณะเดียวเนื่องจากยังคงรับงานอยู่ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เก็บข้อมูลการสวดพระมาลัย จำนวน 3 ครั้ง ได้แก่ การสวดพระมาลัยในงานพิธีศพตามศาลาวัด จำนวน 1 ครั้ง การสวดพระมาลัยตามส่วนงานราชการที่เข้ามาศึกษาดูงานทางวัฒนธรรมที่วัด จำนวน 1 ครั้ง และการสวดพระมาลัยในงานเอกชนตามร้านอาหาร จำนวน 1 ครั้ง

1.5 คำนิยามศัพท์เฉพาะ

การสวดพระมาลัย หมายถึง การสวดเป็นคณะมีประมาณ 8-10 คน โดยแบ่งเป็นต้นเสียงหรือแม่เพลง 1-2 คน ส่วนคนอื่น ๆ จะเป็นลูกคู่คอยร้องรับทำนองสวดและแสดงท่าทางประกอบ การศึกษาครั้งนี้ได้เลือกคณะพระมาลัยวารี ปัญญาอภิวังค์ เพียงคณะเดียวที่ยังคงรับแสดงอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้ แบ่งเนื้อหาในการสวดพระมาลัยออกเป็น 2 ส่วน ส่วน คือ “บทในกาล” บทสวดที่มีที่มาจากหนังสือพระมาลัย เป็นการกล่าวถึงความเป็นมาของพระมาลัย และ “บทล่านอก” เนื้อหานอกเหนือจากเรื่องพระมาลัย ได้มาจากการตัดตอนวรรณกรรม เช่น พระอภัยมณี อิเหนา ขุนช้างขุนแผน และบางส่วนเป็นบทที่คณะพระมาลัยแต่งคำร้องขึ้นมาเอง

ชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร หมายถึง การนำกรอบแนวคิด SPEAKING ของเดล ไฮม์ส์ (Dell Hymes) มาประยุกต์ใช้กับการศึกษาโครงสร้างของการสวดพระมาลัย มีรายละเอียดตามแต่ละองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. S = Setting หรือ Scene (ฉาก) หมายถึง เวลาและสถานที่ในการจัดงานเป็นสภาวะแวดล้อมทางกายภาพของเหตุการณ์สื่อสาร เช่น การสวดพระมาลัยในงานพิธีศพจัดขึ้นในช่วงกลางคืน การสวดพระมาลัยในงานตามส่วนราชการ ได้แก่ สภาวัฒนธรรมอำเภอเวียงสระเข้าศึกษาดูงานในพื้นที่เพื่อรับชมการสวดพระมาลัยในช่วงตอนกลางวัน

2. P = Participants (ผู้ร่วมเหตุการณ์) หมายถึง ผู้พูดหรือผู้สวดพระมาลัยและผู้ฟัง หรืออาจเรียกว่าผู้ส่งสารหรือผู้รับสาร หรือทั้งสองฝ่ายอาจเล่นบทสลับกันเป็นผู้พูดกับผู้ฟัง

3. E = Ends (จุดหมาย) หมายถึง เป้าหมายหรือผลลัพธ์ที่ผู้ร่วมเหตุการณ์ประสงค์จะได้ออกจากการสื่อสารการสวดพระมาลัย

4. A = Act sequence (การลำดับวัจนกรรม) หมายถึง รูปแบบและเนื้อหาของการสวดพระมาลัย ถ้อยคำที่ใช้สื่อความหมายตามเจตนาของผู้สวดที่ผู้วิจัยจะต้องแยกแยะและเรียงลำดับอย่างชัดเจนว่าวัจนกรรมใดเกิดก่อนเกิดหลัง เพื่อให้เห็นลำดับขั้นตอนตามเนื้อหาของการสวดพระมาลัย

5. K = Key (กุญแจ/น้ำเสียง) หมายถึง น้ำเสียง ท่าทาง อารมณ์หรือสีหน้าในการสื่อสาร การแสดงที่ถือเป็นหัวใจสำคัญของการสวดพระมาลัย เช่น การสื่อสารแบบเอาจริงเอาจัง แบบไม้อ้ออำ หูหრა แบบถากถาง แบบเยาะเย้ย แบบไอ้อวด

6. I = Instrumentalities (เครื่องมือ) หมายถึง การเลือกวิธีการสื่อสารด้วยการสวดพระมาลัยตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น การสวดพระมาลัยในงานพิธีศพตามศาลาวัด การสวดพระมาลัยตามส่วนงานราชการที่เข้ามาศึกษาดูงานทางวัฒนธรรมที่วัด และการสวดพระมาลัยในงานเอกชนตามร้านอาหาร

7. N = Norms of Interaction and Interpretation (บรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์และการตีความ) หมายถึง ลักษณะเฉพาะของการสวดพระมาลัย

8. G = Genre (ประเภทการสื่อสาร) หมายถึง ประเภทของการสวดพระมาลัยที่ใช้ในการสื่อสาร เช่น การสื่อสารผ่านการแสดงเฉพาะกลุ่มคนที่สนใจ

สถานการณ์การสื่อสารการสวดพระมาลัย หมายถึง บริบทของการใช้ภาษาในการสวดพระมาลัยแบ่งเป็น 3 สถานการณ์การสื่อสาร คือ การสวดพระมาลัยตามงานพิธีศพ การสวดพระมาลัยตามส่วนงานราชการ และงานเอกชนเพื่อสื่อสารกับผู้ชมที่มาดูการสวดพระมาลัย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงโครงสร้างของสถานการณ์การสวดพระมาลัย และระบบระเบียบรวมถึงลำดับขั้นตอนในการสวดพระมาลัย

2. ทำให้เห็นถึงวิธีการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของการแสดงพื้นบ้านไทยในปัจจุบัน

3. เป็นแนวทางในการอนุรักษ์ และสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้าน อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของสังคมไทยสืบไป

4. เป็นการขยายแนวทางการศึกษาวิจัยข้อมูลทางภาษากับวัฒนธรรม คติชนวิทยาในประเทศไทยให้กว้างมากยิ่งขึ้นโดยใช้แนวคิดทางชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “สวดพระมาลัย: การศึกษาตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร” เป็นการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างสถานการณ์สื่อสาร และภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมจากการสวดพระมาลัย โดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการศึกษา เพื่อช่วยอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ดำเนินงานวิจัย ดังนี้

- 2.1 ประวัติความเป็นมาของการสวดพระมาลัย
- 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพระมาลัย
- 2.3 แนวคิดทฤษฎีทางชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร

2.1 ประวัติความเป็นมาของการสวดพระมาลัย

การสวดพระมาลัยเป็นศิลปะการแสดงที่มีแบบแผนและมีการสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ทั้งนี้ เพื่อให้เข้าใจลักษณะทั่วไปเกี่ยวกับการสวดพระมาลัย ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูล ได้แก่ โอกาสในการสวดพระมาลัย คณะพระมาลัย สถานที่ในการสวดพระมาลัย บทสวดพระมาลัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1.1 โอกาสในการสวดพระมาลัย

นักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาค้นคว้าไว้ว่าการสวดพระมาลัยสามารถใช้ในพิธีต่าง ๆ ได้ เช่น พิธีแต่งงานตอนเจ้าบ่าวนอนเฝ้าหอและใช้สวดหน้าศพ ซึ่งมีอิทธิพลต่อจิตใจของคนไทยในเรื่องบาป บุญ นรก และสวรรค์ เช่นเดียวกับไตรภูมิพระร่วง แต่เรื่องพระมาลัยเข้าถึงชาวบ้านได้มากกว่า เพราะนอกจากจะใช้เทศน์แล้วยังใช้ประกอบในพิธีกรรมร่วมด้วย (ดารุณี คำเจริญ, 2537, น. 7) สำหรับชาวอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีในอดีตใช้การสวดพระมาลัยในโอกาสเดียวเท่านั้นคือ สวดในงานพิธีศพ การสวดพระมาลัยในท้องถิ่นนี้ไม่พบหลักฐานแน่ชัดว่าเริ่มมีมาแต่เมื่อใด จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านในอำเภอไชยา ได้สรุปความว่าการสวดพระมาลัยในท้องถิ่นนี้น่าจะมีมาเป็นร้อย ๆ ปีแล้ว โดยมีการเล่ากันว่าเมื่อมีคนตายจะมีการสวดพระมาลัยแทบทุกงานศพ แต่บางคนได้กล่าวว่า มีข้อยกเว้นและข้อห้าม บางประการสำหรับการสวดพระมาลัย เช่น ถ้าผู้ตายอายุน้อยเกินไป หรือตายด้วยเหตุไม่ปกติ เช่น ถูกฆาตกรรม ฆ่าตัวตาย คณะพระมาลัยจะหาข้ออ้างหรือหาเหตุหลบเลี่ยงไม่ไปสวดในงานศพดังกล่าว เพราะพระมาลัยไม่นิยมสวดศพผีตายโหง สวดแต่ศพที่ตายดี นอกจากนี้ยังมี

ข้อห้ามที่ยึดถือสืบต่อกันมาอีกว่า ผู้สวดพระมาลัยจะไม่สวดพระมาลัยแก่ศพบิดา มารดา หรืออาจารย์ของตนเป็นอันขาด เพราะถือว่าเป็นบาป คนเป็นลูกไม่สมควรสวดพระมาลัยให้บิดามารดา และคนที่ เป็นศิษย์ไม่สมควรสวดพระมาลัยให้ครูอาจารย์ (อร่ามรัศมี ด้วงชนะ, 2538, น. 41-42)

นอกจากอำเภอไชยาจะมีการสวดพระมาลัยแทบทุกงานศพแล้ว ในอดีตงานศพแต่ละงานจะมีการสวดพระมาลัยแทบทุกคืน โดยจะเว้นในคืนแรก ๆ เท่านั้น เช่น คืนที่ 1 หรือคืนที่ 2 เพราะงานศพในคืนแรก ๆ เจ้าภาพหรือญาติผู้ตายยังจัดการเตรียมสิ่งของหรือพิธีการในการบำเพ็ญกุศลศพไม่เรียบร้อย และยังอยู่ในภาวะเศร้าเสียใจ การที่คณะพระมาลัยจะไปสวดงานศพใดจะต้องไปตามคำเชิญของเจ้าภาพ หรือที่ชาวอำเภอไชยาเรียกว่า “ออกปาก” นอกจากเป็นงานศพของญาติสนิทมิตรสหายคณะพระมาลัยจะไปเองโดยไม่ต้องมารับหรือออกปาก ซึ่งคณะพระมาลัยก็ทราบว่าจะไม่ควรไปสวดพระมาลัยในคืนแรก ๆ เพราะในการที่คณะพระมาลัยไปสวดพระมาลัยในงานใดเป็นธรรมเนียมว่าเจ้าภาพจะต้องดูแลจัดหาข้าวปลาอาหารตลอดจนสุราหรือเครื่องดื่มอื่น ๆ มารับรองคณะพระมาลัยเพื่อหลีกเลี่ยงที่จะเป็นภาระแก่เจ้าภาพหากเจ้าภาพยังไม่พร้อม เวลาที่เหมาะสมที่นิยมมีการสวดพระมาลัยคืองานศพในคืนที่ 3 เป็นต้นไป แต่เป็นข้อยกเว้นถ้าผู้ตายมีอายุมาก ๆ เช่น ปู่ย่าตายายอายุเกือบร้อยปีหรือมากกว่านั้น ตายด้วยโรคชรา จะมีการสวดกันทุกคืน ตั้งแต่คืนแรกจนถึงคืนสุดท้าย และมักจะสวดพระมาลัยกันจนสว่าง บางครั้งสวดถึงเวลาที่พระสงฆ์มาทำพิธีที่บ้านงานศพในตอนเช้าก็ยังไม่เลิกสวด จนเจ้าภาพต้องบอกให้เลิกสวดเพื่อพระสงฆ์จะได้ทำพิธีก็มี นอกจากโอกาสในการสวดพระมาลัยจะขึ้นอยู่กับสภาพการตายและวัยของผู้ตายแล้วสถานภาพทางเศรษฐกิจของผู้ตายหรือเจ้าภาพงานศพก็เป็นเงื่อนไขหนึ่งส่งผลต่อโอกาสในการสวดพระมาลัย เพราะถึงแม้โดยทั่วไปการที่คณะพระมาลัยจะไปสวดตามที่เจ้าภาพออกปากเชื่อเชิญโดยไม่มีการรับค่าจ้างเป็นเงินทอง ยกเว้นถ้าเป็นคณะพระมาลัยต่างถิ่นต่างตำบล เจ้าภาพอาจมอบเงินเล็ก ๆ น้อย ๆ ให้พอเป็นค่าเดินทาง แต่เมื่อคณะพระมาลัยไปสวดเจ้าภาพก็ต้องเตรียมสุราอาหารไว้ต้อนรับขับสู้มีการเลี้ยงอาหารแก่คณะพระมาลัยมิให้ขาดตกบกพร่องตั้งแต่คณะพระมาลัยเริ่มสวดจนเลิกสวดซึ่งอาจเป็นเวลาตีกลางจนสว่างขึ้นอยู่กับความเจตจำนงในการสวดพระมาลัย และความพึงพอใจของผู้ฟังที่จะขอให้สวดต่อไปหรือเลิกสวด ดังนั้นหากเจ้าภาพมีฐานะไม่ค่อยดี โอกาสที่คณะพระมาลัยจะไปสวดพระมาลัยทุกคืนหรือสวดจนสว่างก็จะมีน้อย เจ้าภาพอาจรับคณะพระมาลัยเพียงคืนเดียวหรือมากกว่านั้นตามกำลังและความสะดวกของเจ้าภาพ การสวดพระมาลัยในงานศพจึงอาจเป็นการแสดงถึงฐานะทางเศรษฐกิจของเจ้าภาพ ตลอดจนความกว้างขวางเป็นที่รู้จักเคารพรัก หรือมีญาติพี่น้อง มีพรรคพวกมากหรือน้อยของผู้ตายหรือของเจ้าภาพไปโดยปริยาย (อร่ามรัศมี ด้วงชนะ, 2538, น. 41-43)

2.1.2 คณะพระมาลัย

ในอดีตพระสงฆ์เป็นผู้สวดพระมาลัย โดยสวดตามบทสวดที่เรียบเรียงไว้ในสมุดข่อยหรือสมุดไทย บทสวดที่เรียบเรียงไว้นี้เรียกว่า “หนังสือมาลัย” หรือ “พระมาลัยคำสวด” พระสงฆ์จะสวดบทมาลัยหลังจากสวดมนต์แล้ว พระผู้สวดมีจำนวน 4 รูป เรียกว่า 1 เตียง ใช้ตาลปัตรบังหน้าในขณะที่สวด พระที่สวดมาลัยต้องมีความชำนาญในการสวดโดยต้องฝึกหัดสวดโดยเฉพาะ และยึดเอาเรื่องพระมาลัยมาสวดเท่านั้น ในด้านเนื้อหากล่าวถึงพระมาลัยซึ่งเป็นพระอรหันต์รูปหนึ่งมีฤทธิ์มากได้ไปโปรดสัตว์นรก แล้วไปบูชาเจดีย์จุฬามณีบนสวรรค์ รวมทั้งกล่าวถึงเรื่องยุคของพระศรีอารีย์ เนื้อหาทั้งหมดมุ่งอบรมจิตใจของผู้ฟังให้เห็นถึงบาปบุญคุณโทษ รวมถึงการปฏิบัติตนให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข แต่ในสมัยต่อ ๆ มาการสวดพระมาลัยได้มีการเปลี่ยนแปลงผู้สวด โดยเปลี่ยนจากพระสงฆ์มาเป็นฆราวาสเป็นผู้สวด โดยสวดหลังจากพระสงฆ์สวดพระอภิธรรมจบแล้ว

การเปลี่ยนแปลงผู้สวดพระมาลัยจากพระสงฆ์มาเป็นฆราวาสเมื่อใดนั้น จากการสอบถามชาวบ้านในอำเภอไชยาต่างให้คำตอบเป็นในทำนองเดียวกันว่าไม่สามารถระบุเวลาได้ เพราะเมื่อจำความได้ต่างก็ได้เห็นฆราวาสเป็นผู้สวดพระมาลัยในงานศพของชาวอำเภอไชยาแล้ว ในอดีตพระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นผู้สวดพระมาลัยโดยใช้บทสวดจากหนังสือพระมาลัย ซึ่งมีเนื้อความกล่าวถึงกำเนิดพระมาลัย พระมาลัยโปรดสัตว์ เป็นต้น บางคนเรียกการที่พระสวดพระมาลัยว่า “พระร้องเพลง” ต่อมาประมาณ พ.ศ. 2455 - 2457 เกิดคำครหาว่า พระสงฆ์มหานิกายหละหลวมต่อพระธรรมวินัย ไม่น่าเลื่อมใส จึงมีการห้ามพระสงฆ์สวดพระมาลัย และเปลี่ยนให้ฆราวาสเป็นผู้สวดแทน (อร่ามรัศมีดวงชนะ, 2538, น. 35)

การที่ผู้สวดพระมาลัยเปลี่ยนจากพระสงฆ์มาเป็นฆราวาสทำให้รูปแบบของการสวดพระมาลัยเปลี่ยนแปลงไปด้วย กล่าวคือ ในระยะแรกที่พระสงฆ์เป็นผู้สวดพระมาลัยนั้นเนื้อหานำมาใช้สวดจะเป็นเรื่องพระมาลัยเท่านั้น แต่เมื่อเปลี่ยนฆราวาสเป็นผู้สวด เนื้อหาที่ใช้สวดจะแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับพระมาลัย ซึ่งนิยมเรียกการสวดเนื้อหาส่วนนี้ว่า “บทในกาล” โดยนำคำขึ้นต้นบทสวดของหนังสือ พระมาลัย ซึ่งขึ้นต้นว่า “ในกาลอันลับลัน...” มาเป็นชื่อเรียก อีกส่วนหนึ่งเป็นเนื้อหาบทสวดนอกเหนือจากหนังสือพระมาลัย ซึ่งอาจนำมาจากวรรณกรรม หรือเป็นกลอนสดที่ผู้สวดแต่งขึ้นเองก็ได้ ชาวอำเภอไชยานิยมเรียกบทสวดเหล่านี้ว่า “ลำนอก” เมื่อได้สอบถามถึงที่มาของบทลำนอก นายล้อม สุขแดง คณะมาลัยอาวุโสคนหนึ่งในตำบลเลม็ด อำเภอไชยา ได้เล่าว่า เหตุที่ชาวอำเภอไชยาได้รู้จักใช้ลำนอกในการสวดพระมาลัยนั้นเล่ากันว่า มีชาวเมืองนครศรีธรรมราชชื่อ นายเดช มุสิกโก หนีการเก็บภาษีจากทางราชการหรือที่ชาวบ้านสมัยนั้นเรียกกันว่า “หนีรัชชู” มาอยู่ที่บ้านพาง ตำบลเวียง อำเภอไชยา มาได้ภรรยาและตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านพาง และพระมาลัยเดชเป็นผู้นำการสวดพระมาลัย โดยเฉพาะส่วนที่เป็น “ลำนอก” มาเผยแพร่ในท้องถิ่นนั้นจนเป็นที่นิยมของชาวอำเภอไชยา นอกเหนือจากพระมาลัยเดชแล้ว ยังมีผู้สวดพระมาลัยที่มีชื่อเสียงเป็นที่นับถือว่าเป็นพระ

มาลัยชั้นครูอีก เช่น พระมาลัยมี และพระมาลัยตาอู ซึ่ง เป็นพระมาลัยรุ่นหลังมาลัยเดช และเสียชีวิตไปแล้วทั้งสิ้น (อร่ามรัศมี ดั่งชนะ, 2538, น. 37-40)

การสวดพระมาลัยของชาวอำเภอไชยาซึ่งฆราวาสเป็นผู้สวดนั้น ในระยะแรก ๆ จะนำ “ลำนอก” มาแทรกระหว่างสวดเป็นช่วง ๆ เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศแต่ในเวลาต่อมาลำนอกกลับมีบทบาทมากขึ้น โดยผู้สวดพระมาลัยจะสวดบทในกาลเพียงเล็กน้อยในตอนต้น เพื่อรักษาธรรมเนียมการสวดพระมาลัยเท่านั้น ต่อจากนั้นการสวดจะใช้ลำนอกแทบทั้งสิ้น นอกจากฆราวาสจะเปลี่ยนแปลงเนื้อหาในการสวดพระมาลัยแล้ว การสวดพระมาลัยในระยะแรก ๆ คณะพระมาลัยจะนำตู้ไม้ใบเล็ก ๆ ทรงสี่เหลี่ยม ซึ่งชาวอำเภอไชยา เรียกว่า “ตู้พระมาลัย” ภายในบรรจุหนังสือพระมาลัยซึ่งเป็นหนังสือบทความยาวเกือบ 1 เมตร ตัวหนังสือที่ใช้บันทึกเป็นอักษรขอมไทย โดยมีขอมบาลี แทรกอยู่บ้าง มีภาพประกอบแทรกบ้าง ตู้พระมาลัยนี้เก็บรักษาเอาไว้ที่วัด เมื่อมีคนตายเจ้าภาพจึงไปนำมาจากวัด เชื่อกันว่าหากมีใครได้ยินเสียงตู้พระมาลัยสั่นจะเป็นการบอกเหตุว่า จะมีคนตายในเวลาต่อมา ในระยะหลัง ๆ การนำตู้พระมาลัยจากวัดมายังบ้านงานศพมีน้อยลง ประกอบกับตู้พระมาลัยซึ่งเก็บเอาไว้ที่วัด เมื่อไม่ค่อยได้นำมาใช้ ขาดการเอาใจใส่ดูแลรักษาจึงมักชำรุดหรือสูญหายไปเป็นที่สุด นอกจากนี้ในระยะหลัง ๆ จะไม่ใช่ตู้พระมาลัยในการสวดพระมาลัยแล้วและการถือตาลปัตรบังหน้าขณะสวดพระมาลัยก็ค่อย ๆ เสื่อมความนิยมไปด้วย

การสวดพระมาลัยมิได้ถือเป็นอาชีพ ผู้สวดพระมาลัยไม่เรียกร้องค่าจ้างหรือค่าตอบแทนในการสวดจากเจ้าภาพงานศพ มีเพียงเงินใส่พานที่ทางเจ้าภาพให้เป็นค่ารถหรือค่าเดินทางบ้างเล็กน้อย หากคณะพระมาลัยเดินทางมาจากที่ไกล ๆ การสวดพระมาลัยจึงต้องอาศัยผู้มีใจรักและมีความเสียสละพอสมควรจึงจะฝึกหัดและสวดได้ อย่างไรก็ตาม ผู้เฒ่าผู้แก่ชาวอำเภอไชยาเล่าว่า ในอดีตการสวดพระมาลัยในอำเภอไชยาเป็นที่นิยมกันมาก งานศพแทบทุกงานจะมีการสวด พระมาลัยและคณะพระมาลัยที่มีชื่อเสียงมากของจังหวัดสุราษฎร์ธานี จะเป็นคณะสวดพระมาลัยที่อำเภอไชยา เช่น พระมาลัยเดช พระมาลัยมี พระมาลัยตาอู ดังได้กล่าวมาแล้ว รวมถึงคณะพระมาลัยรุ่นหลัง ๆ อีกหลายคณะ ซึ่งนอกเหนือจากได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีแล้ว ยังมีผู้มารับให้ไปสวดพระมาลัยที่จังหวัดอื่น ๆ ด้วย เช่น จังหวัดชุมพร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นอกจากนี้คนหนุ่มสาวสมัยก่อนจะนิยมฝึกพระมาลัย ถือเป็นความสามารถพิเศษประการหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป ทั้งยังเป็นเรื่องได้เปรียบในการเกี้ยวหญิงสาวของชายหนุ่มที่สวดพระมาลัยได้ในสมัยก่อน ดังมีสำนวนของชาวอำเภอไชยาที่กล่าวถึงเรื่องนี้เอาไว้ว่า “โนราเกี้ยวหัวโต มาลัยเกี้ยวบนเรือน” หมายความว่า คนที่มีความสามารถทางโนราหากจะเกี้ยวผู้หญิงก็ทำได้แค่หน้าบ้าน หรือเชิงบันได ผิดกับชายหนุ่มที่มีความสามารถในการสวดพระมาลัยซึ่งสามารถขึ้นไปเกี้ยวได้ถึงบนเรือนหรือในบ้าน ทั้งนี้เพราะคณะพระมาลัยจะได้ขึ้นไปสวดพระมาลัยบนบ้านของเจ้าภาพงานศพ และสามารถร้องกลอนสด เกี้ยวพาราสีหญิงสาวที่มาช่วยในงานศพ เช่น หญิงสาวที่มาเป็นแม่ครัว หรือมาช่วยงานอื่น ๆ ได้โดยไม่ค่อยมีใครถือโทษ

คณะพระมาลัยวารี ปัญญาอภิงค์ อำเภอยะโยง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2540 โดยมีคณะพระมาลัยนายว่อง วิเศษแก้ว ได้ชักชวน นายวารี ปัญญาอภิงค์ ซึ่งมักเป็นโฆษกประจำงานศพและงานต่าง ๆ ของวัดถูกชักชวนให้เข้าร่วมคณะพระมาลัยเพราะเป็นคนมีน้ำเสียงกังวาน แต่นายวารี ปัญญาอภิงค์ ปฏิเสธการเข้าร่วมวงเรื่อยมา จนกระทั่งการสวดมาลัยเริ่มเสื่อมความนิยม ประกอบกับคนแก่คนเฒ่าในชุมชนที่สวดพระมาลัยล้มหายตายจากไปทีละคนสองคน ทำให้ขาดผู้สืบทอดประเพณีดังกล่าว นายวารี ปัญญาอภิงค์ จึงเริ่มหันมาฟื้นฟูการสวดมาลัยโดยชักชวนเพื่อน ๆ ในหมู่บ้านที่สนใจมาฝึกหัดจนกระทั่งมีความชำนาญกลายเป็นคณะพระมาลัยวารี ประกอบด้วยผู้สวดจำนวน 7 คน ดังต่อไปนี้

1. นายไสว ศรีรักษา	ตำบลเลม็ด	อำเภอยะโยง
2. นายสว่าง ศรีรักษา	ตำบลเลม็ด	อำเภอยะโยง
3. นายล้อม สุขแดง	ตำบลเลม็ด	อำเภอยะโยง
4. นายสำรวย เทพนวล	ตำบลเลม็ด	อำเภอยะโยง
5. นางบุญเรียบ ช่วยโต	ตำบลปากท่อ	อำเภอยะโยง
6. นางเจียบ ช่วยโต	ตำบลปากท่อ	อำเภอยะโยง
7. นางสมพร บุญรวย	ตำบลทุ่ง	อำเภอยะโยง

ทั้งนี้ การสวดพระมาลัยสมัยก่อนนิยมฝึกร้องกันตามท้องทุ่งตามป่าเพราะเชื่อกันว่าเป็นการสวดให้คนตาย อิ่มมงคล เสนียดจัญไรแก่บ้าน แต่ปัจจุบันนิยมฝึกหัดสวดตามบ้านเพื่อให้สะดวกแก่ผู้สวด จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2545 ผู้สวดที่เคยสวดกันมาต่างล้มหายตายจากไปเกือบหมดเหลือเพียงไม่กี่คนทำให้คณะพระมาลัยที่เคยมีอยู่เดิมได้ปิดตัวลง ต่อมานายวารี ปัญญาอภิงค์ ได้รวบรวมสมัครพรรคพวกตั้งคณะพระมาลัยขึ้นมาอีกครั้ง ซึ่งมีผู้สนใจฝึกหัดจำนวน 10 คน ได้แก่

1. นายสาคร ชำนาญการ	ตำบลเลม็ด	อำเภอยะโยง
2. นายจ่านง มุสิกะ	ตำบลเลม็ด	อำเภอยะโยง
3. นายล้อม สุขแดง	ตำบลเลม็ด	อำเภอยะโยง
4. นายสมศักดิ์ วิชัยดิษฐ์	ตำบลเลม็ด	อำเภอยะโยง
5. นายสำรวย เทพนวล	ตำบลเลม็ด	อำเภอยะโยง
6. นายสยาม กลิ่นศิริ	ตำบลเลม็ด	อำเภอยะโยง
7. นางบุปผา แซ่หลี่	ตำบลเลม็ด	อำเภอยะโยง
8. นางวรรณนา นิลเอี่ยม	ตำบลเลม็ด	อำเภอยะโยง
9. นางศรีประวัน สุทธิจ่านงค์	ตำบลเลม็ด	อำเภอยะโยง
10. นางประนอม กลิ่นเมฆ	ตำบลเลม็ด	อำเภอยะโยง

ต่อมาในปี พ.ศ. 2561 นายวาริ ปัญญาอภิวงศ์ ได้เสียชีวิตลงในวัย 84 ปี นับได้ว่าเป็นการสูญเสียบุคคลผู้มีความชำนาญในการสวดมาลัยคณหนึ่งของอำเภอไชยา ต่อมานางบุปผา ปัญญาอภิวงศ์ ซึ่งเป็นบุตรสาวคนที่ห้าได้สืบทอดการสวดพระมาลัยต่อจากรุ่นพ่อและยังคงชื่อคณะวาริ ปัญญาอภิวงศ์ อยู่เช่นเดิม ด้วยการชักชวนสมัครพรรคพวกตั้งคณะพระมาลัยขึ้นมาอีกครั้ง มีสมาชิก 10 คน ซึ่งเป็นสมาชิกหลักอยู่ในคณะที่ร่วมเดินสายแสดง 6 คน ได้แก่

1. นายสมพร ชำนาญการ	ตำบลเลม็ด	อำเภอไชยา
2. นางบุปผา ปัญญาอภิวงศ์	ตำบลเลม็ด	อำเภอไชยา
3. นายมูล ชูคง	ตำบลเลม็ด	อำเภอไชยา
4. นางมณฑา สุขแดง	ตำบลเลม็ด	อำเภอไชยา
5. นายล้อม สุขแดง	ตำบลเลม็ด	อำเภอไชยา
6. นางศรีประวัน สุทธิจำนงค์	ตำบลเลม็ด	อำเภอไชยา

พ.ศ. 2566 พบว่ามีคณะพระมาลัยวาริ ปัญญาอภิวงศ์ พระมาลัยเก่าแก่ของตำบลเลม็ด อำเภอไชยาเพียงคณะเดียวที่ยังคงรับสวดพระมาลัยในงานศพและสวดพระมาลัยตามส่วนราชการ เอกชนรับไปออกงานตามสถานที่ต่าง ๆ

2.1.3 สถานที่ในการสวดพระมาลัย

คณะพระมาลัยเมื่อได้รับเชิญไปสวดในงานศพจะไปถึงบ้านงานศพและร่วมฟังพระอภิธรรมศพเช่นเดียวกับผู้ไปร่วมงานศพทั่วไป เมื่อพระสวดเสร็จแล้วเจ้าภาพจะให้โฆษกประจำงานประกาศว่าในคืนนี้จะมีคณะพระมาลัยคณะใดจากหมู่บ้านใดหรือตำบลใดมาสวดพระมาลัย โดยเจ้าภาพจะเชิญให้คณะพระมาลัยใช้บริเวณที่พระสวดนั่นเองเป็นที่สวดพระมาลัย เพราะถือว่าพระมาลัยเป็นที่เคารพบูชา การจัดให้คณะพระมาลัยสวดพระมาลัยแทนที่พระจึงถือเป็นการยกย่องให้เกียรติคณะพระมาลัย นอกจากนั้นแล้วสถานที่ที่พระสวดก็เป็นที่เหมาะสมด้วยประการทั้งปวงคือ อยู่ในที่สูงแยกที่มาร่วมงานมองเห็นได้ชัดเจน สถานที่ดังกล่าวเจ้าภาพได้จัดไว้ดีแล้ว และช่วงเวลาในการสวดก็พอเหมาะคือเมื่อพระกลับคณะพระมาลัยก็แทนที่ได้เลยโดยเจ้าภาพไม่ต้องจัดเตรียมที่อื่นได้อีก

สถานที่สวดพระมาลัยจะถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ คือ คณะพระมาลัยอาจนั่งสวดพระมาลัยนอกเหนือจากที่พระสวดก็ได้แต่ต้องใกล้โต๊ะหมู่บูชาที่วางพระพุทธรูป และอยู่ด้านหน้าหรือเยื้อง ๆ ที่วางศพก็ได้ แต่จะไม่นั่งสวดหลังโลงศพ ผู้เฒ่าผู้แก่ในอำเภอไชยาได้ให้เหตุผลตรงกันว่า เพื่อถึงความสนใจของเจ้าภาพงานศพหรือญาติผู้ตายให้เบี่ยงเบนจากการเห็นศพและความเศร้าโศกเสียใจให้มาอยู่ที่การสวดพระมาลัยของคณะพระมาลัยแทน นอกจากนี้คณะพระมาลัยจะไม่นั่งสวด พระมาลัยในสถานที่ที่คณะพระมาลัยถือว่าไม่เหมาะสม เช่น ในที่ต่ำ หรือกลางพื้นดิน

2.1.4 บทสวดพระมาลัย

การสวดพระมาลัยแต่เดิมเจ้าภาพงานศพจะต้องไปนำตุ้สៃหนังสือพระมาลัยที่วัดมาที่บ้านงานศพคณะพระมาลัยจะเปิดหนังสือพระมาลัยซึ่งบันทึกเอาไว้เป็นอักษรขอมสวด เมื่อถึงวันเผาศพก็จะนำตุ้พระมาลัยกลับไปวัดพร้อมศพ บทสวดที่คณะพระมาลัยใช้สวดในเวลานั้นจึงเป็นบทสวดที่นำมาจากหนังสือพระมาลัยหรือบางแห่งเรียกว่าสมุดพระมาลัย มีเนื้อความกล่าวถึงพระอรหันต์รูปหนึ่งมีนามว่าพระมาลัยมีอิทธิฤทธิ์มากได้ลงไปโปรดสัตว์ในนรก เล่าถึงความทุกข์ที่สัตว์นรกถูกลงโทษและนำความจากสัตว์นรกมาบอกให้ญาติพี่น้องที่ยังมีชีวิตอยู่ทราบและให้ญาติทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ พระมาลัยนอกจากลงไปโปรดสัตว์แล้วนั้นยังได้ไปสวรรค์ได้สนทนากับพระอินทร์และพระศรีอารีย์ถึงบุญกุศลที่เทวดาทิ้งหลายได้บำเพ็ญมา (กรมศิลปากร, 2555)

ในเวลาต่อมาผู้รู้อักษรขอมมีน้อยลง การนำตุ้พระมาลัยจากวัดเป็นเรื่องยุ่งยาก รวมทั้งการสวดพระมาลัยจากหนังสือพระมาลัยเป็นการยากสำหรับคนรุ่นหลัง นอกจากนี้มีการนำบทอื่น ๆ นอกเหนือจากเรื่องพระมาลัยมาแทรกในการสวดพระมาลัย บางส่วนตัดตอนจากวรรณกรรม เช่น พระอภัยมณี อิเหนา ขุนช้างขุนแผน บางส่วนเป็นบทที่คณะพระมาลัยแต่งขึ้นมาเองเรียกว่า “กลอนมุดโต” การสวดพระมาลัยของชาวอำเภอไชยาจำแนกอย่างกว้าง ๆ ได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นบทสวดจากหนังสือพระมาลัย และส่วนที่เป็นบทสวดนอกเหนือจากหนังสือพระมาลัย บทสวดพระมาลัยที่นำมาจากหนังสือพระมาลัยนั้น เรียกว่า “บทในกาล” กล่าวถึงความเป็นมาของพระมาลัย ผู้วิจัยจะขอยกตัวอย่างมาเพียงบทแรก การสวดบทนี้เริ่มต้นด้วยการกล่าวว่า “ในกาลอันลับล้น พันแล้วไปในครั้งนี้ก่อน ภิกษุหนึ่งได้พระพร ชื่อมาลัยเทพเถร” ภาคแรกพระมาลัยไปยมโลกสถาน เพื่อโปรดสัตว์นรก จากการศึกษาเบื้องต้นของผู้วิจัยทางเว็บไซต์ www.m-culture.g.th/suratthani จากคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ประจำปี พ.ศ. 2561 พบว่า มีการใช้ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมในการนับถือพุทธศาสนาแบบชาวบ้านที่เชื่อในเรื่องกรรมและการเวียนว่ายตายเกิดผลักดันให้เกิดประเพณีการสวดพระมาลัยเพราะชาวบ้านเชื่อว่าการสวดพระมาลัยจะเป็นบทสวดส่งดวงจิตวิญญาณผู้ตายและยังเป็นการอยู่เป็นเพื่อนเจ้าภาพไม่ให้งานศพเจ็บเหงา

ตัวอย่าง

ในกาลอันลับล้น	พันไปแล้วในครั้งนี้ก่อน
ภิกษุหนึ่งได้ซึ่งพระพร	ซึ่งพระมาลัยเทพเถร
อาศัยบ้านกำพวด	ชนบทนั้นจัดเจน
อันเป็นบริเวณ	ในแว่นแคว้นแดนลงกา
พระมาลัยผู้มีฤทธิ์	ท่านประสิทธิ์ด้วยปัญญา
คลองศีลทรงศึกษา	ใจละเอียดในทางธรรม

พระมาลัยลงไปโปรดสัตว์	ดุจดั่งองค์โมคคัลลาน
ให้นรกรเย็นสำราญ	พ้นจากยากเพียงปางตาย
พระมาลัยท่านยังอยู่	เมื่อเล็กดำบันดาลหาย
พ้นทุกข์อันตราย	ในนรกแสนเย็นใจ

จากตัวอย่างข้างต้นสามารถวิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมในด้านความเชื่อในเรื่องนรก สวรรค์โลกพระศรีอารีย์ พระธาตุจุฬามณีบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ อิทธิฤทธิ์ของพระมาลัยคล้ายคลึงกับ อิทธิฤทธิ์ของพระโมคคัลลานะ จากตัวอย่างเป็นเพียงบางส่วนของบทในกาล ซึ่งเป็นบทสวดพระมาลัย ที่กล่าวถึงประวัติของพระมาลัยดังตัวอย่างที่ยกมาแล้ว ยังมีส่วนที่เป็นบทสวดนอกเหนือจากหนังสือ พระมาลัย หรือเรียกว่า “บทล่านอก” ซึ่งจะนำเรื่องมาจากการตัดตอนวรรณกรรมมาใช้สวดดำเนิน เรื่อง แต่ไม่นำมาตั้งแต่ต้นจนจบ เนื่องจากเรื่องเหล่านั้นยาวเกินไป จึงอาจนำมาบางบทบางตอนซึ่งผู้ สวดเห็นว่าไพเราะหรือสนุกสนานมาใช้สวด หรือมีการแต่งคำร้องขึ้นมาเอง ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูล เบื้องต้นจากเว็บไซต์ www.m-culture.g.th/suratthani จากคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ประจำปี พ.ศ. 2561 ขอยกตัวอย่างบทล่านอกที่คณะพระมาลัยนิยมร้องเป็น ประจำ ดังนี้

ตัวอย่างบางตอนจากเรื่องนางมอญ

นางมอญสร้อยกุ่มตามทุ่งเป็นทิว	ผูกคอหม้อหัวตามทิวทุ่งนา
สร้อยกุ่มไม่ได้หน้าว่ายน้ามา	ไม่ได้กุ่มปลาเวทนาแก่นางมอญ
นางมอญลูกอ่อนวอนแม่กินนม	ยกขึ้นลูกชมถึงหน้าถึงตา
หลกหลกตกกระไดผ้าสไบลืมห่ม	แขกลาวมาชมของสงวนนางมอญ

ตัวอย่างบทล่านอกเรื่องนางมอญที่กล่าวมาข้างต้นสามารถวิเคราะห์ภาษาที่สะท้อน วัฒนธรรมทางด้านภูมิปัญญาพื้นบ้านในด้านการดำรงวิถีชีวิตตามธรรมชาติเพื่อนำมาประกอบอาหาร ด้วยวิธีการจับกุ่ม จับปลาตามท้องทุ่งนา และในการหาเลี้ยงชีพด้วยการจับสัตว์น้ำพวกกุ่ม ปลาพบว่า หากระดับน้ำสูงจะทำให้หาสัตว์น้ำได้ยาก ทั้งนี้จากตัวอย่างมีอีกประเด็นที่พบคือการใช้คำภาษาถิ่น ทางภาคใต้ปรากฏให้เห็นในบทล่านอกร่วมด้วย เช่น คำว่า “สร้อย” เป็นการตักกุ่มด้วยการใช้ชะนาง เป็นเครื่องมือจับกุ่ม และ คำว่า “หลกหลก” เป็นคำใช้บอกอาการรีบเร่ง ทั้งหมดนี้เป็นการสื่อให้เข้าใจ กฎการสร้างสรรการใช้ภาษากับวัฒนธรรมอันเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละวัฒนธรรม

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพระมาลัย

งานวิจัยที่ผ่านมาที่มีผู้สนใจศึกษาพระมาลัยในหลากหลายแง่มุม ไม่ว่าจะเป็นด้านแนวคิด วรรณกรรม ด้านพุทธศาสนา ด้านดนตรี ดังนี้

ชฎาลักษณ์ สรรพานิช (2524) ศึกษาเรื่องพระมาลัย: การศึกษาเชิงวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า การเปรียบเทียบเรื่องพระมาลัยฉบับท้องถิ่นกับพระมาลัยคำหลวงมีต้นฉบับเป็นสมุดข่อย ตัวอักษรเป็นอักษรขอมในสมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ซึ่งผู้คัดลอกเป็นภิกษุวิเคราะห์รูปแบบคำประพันธ์ ได้แก่ ฉันท กภาพย์ ในเรื่องของพระมาลัยคำหลวงมีรูปแบบของคำประพันธ์เป็นร้อยสุภาพ กภาพย์ยานี และโคลงสี่สุภาพ โครงเรื่องในเรื่องพระมาลัยคำหลวงเป็นงานวรรณกรรมมีการใช้สำนวน และมีโครงเรื่องที่คล้ายคลึงกัน กล่าวถึง พระมาลัยซึ่งเป็นพระอรหันต์ผู้มีฤทธิ์ได้ลงไปนรก ไปพบสภาพของพวกเปรต และได้ขึ้นไปบนสวรรค์ได้พบพระศรีอาริยมุตไตรย เมื่อกลับมายังเมืองมนุษย์ก็ได้นำเรื่องราวต่างๆ มาเล่าให้คนฟังเพื่อให้รู้ถึงเรื่องเกี่ยวกับนรก สวรรค์ บาป บุญ คุณ โทษ อย่าประพฤตินิสัยที่ชั่ว หมั่นทำบุญทำทาน จะได้มีอายุอยู่ทันสมัยพระศรีอาริย์ และคุณค่าที่ได้จากเรื่องพระมาลัย เช่น ด้านความรู้เกี่ยวกับนรก สวรรค์ เปรต พระศรีอาริยมุตไตรย สี่เป็นคติศาสน์เรื่องการสร้างกรรมดี กรรมชั่ว รู้จักบาป บุญ คุณ โทษ ด้านความรู้ เกี่ยวกับการเขียนอักษรขอม ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีวิธีการใช้จารสมุดข่อยอย่างไร

วัฒนา ณ นคร (2526) ศึกษาเรื่องลักษณะร่วมของเรื่องพระมาลัยในวรรณกรรมพื้นบ้านและพระมาลัยคำหลวง ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะร่วมด้านประเพณีและลักษณะร่วมด้านศิลปะมีการใช้สัมผัสอักษรตลอดเรื่องซึ่งเป็นลักษณะเด่นทางวรรณศิลป์ของสำนวนวรรณคดีเป็นการยกระดับวรรณคดีจากการประพันธ์ ลักษณะร่วมด้านแนวความคิดซึ่งมีพุทธศาสนาเป็นพื้นฐาน อนุภาคของนิทานเรื่องพระมาลัยที่นำดัชนีอนุภาคของนิทานของสติต ทอมป์สัน มาวิเคราะห์ พบว่า เกณฑ์สากลนำมาใช้กับอนุภาคของเรื่องพระมาลัยได้

อร่ามรัศมี ดวงชนะ (2538) ศึกษาเรื่องการศึกษาประเพณีสวดพระมาลัยของชาวอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า การสวดพระมาลัยมีการสวดเฉพาะในงานศพไม่นิยมสวดในงานมงคล โดยจะสวดพระมาลัยหลังจากที่พระสงฆ์สวดพระอภิธรรมในตอนกลางคืนเสร็จ แต่เดิมผู้สวดจะเป็นพระสงฆ์ภายหลังเปลี่ยนเป็นฆราวาสสวดพระมาลัยแทน เมื่อสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ นวัตกรรมเทคโนโลยีสมัยใหม่มีบทบาทเพิ่มขึ้นในสังคม ทำให้ความนิยมการสวดพระมาลัยของชาวอำเภอไชยาลดน้อยและเสื่อมลงไป ด้านคุณค่าของประเพณีสวดพระมาลัย พบว่า มีคุณค่าด้านสังคม และมีคุณค่าในการอนุรักษ์และเผยแพร่วรรณกรรม เป็นการคลายทุกข์โศกให้กับเจ้าภาพงานศพ เป็นการให้คติกับการดำเนินชีวิตให้กับผู้ที่ได้รับฟังการสวดพระมาลัย

ปรมินท์ จารูวร (2542) ศึกษาเรื่องการศึกษาสืบทอดทำนองสวดและประเพณีสวดพระมาลัยที่บ้านหนองขาว จังหวัดกาญจนบุรี มีแหล่งข้อมูลคือ บทสวดจากคัมภีร์สวดพระมาลัยฉบับ ส.ธรรมภักดีเป็น

หลักมีทำนองสวดทั้งสิ้น 22 ทำนอง ทำนองสวดพระธรรม 2 ทำนอง ทำนองเก่า 5 ทำนอง และ ทำนองลำนอก 15 ทำนอง ผลการศึกษาพบว่า ผลการสืบทอดประเพณีพระมาลัยมาจากปัจจัยทางสังคมของบ้านหนองขาว ดังนี้ ปัจจัยแรก ประวัติศาสตร์ของชุมชนต่อการสวดพระมาลัย ปัจจัยที่สอง สังคมของบ้านหนองขาวเป็นสังคมแรงงานมีการพึ่งพากัน ปัจจัยที่สาม มีความเชื่อในเรื่องของบรรพบุรุษทำให้ระบบเครือญาติมีความผูกพันกัน ปัจจัยที่สี่ การเชื่อในเรื่องกรรมและการเวียนว่ายตายเกิดของชาวบ้านที่นับถือศาสนาพุทธ ชาวบ้านเชื่อว่าผู้ตายจะได้ไปสวรรค์จะต้องมีการสวดพระมาลัย นอกจากนี้ ชุมชนอยู่ในพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์มีระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง เป็นปัจจัยเอื้อให้มีการสืบทอดประเพณีของชุมชน

เจริญ ศรีประดิษฐ์ (2551) ศึกษาเรื่องการศึกษาและพัฒนาศักยภาพศิลปะการแสดงพื้นบ้านภาคใต้: กรณีศึกษาลิเกป่าและสวดมาลัย ผลการศึกษาพบว่า จังหวัดสุราษฎร์ธานีการแสดงลิเกป่าและสวดพระมาลัย ปัจจุบันลิเกป่าพบในอำเภอพุนพิน 4 คณะ ได้แก่ ลิเกป่าพันปี ลิเกป่าสะพรั่งน้อย สงวนศิลป์ ลิเกป่าสนิท ทิพย์บรรพต และลิเกป่าในพัง อำเภอไชยา 1 คณะ ได้แก่ ลิเกป่าช.เสริมกิจ สุวรรณศิลป์ อำเภอท่าชนะ 1 คณะ ได้แก่ ลิเกป่าร่มไทรทอง อำเภอเคียนซา 1 คณะ ได้แก่ ลิเกป่าวิจิตร สงวนศิลป์ และอำเภอกาญจนดิษฐ์ 1 คณะ ได้แก่ ลิเกป่าจรัสศิลป์ รวมคณะลิเกป่าในจังหวัดสุราษฎร์ธานีทั้งหมด 8 คณะ ส่วนการสวดพระมาลัย ที่อำเภอไชยาจะมีการสวดพระมาลัยมากที่สุด 3 คณะ ได้แก่ สวดพระมาลัยนายวาริ ปัญญาอภิวังศ์ สวดพระมาลัยบ้านสามสัก และสวดพระมาลัยบ้านยางเตี้ย และที่อำเภอท่าชนะ มี 1 คณะ ได้แก่ สวดพระมาลัยสมอทอง รวมคณะการสวดพระมาลัยในจังหวัดสุราษฎร์ธานีทั้งหมด 4 คณะ ด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบของลิเกป่าแต่ละคณะมีทั้งคงสภาพเดิมและเปลี่ยนแปลงไปทั้งในเรื่องของโรงที่ใช้แสดง ผู้แสดง เครื่องดนตรี เรื่องที่ใช้แสดง โอกาสในการแสดง บทร้องและลำดับการแสดง บทบาท ความเชื่อ ในส่วนของการสวดพระมาลัยก็เช่นกัน มีทั้งที่ยังคงสภาพเดิม และมีบางอย่างที่เปลี่ยนแปลงไป ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแนวทางอนุรักษ์และพัฒนาทั้งลิเกป่าและสวดมาลัย หากมีองค์ประกอบสำคัญ คือ ความเป็นศิลปิน มีการสร้างแรงกระตุ้น การมีส่วนร่วมของผู้ชม มีการสนับสนุนจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ และมีกระบวนการถ่ายทอดต่อไปอย่างต่อเนื่องก็สามารถทำให้การละเล่นทั้งสองจะยังคงอยู่รอดและมีบทบาทอยู่ในสังคมต่อไป

อุดมพร คัมภีรานนท์ (2551) ศึกษาเรื่องการศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในเรื่อง พระมาลัยคำหลวง ผลการศึกษาพบว่า พระมาลัยได้นำหลักธรรมเรื่องราวของพระอรหันตองค์หนึ่ง ผู้เปิดประตูนรกและสวรรค์ นำชาวสารภพทั้ง 3 คือ โลกมนุษย์ สวรรค์และนรกได้ลงไปโปรดสัตว์ในเมืองนรก และเหาะขึ้นไปนมัสการพระธาตุจุฬามณี และพบกับพระศรีอาริยมุตไตรยมมาเทศน์ให้ประชาชนฟังและสั่งสอนให้กลัวบาปและทำบุญทำทาน ส่งผลต่ออิทธิพลทางสังคมไทยในด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปกรรม และคติความเชื่อของสังคม ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ปรมินท์ จารุวร (2553) ศึกษาเรื่องพลวัตของการสวดอ่านวรรณกรรมเรื่องพระมาลัย: การศึกษาเปรียบเทียบการสวดพระมาลัยที่จังหวัดกาญจนบุรีและชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า การสวดพระมาลัยของจังหวัดกาญจนบุรีและชลบุรีใช้คัมภีร์สวดพระมาลัยฉบับส.ธรรมภักดี เป็นตัวบทหลัก ด้วยจุดประสงค์ในการประกอบพิธีกรรมที่และบริบททางสังคมวัฒนธรรมแตกต่างกัน ทำให้ผู้เข้าร่วมพิธี โอกาส ขั้นตอน และทำนองสวด ในเชิงวรรณกรรม ซึ่งเป็นองค์ประกอบของการสื่อสารแตกต่างกันด้วย ปัจจุบันการสวดพระมาลัยในงานศพที่บ้านหนองขาวจะใช้ทำนองในการสวด 11 ทำนอง จาก 22 ทำนอง แต่ที่สำนักสงฆ์ถ้ำเม่น จังหวัดชลบุรี การสวดพระมาลัย ทำนองสวดไม่จำเป็นเพราะการอ่านออกเสียงเป็นร้อยแก้วก็เรียกว่าเป็นการสวดได้เช่นกัน นอกจากนี้ ผู้สวดพระมาลัยก็ได้เปลี่ยนจากพระสงฆ์เป็นผู้ปฏิบัติธรรมเพื่อสร้างบารมีให้แก่องค์กรและตนเอง และหวังที่จะใช้การสวดพระมาลัยเป็นหนทางในการแก้ปัญหาชีวิต ส่วนผู้ฟังก็เป็นผู้ฟังเพื่อสร้างสม บุญบารมีจากผู้ฟังสวดพระมาลัยในพิธีศพ ในส่วนของการสวดพระมาลัยในเชิงสังคม เปลี่ยนจากพิธีกรรมในระดับครอบครัวกับชุมชน เป็นพิธีกรรมในระดับปัจเจก เพราะการสวดพระมาลัยที่สำนักสงฆ์ถ้ำเม่น วัตถุประสงค์เดิมเพื่อส่งวิญญาณผู้ตายให้ได้ไปสวรรค์และเพื่ออยู่เป็นเพื่อนเจ้าภาพไม่ให้งานศพเงียบเหงา และเปิดพื้นที่ให้แก่ผู้หญิงมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งเป็นการสวดเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการนับถือพุทธศาสนาในลักษณะที่ศาสนากลายเป็นเรื่องของโลกฆราวาสมากขึ้น

อนันต์ อารีย์พงศ์ (2555) ศึกษาเรื่องพระมาลัย: สาระตถะและการสืบทอด ผลการศึกษาพบว่า กลอนสวดของการสวดพระมาลัยมี 4 ส่วน คือ นรกภูมิ มนุษย์ภูมิ เทวภูมิ และโลกพระศรีอารีย์ มีทั้งฉบับที่มีครบ สี่ส่วน บางฉบับมีสามส่วน สองส่วน และหนึ่งส่วนบ้าง เนื้อหาหลักหรือเนื้อหารวมจะเหมือนกับพระมาลัยกลอนสวดที่พบในภาคกลาง และภาคตะวันออก สาระตถะด้านภาษามีอักขรวิธีรูปแบบการใช้อักษรบันทึกคำจะไม่แน่นอนตายตัวปัจจุบันมีการใช้คำเรียงง่ายไม่ค่อยใช้ศัพท์ชั้นสูง ศัพท์ยาก คำบาลีสันสกฤต ใช้ศัพท์ภาษาถิ่นได้แทนศัพท์ภาษาไทยมาตรฐาน ศิลปะการใช้คำ ใช้คำซ้ำเพื่อย้ำความ ซ่อนความ เล่นคำซ้ำความ ใช้สำนวนโวหารปुณณาวิธาน มีการใช้ภาพพจน์แบบ “ปฐิภาคพจน” คือ มีการนำสิ่งที่ขัดแย้งมาเข้าคู่กัน สาระตถะด้านความเชื่อ มีเรื่องนรก สวรรค์โลก พระศรีอารีย์ พระธาตุจุฬามณีบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ การฟังเทศน์มหาชาติให้จบภายในวันเดียว อธิติฤทธิ์ของพระมาลัยที่คล้ายคลึงกับอธิติฤทธิ์ของพระโมคคัลลานะ ไสยศาสตร์ ต้นโพธิ์ และการให้ทานชีวิต สาระตถะด้านการสืบทอดวรรณกรรมพระมาลัย สืบทอดผ่านการอ่านจากตัววรรณกรรมงานจิตรกรรมและประติมากรรม

งานวิจัยเกี่ยวกับพระมาลัยทางด้านวัฒนธรรมส่วนใหญ่ศึกษาวัฒนธรรมในเชิงวิเคราะห์เปรียบเทียบ และคุณลักษณะร่วมของพระมาลัยฉบับท้องถิ่นกับพระมาลัยคำหลวง ได้แก่ ขวาลักษณ์ สรรพานิช (2524) ศึกษาเรื่องพระมาลัยในเชิงวิเคราะห์ วัฒนา ณ นคร (2526) ศึกษาเรื่องลักษณะร่วมของเรื่องพระมาลัยในวรรณกรรมพื้นบ้านและพระมาลัยคำหลวง ต่อมาเจริญ ศรีประดิษฐ์

(2551) ศึกษาเรื่องการพัฒนาศักราชภาพศิลปะการแสดงพื้นบ้านภาคใต้: กรณีศึกษาลิเกป่าและสวดมาลัย และปรมินทร์ จารุวรรณ (2553) ศึกษาเรื่องพลวัตของการสวดอ่านวรรณกรรมเรื่องพระมาลัย: การศึกษาเปรียบเทียบการสวดพระมาลัยที่จังหวัดกาญจนบุรีและชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า การสวดพระมาลัยฉบับท้องถิ่นกับพระมาลัยคำหลวงใช้ คัมภีร์สวดพระมาลัยฉบับ ส.ธรรมภักดี เป็นตัวบทหลัก ด้วยบริบททางสังคมวัฒนธรรมและจุดประสงค์ในการประกอบพิธีกรรมที่แตกต่างกัน ทำให้มีองค์ประกอบในบริบทของการสื่อสารการแสดงที่แตกต่างกัน เช่น ผู้เข้าร่วมพิธี โอกาสและสถานที่ในการสวด อุปกรณ์และขั้นตอนในการสวด ทำให้เห็นร่องรอยของการศึกษาที่เห็นความเหมือนและแตกต่างของการสวดพระมาลัยในแต่ละพื้นที่

อีกประเด็นหนึ่งสังเกตเห็นจากงานวิจัยที่ผ่านมา ในเรื่องการศึกษาด้านการสืบทอดทำนองสวดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการสวดพระมาลัย เช่น งานการศึกษาในแง่สืบทอดในพื้นที่เดียวกับงานวิจัยของอร่ามรัศมี ด้วงชนะ (2538) ศึกษาเรื่องประเพณีสวดพระมาลัยของชาวอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทำให้เห็นเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ความเชื่อ คุณค่าของการแสดงสวดพระมาลัยที่ถือปฏิบัติกันมาแต่โบราณ ต่อมางานวิจัยของปรมินทร์ จารุวรรณ (2542) ศึกษาเรื่องการสืบทอดทำนองสวดและประเพณีสวดพระมาลัยที่บ้านหนองขาว จังหวัดกาญจนบุรี ในงานวิจัยมุ่งเน้นการอ่านทำนองจากคัมภีร์สวดพระมาลัยฉบับ ส.ธรรมภักดีตามประเพณีการสวดอ่านแบบโบราณเป็นหลัก และงานวิจัยของอนันต์ อารีย์พงศ์ (2555) ศึกษาเรื่องพระมาลัย: สารัตถะและการสืบทอดวรรณกรรมพระมาลัยเป็นการอ่านจากตัววรรณกรรมและการสืบทอดผ่านงานจิตรกรรมและประติมากรรม และยังพบงานด้านการสืบทอดเฉพาะด้าน เช่น ด้านหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของอุดมพร คัมภีรานนท์ (2551) ศึกษาเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในเรื่องพระมาลัยคำหลวง งานศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นในด้านการสืบทอดทำนองสวด หลักธรรมตามประเพณีการสวดพระมาลัยแบบครั้งในอดีต

งานวิจัยที่กล่าวถึงมานั้นงานวิจัยบางชิ้นเป็นการศึกษาวิจัยในพื้นที่เดียวกับผู้วิจัยคืออร่ามรัศมี ด้วงชนะ (2538) ศึกษาเรื่องประเพณีสวดพระมาลัยของชาวอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ศึกษาในเรื่องของประวัติความเป็นมา ความเชื่อ คุณค่าของการสวดพระมาลัย ทำให้เห็นการ “ธำรงรักษา” การสวดพระมาลัยแบบดั้งเดิม ซึ่งต่างจากงานการศึกษาของผู้วิจัยในแง่ของความต่อเนื่องของวัฒนธรรมผ่านมิติกาลเวลาและเห็นร่องรอยความเป็นไปของการสวดพระมาลัยในงานพิธีศพไว้แต่ก็มีการขยายพื้นที่การสวดพระมาลัยตามส่วนราชการและเอกชนร่วมด้วยเพื่อความอยู่รอดของวัฒนธรรม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการสวดพระมาลัยในแง่ของการสืบทอดและการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์สื่อสารผ่านการสวดพระมาลัย

2.3 แนวคิดทฤษฎีทางชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร

ในการวิเคราะห์โครงสร้างองค์ประกอบเพื่อที่จะพูดภาษาได้อย่างถูกต้อง สิ่งที่ต้องการอาจไม่ใช่แค่การเรียนรู้คำศัพท์และไวยากรณ์ของภาษาเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการศึกษาบริบทในภาษาประกอบด้วย ทั้งนี้ ในการศึกษาบริบทในการสื่อสารอาศัยการวิเคราะห์โครงสร้างในสถานการณ์การสื่อสาร ซึ่งอยู่ในทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร (Ethnography of communication) ของเดล ไฮม์ส์ (Dell Hymes) และมูเรียล ซาวิลล์-ทรอยด์ (Saville-Troike) อย่างไรก็ตาม ในเบื้องต้นก่อนที่ผู้วิจัยจะเลือกใช้ทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารได้วางกรอบของการศึกษา การสวดพระมาลัยตามแนวคิดของนักคิดทั้ง 2 ท่านก่อน พบว่า กรอบแนวคิด SPEAKING ของเดล ไฮม์ส์ (Hymes, 1974, น. 898) สามารถตอบโจทย์การวิเคราะห์องค์ประกอบในสถานการณ์การสื่อสารการสวดพระมาลัยที่ช่วยทำให้เห็นภาพรวมของบริบทการสื่อสารที่ละเอียดและครอบคลุม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกใช้เฉพาะแนวคิดของไฮม์ส์ในการวิเคราะห์โครงสร้างสถานการณ์การสื่อสารและดูภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมจากการสวดพระมาลัยในครั้งนี้

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของไฮม์ส์ตามคำอธิบาย SPEAKING ของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2556, น. 182-184) ในการวิเคราะห์บริบทแวดล้อมภาษาตามแนวชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารสามารถสรุปได้ว่า

1. S = Setting หรือ Scene (กาลเทศะหรือฉาก) กาลเทศะ หมายถึง เวลาและสถานที่ที่เป็นสภาวะแวดล้อมทางกายภาพของเหตุการณ์สื่อสาร เช่น การสวดพระมาลัยตอนกลางคืนในงานศพ การสวดพระมาลัยในงานจัดเลี้ยงผู้ที่เข้ามาศึกษาดูงานในพื้นที่ในช่วงตอนกลางวัน ส่วนฉาก หมายถึง สภาวะแวดล้อมที่เป็นนามธรรม เป็นสิ่งสมมติที่มีผลทางด้านจิตใจ เช่น การใช้ท่าทางประกอบในการแสดงเพื่อให้ดูสมจริง

2. P = Participants (ผู้ร่วมเหตุการณ์) หมายถึง ผู้พูดหรือผู้สวดพระมาลัยและผู้ฟัง หรืออาจเรียกว่าผู้ส่งสารหรือผู้รับสาร หรือทั้งสองฝ่ายอาจเล่นบทสลับกันเป็นผู้พูดกับผู้ฟัง

3. E = Ends (จุดหมาย) หมายถึง เป้าหมายหรือผลลัพธ์ที่ผู้ร่วมเหตุการณ์ประสงค์จะได้รับการสื่อสารการสวดพระมาลัย

4. A = Act sequence (การลำดับวัจนกรรม) หมายถึง รูปแบบและเนื้อหาของ การสวดพระมาลัย ถ้อยคำที่ใช้สื่อความหมายตามเจตนาของผู้สวดที่ผู้วิจัยจะต้องแยกแยะและเรียงลำดับอย่างชัดเจนว่าวัจนกรรมใดเกิดก่อนเกิดหลัง เพื่อให้เห็นกฎของสังคม

5. K = Key (กุญแจ/น้ำเสียง) หมายถึง น้ำเสียง ท่าทาง อารมณ์หรือสีหน้าในการสื่อสารการสวดพระมาลัย เช่น การสื่อสารแบบเอาจริงเอาจัง แบบไม่โอ้อำหรรษา แบบถากถาง แบบเยาะเย้ยแบบโอ้อวด

6. I = Instrumentalities (เครื่องมือ) หมายถึง การเลือกวิธีการสื่อสารด้วยการสวดพระมาลัยในงานพิธีศพ และการสวดพระมาลัยตามส่วนราชการ เอกชนรับไปออกงานตามสถานที่ต่าง ๆ

7. N = Norms of Interaction and Interpretation (บรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์และการตีความ) หมายถึง ลักษณะเฉพาะของการสวดพระมาลัยที่เป็นการสวดประกอบท่าทาง

8. G = Genre (ประเภทการสื่อสาร) หมายถึง ประเภทของการสวดพระมาลัยที่ใช้ในการสื่อสาร มักมีชื่อเรียกเฉพาะ เช่น มาจากบทในกาล บทลำนอก ๆ

แนวคิดที่ได้หยิบยกมาดังกล่าว ผู้วิจัยจะนำกรอบแนวทางการศึกษาของโฮมส์มาใช้ในการวิเคราะห์ภาษาตามแนวชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร ว่าในเหตุการณ์สื่อสารทั้ง 8 องค์ประกอบ หรือที่เรียกว่า SPEAKING นั้นในเหตุการณ์สื่อสารการสวดพระมาลัยตามงานพิธีศพและการสวดพระมาลัยตามส่วนราชการ เอกชนมีการสูญสลายในองค์ประกอบย่อยตัวใด

การแสดงเจตนาของผู้สวดพระมาลัยเป็นลักษณะสำคัญของการศึกษาภาษาตามความหมายของถ้อยคำที่สื่อต้องมีความสัมพันธ์กับเนื้อความและมีการใช้ท่าทางประกอบการแสดงเพื่อให้ดูสมจริง จึงต้องศึกษารูปภาษาและเจตนาในการสื่อสารที่เรียกว่าวัจนกรรม เช่น การกล่าวความจริงหรือการบอกเล่า การกล่าวขี้น้ำ การกล่าวผู้กมัต การแสดงความรู้สึก และการกล่าวประกาศ ในการวิจัยครั้งนี้ จึงได้นำประเด็นเรื่องวัจนกรรมของการสวดพระมาลัยมาวิเคราะห์หว่าในแต่ละเหตุการณ์สื่อสารของการสวดพระมาลัยตามพิธีศพ และการสวดพระมาลัยตามส่วนราชการ เอกชนรับไปออกงานตามสถานที่ต่าง ๆ วัจนกรรมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร

จากการศึกษาข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาษาตามแนวชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร พบว่า มีผู้สนใจศึกษาวิจัยการใช้ภาษาตามแนวคิดนี้ศึกษาภาษาในสถานการณ์สื่อสารที่เป็นพิธีการ ได้แก่ การแสดงพระธรรมเทศนาทางวิทยุ การปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎร พิธีกรและวิทยากรรายการสุขภาพทางโทรทัศน์ การสืบพยานคดีอาญาในศาลไทย การสวดสรภัญญะ และภาษาที่มีรูปแบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ การแสดงลิเก และลำตัด เป็นต้น ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษาดังต่อไปนี้

พิกุลกานต์ รุจิราภา (2537) ศึกษาเรื่องการแสดงพระธรรมเทศนาทางวิทยุ: การศึกษาแนวชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร ผลการศึกษาพบว่า สถานการณ์สื่อสารแบ่งเหตุการณ์สื่อสารออกเป็น 15 เหตุการณ์ที่มีการเรียงลำดับดังนี้ การกล่าวเปิดการแสดงพระธรรมเทศนา การกล่าวคำนมัสการ โดยพุทธศาสนิกชน การถึงสรณคมน์ การสมาทาน อุโบสถศีล การบอกอานิสงส์ของศีล การกล่าวคำนมัสการ โดยพระภิกษุองค์เทศน์ การอาราธนาธรรม การกล่าวคำสาธุการ การประกาศตน

เป็นอุบาสกอุบาสิกา และการกล่าวปิดการ การแสดงพระธรรมเทศนาทางวิทย์ เมื่อวิเคราะห์ เหตุการณ์สื่อสารอย่างละเอียดตามองค์ประกอบทั้ง 10 ประการ พบว่า การแสดงพระธรรมเทศนา ทางวิทย์เป็นพิธีกรรมอย่างหนึ่งที่มีความเป็นระบบ เหตุการณ์สื่อสารคือ “การเทศน์” มีความซับซ้อน ของวัจนกรรม ถึง 20 วัจนกรรม วัจนกรรมหลัก คือ วัจนกรรมเริ่ม วัจนกรรมการอธิบาย และวัจนกร มจบ

สุดาตวง เกิดโมฬี (2537) ศึกษาเรื่องการศึกษาปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎรตาม แนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร: กรณีศึกษาผู้สมัครพรรคพลังธรรม ผลการศึกษาพบว่า การปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งมีเหตุการณ์สื่อสารย่อยทั้งหมด 17 เหตุการณ์ เป็นเหตุการณ์หลัก 4 เหตุการณ์ ดังนี้ การกล่าวเปิดการปราศรัย การแนะนำตัว การปราศรัย และการสรุป การวิเคราะห์ การสื่อสารแต่ละประเภท พบว่า ชนิดของเหตุการณ์ หัวเรื่อง วัตถุประสงค์ เนื้อหาการสื่อสารและการ ลำดับวัจนกรรมของแต่ละเหตุการณ์มีลักษณะเฉพาะ ส่วนรูปแบบการสื่อสาร กฎการปฏิสัมพันธ์ และ บรรทัดฐานของการตีความในแต่ละเหตุการณ์มีลักษณะใกล้เคียงกัน และวัจนลีลาการปราศรัยหาเสียง ผู้พูดจะใช้วิธีโน้มน้าวใจ มีการใช้การซ้ำคำมากที่สุดและรองลงมาคือการใช้คำสัมผัสคล้องจอง

ปอรัรัมย์ ยอดเณร (2544) ศึกษาเรื่องการศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างพิธีกรและวิทยากร รายการสุขภาพทางโทรทัศน์ในเชิงชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร ผลการศึกษาพบว่า เหตุการณ์ สื่อสารมี 4 เหตุการณ์ สถานการณ์สื่อสารรายการพลิกฟื้นสุขภาพคนเมือง แบ่งออกเป็น 5 สถานการณ์ย่อย คือ ช่วงเปิดรายการ รอบรู้รอบเมือง สุขภาพคนเมือง ปฏิทินสุขภาพ และปิดรายการ แต่ละเหตุการณ์ วัจนกรรมการกล่าวเปิดช่วงเกริ่นนำ แนะนำวิทยากร การทักทาย และการถามตอบ ประกอบด้วย วัจนกรรมเรียกขาน อธิบาย ย้ำเตือน สั่งการ และการกล่าวเปิดช่วง ประกอบด้วย วัจนกรรมขอขอบคุณ เชิญชวนและแนะนำวิทยากร รายการวาไรตี้พลิกฟื้นสุขภาพ แบ่งเป็น 6 สถานการณ์ย่อย คือ ช่วงเปิดรายการคุยกันยามเช้า สวัสดิ์คุณหมอ ข่าวสุขภาพ สุขภาพครอบครัว และปิดรายการ แต่ละเหตุการณ์ประกอบด้วยวัจนกรรมเกริ่นนำ แนะนำวิทยากร และการถามตอบ ประกอบด้วยวัจนกรรมเรียกขาน เล่าความ อธิบาย และอ้างอิง และการกล่าวปิดช่วง ประกอบด้วย วัจนกรรมขอบคุณ

ณิศณัชชา เหล่าตระกูล (2549) ศึกษาเรื่องการศึกษาพัฒนาการสื่อสารการสืบพยานคดีอาญา ในศาลไทยตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร ผลการศึกษาพบว่า มี 8 เหตุการณ์ คือ การเปิด การสืบพยาน การสาบานตน การถามข้อมูลส่วนตัวพยาน การซักถาม การถามค้าน การถามติงการ อ่านคำเบิกความ และการปิดการสืบพยาน การวิเคราะห์ พบว่า ชนิดของเหตุการณ์ หัวเรื่อง วัตถุประสงค์ เป็นลักษณะการหาข้อเท็จจริง เนื้อหาการสื่อสาร เป็นการถามตอบเกี่ยวกับรายละเอียด ของคดีความและการลำดับวัจนกรรมพบ 17 วัจนกรรม ได้แก่ สั่ง เคารพ สาบาน อ้างอิง ถาม ตอบ เล่าความ อธิบาย เตือน แย้ง เน้นย้ำ ขออนุญาต ขอร้องตอบรับ ขอขอบคุณ และแจ้งให้ทราบ วัจนกรรม

เด่นสุดคือ การเคารพ รูปแบบการสื่อสาร กฎการปฏิสัมพันธ์แบ่งเป็นพิธีกรรมการกล่าวข้อความ และการถามตอบของผู้ร่วมเหตุการณ์ และบรรทัดฐานของการตีความ แสดงให้เห็นว่าสถานภาพสังคมสังคมไทยให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก

มัลลิกา มาภา (2553) ศึกษาเรื่องการสวดสรภัญญะของจังหวัดนครพนมตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร ผลการศึกษาพบว่า มี 9 เหตุการณ์ ได้แก่ เหตุการณ์สื่อสารการทักทาย พิธีเปิดการสวดสรภัญญะ การแนะนำ การแสดงความสามารถของคณะกรรมกร การสวดสรภัญญะ การให้รางวัล การค้นหาดาวเสียง การให้รางวัลดาวเสียง และพิธีปิดการสวดสรภัญญะ จัดเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนนำ ส่วนเนื้อหา และส่วนสรุป ส่วนวัจนกรรมสื่อสารจำนวน 19 วัจนกรรม ได้แก่ แสดงความเคารพ การทักทาย การอธิบาย การขอบคุณ การขอร้อง การกล่าวนำ การกล่าวตาม การแนะนำ การชี้แจงกฎเกณฑ์ การกล่าวเชิญ การไหว้ครู การอวยพร การสั่งสอน แจ้งให้ทราบ การแสดงความสามารถ การสั่ง การตัดบท การประกาศผลการตัดสิน และการขอพร สามารถเกิดสลับกันได้

ศุภมน อาภานันท์ (2554) ศึกษาเรื่องการแสดงลิเกคณะทวีป-ชัยณรงค์ วงศ์เทวีญู: การศึกษาตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร ผลการศึกษาพบว่า มี 9 เหตุการณ์ คือ เหตุการณ์สื่อสารการโหมโรงลิเก การออกแขก การลงโรง การรบ ฉากทะเลาะ ฉากเกี้ยว ตลก และฉากลาโรง มีองค์ประกอบครบทั้ง 10 ประการ โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ องค์ประกอบที่มีลักษณะคงที่ทุกเหตุการณ์สื่อสาร และองค์ประกอบที่ต่างกันไปตามแต่ละเหตุการณ์สื่อสาร ได้แก่ หัวข้อ วัตถุประสงค์ เนื้อหาการสื่อสารและ ลำดับวัจนกรรม ด้านภาษาที่ใช้สื่อสารในการแสดงลิเก พบว่า เหตุการณ์สื่อสารการแสดง มีรูปแบบการสื่อสารที่ใช้วัจนภาษา และอวัจนภาษาสัมพันธ์กัน

น้ำผึ้ง มโนชัยภักดี (2554) ศึกษาเรื่องการแสดงลำตัดคณะหวังเต๊ะ: การศึกษาตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร ผลการศึกษาพบว่า การแสดงลำตัด เหตุการณ์สื่อสารมี 3 ประการ ได้แก่ วัตถุประสงค์ เนื้อหาและผู้ร่วมเหตุการณ์ เหตุการณ์สื่อสารหลัก มี 6 เหตุการณ์เรียงเป็นลำดับแน่นอน ได้แก่ เหตุการณ์สื่อสารการโหมโรงกลองรำมะนา การร้องเกริ่นหน้ากลอง การร้องออกตัว การร้องแห่ล่ออวยพร การร้องตอบโต้ และการจบการแสดง การใช้ภาษาในการแสดงลำตัดพบว่ามีการใช้การพูดและการขับร้องด้วยกลอนประเภทต่าง ๆ ได้แก่ กลอนหัวเดียวและกลอนสุภาพ ใช้คำสัมผัส คำซ้ำ คำซ้อน การซ้ำข้อความ การใช้คำภาษาต่างประเทศ การใช้คำศัพท์เฉพาะ การใช้คำสองแง่สองง่าม การใช้คำหยาบ และการใช้ภาพพจน์มีการใช้อุปมา อุปลักษณ์ และการอ้างอิง

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้สำรวจบทความที่นำแนวคิดชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสารมาใช้ในภาษาไทยเพื่อให้เห็นแนวโน้มและพัฒนาการของบทความวิจัย รวมไปถึงความหลากหลายในการศึกษา ซึ่งรวบรวมมาจากบทความทั้งหมดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553-2564 พบว่า มีผู้สนใจศึกษาวิจัยภาษาตามแนวคิดนี้ 7 คน ได้แก่ ศิริพร ภักดีผาสุข (2553) ศึกษาเรื่องวาทกรรมความเป็นผู้หญิงในวาทกรรมนิตยสารสุขภาพและความงามภาษาไทย ได้นำกรอบของเดลล์ ไฮม์สมาประยุกต์ใช้ใน

การศึกษาวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ เพื่อให้เห็นภาพรวมของกระบวนการผลิต การกระจายตัวบท และกระบวนการบริโภคและตีความตัวบทของวาทกรรมอย่างครอบคลุมและชัดเจน ชีระ บุษบกแก้ว (2553) ศึกษาเรื่องกลวิธีทางภาษากับการนำเสนออัตลักษณ์ของตนเองโดยกลุ่มเกย์ออนไลน์ ได้นำกรอบของเดลล์ ไฮม์ส์มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาองค์ประกอบในระดับวิปฏิบัติทางการทางวาทกรรม สุวัฒน์ชัย คชเนตร (2557) ศึกษาเรื่องแนวคิดชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารของเดล ไฮม์ส์ และ ชาวิล ทรอยด์กับการศึกษาภาษาและโครงสร้างสถานการณ์การสื่อสารในภาษาไทย ตั้งแต่ปี 2537-2558 ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ (2559) ศึกษาเรื่องกลวิธีทางภาษาในการอวยพรงานเลี้ยงฉลองมงคลสมรสได้นำกรอบของเดลล์ ไฮม์ส์มาวิเคราะห์โครงสร้างสถานการณ์การสื่อสารในงานเลี้ยงฉลองมงคลสมรส ปวีรศา ประดิษฐ์ศร (2560) โครงสร้างของปริจเฉทในรายการโทรทัศน์ “เรื่องเล่าเช้านี้” และ “เรื่องเล่าเสาร์-อาทิตย์” ได้นำกรอบของเดลไฮม์ส์เป็นแนวทางในการวิเคราะห์โครงสร้างของปริจเฉทในรายการทางโทรทัศน์ กมลมาลย์ คำแสน (2560) ศึกษาเรื่องวิปฏิบัติทางการสื่อสารในการรักษาโรคของหมอสมุนไพรพื้นบ้านไทยอีสาน ได้นำกรอบการวิเคราะห์ของ ชาลีล์-ทรอยด์มาปรับประยุกต์ใช้ในการศึกษาตีความตัวบท สรียา ทับทัน (2564) ศึกษาเรื่องกระบวนการสื่อความหมายในคอลัมน์ Mind Training ของวนิษา เรช ตามแนวชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร ได้นำกรอบของเดล ไฮม์ส์มาวิเคราะห์เหตุการณ์การสื่อสารในนิตยสาร และลิตธิธรรม อ่องวุฒิววัฒน์ (2564) ศึกษาเรื่องปริจเฉทข่าวบันเทิงในเฟซบุ๊กเพจ “ใต้เตียงดารา” การศึกษาจากมุมมองปริจเฉทวิเคราะห์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ ได้นำกรอบของเดลล์ ไฮม์ส์มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาโครงสร้างของการนำเสนอและกลวิธีทางภาษาที่บุคคลนำเสนอข่าวไว้ในปริจเฉทข่าวบันเทิงในเฟซบุ๊กเพจ เพื่อให้เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาษากับบริบททางการสื่อสารของปริจเฉทและวัจนปฏิบัติศาสตร์ในแง่มุมมองที่ใกล้เคียงกับเจ้าของชุมชนหรือสังคมวัฒนธรรมในแง่มุมมองที่ครอบคลุมและชัดเจนมากขึ้น

จากการทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารที่ผ่านมา ผู้วิจัยพบว่า งานศึกษาใช้ภาษาในสถานการณ์สื่อสารที่เป็นพิธีการ หรือใช้ภาษาที่เป็นรูปแบบเป็นทางการค่อนข้างชัดเจน ได้แก่ พิกุลกานต์ รุจิราภา (2537) ศึกษาพระธรรมเทศนาทางวิทยุ สุดาตวง เกิดโมฬี (2537) ศึกษาการปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎร ปอรรชัม ยอดเนตร (2544) ศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างพิธีกรและวิทยากรรายการสุขภาพทางโทรทัศน์ นิศณัชชา เหล่าตระกูล (2549) ศึกษาพัฒนาการสื่อสารการสืบพยานคดีอาญาในศาลไทย ภาษาที่เป็นรูปแบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ มัลลิกา มาภา (2553) ศึกษาการสวดสรภัญญะ ศุภมน อากานันท์ (2554) ศึกษาการแสดงลิเก และน้ำผึ้ง มโนชัย ภัคดี (2554) ศึกษาการแสดงลำตัด เป็นต้น ซึ่งงานการศึกษาดังกล่าวทำความเข้าใจบริบทของการสื่อสารในสถานการณ์การสื่อสารต่าง ๆ ที่เน้นการสื่อสารในการดำรงรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิม แต่ยังคงขาดประเด็นศึกษาการสวดพระมาลัยที่ใช้ภาษาที่ไม่เป็นทางการ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาโครงสร้างและการใช้ภาษาในเหตุการณ์สื่อสาร เพื่อหาคำตอบว่าภายใต้บริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตาม

สภาพพื้นที่และเวลาของการสวดพระมาลัยจะยังคงรักษาหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร การศึกษาครั้งนี้จะช่วยให้เห็นแบบแผนโครงสร้างของการสื่อสารและภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมในสังคมไทยอีกรูปแบบหนึ่งด้วย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “สวดพระมาลัย: การศึกษาตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร” เป็นการศึกษาการสวดพระมาลัยในฐานะที่ภาษาเป็นวัฒนธรรมซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการดำรงอยู่และเปลี่ยนแปลงไปของวัฒนธรรมการสวดพระมาลัย โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น การสวดพระมาลัยในงานพิธีศพการสวดพระมาลัยตามส่วนราชการ และเอกชน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ใน 2 ประเด็นหลัก คือ วิเคราะห์โครงสร้างสถานการณ์การสื่อสารในการสวดพระมาลัย และภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมจากการสวดพระมาลัย

ระเบียบวิธีวิจัยที่ผู้วิจัยเลือกนำมาใช้ในครั้งนี้คือ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร (Documentary Analysis) การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) และการลงสังเกตการณ์ภาคสนาม (Field Observation) การสวดพระมาลัยในงานพิธีศพ การสวดพระมาลัยตามส่วนราชการ และเอกชน

3.1 กลุ่มข้อมูลและการคัดเลือกข้อมูล

กลุ่มข้อมูลที่ผู้วิจัยเลือกนำมาศึกษาครั้งนี้ เป็นเรื่องของการใช้ภาษาที่เกิดจากเจตนาของผู้พูด และองค์ประกอบของการสื่อสาร ซึ่งการคัดเลือกดังกล่าวได้ใช้วิธีการสุ่มเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และอาศัยการถามต่อ ๆ กัน (Snowball Technique) โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ขอใบรับรองจริยธรรมในมนุษย์ ก่อนที่จะลงสนามวิจัย เพื่อให้งานวิจัยเป็นไปตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยเริ่มตั้งแต่แสดงเอกสารชี้แจง และเอกสารแสดงความยินยอมแก่ผู้ให้สัมภาษณ์ก่อนทำการเก็บข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 กลุ่มคนสวดพระมาลัย หมายถึง สมาชิกในคณะพระมาลัยวารีย์ ปัญญาอภิวังค์ที่อยู่ในพื้นที่อำเภอไชยาในฐานะผู้ส่งสารมีการมองเห็น เข้าถึงหรือสัมผัสวัฒนธรรม ในฐานะผู้ที่สืบทอดการสวดพระมาลัย ทั้งนี้เพื่อนำมาใช้ในการตอบวัตถุประสงค์ 2 ข้อ คือ 1) การวิเคราะห์โครงสร้างในสถานการณ์การสื่อสารการสวดพระมาลัย เช่น ตอบคำถามในส่วนของผู้สื่อสารในที่นี้หมายถึงผู้สวดพระมาลัยจะต้องเข้าใจจุดมุ่งหมายของการสวดพระมาลัย ปฏิสัมพันธ์ของผู้ร่วมสื่อสารในฐานะผู้รับสารทำให้เห็นคำตอบของความสัมพันธ์ของผู้สื่อสาร ขั้นตอนในการสวดพระมาลัย และ 2) การวิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรม ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สามารถแบ่งกลุ่มได้ ดังนี้

3.1.1.1 ศิลปินผู้แสดงและผู้สวดพระมาลัย โดยผู้วิจัยได้เลือกสัมภาษณ์ศิลปินในฐานะผู้สังสาร จำนวน 4 คน ได้แก่ 1) นายสำรวย เทพนวล อายุ 78 ปี ร่วมกับ 2) นายมูล ชูคง อายุ 73 ปี ในฐานะต้นเสียงหรือแม่เพลง นั่งหันหลังให้โลงศพหากตอนใดที่แม่เพลงเห็นว่าสำคัญ ก็เปิดโอกาสให้ลูกคู่ออกทำทางร้ายรำประกอบตอนนั้นด้วย การสวดบางตอนอาจมีการผสมโรงจากคนดูเพื่อความสนุกสนาน 3) นางมณฑา สุกแดง อายุ 83 ปี ในฐานะลูกคู่พร้อมทั้งออกทำทางประกอบการสวดพระมาลัย ร่วมกับ 4) นางบุพผา ปัญญาอภิวังค์ อายุ 58 ปี บุตรสาวของนายวาริ ปัญญาอภิวังค์ ปัจจุบันเป็นหัวหน้าคณะวาริ ปัญญาอภิวังค์รับหน้าที่เป็นคนไหว้ครูและเป็นลูกคู่พร้อมทั้งออกทำทางประกอบการสวดพระมาลัย

3.1.2 กลุ่มผู้ชม ผู้วิจัยได้เลือกสัมภาษณ์ผู้ชมในฐานะผู้รับสาร จำนวน 2 กลุ่ม เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (stakeholders) ในฐานะที่เป็นผู้ชมการสวดพระมาลัยและเป็นผู้มีบทบาทในการจัดงาน ทั้งนี้ได้อาศัยความแตกต่างด้านกลุ่มคนในชุมชนและคนนอกชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการตอบวัตถุประสงค์ข้อ 1 การวิเคราะห์โครงสร้างในสถานการณ์การสื่อสารการสวดพระมาลัย เช่น ตอบคำถามในส่วนของปฏิสัมพันธ์ของผู้ร่วมสื่อสารในฐานะผู้รับสารทำให้เห็นคำตอบของความสัมพันธ์ของผู้สื่อสาร ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) สามารถแบ่งกลุ่มได้ ดังนี้

3.1.2.1 กลุ่มผู้ชมภายในชุมชน คือ ผู้ชมการสวดพระมาลัยในพื้นที่อำเภอไชยาและมีส่วนผลักดันให้พระมาลัยได้ทำการแสดงตามสถานที่ต่าง ๆ ผู้วิจัยได้เลือกสัมภาษณ์กลุ่มผู้ชมในฐานะผู้จัดงานจำนวน 2 คน ได้แก่ 1) นายณรงค์ เสมียนเพชร อายุ 71 ปี หรือที่คนในชุมชนเรียก “ลุงรงค์” ดำรงตำแหน่งประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอไชยา ไวยาวัจกรวัดธารน้ำไหล (สวนโมกข์) นายกพุทธสมาคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี และเจ้าของกิจการร้านอาหารเพื่อนเดินทาง ซึ่งนอกเหนือจากการเป็นผู้นำที่เป็นทางการของชุมชนแล้ว ยังเป็นบุคคลที่สามารถสื่อสารให้กับสมาชิกในชุมชนและบุคคลภายนอกชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม เช่น การนำคณะจากสำนักงานวัฒนธรรมอำเภอเวียงสระ และอำเภอพระแสงเข้ามาร่วมสังเกตการณ์สวดพระมาลัยในพื้นที่อำเภอไชยา และ 2) พระครู ศรีปริยัติชยาภรณ์ (พระมหารุ่งเรือง) อายุ 71 ปี เจ้าอาวาสวัดเวียง เป็นนักเทศน์ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการสวดพระมาลัยก่อนที่คณะพระมาลัยจะทำการแสดงให้กับผู้ชม และเป็นผู้ที่เปิดโอกาสให้พระมาลัยมาจัดแสดงในพื้นที่วัดได้

3.1.2.2 กลุ่มผู้ชมภายนอกชุมชน หมายถึง ผู้ชมการสวดพระมาลัยที่มาจากภายนอกพื้นที่อำเภอไชยา หรือเป็นบุคคลที่เป็นผู้จัดงานไม่เกี่ยวพันกับวัฒนธรรมการสวดพระมาลัยแต่เพียงผู้มีโอกาสได้พบเห็นพระมาลัยของชาวไชยา โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 2 คน ได้แก่ นางสาวนิตศัน โหมจ้อย อายุ 44 ปี นักวิชาการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีผู้ที่เคยว่าจ้างให้คณะพระมาลัยมาบันทึกการแสดงเพื่อ

ประกอบการขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและมีส่วนผลักดันให้การสวด พระมาลัย เป็นที่รู้จักในวงกว้าง เช่น งานประชุมวิชาการระดับนานาชาติด้านศิลปะและวัฒนธรรม ประจำปี 2564 ในชื่องาน “วิถีศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย” (The 1st National and the 11th International Conference on Arts and Culture: Contemporary Arts and Cultural Practices) เป็นผู้ดูแลด้านการจัดนิทรรศการวิถีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่อง “พลิกพับชุด: พระมาลัยวรรณกรรม คำสอนของชาวยุคใหม่” และการสวดพระมาลัยเพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมแขนงนี้ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย และ 2) นางธิดารัตน์ อินทรวัตร อายุ 54 ปี นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นผู้ดูแลโครงการแข่งขันการสวดพระมาลัยเพื่อขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ประจำปี 2561 ผลปรากฏว่าคณะพระมาลัยวารี ปัญญาอภิวังศ์ชนะการ แข่งขันและได้รับการขึ้นทะเบียนภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สาขาแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณีและงานเทศกาล ต่อมา พ.ศ. 2566 พบว่าคณะพระมาลัยวารี ปัญญาอภิวังศ์วงพระมาลัย เก้าแก้วของตำบลเลม็ด อำเภอไชยามีเพียงคณะเดียวที่ยังคงรับสวดพระมาลัยในงานศพ งานตามส่วนงานราชการ และเอกชน

3.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธี ได้แก่

3.2.1 การรวบรวมข้อมูลในระดับปฐมภูมิ (Primary Data) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระดับปฐมภูมินั้นอาศัยการเก็บข้อมูล 2 วิธี คือ การสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ กลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มคนสวดพระมาลัยและกลุ่มผู้ชม จำแนกออกเป็นกลุ่มผู้ชมภายในและภายนอกชุมชนในฐานะผู้จัดงานมีส่วนผลักดันให้พระมาลัยได้ทำการแสดงตามสถานที่ต่าง ๆ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้แสดงเอกสารชี้แจงตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ และเอกสารแสดงความยินยอมแก่ผู้ให้สัมภาษณ์ก่อนทำการเก็บข้อมูล ซึ่งจะได้อธิบายถึงวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้ง 2 วิธี ดังนี้

3.2.1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบรายบุคคล (Individual Interview) โดยเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนสวดพระมาลัย ผู้ชมในฐานะผู้จัดงานภายในชุมชนและนอกชุมชน ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ โดยทุกครั้งที่ผู้วิจัยมีการลงภาคสนามเพื่อการสัมภาษณ์จะมีการตั้งประเด็นคำถามไว้ล่วงหน้าเพื่อให้มีกรอบคำถาม ซึ่งแต่ละประเด็นจะมีความแตกต่างกันไป จึงต้องสัมภาษณ์ขอข้อมูลจากบุคคลที่อยู่ในกลุ่มตัวอย่างที่ต่างกันไป โดยผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1) กลุ่มศิลปินผู้แสดงและผู้สวดพระมาลัย ทำหน้าที่ผู้ส่งสารหรือคนสวดพระมาลัยของคณะวารี ปัญญาอภิวังศ์ จำนวน 4 คน ได้แก่ นายสำรวย เทพนวล นายมูล ชูคง

นางมณฑา สุกแดง และนางบุพผา ปัญญาอภิวังค์เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักแก่ผู้วิจัย จะสัมภาษณ์เพื่อตอบวัตถุประสงค์ทั้ง 2 ข้อในการทำวิจัย คือ วิเคราะห์โครงสร้างในสถานการณ์การสื่อสาร และภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมในการสวดพระมาลัย ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยต้องสร้างความคุ้นเคยกับทางผู้ให้ข้อมูลไปพร้อมกับการสัมภาษณ์แบบเปิดกว้าง (open interview) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (informal interview) มักเป็นคำถามทั่วไปเพื่อทำความรู้จักในเบื้องต้นก่อน เช่น เริ่มสนใจสวดพระมาลัยเมื่อไหร่ เรียนรู้และฝึกฝนการสวดพระมาลัยจากใคร รับหน้าที่ใดในคณะพระมาลัย จากนั้นมีการกำหนดเวลานัดหมายเพื่อการตรวจสอบข้อตกลงที่จะทำร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับทางคณะพระมาลัย โดยผู้วิจัยเพียงแต่ถามนำในเรื่องที่ต้องการจะทราบ เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นภาพในสิ่งที่ผู้วิจัยเข้ามาศึกษา และปล่อยให้ผู้ให้ข้อมูลหลักตอบและเล่าเรื่องอย่างอิสระ ทั้งนี้เพื่อต้องการทราบรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุการณ์สื่อสารในด้านต่าง ๆ จะมีการใช้เครื่องมือบันทึกเสียงการสัมภาษณ์และมีการแจ้งก่อนการบันทึกเสียง

2) กลุ่มผู้ชม ทำหน้าที่เป็นผู้รับสารจากการชมการสวดพระมาลัย แบ่งเป็นกลุ่มผู้ชมภายในชุมชน ได้แก่ นายณรงค์ เสมียนเพชร ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอไชยา ไวยาวัจกร วัดธารน้ำไหล (สวนโมกข์) นายกพุทธสมาคมจังหวัดสุราษฎร์ธานี และเจ้าของกิจการร้านอาหารเพื่อนเดินทาง และพระครูศรีปริยัติชยาภรณ์ (พระมหารุ่งเรือง) เจ้าอาวาสวัดเวียง กลุ่มผู้ชมภายนอกชุมชน ได้แก่ นางสาวนิทัศน์ ไหมจ้อย สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี และนางธิดารัตน์ อินทรวัตร สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในส่วนของผู้ชมภายในชุมชนและภายนอกชุมชนจะสัมภาษณ์เพื่อตอบวัตถุประสงค์ในส่วนของวิเคราะห์โครงสร้างในสถานการณ์การสื่อสาร จะใช้การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (formal interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (informal interview) การสัมภาษณ์มีกำหนดเวลานัดหมายเพื่อการตรวจสอบข้อตกลงที่จะทำร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับกลุ่มผู้ชมที่เป็นทั้งคนในชุมชนและนอกชุมชน โดยผู้วิจัยจะสอบถามผู้ให้ข้อมูลก่อนว่าสะดวกให้เปิดเผยชื่อ-สกุล สถานที่ทำงานในการให้ข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการทำวิจัยหรือไม่ ทั้งนี้ก็เพราะผู้วิจัยตระหนักต่อการรักษาความลับและความรู้สึกความเป็นส่วนตัวของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในแต่ละกลุ่ม โดยคำถามวิจัยที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บข้อมูลมีดังนี้

2.1 คำถามพื้นฐานเพื่อประกอบความรู้เรื่องการสวดพระมาลัย

2.1.1 การสวดพระมาลัยของชาวอำเภอไชยามีประวัติความเป็นมา

อย่างไร

2.1.2 คณะพระมาลัยวารี ปัญญาอภิวังค์ เริ่มจัดตั้งคณะเมื่อไร เริ่มตั้งคณะพระมาลัยได้อย่างไร เริ่มทำการแสดงมาแล้วกี่ปี

2.1.3 สมาชิกในคณะพระมาลัยวารี ปัญญาอภิวังค์มีกี่คน ใครบ้าง

แต่ละคนทำหน้าที่อะไร

2.1.4 เริ่มสนใจการสวดพระมาลัยได้อย่างไร เข้ามาร่วมแสดงพระมาลัยคณะนี้ได้อย่างไร

2.1.5 เรียนรู้การสวดพระมาลัยจากใคร และยังมีอาจารย์ท่านอื่นอีกหรือไม่

2.2 คำถามเพื่อประกอบการวิเคราะห์โครงสร้างสถานการณ์การสื่อสารในการสวดพระมาลัย ผู้วิจัยมุ่งหมายจะแสดงให้เห็นแนวคำถามโดยแยกถามตามกรอบ SPEAKING ทั้งนี้ขอยกตัวอย่างคำถามในการวิเคราะห์องค์ประกอบของการสื่อสาร ดังนี้

ตาราง 3.1 คำถามในการวิเคราะห์องค์ประกอบของการสื่อสาร

ข้อมูล	คำถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	อักษรย่อ	องค์ประกอบ	กลุ่มตัวอย่าง
ข้อมูลวิเคราะห์โครงสร้างสถานการณ์การสื่อสารในการสวดพระมาลัย แยกตามกรอบ S-P-E-A-K-I-N-G	- สถานที่และเวลาในการสวดพระมาลัยในงานพิธีศพ และงานตามส่วนราชการ เอกชน แตกต่างกันอย่างไ	S	สถานที่และเวลา	- กลุ่มผู้ส่งสาร
	- ท่านมีส่วนในการจัดเตรียมสถานที่และกำหนดเวลาในการสวดพระมาลัยอย่างไรบ้าง			- กลุ่มผู้รับสาร
	- มีหน่วยงานราชการ เอกชน เข้ามาหรือไม่ สนับสนุนหรือไม่ ถ้ามีได้รับการสนับสนุนอย่างไรบ้าง	P	ผู้ร่วมสื่อสาร	- กลุ่มผู้ส่งสาร

ตาราง 3.1 (ต่อ)

ข้อมูล	คำถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	อักษรย่อ	องค์ประกอบ	กลุ่มตัวอย่าง
ข้อมูลวิเคราะห์ โครงสร้างสถานการณ์ การสื่อสารในการสวด พระมาลัย แยกตาม กรอบ S-P-E-A-K-I-N-G	- ท่านรู้จักการสวดพระมาลัย ขณะนี้ได้อย่างไร - ท่านต้องการให้มีการสวด พระมาลัยอีกหรือไม่ เพราะ อะไรท่าน - คิดว่าการสวดพระมาลัยมี ความสำคัญต่อผู้คนที่ท่องถีน เพียงใด - ท่านเข้ามามีส่วนส่งเสริมการ สวดพระมาลัยในรูปแบบใดได้ บ้าง			- กลุ่มผู้รับสาร
	- จุดมุ่งหมายในการการสวด พระมาลัยในงานพิธีศพ และ งานตามส่วนราชการเอกชน แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร	E	จุดมุ่งหมาย	- กลุ่มผู้ส่งสาร
	- ท่านในฐานะคนจัดงานรับพระ มาลัยมาจัดแสดง เพราะเหตุผล ใด			- กลุ่มผู้รับสาร
	- ขั้นตอนในการสวดพระมาลัยใน พิธีศพ งานตามส่วนราชการ และ เอกชนเป็นอย่างไร	A	ลำดับวัจนกรรม	- กลุ่มผู้ส่งสาร
	- ท่านช่วยสาธิตบทสวด พระมาลัยแต่ละบทสั้น ๆ เพื่อ แนะนำการสังเกตความ แตกต่าง - เนื้อหาของบทในกาล และ บทเหล่านั้นมีความแตกต่างกัน อย่างไร แต่ละบทเพลงใช้ใน โอกาสใด			

ตาราง 3.1 (ต่อ)

ข้อมูล	คำถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	อักษรย่อ	องค์ประกอบ	กลุ่มตัวอย่าง
ข้อมูลวิเคราะห์ โครงสร้างสถานการณ์ การสื่อสารในการสวด พระมาลัย แยกตาม กรอบ S-P-E-A-K-I-N-G	- บทเพลงลำนำอกที่ใช้ในการ สวดพระมาลัยมีเพลง อะไรบ้าง มีความหมาย อย่างไร			
	- น้ำเสียงในการสวดพระ มาลัยในงานพิธีศพ งานตาม ส่วนราชการ และเอกชน แตกต่างกันอย่างไร	K	น้ำเสียง	กลุ่มผู้ส่งสาร
	- อุปกรณ์ช่วยในการสวดพระ มาลัยมีอะไรบ้าง	I	เครื่องมือที่ใช้ใน การสื่อสาร	- กลุ่มผู้ส่งสาร
	ท่านมีการจัดเตรียมอุปกรณ์ ในการสวดพระมาลัยอย่างไร บ้าง			- กลุ่มผู้รับสาร
	- ความเชื่อในการสวดพระ มาลัยในงานพิธีศพ งานตาม ส่วนราชการ และเอกชน มี อะไรบ้าง	N	บรรทัดฐานของ ปฏิสัมพันธ์	- กลุ่มผู้ส่งสาร
	- เมื่อได้ฟังการสวดพระมาลัย ท่านเข้าใจว่าอย่างไร			- กลุ่มผู้รับสาร
	- การสวดพระมาลัยสามารถ แสดงที่ได้บ้าง	G	ประเภทการ สื่อสาร	- กลุ่มผู้ส่งสาร

3.2.1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตการณ์ (Field Observation)

ผู้วิจัยได้อาศัยวิธีการสังเกตการณ์การสวดพระมาลัยในสถานการณ์ต่าง ๆ จำนวน 3 ครั้ง ได้แก่ การสวดพระมาลัยในงานพิธีศพตามศาลาวัด จำนวน 1 ครั้ง การสวดพระมาลัยตามส่วนงานราชการที่เข้ามาศึกษาดูงานทางวัฒนธรรมตามวัด จำนวน 1 ครั้ง และการสวดพระมาลัยในงานเอกชนตามร้านอาหาร จำนวน 1 ครั้ง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างในสถานการณ์การสื่อสารในองค์ประกอบของการสวดพระมาลัย เนื่องจากว่าวิธีการสังเกตทำให้ผู้วิจัยได้เห็นภาพที่เป็นจริงของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น การแสดงสดหน้าเวทีผู้ชมมีปฏิกริยาอย่างไรบ้างต่อการสวดพระมาลัยใน

แต่ละครั้ง รวมตลอดถึงความสัมพันธ์ของสมาชิกในคณะที่ถ่ายทอดออกมาหน้าเวทีสวดพระมาลัย ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การศึกษาข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ ผสมผสานกันไปตามความเหมาะสม ตลอดจนศึกษาจากแผ่นบันทึกภาพเคลื่อนไหวหรือวิดีโอการสวดพระมาลัยที่ทางคณะพระมาลัยวารี ปัญญาอภิวังค์เคยบันทึกการสวดพระมาลัยไว้ และวิดีโอการสวดพระมาลัยจากทางสำนักวัฒนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบกับการศึกษาพระมาลัยฉบับลายมือเขียนของนายวารี ปัญญาอภิวังค์ ดังตารางข้อมูลต่อไปนี้

ตารางที่ 3.2 การรวบรวมข้อมูลในแต่ละสถานการณ์การสื่อสาร

ลำดับที่	สถานการณ์การสื่อสาร	จำนวน (ครั้ง)	การรวบรวมข้อมูล
1	งานพิธีศพ	1	- แผ่นบันทึกภาพเคลื่อนไหวหรือวิดีโอการสวดพระมาลัย - พระมาลัยฉบับลายมือเขียน - การสังเกตการณ์ภาคสนาม
2	งานตามส่วนราชการ	1	- แผ่นบันทึกภาพเคลื่อนไหวหรือวิดีโอการสวดพระมาลัย - พระมาลัยฉบับลายมือเขียน - การสังเกตการณ์ภาคสนาม
3	งานเอกชน	1	- พระมาลัยฉบับลายมือเขียน - การสังเกตการณ์ภาคสนาม

ผู้วิจัยได้ร่วมสังเกตการณ์การสวดพระมาลัยของทางคณะวารี ปัญญาอภิวังค์ โดยเป็นการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ระดับที่มีส่วนร่วมในฐานะผู้สังเกตการณ์ (Observer as observer) กล่าวคือ มีการสังเกตอย่างเปิดเผย โดยเริ่มตั้งแต่การแนะนำตัวแจ้งความประสงค์ต่อเจ้าของสถานที่ที่จัดการแสดงและทางคณะพระมาลัย แสดงเอกสารชี้แจงตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ และเอกสารแสดงความยินยอมแก่ผู้ให้สัมภาษณ์ก่อนทำการเก็บข้อมูล ทั้งนี้ ในงานพิธีศพหากเป็นชื่อและรูปภาพของผู้ตายที่นำมาใช้ประกอบเป็นส่วนหนึ่งในงานวิจัยจะทำเป็นภาพเบลอ หรือถามความสมัครใจของคณะพระมาลัยว่าหากไม่ประสงค์จะแสดงใบหน้าของคนสวดพระมาลัยผู้วิจัยจะทำเป็นภาพเบลอให้หากนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เพราะงานวิจัยฉบับนี้ดำเนินการลงพื้นที่วิจัยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทางส่วนราชการมีกฎระเบียบของผู้เข้าร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งถือได้ว่าอยู่ในสภาวะ

เพราะบาง อาจส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของผู้ที่เกี่ยวข้องหลายส่วนงาน ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงลงภาคสนาม ในลักษณะสังเกตการณ์เป็นหลัก และศึกษาจากแผ่นบันทึกภาพเคลื่อนไหวหรือวิดีโอการสวด พระมาลัยที่ทางคณะพระมาลัยวารี ปัญญาอภิวังค์เคยบันทึกการสวดพระมาลัยไว้ และวิดีโอการสวด พระมาลัยจากทางสำนักวัฒนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบกับการศึกษาพระมาลัยฉบับ ปลายมือเขียนของนายวารี ปัญญาอภิวังค์ เพื่อนำมาใช้ในการตอบคำถามในส่วนของการโครงสร้างใน สถานการณ์การสื่อสาร โดยเฉพาะลำดับวัจนกรรม แต่ในการวิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมจาก การสวดพระมาลัยจะใช้การศึกษาพระมาลัยฉบับปลายมือเขียนที่มีการจัดพิมพ์ไว้ในไฟล์คอมพิวเตอร์ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

อย่างไรก็ตาม เมื่อนำข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ในขั้นต้น ต่อจากนั้นจะนำข้อมูล ที่ได้จากการวิเคราะห์กลับไปสนทนากับคนสวดพระมาลัย (Cross-Check) อีกครั้งเพื่อเป็นการ แลกเปลี่ยนข้อมูลและตรวจทานความถูกต้องของข้อมูล ทั้งนี้จะทำให้กระบวนการวิจัยได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ

3.2 การรวบรวมข้อมูลในระดับทุติยภูมิ (Secondary Data)

การรวบรวมข้อมูลเอกสาร หนังสือ บทความ วิจัย พระมาลัยฉบับปลายมือเขียน และสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ประเภทเทปบันทึก และภาพเคลื่อนไหวหรือวิดีโอการสวดพระมาลัย เพื่อตอบคำถาม วิจัยในประเด็นการวิเคราะห์โครงสร้างสถานการณ์การสื่อสารการสวดพระมาลัย เช่น การเรียงลำดับวัจนกรรม เครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสาร ประเภทของการสื่อสาร โดยข้อมูลที่เก็บรวบรวมมีดังนี้

3.2.1 ข้อมูลพระมาลัยฉบับปลายมือเขียน ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์ในด้านข้อมูล โดยเฉพาะพระมาลัยฉบับปลายมือเขียนของนายวารี ปัญญาอภิวังค์ อดีตหัวหน้าคณะพระมาลัยวารี ปัญญาอภิวังค์ ทั้งนี้ บุตรสาวคือ นางบุพผา ปัญญาอภิวังค์ได้ให้ข้อมูลสำหรับจัดพิมพ์เป็นไฟล์ คอมพิวเตอร์สำหรับนำมาใช้ในการตอบคำถามวิจัยในด้านโครงสร้างสถานการณ์การสื่อสารโดยเฉพาะ ลำดับวัจนกรรม ประกอบกับการสังเกตการณ์ในสถานการณ์การสื่อสารควบคู่ไปด้วยทั้งในการสวด พระมาลัยในงานพิธีศพ การสวดพระมาลัยตามส่วนงานราชการ และการสวดพระมาลัยตามงาน เอกชน และสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการตอบคำถามวิจัยในด้านการวิเคราะห์ภาษาที่สะท้อน วัฒนธรรมจากการสวดพระมาลัยซึ่งจะพิจารณาจากตัวบทเป็นสำคัญ

3.2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับพระมาลัยทางด้านวัฒนธรรมในเชิงวิเคราะห์ เปรียบเทียบ และดู ลักษณะร่วมของพระมาลัยฉบับท้องถิ่นกับพระมาลัยคำหลวง ได้แก่ ชฎาลักษณ์ สรรพานิช (2524) ศึกษาเรื่องพระมาลัยในเชิงวิเคราะห์ วัฒนา ณ นคร (2526) ศึกษาเรื่องลักษณะร่วมของเรื่อง พระมาลัยในวรรณกรรมพื้นบ้านและพระมาลัยคำหลวง ต่อมาเจริญ ทรประดิษฐ์ (2551) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพศิลปะการแสดงพื้นบ้านภาคใต้: กรณีศึกษาลิเกปาและสวดมาลัย และปรมินท์

จารุวรรณ (2553) ศึกษาเรื่องพลวัตของการสวดอ่านวรรณกรรมเรื่องพระมาลัย: การศึกษาเปรียบเทียบ การสวดพระมาลัยที่จังหวัดกาญจนบุรีและชลบุรี ผลการศึกษาทางด้านวัฒนธรรม นำมาใช้ในการตอบ คำถามวิจัยในด้านการสวดพระมาลัยมีจุดประสงค์ในการประกอบพิธีกรรมที่แตกต่างกัน ทำให้มี องค์ประกอบในบริบทของการสื่อสารที่แตกต่างกันด้วยทั้งในเรื่องผู้เข้าร่วมพิธี โอกาสและสถานที่ใน การสวดพระมาลัย อุปกรณ์และขั้นตอนในการสวดพระมาลัย ข้อมูลเหล่านี้จะทำให้เห็นร่องรอยของ การศึกษาที่เห็นความเหมือน และแตกต่างของการสวดพระมาลัยในแต่ละพื้นที่

อีกประเด็นหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในงานวิจัย โดยเฉพาะงานการศึกษาด้านการสวด ทำนองสวด หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการสวดพระมาลัย เช่น งานการศึกษาในแง่สวดทนต์ใน พื้นที่เดียวกับงานวิจัยของอร่ามรัศมี ด้วงชนะ (2538) ศึกษาเรื่องประเพณีสวดพระมาลัยของชาว อำเภอยะโฮรา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งชี้ให้เห็นเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ความเชื่อ คุณค่าของการ สวดพระมาลัยในพิธีศพที่ถือปฏิบัติกันมาแต่โบราณ ประมินท์ จารุวรรณ (2542) ศึกษาเรื่องการสวด ทำนองสวดและประเพณีสวดพระมาลัยที่บ้านหนองขาว จังหวัดกาญจนบุรี และงานวิจัยของอนันต์ อารีย์พงศ์ (2555) ศึกษาเรื่องพระมาลัย: สวรรค์และการสวดทนต์ นอกจากนี้ยังพบงานด้านการสวด ทนต์เฉพาะด้าน เช่น ด้านหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของอุดมพร คัมภีรานนท์ (2551) ศึกษาเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในเรื่องพระมาลัยคำหลวง ผลการศึกษาด้านการสวดทนต์ ทำนองสวดและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการสวดพระมาลัยนำมาใช้ในการตอบคำถามวิจัย โดยเฉพาะสถานการณ์การสื่อสารในพิธีศพ จุดมุ่งหมาย บรรทัดฐาน ผู้ร่วมสื่อสาร ขั้นตอนในการสวด พระมาลัย

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้กล่าวมาแล้ว ผลการศึกษาสามารถช่วย ตอบคำถามวิจัยเรื่องการวิเคราะห์โครงสร้างของสถานการณ์การสื่อสารโดยเฉพาะพิธีศพ เช่น สถานที่ และเวลาในการสวดพระมาลัย ผู้ร่วมสื่อสาร จุดมุ่งหมาย ขั้นตอนเกี่ยวกับการสวดพระมาลัย เครื่องมือ ที่ใช้ในการสื่อสาร ในขณะเดียวกันยังสะท้อนให้เห็นว่าการสวดพระมาลัย ในพื้นที่อำเภอยะโฮรา จังหวัดสุราษฎร์ธานีได้รับการสวดทนต์มาอย่างยาวนานนับเป็นร้อยปี แต่ยังไม่มีการศึกษาที่กล่าวถึง การเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรม ซึ่งข้อมูลในงานวิจัยพบว่าปัจจุบันบางคณะพระมาลัยได้เลิกทำ การแสดงไปแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าการสวดพระมาลัยเคยได้รับความนิยมในพื้นที่อำเภอยะโฮราแต่ปัจจุบันหา ชมได้ยาก ประกอบกับทั้งอำเภอยะโฮราเหลือเพียงคณะเดียวคือคณะวารีย์ ปัญญาภิวงศ์ที่ยังคงรับแสดง ในงานพิธีศพ และงานตามส่วนราชการ เอกชน หากไม่มีการเก็บข้อมูลอย่างจริงจังจึงอาจสูญหายไป ได้ในอนาคต นอกจากนี้เมื่อตรวจสอบความเห็นของคนในท้องถิ่น หรือหน่วยงานในท้องถิ่นและใน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทุกฝ่ายแสดงให้เห็นถึงเจตนาในการสวดทนต์การสวดพระมาลัยไว้ เช่น การ สนับสนุนจากสำนักงานวัฒนธรรมอำเภอยะโฮราในการขยายพื้นที่ในการสวดพระมาลัยให้การแสดงชนิด นี้ยังคงอยู่คู่ชุมชน

3.2.3 งานวิจัยทางภาษาศาสตร์ภาษาไทยได้มีผู้นำแนวคิดชาติพันธุ์วรรณนาแห่ง การสื่อสารมาประยุกต์เพื่ออธิบายการสื่อสารต่าง ๆ ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน เช่น พิภุกานต์ รุจิราภา (2537) ศึกษาพระธรรมเทศนาทางวิทยุ สุดาตวง เกิดโมฬี (2537) ศึกษาการปราศรัยหาเสียง เลือกตั้งผู้แทนราษฎร ปอรรค์มัย ยอดเนตร (2544) ศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างพิธีกรและวิทยากรรายการ สุขภาพทางโทรทัศน์ ณิชฉัตรชชา เหล่าตระกูล (2549) ศึกษาพัฒนาการสื่อสารการสืบพยานคดีอาญา ในศาลไทย และภาษาที่เป็นรูปแบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ มัลลิกา มาภา (2553) ศึกษาการสวด สรภัญญะ ศุภมน อาภาพันธ์ (2554) ศึกษาการแสดงลิเก และน้ำผึ้ง มโนชัยภักดี (2554) ศึกษาการ แสดงลำตัด จากการศึกษาเอกสารที่กล่าวมาแล้วนั้น ผู้วิจัยเห็นด้วยว่าการนำกรอบ SPEAKING สามารถนำมาปรับประยุกต์ใช้กับการสวดพระมาลัยในสถานการณ์การสื่อสารของการสวดพระมาลัย ในงานพิธีศพ และงานตามส่วนราชการ เอกชนรับไปออกงานตามสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัยมี แนวทางดำเนินการวิจัย

3.3 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลเพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความน่าเชื่อถือ ดังนี้

1. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยให้บุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกลุ่มผู้สวด พระมาลัยได้อ่านข้อมูลและทักท้วงหรือเสนอแนะข้อมูลที่ได้มา
2. การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data triangulation) โดยเก็บข้อมูลในประเด็นเดียวกัน จากคนหลายกลุ่มทั้งคนสวดพระมาลัยในฐานะผู้ส่งสาร ผู้รับสารทั้งคนในชุมชนและคนนอกชุมชน เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลตรงกันหรือไม่ วิธีนี้ถือเป็นการตรวจสอบข้อมูลที่จำเป็นอย่างยิ่งเพราะการสวด พระมาลัยมีรายละเอียดค่อนข้างมาก ทั้งนี้เพื่อความแม่นยำและเที่ยงตรงของข้อมูล
3. การตรวจสอบข้อมูลโดยการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลคนเดียวกันแต่ต่างช่วงเวลากัน เพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลชุดนั้นมีความถูกต้องแม่นยำจริง
4. การตรวจสอบข้อมูลโดยเก็บข้อมูลแบบหลากหลายวิธี (Methodological Triangulation) ได้แก่ ก่อนลงภาคสนามผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารและศึกษาจากแผ่นบันทึกภาพเคลื่อนไหวหรือ วิดีโอการสวดพระมาลัยตลอดจนเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องก่อนลงภาคสนามจริง ทั้งนี้การสวดพระ มาลัยในงานพิธีศพ งานตามส่วนราชการ และงานเอกชน ผู้วิจัยจะใช้การดูจากวิดีโอการสวด พระ มาลัย พระมาลัยฉบับลายมือเขียน การสังเกตการณ์ และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่ที่สะดวกจะให้ ผู้วิจัยเข้าสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก สัมภาษณ์ทั้งแบบ เป็นทางการและไม่เป็นทางการ การสังเกตการณ์ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง “สวดพระมาลัย: ศึกษาตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร” ได้วิเคราะห์ใน 2 ประเด็นหลัก คือ โครงสร้างสถานการณ์การสื่อสารและภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมจากการสวดพระมาลัย ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอในตอนต้นมาแล้วนั้น ผู้วิจัยมุ่งหมายจะแสดงให้เห็นการออกแบบการวิจัยต่อการตั้งวัตถุประสงค์ในแต่ละข้อ ผู้วิจัยได้อาศัยแนวทางการศึกษาในเชิงคุณภาพสามารถนำมาใช้สรุปเป็นแนวทางในการเก็บข้อมูล ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.3 แสดงลักษณะแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล

วัตถุประสงค์	แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล	วิธีเก็บข้อมูล
1. วิเคราะห์โครงสร้างสถานการณ์การสื่อสารในการสวดพระมาลัย	วิเคราะห์โครงสร้างสถานการณ์การสื่อสาร เหตุการณ์การสื่อสารในการสวดพระมาลัยตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสารของเดล ไฮม์ส์ (Dell Hymes) ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบหรือเรียกว่า SPEAKING	- การสัมภาษณ์เชิงลึก - การสังเกตการณ์ - การศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง - การศึกษาจากแผ่นบันทึกภาพเคลื่อนไหวหรือวีดิโอการสวดพระมาลัย - ตั๋วบทพระมาลัยฉบับลายมือเขียนนำมาจัดพิมพ์ในไฟล์คอมพิวเตอร์
2. วิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมจากการสวดพระมาลัย	วิเคราะห์ตั๋บทสวดพระมาลัยด้วยการอ่านตั๋บทอย่างละเอียด แล้วนำมาจัดกลุ่มตามวัฒนธรรมที่สื่อสะท้อนจากการสวดพระมาลัย เช่น การแต่งกาย ความเชื่อทางศาสนา ฯลฯ	- การศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง - ตั๋วบทพระมาลัยฉบับลายมือเขียนนำมาจัดพิมพ์ในไฟล์คอมพิวเตอร์

3.5 การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบของการพรรณนาวิเคราะห์ (Analysis Descriptive) โดยอธิบายขั้นตอนหรือวิธีการต่าง ๆ เป็นหลัก มีรูปแบบประกอบในการอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับการสวดพระมาลัยตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร โดยการนำเสนอข้อมูลตามวัตถุประสงค์ สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

โครงสร้างสถานการณ์การสื่อสารและภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมจากการสวดพระมาลัย

งานวิจัยเรื่อง “สวดพระมาลัย : การศึกษาตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร” ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งเนื้อหาดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์โครงสร้างสถานการณ์การสื่อสารในการสวดพระมาลัย

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมจากการสวดพระมาลัย

ทั้งนี้ในการศึกษา ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากเอกสาร แผ่นบันทึกภาพเคลื่อนไหวการสวดพระมาลัย และเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและสัมภาษณ์กลุ่มกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholders) ได้แก่ กลุ่มศิลปินผู้แสดงหรือคนสวดพระมาลัยและกลุ่มผู้ชมในฐานะคนดูและมีส่วนผลักดันให้การสวดพระมาลัยได้แสดงตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น กลุ่มผู้ชมภายใน ได้แก่ ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอไชยา เจ้าอาวาสวัดเวียง กลุ่มผู้ชมภายนอกชุมชน ได้แก่ สำนักศิลปะและวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี นอกจากนี้ได้อาศัยการเก็บข้อมูลจากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในสนามวิจัยมาเป็นส่วนหนึ่งของการนำเสนอ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

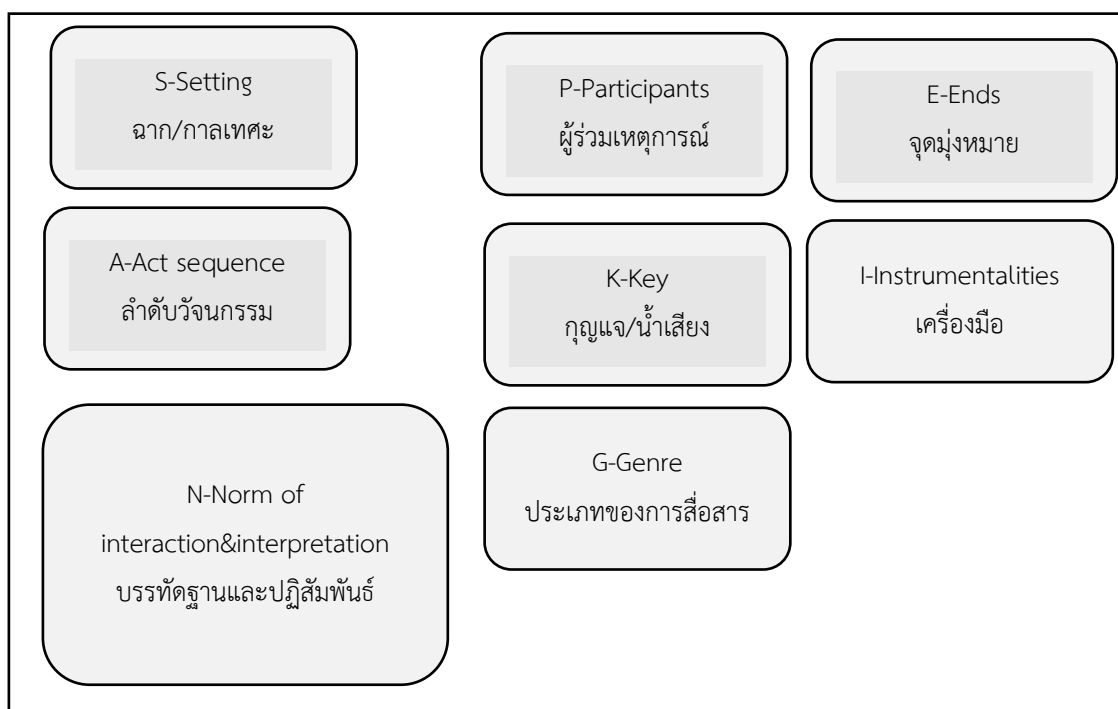
ส่วนที่ 1

โครงสร้างสถานการณ์การสื่อสารในการสวดพระมาลัย

ลำดับแรกผู้วิจัยจะนำเสนอโครงสร้างสถานการณ์การสื่อสารในการสวดพระมาลัยคณะวารี ปัญญาอภิวังศ์ กล่าวคือเป็นการศึกษาองค์ประกอบหรือภาพรวมของการสื่อสารในการสวดพระมาลัย ด้วยทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร เพื่อให้ทราบลักษณะโครงสร้างของการสวดพระมาลัย หลังจากนั้นจึงวิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมจากการสวดพระมาลัยในส่วนที่สอง เพื่อให้เกิดความเข้าใจภาพรวมจากโครงสร้างของการสวดพระมาลัยก่อนเป็นอันดับแรกแล้วจึงทำความเข้าใจภาษาของผู้ขับร้องอย่างละเอียด

ทั้งนี้ เพื่อให้เห็นโครงสร้างสถานการณ์การสื่อสารในการสวดพระมาลัย ตามแนวทางการศึกษาชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร ของเดล ไฮมส์ ตามกรอบ SPEAKING ผู้วิจัยจะขอเสนอตาราง 4.1 แสดงโครงสร้างสถานการณ์สื่อสารในการสวดพระมาลัย ดังนี้

ตาราง 4.1 แสดงลักษณะโครงสร้างสถานการณ์การสื่อสารในการสวดพระมาลัย

จากตารางแสดงโครงสร้างสถานการณ์การสื่อสารในการสวดพระมาลัยประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยต่าง ๆ กล่าวคือ การสวดพระมาลัยมีโครงสร้างที่ประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ เรียงกันตามลำดับ โดยผู้วิจัยได้นำทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารของเดล ไฮมส์ (Hymes 1972 อ้างจากอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2541, น. 181-184) มาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ เพื่อแยกให้เห็นโครงสร้างที่สำคัญต่าง ๆ ของการสวดพระมาลัย ทั้งนี้ได้จำแนกรายละเอียดโครงสร้างสถานการณ์การสื่อสารในการสวดพระมาลัยประกอบด้วยองค์ประกอบ S-P-E-A-K-I-N-G ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ฉาก (Setting หรือ Scene)

ฉากหรือสถานที่ที่มีการสวดพระมาลัยในที่นี้นอกจากจะหมายถึงพื้นที่ที่ใช้ในการแสดง คือ เวทีที่ใช้ในการสวดพระมาลัยแล้ว ยังหมายรวมถึงบริเวณโดยรอบสถานที่ในการสวดพระมาลัยด้วย ซึ่งเป็นสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์สื่อสารต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบสถานการณ์สื่อสารการสวดพระมาลัย สถานที่สวดพระมาลัยแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือ งานพิธีศพ งานตามส่วนราชการ และงานเอกชนในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1.1 ฉากในการสวดพระมาลัยในงานพิธีศพ

ฉากหรือสถานที่ที่มีการสวดพระมาลัยในงานพิธีศพอยู่หน้าบริเวณโลงศพ ซึ่งมีทั้งอยู่ในบริเวณบ้านของเจ้าภาพ และบริเวณศาลาวัด บริเวณหน้าโลงศพทางเจ้าภาพจะจัดเตรียมพื้นที่สำหรับสวดพระมาลัย และมีพื้นที่สำหรับผู้ข่มขันธ์ชมการสวดพระมาลัย

การสวดพระมาลัยในงานพิธีศพเริ่มสวดตั้งแต่หัวค่ำเมื่อพระสงฆ์สวดพระอภิธรรมจบ จากนั้นพิธีกรหรือมัคนายกจะกล่าวประกาศเชิญคณะพระมาลัยมาทำการแสดง คณะพระมาลัยจะตั้งวงสวดบริเวณหน้าโลงศพตั้งแต่ช่วงหัวค่ำแต่ไม่เกินเที่ยงคืน ทั้งนี้ในงานการศึกษาผู้วิจัยเก็บข้อมูลในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดจากเชื้อโควิด (Covid-19) ทำให้การสวดพระมาลัยจะเริ่มช่วงค่ำและสวดต่อไปประมาณ 1-2 ชั่วโมง จึงหยุดการแสดง โดยในวงสวดจะมีพานซึ่งใส่อุปกรณ์ประกอบพิธีไหว้ครู เช่น เทียน 1 เล่ม รูป 3 ดอก หมาก พลู บุหรี่ ดอกไม้ เหล้า 1 ขวด พร้อมจอกหรือแก้ว 1 ใบ และเงิน 199 บาท หัวหน้าคณะพระมาลัยวารี ปัญญา อภิวังค์ หรือนางบุปผา ปัญญาอภิวังค์จะเป็นผู้จุดรูป เทียน รินเหล้าใส่จอก พร้อมบริการมอ่ยชื่อครูพระมาลัย คณะพระมาลัยคนอื่น ๆ จะนั่งร่วมพิธีด้วยความสงบและสำรวม

ในด้านคนสวดพระมาลัยคณะหนึ่ง ๆ มีจำนวน 8-10 คนเป็นต้นเพลงหรือแม่เพลง 2 คน และคนที่เหลือจะเป็นลูกคู่ แม่เพลงจะนั่งหันหลังให้โลงศพ หันหน้าไปทางผู้ชม มีไมโครโฟนสำหรับสวดพระมาลัย และมีลำโพงสำหรับช่วยขยายเสียง ส่วนลูกคู่ที่นั่งข้างให้โลงศพ ลูกคู่มีหน้าที่ร้องรับการสวดของแม่เพลงแต่หากตอนใดที่แม่เพลงเห็นว่าสำคัญก็เปิดโอกาสให้ลูกคู่ออกท่าทางประกอบตอนนั้นด้วย จากข้อมูลการสวดพระมาลัยและจากการสัมภาษณ์หัวหน้าคณะพบว่า การสวดพระมาลัยของคณะวารี ปัญญาอภิวังค์ไม่มีเครื่องดนตรีประกอบการสวด ส่วนใหญ่ใช้เสียงลูกคู่ทำเป็นเสียงประกอบต่าง ๆ มีการผลัดกันร้องผลัดกันรับหรือไม่ก็ต่อกลอนกันทั้งวงไม่มีการใช้तालปตรบังหน้าเหมือนแต่ก่อน

ภาพที่ 4.1 คณะพระมาลัยในงานพิธีศพอยู่หน้าบริเวณโลงศพในศาลาวัด มีจำนวน 8-10 คน แบ่งเป็นแม่เพลง 2 คน และคนที่เหลือจะเป็นลูกคู่ แม่เพลงจะนั่งหันหลังให้โลงศพ หันหน้าไปทางผู้ชม มีไมโครโฟนสำหรับสวดพระมาลัย และมีลำโพงสำหรับช่วยขยายเสียง ไม่มีเครื่องดนตรีประกอบการสวด ส่วนลูกคู่นั่งหันข้างให้โลงศพ ลูกคู่มีหน้าที่ร้องรับทำนองสวดจากแม่เพลง

ที่มา : สุวิมล เวชวิโรจน์ (2565)

ภาพที่ 4.2 คณะพระมาลัยในงานพิธีศพ แม่เพลงทำหน้าที่สวดพระมาลัย ส่วนลูกคู่จะคอยร้องรับทำนองสวด หากตอนใดที่แม่เพลงเห็นว่าสำคัญก็เปิดโอกาสให้ลูกคู่แสดงท่าทางประกอบ

ที่มา : สุวิมล เวชวิโรจน์ (2565)

ภาพที่ 4.3 อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบพิธีไหว้ครู ประกอบด้วย เทียน 1 เล่ม รูป 3 ดอก หมาก พลุ บุหรี่ ดอกไม้ เหล้า 1 ขวด พร้อมจอกหรือแก้ว 1 ใบและเงิน 199 บาท
ที่มา : สุวิมล เวชวิโรจน์ (2565)

1.1.2 ฉากในการสวดพระมาลัยตามส่วนราชการ

ฉากหรือสถานที่ที่มีการสวดพระมาลัยตามส่วนราชการมีทั้งบริเวณวัด โรงเรียน องค์กร บริหารส่วนตำบล (อบต.) มักจะอยู่ในบริเวณศาลา หรืออาคารที่มีหลังคามุง เช่น อยู่ในบริเวณศาลา วัด อาคารเรียน อาคารอเนกประสงค์ และมีพื้นที่สำหรับผู้ขมนั่งชมการสวดพระมาลัย

การสวดพระมาลัยตามส่วนราชการ เริ่มสวดในช่วงกลางวัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่ทาง เจ้าภาพกำหนด ประมาณ 1-2 ชั่วโมง จากการศึกษาในส่วนของภาคสนามตามส่วนราชการครั้งนี้ ผู้วิจัยลงพื้นที่วัดเวียง ซึ่งเป็นวัดหลวงในอำเภอไชยา เจ้าภาพเป็นหน่วยงานในชุมชนอย่างวัฒนธรรม อำเภอไชยา ได้นำคณะศึกษาดูงานจากวัฒนธรรมในพื้นที่อำเภอเวียงสระ อำเภอบ้านนาสารเข้าร่วม ชมการสวดพระมาลัย เจ้าอาวาสวัดเวียงทำหน้าที่เป็นผู้เล่าประวัติความเป็นมาของพระมาลัย จากการ สัมภาษณ์หัวหน้าคณะเพิ่มเติมพบว่าบางครั้งพิธีกรหรือมัคทายกจะเป็นผู้เล่าประวัติความเป็นมา ก่อนที่พิธีกรหรือมัคทายกจะกล่าวประกาศเชิญคณะพระมาลัยมาทำการแสดง คณะพระมาลัยจะตั้งวง สวดบริเวณที่ทางเจ้าภาพจัดไว้ให้ในศาลาวัด โดยในวงสวดจะมีพานซึ่งใส่ใ้ อุปกรณ์ประกอบพิธีไหว้ ครู เช่น เทียน 1 เล่ม รูป 3 ดอก หมาก พลุ บุหรี่ ดอกไม้ เหล้า 1 ขวด พร้อมจอกหรือแก้ว 1 ใบ และ เงิน 199 บาท หัวหน้าคณะพระมาลัยวารี ปัญญาอภิวังค์ หรือนางบุปผา ปัญญาอภิวังค์จะเป็นผู้จุดรูป เทียน รินเหล้าใส่จอก พร้อมบริการมอ่ยซื้อครูพระมาลัย คณะพระมาลัยคนอื่น ๆ จะนั่งร่วมพิธีด้วยความสงบและสำรวม

คณะพระมาลัยมีจำนวน 8-10 คน แบ่งเป็นแม่เพลง 2 คน และที่เหลือเป็นลูกคู่ โดยจะนั่งเป็นวงล้อม แม่เพลงจะนั่งหันหน้าไปทางผู้ชม มีไมโครโฟนสำหรับสวดพระมาลัย และมีลำโพงสำหรับช่วยขยายเสียง ลูกคู่นั่งหันข้างให้เวที ลูกคู่มีหน้าที่ร้องรับการสวดของแม่เพลงแต่หากตอนใดที่แม่เพลงเห็นว่าสำคัญก็เปิดโอกาสให้ลูกคู่ออกทำทางประกอบตอนนั้นด้วย การสวดพระมาลัยของคณะวารีย์ ปัญญาอภิงค์ไม่มีเครื่องดนตรีประกอบการสวด

ภาพที่ 4.4 คณะพระมาลัยตามส่วนงานราชการบริเวณศาลา วัดเวียง อำเภอไชยา เจ้าภาพเป็นหน่วยงานในชุมชนอย่างวัฒนธรรมอำเภอไชยา ได้นำคณะศึกษาดูงานจากวัฒนธรรมในพื้นที่อำเภอเวียงสระ อำเภอบ้านนาสารเข้าร่วมชมการสวดพระมาลัย คณะพระมาลัยมีจำนวน 8-10 คน แบ่งเป็นแม่เพลง 2 คน และที่เหลือเป็นลูกคู่ โดยจะนั่งเป็นวงล้อม แม่เพลงจะนั่งหันหน้าไปทางผู้ชม มีไมโครโฟนสำหรับสวดพระมาลัย และมีลำโพงสำหรับช่วยขยายเสียง ไม่มีเครื่องดนตรีประกอบการสวด ลูกคู่นั่งหันข้างให้เวที ลูกคู่มีหน้าที่ร้องรับทำนองสวดและแสดงท่าทางประกอบ

ที่มา : สุวิมล เวชวิโรจน์ (2565)

ภาพที่ 4.5 เจ้าอาวาสวัดเวียง อำเภอไชยา ทำหน้าที่เป็นผู้เล่าประวัติความเป็นมาของพระมาลัยให้คณะศึกษาดูงานจากสำนักงานวัฒนธรรมในพื้นที่อำเภอเวียงสระ อำเภอบ้านนาสารก่อนพระมาลัยทำการแสดง บางครั้งพิธีกรหรือมัคทายกอาจเป็นผู้เล่าประวัติความเป็นมาก่อนที่พิธีกรหรือมัคทายกจะกล่าวประกาศสวดคณะพระมาลัย

ที่มา : สุวิมล เวชวิโรจน์ (2565)

1.1.3 ฉากในการสวดพระมาลัยตามงานเอกชน

ฉากหรือสถานที่ที่มีการสวดพระมาลัยตามงานเอกชนจะอยู่บนเวทีที่ทางเจ้าภาพจัดเตรียมไว้ ซึ่งมีทั้งอยู่ในบริเวณอาคาร ห้องประชุม ห้องจัดเลี้ยงตามร้านอาหารตามส่วนงานเอกชน เวทีการแสดงมักจะเป็นเวทีอเนกประสงค์ที่สร้างไว้ประจำอาคารสถานที่นั้นอย่างถาวร อาจมีการเปลี่ยนแปลงเพียงของประดับตกแต่งบนเวที เช่น ป้ายชื่อ วันเดือนปีที่จัดงาน และดอกไม้ประดับบนเวที และมีพื้นที่สำหรับผู้ชมนั่งชมการสวดพระมาลัย

การสวดพระมาลัยตามงานเอกชน เริ่มสวดในช่วงกลางวัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่ทางเจ้าภาพกำหนด ประมาณ 1-2 ชั่วโมง พิธีกรจะเล่าประวัติความเป็นมาก่อนคณะพระมาลัยเริ่มทำการแสดง อย่งไรก็ดี จากการศึกษาในส่วนของภาคสนามตามงานเอกชนลงพื้นที่ร้านอาหารเพื่อนเดินทางในอำเภอไชยา ซึ่งเป็นงานเกษียณอายุราชการ เจ้าภาพเป็นหน่วยงานเอกชนในชุมชนอย่างร้านอาหารได้นำคณะพระมาลัยมาจัดแสดงในวันเกษียณอายุให้กับหน่วยงานในชุมชนได้เข้าร่วมชมพระมาลัย ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์หัวหน้าคณะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการแสดงพบว่า หากเป็นพระมาลัยในงานตามส่วนราชการ และเอกชนคณะพระมาลัยจะเรียกตัวเองว่า “การแสดงพระมาลัย” แต่หากเป็นพระมาลัยในงานพิธีศพ คณะพระมาลัยจะเรียก “การสวดพระมาลัย” พร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบว่าการแสดงพระมาลัยจะร้องเฉพาะบทลำนอก แต่หากเป็นการสวดพระมาลัยจะร้องทั้งบทในกาลและบทลำนอก ทั้งนี้การเรียกพระมาลัยขึ้นอยู่กับสถานที่ในการแสดง

ในด้านวงสวดพระมาลัยจะมีพานซึ่งใช้ใส่อุปกรณ์ประกอบพิธีไหว้ครู เช่น เทียน 1 เล่ม รูป 3 ดอก หมาก พลู บุหรี่ ดอกไม้ เหล้า 1 ขวด พร้อมจอกหรือแก้ว 1 ใบ เงิน 199 บาท หัวหน้าคณะพระมาลัยวารี ปัญญาอภิวังค์ หรือนางบุปผา ปัญญาอภิวังค์จะเป็นผู้จุดธูป เทียน รินเหล้าใส่จอก พร้อมบริการมอเอยชื่อครูพระมาลัย คณะพระมาลัยคนอื่น ๆ จะนั่งร่วมพิธีด้วยความสงบและสำรวม ทั้งนี้ในด้านคนสวดพระมาลัยมีจำนวน 8-10 คนเป็นแม่เพลง 2 คน และที่เหลือเป็นลูกคู่ แม่เพลงจะนั่งหันหน้าให้ผู้ชม และมีไมโครโฟนแบบมีสายหรือไมโครโฟนแบบไร้สายสำหรับสวดพระมาลัย และมีลำโพงสำหรับช่วยขยายเสียง ลูกคู่ นั่งหันข้างให้เวที ลูกคู่มีหน้าที่ร้องรับการสวดของแม่เพลงแต่หากตอนใดที่แม่เพลงเห็นว่าสำคัญก็เปิดโอกาสให้ลูกคู่ออกท่าทางประกอบตอนนั้นด้วย จากข้อมูลการสวดพระมาลัยและจากการสัมภาษณ์หัวหน้าคณะเพิ่มเติมพบว่า การสวดพระมาลัยของคณะวารีปัญญาอภิวังค์ไม่มีเครื่องดนตรีประกอบการสวด ส่วนใหญ่ใช้เสียงลูกคู่ทำเป็นเสียงประกอบ มีการผลัดกันร้องผลัดกันรับหรือไม่ก็ต่อกลอนกันทั้งวง

ภาพที่ 4.6 คณะพระมาลัยตามงานเอกชน บนเวทีในร้านอาหารเพื่อนเดินทาง อำเภอไชยา บนเวทีมีการประดับตกแต่ง เช่น ป้ายชื่อ วันเดือนปีที่จัดงาน และดอกไม้ประดับ เจ้าภาพเป็นหน่วยงานเอกชนในชุมชนได้นำคณะพระมาลัยมาจัดแสดงในวันเกษียณอายุให้กับหน่วยงานในชุมชน คณะพระมาลัยมีจำนวน 8-10 คนเป็นแม่เพลง 2 คน และที่เหลือเป็นลูกคู่ แม่เพลงจะนั่งหันหน้าให้ผู้ชม และมีไมโครโฟนแบบมีสายหรือไมโครโฟนแบบไร้สายสำหรับสวดพระมาลัย และมีลำโพงสำหรับช่วยขยายเสียง ลูกคู่ นั่งหันข้างให้เวที ลูกคู่มีหน้าที่ร้องรับการสวดและแสดงท่าทางประกอบ

ที่มา : สุวิมล เวชวิโรจน์ (2565)

อาจกล่าวสรุปได้ว่า จากการลงภาคสนามศึกษาข้อมูลการสวดพระมาลัยทั้ง 3 ครั้ง คือ งานพิธีศพ งานตามส่วนราชการ และงานเอกชนในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าการสวดพระมาลัยมักใช้เวทีของเจ้าภาพ ลักษณะของเวทีที่ใช้แสดงจะแตกต่างกันไปตามสถานที่ที่จัดงาน โดยส่วนใหญ่เป็นเวทีการแสดงภายในอาคาร เช่น ศาลาวัด ห้องประชุมของหน่วยงานต่าง ๆ ห้องจัดเลี้ยง ห้องรับรองของร้านอาหาร เวทีที่ใช้ในการแสดงมักเป็นเวทีเอนกประสงค์ที่สร้างไว้ประจำอาคาร หรือสถานที่นั้นอย่างถาวร อาจมีการเปลี่ยนแปลงเพียงของประกอบด้านหลังเวทีตามสถานการณ์สวด พระมาลัย เช่น งานพิธีศพด้านหลังจะเป็นโลงศพ หากเป็นงานตามส่วนราชการ เอกชนด้านหลังมีป้ายชื่อแจ้งวาระ วัน เดือน ปีที่จัดงาน และดอกไม้ประดับบนเวที

1.2 ผู้ร่วมเหตุการณ์ (P-Participants)

ผู้ร่วมเหตุการณ์ คือ ผู้ที่มีส่วนร่วมในสถานการณ์การสื่อสาร ซึ่งสถานการณ์การสื่อสารในการสวดพระมาลัย ประกอบด้วยผู้ร่วมเหตุการณ์แบ่งเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายแสดง และฝ่ายผู้ชม ดังนี้

1.2.1 ฝ่ายแสดง

ฝ่ายแสดง คือ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสวดพระมาลัยตั้งแต่เริ่มการแสดงจนจบการสวดพระมาลัย ฝ่ายแสดงของคณะวารีย์ ปัญญาอภิวังค์มีประมาณ 8-10 คน เป็นแม่เพลง 2 คน และที่เหลือเป็นลูกคู่ แต่ละคนมีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบเพียงหน้าที่เดียว บางคนมีหลายหน้าที่ สามารถแบ่งฝ่ายการแสดงตามบทบาทหน้าที่ดังนี้

1.2.1.1 หัวหน้าคณะพระมาลัย เป็นบุคคลที่ทำหน้าที่ 2 หน้าที่ควบคู่กัน หน้าที่แรกคือ ควบคุมรับผิดชอบกิจการภายในคณะพระมาลัย ได้แก่ รับงานแสดง แบ่งหน้าที่หรือกำหนดบทบาทหน้าที่ให้กับสมาชิกในคณะพระมาลัย ไหว้ครู กำหนดลำดับขั้นตอนในการแสดง รวมทั้งจัดสรรรายได้ให้แก่สมาชิกทุกคนในคณะ ส่วนหน้าที่ที่สอง คือ ร่วมสวดพระมาลัย บางครั้งหัวหน้าคณะจะทำหน้าที่เป็นแม่เพลง หรือลูกคู่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการสวดพระมาลัยของหัวหน้าคณะ หัวหน้าคณะพระมาลัยนับเป็นผู้ที่มีความสามารถมาก เนื่องจากผู้ชมพระมาลัยมุ่งมาชมการสวดพระมาลัยของหัวหน้าคณะซึ่งเป็นคนชูโรงที่สำคัญ การสวดพระมาลัยคณะใดจะได้รับความนิยมหรือไม่ขึ้นอยู่กับหัวหน้าคณะเป็นสำคัญ

การแต่งกายของหัวหน้าคณะจะแต่งกายตามความสะดวก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานที่ที่ใช้ในการสวดพระมาลัย เช่น งานพิธีศพการแต่งกายจะไม่เน้นแต่งสีฉูดฉาด ส่วนใหญ่จะสวมเสื้อสีดำ สีน้ำเงินหรือสีขาว เพื่อเป็นการให้เกียรติแก่เจ้าภาพ หากเป็นงานตามส่วนราชการและเอกชนจะแต่งกายตามความสะดวก หรือนัดหมายร่วมกันสวมเสื้อสีเดียวกัน

1.2.1.2 ต้นเพลง หรือแม่เพลง หรือแม่คู่ คือ คนสวดพระมาลัยที่เป็นตัวแทนของคณะทำหน้าที่ร้องกลอนนำในแต่ละบทเพลง เช่น บทในกาล บทล่านอก ทั้งนี้ในส่วนบทในกาล

ต้นเพลงจะร้องเพียงคนเดียว ซึ่งจะใช้ร้องเฉพาะในงานพิธีศพเท่านั้น แต่ในงานตามส่วนราชการและเอกชนจะไม่ร้องบทในกาลจะร้องเฉพาะบทล้นนอกเท่านั้น จากการสัมภาษณ์หัวหน้าคณะพระมาลัย และจากการสังเกตทำให้ทราบว่าสมาชิกในคณะพระมาลัยมีเพียงไม่กี่คนที่สามารถร้องบทในกาลได้ ขึ้นอยู่กับกาได้รับกาถ่ายทอดและจดจำบทในกาลจากครูพระมาลัย ทั้งนี้ผู้ที่เป้นต้นเพลงจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในด้านการเป้นต้นเสียงที่ดี เนื่องจากผู้ชมพระมาลัยมุ่งมาชมการสวดพระมาลัยของหัวหน้าคณะหรือตัวแทนต้นเสียง ต้นเพลงจะนั่งอยู่ในวงล้อมหันหน้าออกนอกเวที เช่น ในงานพิธีศพ ต้นเพลงจะนั่งหน้าโลงศพโดยหันหน้าออกนอกเวที งานตามส่วนราชการและเอกชนต้นเพลงนั่งหันหน้าออกนอกเวทีกาแสดง

กาแต่งกายของต้นเพลงจะแต่งกายตามความสะดวก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานที่ที่ใช้ในการสวดพระมาลัย เช่น งานพิธีศพกาแต่งกายจะไม่เน้นแต่งสีฉูดฉาด ส่วนใหญ่จะสวมเสื้อสีดำ สีน้ำเงินหรือสีขาว เพื่อเป็นการให้เกียรติแก่เจ้าภาพ หากเป้นงานตามส่วนราชการและเอกชนจะแต่งกายด้วยชุดสุภาพ หรือนัดหมายร่วมกันสวมเสื้อสีเดียวกัน

1.2.1.3 ลูกคู่ คือ ผู้ที่ทำหน้าที่ร้องรับคำกลอนเมื่อต้นเพลงร้องกลอนจบในแต่ละวรรคของคำกลอน รวมทั้งออกทำทางประกอบการรำและทำเสียงประกอบ มีการผลัดกันร้องผลัดกันรับหรือไม่ก็ต่อกลอนกันทั้งวง เพื่อสร้างสีสันและความสนุกสนานให้กับกาสวดพระมาลัย ผู้ที่ทำหน้าที่เป้นลูกคู่จะต้องมีความชำนาญและมีไหวพริบปฏิภาณในการฟังคำกลอนที่ต้นเพลงร้องและสามารถร้องรับคำกลอนจากต้นเพลงได้ทันที การร้องรับคำกลอนของลูกคู่มีทั้งการร้องรับคำกลอนที่ต้นเพลงร้องกลอนแบบประสานเสียง บางครั้งมีการออกทำทางประกอบ เพื่อรับกับบทกลอนและเป็นการหยอกล้อหรือโต้ตอบกับต้นเพลงพระมาลัย ลูกคู่จะนั่งเป้นวงล้อม มักจะนั่งหันข้างให้กับเวที เช่น นั่งหันข้างกับโลงศพ นั่งหันข้างให้เวทีกาแสดงในงานตามส่วนราชการและเอกชน

กาแต่งกายของลูกคู่จะแต่งกายตามความสะดวก มักสวมเสื้อกับกางเกง

ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานที่ที่ใช้ในการสวดพระมาลัย เช่น งานพิธีศพกาแต่งกายจะไม่เน้นแต่งสีฉูดฉาด ส่วนใหญ่จะสวมเสื้อสีดำ สีน้ำเงินหรือสีขาว เพื่อเป็นการให้เกียรติแก่เจ้าภาพ หากเป้นงานตามส่วนราชการและเอกชนจะแต่งกายตามความสะดวก หรือนัดหมายร่วมกันสวมเสื้อสีเดียวกัน

1.2.2 ฝ่ายผู้ชม

ฝ่ายผู้ชมกาแสดง ประกอบด้วยเจ้าภาพ และบุคคลทั่วไปที่สนใจชมกาสวดพระมาลัย อาจจะทำพิธีอยู่บริเวณใกล้เคียงสถานที่สวดพระมาลัย หรือผู้ชมในอำเภอใกล้เคียงที่เดินทางมากับหน่วยงานมาร่วมชมกาสวดพระมาลัย ผู้ชมกาแสดงมีทั้งผู้ชายและผู้หญิง โดยผู้ชมบางส่วนนั่งชมกาแสดงบริเวณเก้าอี้ที่ทางเจ้าภาพจัดเตรียมไว้ให้ซึ่งอยู่ด้านหน้าของเวทีกาแสดง ผู้ชมบางส่วนนั่งชมกาสวดพระมาลัย และบางส่วนยืนชมกาสวดพระมาลัยอยู่บริเวณใกล้เคียง ทั้งนี้ผู้ชมสามารถเข้าชมกาสวดพระมาลัยได้ตามอัธยาศัย โดยไม่เก็บค่าเข้าชมกาสวดพระมาลัย

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าคณะพระมาลัยและจากการสังเกตทำให้ทราบว่า ผู้ชม พระมาลัยในงานพิธีศพเป็นเครือญาติ และบุคคลทั่วไปที่มีสายสัมพันธ์กับศพและญาติของผู้ตายมักจะอาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียง ในอำเภอหรือจังหวัดใกล้เคียงที่เดินทางมาร่วมงานพิธีศพ แต่ผู้ชมพระมาลัยตามส่วนราชการและเอกชน มักเป็นผู้ชมที่อาศัยอยู่ในชุมชน อำเภอหรือจังหวัดใกล้เคียงที่เดินทางมากับหน่วยงานเพื่อมาร่วมชมการสวดพระมาลัย เช่น วัฒนธรรมอำเภอ วัฒนธรรมจังหวัด มหาวิทยาลัย โรงเรียน ฯลฯ

ภาพที่ 4.7 ผู้ชมการสวดพระมาลัยในงานพิธีศพ ประกอบด้วยเจ้าภาพ เครือญาติ และบุคคลทั่วไปที่มีสายสัมพันธ์กับศพและญาติของผู้ตายมักจะอาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียง ในอำเภอหรือจังหวัดใกล้เคียงที่เดินทางมาร่วมงานพิธีศพ ผู้ชมมีทั้งผู้ชายและผู้หญิง โดยผู้ชมบางส่วนนั่งชมการแสดงบริเวณเก้าอี้ที่ทางเจ้าภาพจัดเตรียมไว้ให้ซึ่งอยู่ด้านหน้าของเวทีการแสดง ผู้ชมบางส่วนนั่งชมการสวดพระมาลัย และบางส่วนยืนชมการสวดพระมาลัยอยู่บริเวณใกล้เคียง ทั้งนี้ผู้ชมสามารถเข้าชมการสวดพระมาลัยได้ตามอัธยาศัย โดยไม่เก็บค่าเข้าชมการสวดพระมาลัย

ที่มา : สุวิมล เวชวิโรจน์ (2565)

ภาพที่ 4.8 ผู้ชมการสวดพระมาลัยตามส่วนงานราชการในศาลาวัด อำเภอไชยาประกอบด้วย ผู้ชมในอำเภอใกล้เคียงที่เดินทางมากับหน่วยงานมาร่วมชมการสวดพระมาลัย ผู้ชมมีทั้งผู้ชายและผู้หญิง ผู้ชมนั่งชมการแสดงบริเวณเก้าอี้ที่ทางเจ้าภาพจัดเตรียมไว้ให้ซึ่งอยู่ด้านหน้าของเวทีการแสดง โดยไม่เก็บค่าเข้าชมการสวดพระมาลัย

ที่มา : สุวิมล เวชวิโรจน์ (2565)

ภาพที่ 4.9 ผู้ชมการสวดพระมาลัยตามงานเอกชนในร้านอาหาร อำเภอไชยา งานจัดเลี้ยงเกษียณอายุ โดยผู้ชมการสวดพระมาลัยเดินทางมากับหน่วยงานมาร่วมชมการสวดพระมาลัย ผู้ชมมีทั้งผู้ชายและผู้หญิง โดยผู้ชมนั่งชมการแสดงบริเวณเก้าอี้ที่ทางเจ้าภาพจัดเตรียมไว้ให้พร้อมทั้งรับประทานอาหารควบคู่กันไปด้วย

ที่มา : สุวิมล เวชวิโรจน์ (2565)

1.3 จุดมุ่งหมาย (E-Ends)

จุดมุ่งหมายของเหตุการณ์สื่อสารต่าง ๆ ในสถานการณ์สื่อสารการสวดพระมาลัย ผู้วิจัย จำแนกจุดมุ่งหมายตามลักษณะงาน โดยแบ่งตามเหตุการณ์สื่อสารในงานพิธีศพ งานตามส่วนราชการ และงานเอกชน สามารถจำแนกดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.3.1 จุดมุ่งหมายตามงานพิธีศพ การสวดพระมาลัยในงานพิธีศพมีจุดมุ่งหมายหลัก 2 จุดมุ่งหมาย คือ จุดมุ่งหมายแรกเพื่อนำส่งดวงวิญญาณศพผู้ตาย โดยคณะพระมาลัยจะสวดบทในกาล เฉพาะในงานพิธีศพเท่านั้น เพราะเป็นบทที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องบาป บุญ นรก และสวรรค์ ทำให้มี อิทธิพลต่อจิตใจของคนไทยในด้านความเชื่อในเรื่องโลกหลังความตายว่าการสวดพระมาลัยจะเป็นการ สวดเพื่อนำทางให้ดวงวิญญาณของผู้ตายได้ไปอยู่ในภพภูมิตามวิบากกรรมที่ได้กระทำมา และ จุดมุ่งหมายที่สองเพื่อสร้างความบันเทิงให้กับผู้ชม โดยคณะพระมาลัยจะสวดบทล้านนอกหรือบท เบ็ดเตล็ดที่มีเนื้อหาในการรื้อฟื้นความทรงจำจากวรรณกรรม เช่น ไกรทอง ขุนช้างขุนแผน ลักษณะวงศ์ ฯลฯ และบทล้านนอกยังสอดแทรกคติธรรมผ่านเนื้อหาในบทร้องอาศัยการแต่งเรื่อง ผูกคำกลอน ถ่ายทอดออกมาผ่านการสวดพระมาลัย โดยต้นเสียงหรือแม่เพลงจะแสดงความสามารถในการร้องซึ่ง ต้องผ่านการฝึกฝนจนมีความชำนาญ จึงจะสามารถเป็นต้นเสียงพระมาลัยให้ประทับใจผู้ชมได้ ดัง ตัวอย่างบทสัมภาษณ์

ผู้เสียชีวิตเป็นพ่อของเจ้าภาพซึ่งอยู่ในชุมชนเลื่อมัด อำเภอไชยา พ่อเมื่อครั้งที่ยังมีชีวิตเป็นคนที่ยื่นชอบพระมาลัยมาก เวลาไปร่วมงานก็จะอยู่ฟังพระมาลัยกว่า จะกลับถึงบ้านก็ตีกลอง แยกเคยเล่าให้ฟังว่าบทสวดพระมาลัยเป็นการสวดและสอนไปด้วยเพื่อส่งดวงวิญญาณให้ไปชดใช้กรรมตามภพภูมิที่ได้ทำมา เมื่อสูญเสียพ่อก็จำคำ และได้รับพระมาลัยมาสวดเพื่อหวังว่าจะได้นำทางดวงวิญญาณของพ่อให้ไปสู่สุคติ อีกอย่างงานศพเองถ้ามีเสียงร้องพระมาลัยก็จะช่วยให้งานไม่เงียบเหงา

(ทัศนาศิลป์, สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2565)

จากบทสัมภาษณ์ข้างต้น พบว่าจุดมุ่งหมายของผู้ให้สัมภาษณ์เป็นไปเพื่อนำส่งดวงวิญญาณ ศพผู้ตาย และเพื่อสร้างความบันเทิงให้กับผู้ชมที่มาร่วมงาน อีกทั้งยังเป็นการดึงความสนใจของ เจ้าภาพงานศพหรือญาติผู้ตายให้เบี่ยงเบนจากความเศร้าโศกเสียใจให้มาอยู่ที่การสวดพระมาลัยของ คณะพระมาลัยแทน

1.3.2 จุดมุ่งหมายตามงานส่วนราชการ การสวดพระมาลัยมีจุดมุ่งหมายหลัก 2 จุดมุ่งหมาย คือ จุดมุ่งหมายแรกเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรม โดยคนในชุมชนตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างจิตสำนึกความเป็น “ถิ่นวัฒนธรรมพระมาลัย” ไว้ให้อยู่คู่กับคนไชยาซึ่งจะต้อง ร่วมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น รวมทั้งสนับสนุนให้มีการสวดพระมาลัยเพื่อเป็น การประชาสัมพันธ์ให้กับชุมชนท้องถิ่นอีกรูปแบบหนึ่ง อันจะสร้างความภูมิใจให้กับคนในชุมชน

ท้องถิ่น จุดมุ่งหมายที่สองเพื่อสร้างความบันเทิงให้กับผู้ชม พระมาลัยจะใช้เฉพาะบทลำนอกหรือบท เบ็ดเตล็ดที่มีเนื้อหาในการร้องตัดตอนมาจากวรรณกรรม เช่น ไกรทอง ขุนช้างขุนแผน ลักษณะวงศ์ ฯลฯ และบทลำนอกยิ่งสอดแทรกคติธรรมผ่านเนื้อหาในบทร้องอาศัยการแต่งเรื่อง ผูกค้ำกลอน ถ่ายทอดออกมาผ่านการสวดพระมาลัย โดยต้นเสียงหรือแม่เพลงจะแสดงความสามารถในการร้องซึ่ง ต้องผ่านการฝึกฝนจนมีความชำนาญ จึงจะสามารถเป็นต้นเสียง พระมาลัยให้ประทับใจผู้ชมได้ ดัง ตัวอย่างบทสัมภาษณ์

วัฒนธรรมอำเภอไชยา ตั้งอยู่ในพื้นที่ชุมชน ซึ่งก็จะมีผู้มาเยี่ยมชมวัฒนธรรม อยู่บ่อยครั้ง จึงได้นำการสวดพระมาลัยของบ้านเรามาจัดแสดง โดยมุ่งหวังที่จะ อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมให้คงอยู่คู่ชุมชนและเป็นการสร้างกำลังใจและสร้างความ ภูมิใจให้กับคณะพระมาลัยและชุมชน ทั้งนี้เกิดจากการฉีกกำลังจากหลายภาค ส่วน เช่น วัฒนธรรมอำเภอ อบต. โรงเรียน และคณะพระมาลัย ที่คอยช่วยเหลือ ประสานงานและรับพระมาลัยไปจัดแสดง

(ณรงค์ เสมียนเพชร, สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2565)

อีกบทสัมภาษณ์ที่พูดในทำนองเดียวกัน

ในฐานะที่ทำงานในสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี พันธกิจที่สำคัญของมหาวิทยาลัยคือการรับใช้ชุมชนท้องถิ่น จึงผลักดันให้การ สวดพระมาลัยเป็นที่รู้จักในระดับนานาชาติ ทำให้ในงานประชุมวิชาการระดับ นานาชาติด้านศิลปะและวัฒนธรรม เมื่อปี พ.ศ. 2564 ชื่องานวิถีศิลปวัฒนธรรม ร่วมสมัย ทางมหาวิทยาลัยได้จัดนิทรรศการวิถีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง “พลิกพันบุต: พระมาลัยวรรณกรรมคำสอนของชาวใต้” และเคยรับพระมาลัย มาจัดแสดงที่มหาวิทยาลัยเพื่อเป็นการอนุรักษ์ เผยแพร่วัฒนธรรมแขนงนี้ให้เป็นที่ รู้จักอย่างแพร่หลาย

(นิทัศน์ ไหมจ้อย, สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2565)

อีกคำยืนยันที่พูดในทำนองเดียวกัน

ด้านวัฒนธรรมจังหวัด มีความตั้งใจจะอนุรักษ์วัฒนธรรมด้านการสวดพระ มาลัย ทำให้ในปี พ.ศ. 2561 เคยจัดโครงการแข่งขันการสวดพระมาลัยเพื่อขึ้น ทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ผลปรากฏว่าคณะพระมาลัยวารี ปัญญาอภิ วงศ์ชนะการแข่งขันและได้รับการขึ้นทะเบียนภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมสาขาแนว ปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณีและงานเทศกาลของทางจังหวัด

(ธิดารัตน์ อินทรวัตร, สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2565)

จากบทสัมภาษณ์ข้างต้น พบว่าจุดมุ่งหมายการสวดพระมาลัยเป็นไปเพื่อการอนุรักษ์ วัฒนธรรมและเพื่อความบันเทิงกับผู้ชม ทั้งนี้หากมองในแง่ของการสวดพระมาลัยมาใช้ตามส่วน ราชการส่วนใหญ่มีทั้งคนในและคนนอกชุมชนเป็นการหิบบยกพระมาลัยมาใช้ในงานด้านการอนุรักษ์ และยังเป็นการส่งเสริมพันธกิจที่สอดคล้องกับองค์กร เช่น วัฒนธรรมอำเภอ วัฒนธรรมจังหวัด มหาวิทยาลัย โรงเรียน ฯลฯ เพื่อเป็นการเผยแพร่กิจกรรมสู่สาธารณชน โดยนำเสนอกิจกรรมใน รูปแบบของ “การแสดงพระมาลัย” ทำให้ผู้ชมสามารถรับชมการสวดพระมาลัยของคนไชยามากขึ้น ผ่านรูปแบบของการแสดงพระมาลัย

1.3.3 จุดมุ่งหมายตามงานเอกชน การสวดพระมาลัยมีจุดมุ่งหมายหลัก 2 จุดมุ่งหมาย คือ จุดมุ่งหมายแรกเพื่อการอนุรักษ์ โดยคนในชุมชนตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรม สร้างจิตสำนึกความเป็น “ถิ่นวัฒนธรรมพระมาลัย” ไว้ให้อยู่คู่กับคนไชยาซึ่งจะต้องร่วมกันอนุรักษ์ภูมิ ปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น รวมทั้งสนับสนุนให้มีการสวดพระมาลัยเพื่อเป็นการ ประชาสัมพันธ์ให้กับชุมชนท้องถิ่นอีกรูปแบบหนึ่ง อันจะสร้างความภูมิใจให้กับคนในชุมชนท้องถิ่น จุดมุ่งหมายที่สองเพื่อสร้างความบันเทิงให้กับผู้ชม และพระมาลัยจะใช้เฉพาะบทลำนอกหรือบท เบ็ดเตล็ดที่มีเนื้อหาในการร้องตัดตอนมาจากวรรณกรรม เช่น ไกรทอง ขุนช้างขุนแผน ลักษณะวงศ์ และบทลำนอกยังสอดแทรกคติธรรมผ่านเนื้อหาในบทร้องอาศัยการแต่งเรื่อง ผูกคำกลอนถ่ายทอด ออกมาผ่านการสวดพระมาลัย โดยต้นเสียงหรือแม่เพลงจะแสดงความสามารถในการร้องซึ่งต้องผ่าน การฝึกฝนจนมีความชำนาญ จึงจะสามารถเป็นต้นเสียงพระมาลัยให้ประทับใจผู้ชมได้ ดังตัวอย่าง

ในฐานะเจ้าของกิจการร้านอาหารเพื่อนเดินทาง ตั้งอยู่ในพื้นที่ชุมชนไชยา ทางร้านอาหารมีวาระในการจัดงานหลายอย่าง เช่น ห้องประชุม ห้องจัดเลี้ยง ห้องอาหาร ก็จะมีวาระที่รับพระมาลัยมาจัดแสดง ที่รับมาบ่อยมักจะเป็นงานจัด เลี้ยงเกษียณอายุราชการ โดยมุ่งหวังว่าจะเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมให้คงอยู่คู่ชุมชน และสร้างความบันเทิงให้กับแขกที่มาร่วมงาน

(ณรงค์ เสมียนเพชร ,สัมภาษณ์, 20 กรกฎาคม 2565)

จากบทสัมภาษณ์ข้างต้น พบว่าจุดมุ่งหมายของผู้ให้สัมภาษณ์เป็นไปเพื่อการอนุรักษ์ วัฒนธรรมและเพื่อมอบความบันเทิงกับผู้ชม ทั้งนี้หากมองในแง่ของการสวดพระมาลัยตามงานเอกชน ในเชิงปริมาณมักหิบบยกพระมาลัยมาใช้ในงานจัดเลี้ยงเกษียณอายุราชการในร้านอาหาร ซึ่งเป็น ร้านอาหารในชุมชน โดยการจัดในรูปแบบ “การแสดงพระมาลัย” ทำให้ผู้ชมได้รับความบันเทิงผ่าน รูปแบบของการแสดงร่วมกับการช่วยอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม

1.4 ลำดับวัจนกรรม (A-Act sequence)

องค์ประกอบด้านลำดับวัจนกรรมในเหตุการณ์สื่อสารต่าง ๆ ในสถานการณ์การสื่อสารการสวดพระมาลัย สามารถแบ่งประเด็นในการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือ วัจนกรรมที่ใช้สื่อสาร และการลำดับวัจนกรรม ผู้วิจัยจะพิจารณาวัจนกรรมจากการพูด และการร้อง โดยจะนำเสนอผลการวิจัยที่ละเหตุการณ์สื่อสาร เริ่มจากวัจนกรรมที่ใช้สื่อสาร แล้วถึงจะกล่าวถึงการลำดับวัจนกรรม ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งเหตุการณ์สื่อสารการสวดพระมาลัย ออกเป็น 3 เหตุการณ์สื่อสาร คือ เหตุการณ์สื่อสารเริ่มการแสดง เหตุการณ์สื่อสารการแสดง และเหตุการณ์สื่อสารจบการแสดง สามารถจำแนกดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 เหตุการณ์สื่อสารการสวดพระมาลัย

ลำดับ	เหตุการณ์สื่อสารหลัก	เหตุการณ์สื่อสารย่อย	จุดมุ่งหมายหลักของการสื่อสาร
1	เหตุการณ์สื่อสารเริ่มการแสดง	1) การเบิกโรง 2) การจัดเตียง 3) การไหว้ครู	เพื่อแจ้งให้ผู้ชมทราบว่าการสวดพระมาลัยเริ่มขึ้นแล้ว
2	เหตุการณ์สื่อสารการแสดง	3) การร้องบทในกาล	เพื่ออบรมสั่งสอนแก่ผู้ชมและศพผู้ตาย
		4) การร้องบทล่านอก	เพื่อสร้างความบันเทิงให้แก่ผู้ชม
3	เหตุการณ์สื่อสารจบการแสดง	5) การลาโรง	เพื่อแจ้งให้ผู้ชมทราบว่าการสวดพระมาลัยสิ้นสุดลงแล้ว

เหตุการณ์สื่อสารการสวดพระมาลัยทั้ง 3 เหตุการณ์ที่ปรากฏในตารางข้างต้น มีรายละเอียดของแต่ละเหตุการณ์สื่อสารดังนี้

1.4.1 เหตุการณ์สื่อสารเริ่มการแสดง

เหตุการณ์สื่อสารเริ่มการแสดงเป็นเหตุการณ์สื่อสารแรกที่คณะพระมาลัยมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ชม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อแจ้งให้ผู้ชมทราบว่าการสวดพระมาลัยได้เริ่มขึ้นแล้ว เหตุการณ์สื่อสารการสวดพระมาลัยในงานพิธีศพจะเริ่มหลังจากพระสวดพระอภิธรรมเสร็จ แต่ในการสวดพระมาลัยตามส่วนราชการและเอกชนจะเริ่มจากเมื่อโฆษก พิธีกร หรือมัคนายกเล่าประวัติความเป็นมาก่อนที่พิธีกรหรือมัคนายกจะกล่าวประกาศเชิญคณะพระมาลัยมาทำการแสดง โดยคณะพระมาลัยจะเริ่มด้วยบท “ตั้งนะโม” เพื่อเป็นการสรรเสริญคุณพระรัตนตรัย และ “ไหว้คุณ” หรือไหว้ครูอาจารย์สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คณะพระมาลัยเคารพนับถือ โดยมีอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบพิธีไหว้ครู ได้แก่ เทียน 1 เล่ม รูป 3 ดอก พานใส่หมาก พลุ บุหรี่ ดอกไม้ เหล่า 1 ขวด พร้อมจอกหรือแก้ว 1 ใบ และเงิน 199 บาท หัวหน้า

คณะพระมาลัยวารี ปัญญาอภิวังศ์ หรือนางบุปผา ปัญญาอภิวังศ์จะเป็นผู้จัดรูป เทียน รินเหล้าใส่แจกพร้อมบริการมอญเชื้อครูพระมาลัย คณะพระมาลัยคนอื่น ๆ จะนั่งร่วมพิธีด้วยความสงบและสำรวม

ทั้งนี้ เหตุการณ์สื่อสารการสวดพระมาลัยจะเริ่มขึ้นเมื่อคณะพระมาลัยร้องบทเบิกโรง และสิ้นสุดเหตุการณ์สื่อสารเมื่อต้นเสียงหรือแม่เพลงร้องกลอนไหว้ครูจบลง ดังนั้น ผู้วิจัยแบ่งเหตุการณ์สื่อสารเริ่มการแสดงออกเป็นเหตุการณ์สื่อสารย่อย 3 เหตุการณ์ ได้แก่ เหตุการณ์สื่อสารการเบิกโรง เหตุการณ์สื่อสารการจัดเตียง และเหตุการณ์สื่อสารการร้องกลอนไหว้ครู ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การเบิกโรง จะกระทำหลังจากหัวหน้าคณะพระมาลัยประกอบพิธีกรรมไหว้ครูเสร็จ โดยมีอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบพิธีไหว้ครู ได้แก่ รูป เทียน พลุ บุหรี่ ดอกไม้ เหล้า แก้วน้ำ และเงิน พร้อมทั้งบริการมอญเชื้อครูพระมาลัย คณะพระมาลัยคนอื่น ๆ จะนั่งร่วมพิธีด้วยความสงบและสำรวม จากนั้นต้นเสียงหรือแม่เพลงจะเป็นต้นเสียงขึ้นนม คณะพระมาลัยคนอื่น ๆ จะร้องรับพร้อมกันจำนวน 3 จบ เนื้อหาในบทสวดหรือบทนมจะเหมือนบทสวดนมทั่วไป แต่ใช้ทำนองสวดพระมาลัย และลูกคู่จะร้องรับอีกครั้งว่า “ฉาเอย ฉาเอย” เป็นบทร้องเพื่อแจ้งให้ผู้ชมและผู้ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงทราบว่าการสวดพระมาลัยกำลังเริ่มขึ้นแล้ว ดังตัวอย่างข้อความ

นะโม ตัสสะ ภาคะวะโต อะระหะโต สัมมา สัมพุทฺธัสสะ (3 จบ)

“โอ้เจ้าดวงพวงพุ่ม ก็จะมีเพื่อนเราเอย ประทุมทอง เมื่อไหร่จะล่อง ลอยฟ้าลงมาชม อนิจจาหมายจะชม ไม่สมคิด หมายถึงดวงพระอาทิตย์ บนเวหา เมื่อไหร่เลยจะตกต่ำ คำลงมาจะกลับแสง เสียให้ล้ำ ตั้งตาคอย ถ้ามันเป็นดอกไม้ ในมนุษย์ถึงสูงสุด เขาก็ไม่ได้ เอาไม้สอย นี่แต่เฝ้าชะงัดแล ชะงัดคอย เมื่อไหร่จะล่อง ลอยฟ้าลงมาชม” ฉากก็ฉาบๆ แล้วก็ป็นนึ่ง ๆ นึ่งวาจา เจ้าเมืองพระยา หงส์ทองน้องเอย ฉาเอย ๆ ฉาเอย ๆ (ลูกคู่รับ)

(เหตุการณ์สื่อสารบทเบิกโรง)

เหตุการณ์สื่อสารเริ่มการแสดงจะปรากฏในการสวดพระมาลัยทั้ง 3 ลักษณะ คือ การสวดพระมาลัยในงานพิธีศพ การสวดพระมาลัยตามส่วนราชการ และการสวดพระมาลัยตามงานเอกชน เหตุการณ์สื่อสารเริ่มการแสดงจะใช้การร้อง เรียกว่าการเบิกโรง เป็นบทร้องเพื่อแจ้งให้ผู้ชมและผู้ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงทราบว่าการสวดพระมาลัยกำลังเริ่มขึ้นแล้ว

2) การจัดเตียง เป็นบทร้องเพื่อแจ้งให้ผู้ชมและผู้ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงทราบว่าการสวดพระมาลัยกำลังเริ่มขึ้นแล้ว เนื้อหาที่ร้องเป็นการบอกกล่าวกับผู้ชม เช่น กล่าวทักทายเจ้าภาพและผู้ชม การร้องออกตัวในการแสดงอย่างอ่อนน้อมถ่อมตน การขอร้องหากการแสดงมีข้อผิดพลาด ดังข้อความตัวอย่าง

ตัวอย่างบทจัดเตียง

“เอาเตียงเข้ามาตั้งที่นั้งสวด
 พวกเราจะประกาศสวดมาลัยพระมาลัย
 พระมาลัยกลับกลายเป็นเพลง
 เป็นกรรมของพระองค์จะโทษใคร
 พอพระสวดเสร็จทั้ง เจ็ดคัมภีร์
 พวกของกระผมนี้สวดมาลัย
 สวัสดิ์ท่านเจ้างามท่านได้รับพา
 คณะของข้าไม่สาไหร
 ทั้งหญิงทั้งชายบ้านใกล้เรือนไกล
 ผมจะขออภัยในราตรี”

(เหตุการณ์สื่อสารการจัดเตียง)

เหตุการณ์สื่อสารเริ่มการแสดงในบทจัดเตียงจะปรากฏเฉพาะในสถานการณ์การสวดพระมาลัยในงานพิธีศพเท่านั้น ส่วนการสวดพระมาลัยตามส่วนราชการและเอกชนจะไม่ปรากฏบทจัดเตียง บทจัดเตียงเป็นบทร้องเพื่อแจ้งให้ผู้ชมและผู้ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงทราบว่าการสวดพระมาลัยกำลังเริ่มขึ้นแล้ว

3) **บทไหว้ครู** เป็นการร้องกลอนแสดงความเคารพต่อพระรัตนตรัย บิดามารดา ครูอาจารย์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่พระมาลัยนับถือผ่านบทกลอนไหว้ครู ก่อนที่การสวดพระมาลัยจะแสดงเป็นลำดับต่อไป เหตุการณ์สื่อสารการร้องกลอนไหว้ครู เป็นเหตุการณ์สื่อสารที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากเหตุการณ์สื่อสารจัดเตียง ดังข้อความตัวอย่าง

สิบนิ้วเศียรสิบ	บรรจงจับขึ้นตั้ง
ยกขึ้นเหนือเศียรรัง	ต่างดอกปทุมมา
ผมจะไหว้ทั้งคุณพระพุทธร	แล้วฉันจะยุตเอาคุณพระธรรม
อันประเสริฐเลิศล้ำทั้งแดนไตร	ฉันจะไหว้ทั้งคุณพระสงฆ์
ท่านผู้ทรงพระวินัย	ช่วยคุ้มภัยแก่ตัวข้า
ฉันจะให้ทั้งคุณบิดร	ฉันขอพระคุณพระมารดา
ท่านได้เลี้ยงรักษาจนเติบโตใหญ่	ไหว้คุณครูผู้สอนศิษย์
ท่านสอนให้ขีดสอนให้เขียน	ท่านสอนให้เล่าสอนให้เรียนทั้งขอมไทย
คณะฉันได้ฝึกหัด	แต่ยังไม่ชัดไม่เจน

(เหตุการณ์สื่อสารบทไหว้ครู)

เหตุการณ์สื่อสารไหว้ครูจะปรากฏในการสวดพระมาลัยทั้ง 3 ลักษณะ คือ การสวดพระมาลัยในงานพิธีศพ การสวดพระมาลัยตามส่วนราชการ และการสวดพระมาลัยตามงานเอกชน โดยมีต้นเสียงหรือแม่เพลงทั้ง 2 คนทำหน้าที่ร้องกลอนไหว้ครู ส่วนลูกคู่จะนั่งอยู่ในวงล้อมด้วยอาการสงบ ทั้งนี้ในส่วนของเหตุการณ์สื่อสารเริ่มการแสดงพบการใช้วัจนกรรมสื่อสารทั้งหมด 6 วัจนกรรม ได้แก่ วัจนกรรมการประกาศเริ่มการแสดง การแจ้งให้ทราบ การทักทาย การออกตัว การขออภัย และการแสดงความเคารพ มีรายละเอียด ดังนี้

1.4.1.1 วัจนกรรมการประกาศเริ่มการแสดง วัจนกรรมเริ่มเป็นวัจนกรรมที่กล่าวโดยโฆษก หรือพิธีกรประจำงานเพื่อให้ผู้ชมทราบว่าการสวดพระมาลัยกำลังเริ่มขึ้นแล้ว และร้องซ้ำอีกครั้งโดยต้นเสียงหรือแม่เพลง ทั้งนี้จากการศึกษา พบว่า วัจนกรรมการประกาศเริ่มการแสดงในเหตุการณ์สื่อสารบทเบิกโรงและบทไหว้ครู จะปรากฏทั้ง 3 สถานการณ์การสื่อสาร คือ สถานการณ์การสื่อสารในงานพิธีศพ งานตามส่วนราชการ และงานเอกชน ส่วนในเหตุการณ์สื่อสารบทจัดเตียงจะปรากฏเฉพาะในงานพิธีศพเท่านั้น ในส่วนการสวดพระมาลัยตามส่วนราชการและเอกชนจะตัดเหตุการณ์สื่อสารบทจัดเตียงออกเพราะใช้เฉพาะในงานอวมงคลเท่านั้น ดังตัวอย่างข้อความ

ตัวอย่างบทพูดของโฆษกในการศึกษาดูงานของวัฒนธรรมอำเภอเวียงสระและพระแสง

โฆษก : ช่วงต่อไปปรับชมการสวดพระมาลัยกันต่อครับ

อีกตัวอย่างในเหตุการณ์สื่อสารบทเบิกโรง ต้นเสียงหรือแม่เพลงจะเป็นต้นเสียงขึ้น นโม คณะพระมาลัยคนอื่น ๆ จะร้องรับพร้อมกัน จำนวน 3 จบ เนื้อหาในบทสวดหรือบทนมว่า “นโม ตัสสะ ภาคะวะโต อระหะโต สัมมา สัมพุทฺธัสสะ” ซึ่งจะเหมือนบทสวดนมทั่วไป แต่ใช้ท่วงทำนองสวดพระมาลัย และลูกคู่จะร้องรับอีกครั้งว่า “ฉาเอย ฉาเอย” เป็นวัจนกรรมประกาศเริ่มการแสดงให้ผู้ชมและผู้ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงทราบว่าการสวดพระมาลัยกำลังเริ่มขึ้นแล้ว

ตัวอย่างบทเบิกโรง

นโม ตัสสะ ภาคะวะโต อระหะโต สัมมา สัมพุทฺธัสสะ (3 จบ)

“โอ้เจ้าดวงพวงพุ่ม ก็จะมีเพื่อนเราเอ๋ย ประทุมทอง เมื่อไหร่จะล่อง ลอยฟ้าลงมาชม อนิจจาหมายจะชม ไม่สมคิด หมายเอาดวงพระอาทิตย์ บนเวหา เมื่อไหร่เลยจะตกต่ำ คำลงมาจะหลับแสง เสียให้ล้ำ ตั้งตาคอย ถ้ามันเป็นดอกไม้ ในมนุษย์ถึงสูงสุด เขาก็ไม่ได้ เอาไม้สอย นี่แต่เฝ้าชะเง้อแล ชะเง้อคอย เมื่อไหร่จะล่อง ลอยฟ้าลงมาชม” ฉากก็ฉาบๆ แล้วก็ป็นั่ง ๆ นั่งวาจา เจ้าเมืองพระยา หงส์ทองน้องเอ๋ย ฉาเอย ๆ ฉาเอย ๆ (ลูกคู่รับ)

(เหตุการณ์สื่อสารบทเบิกโรง)

ต่อมาจะเป็นบทจัดเตียง ต้นเสียงหรือแม่เพลงจะเป็นต้นเสียงร้องเกริ่นก่อนไหว้ครู ลูกคู่จะนั่งอยู่ในวงล้อมด้วยอาการสงบ เนื้อหาที่ร้องเป็นคำประกาศเริ่มการแสดงเพื่อบอกกล่าวกับผู้ชม ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบทจัดเตียง

เอาเตียงเข้ามาตั้งที่นั่งสวด
พวกเราจะประกาศสวดมาลัยพระมาลัย
 พระมาลัยกลับกลายเป็นเพลง
 เป็นกรรมของผมนเองจะโทษใคร
 พอพระสวดเสร็จทั้ง เจ็ดคัมภีร์
 พวกของกระผมนี้สวดมาลัย

(เหตุการณ์สื่อสารบทจัดเตียง)

1.4.1.2 วัจนกรรมการแจ้งให้ทราบ วัจนกรรมการแจ้งให้ทราบเป็นวัจนกรรมที่ปรากฏในเหตุการณ์สื่อสารบทจัดเตียง โดยต้นเสียงหรือแม่เพลงร้อง เพื่อบอกขั้นตอนในการแสดงว่าการสวดพระมาลัยจะร้องต่อจากพระสงฆ์สวดเจ็ดคัมภีร์เสร็จ ซึ่งปรากฏเฉพาะในงานพิธีศพเท่านั้น ส่วนการสวดพระมาลัยตามส่วนราชการและเอกชนจะตัดวัจนกรรมแจ้งให้ทราบออกเพราะใช้เฉพาะในงานอวมงคลเท่านั้น ดังตัวอย่างข้อความ

ตัวอย่างบทจัดเตียง

เอาเตียงเข้ามาตั้งที่นั่งสวด
 พวกเราจะประกาศสวดมาลัยพระมาลัย
พระมาลัยกลับกลายเป็นเพลง
 เป็นกรรมของผมนเองจะโทษใคร
พอพระสวดเสร็จทั้ง เจ็ดคัมภีร์
พวกของกระผมนี้สวดมาลัย

(เหตุการณ์สื่อสารบทจัดเตียง)

1.4.1.3 วัจนกรรมการทักทาย วัจนกรรมการทักทายเป็นวัจนกรรมที่กล่าวโดยต้นเสียงหรือแม่เพลง เพื่อทักทายเจ้าภาพและแขกที่มาชมการสวดพระมาลัย วัจนกรรมนี้มักพบในเหตุการณ์สื่อสารฉากจัดเตียง ปรากฏเฉพาะในงานพิธีศพเท่านั้น ส่วนการสวดพระมาลัยตามส่วนราชการและเอกชนจะตัดวัจนกรรมทักทายออกเพราะใช้เฉพาะในงานอวมงคลเท่านั้น ดังตัวอย่างข้อความ

ตัวอย่างบทจัดเตียง

สวัสดิ์ท่านเจ้างานท่านได้รับพา

คณะของข้าไม่สาไหร

ทั้งหญิงทั้งชายบ้านใกล้เรือนไกล

(เหตุการณ์สื่อสารบทจัดเตียง)

1.4.1.4 วัจนกรรมการออกตัว วัจนกรรมการออกตัวเป็นวัจนกรรมที่กล่าวโดยต้นเสียงหรือแม่เพลง ถือเป็นชนบอย่างหนึ่งที่คณะพระมอลัยต้องปฏิบัติ คือจะต้องมีผู้กล่าวออกตัวก่อนที่จะเริ่มแสดงวัจนกรรมนี้มักพบในเหตุการณ์สื่อสารฉากจัดเตียง ปรากฏเฉพาะในงานพิธีศพเท่านั้น ส่วนการสวดพระมอลัยตามส่วนราชการและเอกชนจะตัดวัจนกรรมออกตัวออกเพราะใช้เฉพาะในงานอวมงคลเท่านั้น ทั้งนี้ จากการสอบถามเพิ่มเติมคณะพระมอลัยในประเด็นนี้ ได้ความว่า การสวดพระมอลัยในงานอวมงคลหรืองานพิธีศพมักปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมวัตรปฏิบัติที่สืบทอดต่อกันมา แต่ในงานตามวาระโอกาสพิเศษที่จัดขึ้นตามส่วนงานราชการและเอกชน เช่น การศึกษาดูงาน งานเลี้ยงเกษียณอายุ การสวดพระมอลัยจะลดขั้นตอนการร้องเพื่อให้ทันกับช่วงเวลาทางเจ้าภาพกำหนด โดยเฉพาะร้องบทล้านอกที่มุ่งเน้นความสนุกสนานเพียงอย่างเดียว ดังตัวอย่างข้อความ

ตัวอย่างบทจัดเตียง

คณะของข้าไม่สาไหร (ไม่ได้เรื่อง , ไม่เอาไหน)

ทั้งหญิงทั้งชายบ้านใกล้เรือนไกล

ผมจะขอภ้ยในราตรี

(เหตุการณ์สื่อสารบทจัดเตียง)

1.4.1.5 วัจนกรรมการขอภ้ย วัจนกรรมขอภ้ยเป็นวัจนกรรมที่กล่าวโดยต้นเสียงหรือแม่เพลง เพื่อกล่าวคำขอภ้ย คำขอโทษ เช่นเดียวกันกับคำแก้ตัวกับทางเจ้าภาพและแขกที่มาชมการสวดพระมอลัยนับเป็นวัจนกรรมลำดับสุดท้ายในเหตุการณ์สื่อสารบทจัดเตียงก่อนจะถึงวัจนกรรมบทไหว้ครู วัจนกรรมนี้เป็นการกล่าวออกตัวล่วงหน้าถึงข้อผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้นในการแสดง หรือเป็นความรู้สึกผิดในด้านการแสดงที่ไม่มีใครอยากให้เกิดขึ้น และเพื่อป้องกันข้อผิดพลาดสิ่งแรกๆ ที่ทำได้คือการขอภ้ยเอาไว้ก่อนล่วงหน้า หรือเป็นบทพูดขอภ้ยตามมารยาท มักพบในเหตุการณ์สื่อสารฉากจัดเตียง ปรากฏเฉพาะในงานพิธีศพเท่านั้น ส่วนการสวดพระมอลัยตามส่วนราชการและเอกชนจะตัดวัจนกรรมขอภ้ยออกเพราะใช้เฉพาะในงานอวมงคลเท่านั้น ดังตัวอย่างข้อความ

ตัวอย่างบทจัดเตียง

คณะของข้าไม่สาไหร
 ทิ้งหญิงทิ้งชายบ้านใกล้เรือนไกล
ผมจะขอภักดิ์ในราตรี

(เหตุการณ์สื่อสารบทจัดเตียง)

1.4.1.6 วิจารณ์กรรมการแสดงความเคารพ วิจารณ์กรรมการแสดงความเคารพเป็น วิจารณ์ที่กล่าวโดยต้นเสียงหรือแม่เพลง ขณะกล่าววิจารณ์ต้นเสียงจะแสดงความเคารพหรือ สักการะด้วยการพนมมือ ส่วนลูกคู่จะนั่งพนมในอาการสงบ ซึ่งถือเป็นการให้เกียรติและเป็นการแสดง ความเคารพต่อพระรัตนตรัย บิดามารดา ครูอาจารย์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่พระมาลัยนับถือผ่านวิจารณ์ บทไหว้ครู หรือเป็นการแสดงถึงความขอบคุณ การยกย่อง มักพบในเหตุการณ์สื่อสารฉากไหว้ครู ทั้ง 3 เหตุการณ์ คือ เหตุการณ์สื่อสารในงานพิธีศพ เหตุการณ์สื่อสารตามส่วนราชการ และเหตุการณ์ สื่อสารตามงานเอกชน ดังตัวอย่างข้อความ

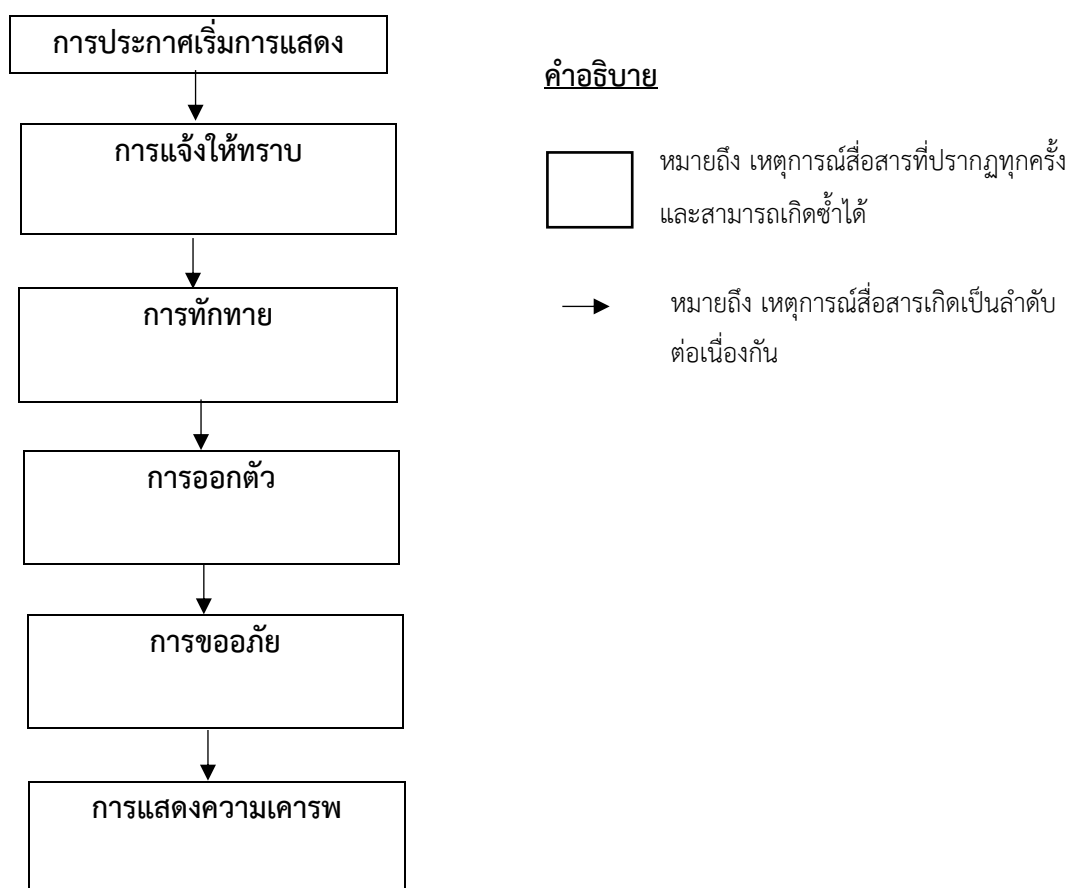
ตัวอย่างบทไหว้ครู

สিবนิ้วเศียรสিব	บรรจงจับขึ้นตั้ง
ยกขึ้นเหนือเศียรรัง	ต่างดอกปทุมมา
<u>ผมจะไหว้ทั้งคุณพระพุทธรูป</u>	แล้วฉันจะยุตเอาคุณพระธรรม
อันประเสริฐเลิศล้ำทั้งแดนไตร	<u>ฉันจะไหว้ทั้งคุณพระสงฆ์</u>
ท่านผู้ทรงพระวินัย	ช่วยคุ้มภัยแก่ตัวข้า
<u>ฉันจะให้ทั้งคุณบิดร</u>	<u>ฉันขอพระคุณพระมารดา</u>
ท่านได้เลี้ยงรักษาจนเติบโตใหญ่	<u>ไหว้คุณครูผู้สอนศิษย์</u>
ท่านสอนให้ขีดสอนให้เขียน	ท่านสอนให้เล่าสอนให้เรียนทั้งขอมไทย
คณะฉันได้ฝึกหัด	แต่ยังไม่ชัดไม่เจน

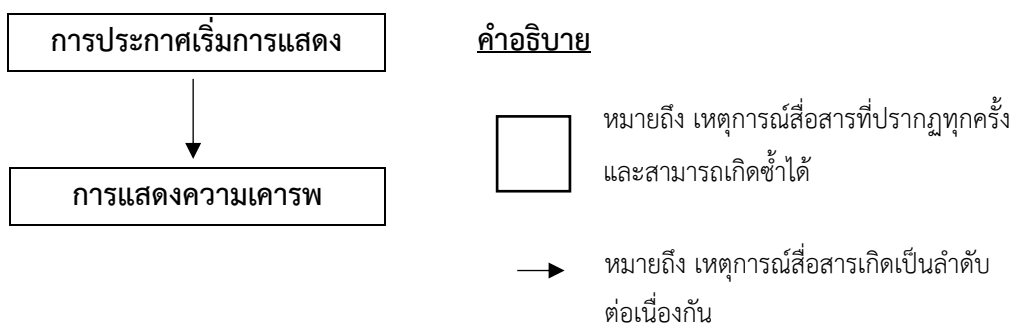
(เหตุการณ์สื่อสารบทไหว้ครู)

วชิกรรมที่ปรากฏทั้งหมดในเหตุการณ์สื่อสารเริ่มการแสดงทั้ง 6 วชิกรรม จากการวิเคราะห์ผู้วิจัยพบว่า เหตุการณ์สื่อสารในงานพิธีศพ มีการเริ่มตั้งแต่บทเบิกโรง บทจัดเตียงและบทไหว้ครู ทำให้สามารถจำแนกวชิกรรมในเหตุการณ์สื่อสารการสวดพระมาลัยได้ 6 วชิกรรม แต่เหตุการณ์สื่อสารในงานตามส่วนราชการและเอกชน จะตัดเหตุการณ์สื่อสารบทจัดเตียงออกทำให้จำแนกวชิกรรมในเหตุการณ์สื่อสารการสวดพระมาลัยได้ 2 วชิกรรม ดังนั้น ในเหตุการณ์สื่อสารในงานพิธีศพมีการเรียงลำดับที่ชัดเจน สามารถแสดงโครงสร้างลำดับวชิกรรมได้ ดังแผนภูมิต่อไปนี้

ตาราง 4.3 แสดงลักษณะโครงสร้างการลำดับวชิกรรมสื่อสารในเหตุการณ์สื่อสารเริ่มการแสดงงานพิธีศพ

ตาราง 4.4 แสดงลักษณะโครงสร้างการลำดับวจนกรรมสื่อสารในเหตุการณ์สื่อสารเริ่มการแสดง ในงานตามส่วนงานราชการและงานเอกชน

1.4.2 เหตุการณ์สื่อสารการแสดง

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยพบว่า สามารถแบ่งจุดมุ่งหมายของเหตุการณ์สื่อสารการแสดง ได้เป็น 2 ประเด็น คือ เพื่อบรมสั่งสอนแก่ผู้ชมและศพผู้ตายให้ไปอยู่ในภพภูมิตามวิบากกรรม และเพื่อมอบความสนุกสนานและความบันเทิงแก่ผู้ชม ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะแยกตามวัตถุประสงค์ของเหตุการณ์สื่อสาร เพื่อให้เข้าใจเนื้อหาของเรื่องที่ใช้ในการแสดง เรื่องที่ใช้ในการแสดงถือเป็นเนื้อหาหลักในเหตุการณ์สื่อสารในสถานการณ์สื่อสารการสวดพระมาลัย คณะพระมาลัยจะจดจำบทร้อง เอาไว้อย่างชัดเจน จากการสัมภาษณ์พบว่า เนื้อเรื่องที่คณะพระมาลัยใช้ในการแสดงหลัก ๆ แบ่งเป็น 2 บท คือ บทในกาล และบทล่านอก มีรายละเอียดดังนี้

1) **เนื้อหาบทในกาล** เป็นเรื่องทีกล่าวถึงพระมาลัยที่ร้องสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ไม่ได้มีการแต่งขึ้นใหม่หรือปรับเปลี่ยนเนื้อหาให้เป็นเรื่องราวตามสมัย นับได้ว่าเป็นเอกลักษณ์เดิมของการสวดพระมาลัย ทั้งนี้บทในกาลจะสวดเฉพาะในงานพิธีศพเท่านั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อบรมสั่งสอนแก่ผู้ชมและศพผู้ตาย โดยต้นเสียงหรือแม่เพลงเป็นคนร้อง ส่วนลูกคู่จะนั่งอยู่ในอาการสงบ ดังข้อความตัวอย่าง

ในกาลอันลับลับัน ฟันไปแล้ว แต่ครั้งก่อน ภิกษุหนึ่งได้ซึ่งพระพร ชื่อพระมาลัย เทพเถร อาศัยบ้านกัมโพช ขนบทโลหะเจน อันเป็นบริเวณ ในแคว้นแดนลงกา พระเถรนั้นมีฤทธิ์ ประสิทธิ์ด้วย ปัญญา มีศีลครองสิกขา ฌานสมาบัติ บริบูรณ์ ลิ่นกิเลส ประเสริฐศักดิ์ สันโดษนัก ใครจะปุน รู้หลัก ศรัทธาพูน ใจละเอียด ทรงพระธรรม ปรากฏด้วยรู้หลัก มีฤทธิ์นักถึงอรหันต์ อุปมาเหมือนพระจันทร์ อันปรากฏในเวหา ท่านนั้นเสด็จลงไปในนรก ด้วยกรุณา เพื่อจะให้เขาสั่งมา แล้วจะบอกแก่ญาติพลัน พระโมคคัลลาน ผู้สาวก โปรดนรกเป็น นිරันดร ครั้นแล้ว โปรดชาวสวรรค์ ด้วยธรรมอันฉับเฉียว เอ๊ย...มีศีลครอง สิกขา พระมาลัย

จากตัวอย่างบางส่วนของบทในกาลข้างต้น ประกอบกับการสัมภาษณ์หัวหน้าคณะเพิ่มเติมพบว่า การสวดพระมาลัยบทในกาลจะเป็นบทร้องให้ผู้ชมและเป็นบทร้องส่งดวงวิญญาณศพผู้ตายให้ไปอยู่ในภพภูมิตามวิบากกรรม ดังนั้นจึงทำให้บทในกาลปรากฏเฉพาะในงานพิธีศพเท่านั้น ต้นเสียงหรือแม่เพลงจะเป็นผู้ร้อง ลูกคู่จะนั่งอยู่ในอาการสงบ แม่เพลงนั่งหันหลังให้โลงศพ หันหน้ามาหาผู้ชม ลูกคู่นั่งหันข้างให้โลงศพ ส่วนการสวดพระมาลัยตามส่วนราชการและเอกชนจะตัดเหตุการณ์สื่อสารบทในกาลออกเพราะใช้เฉพาะในงานอวมงคลเท่านั้น ส่วนงานมงคลหรืองานรื่นเริง เช่น งานเกษียณอายุราชการ การศึกษาดูงานตามส่วนราชการและเอกชนจะไม่ปรากฏในการแสดง

2) **เนื้อหาบทลำนอก** เป็นเนื้อหาบทนอกเรื่องพระมาลัย หรือเรียกว่าบทเบ็ดเตล็ด หรือบทลำนอก โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความบันเทิงหรือความสนุกสนานให้กับผู้ชม การสวดพระมาลัยบทลำนอกมักจะนำบทร้องตัดตอนมาจากวรรณกรรมเรื่องต่าง ๆ เช่น สามก๊ก ไกรทอง ขุนช้างขุนแผน พระอภัยมณี จันทโครบ ลักษณะวงศ์ ฯลฯ หรือมีการแต่งขึ้นใหม่หรือปรับเปลี่ยนเนื้อหาให้เป็นเรื่องราวตามท้องถิ่น ดังข้อความตัวอย่าง

ตัวอย่างบทลำนอกเรื่องไอ้อนางวาสนา ตัดตอนจากเรื่องพระอภัยมณี ตอนศรีสุวรรณพญาบาลนางเกษรา

ไอ้อนางวาสนาพีหาไม้ ที่จะได้ซิดเชื้อแม่เนื้อหอม เหมือนมดแดงแฝงพง
มะม่วงงอม ฝ้าไต่ตอมชมอยู่ไม่รู้รส พี่รักเจ้าเอาชีวาเข้ามาแลก มารบแขกแตกทัพ
กลับไปหมด อยู่ในวังตั้งเก้าเดือน เปรียบเหมือนมด ละอายอดสูใจกระไรเลย

เกิดชาติใดอย่าให้แคล้วแม่แก้วเนตร กอดเกษราชมประสมศรี เป็นมนุษย์
ครุฑวาสุกรี ขอให้พี่พิศวาสทุกชาติเอย

(เหตุการณ์สื่อสารบทลำนอก)

ตัวอย่างบทลำนอกเรื่องเยื้องย่างกักร ตัดตอนจากเรื่องจันทโครบ ตอนจันทโครบพบนางมัจฉินทร์ ธิดาพญานาค

เยื้องย่างกักรประคองแก้ว ชะรอยแล้วหรือแม่नुชสุดสงสาร พี่ขอสักพง
เกิดแม่ดวงสุตามาลัย เจ้าปลิดก้านยังไม่แล้วหรือแก้วตา สาวสวรรค์ขวัญหายเห็น
ชายซิด ผวาหวีดหวีดวังที่งับปผา โอบอุ้มกุมกรกัลยา อนิจจาเจ้าตกใจเสียจริง ๆ
เพราะว่ารักพี่อุตสาห์มาถึงห้อง อย่าตกใจไปเลยน้องอย่าร้องไห้ พี่นี้รักเจ้ายังกลัวจน
ตัวสั่น จะอยู่ในเหมววัลย์อย่างไรได้

(เหตุการณ์สื่อสารบทลำนอก)

จากตัวอย่างบทกลอนข้างต้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อความสนุกสนานแก่ผู้ชม การสวดพระมาลัย บทกลอนจะปรากฏในเหตุการณ์สื่อสารทั้ง 3 เหตุการณ์ คือ การสวดพระมาลัยในงานพิธีศพ การสวดพระมาลัยตามส่วนราชการ และการสวดพระมาลัยตามงานเอกชน โดยต้นเสียง 2 คน เรียกว่าแม่เพลงจะเป็นคนร้อง ส่วนลูกคู่ร้องรับการสวดของแม่เพลง หากตอนใดที่แม่เพลงเห็นว่าสำคัญ ก็เปิดโอกาสให้ลูกคู่ออกทำทางรำประกอบตอนนั้นด้วย

ทั้งนี้ เหตุการณ์สื่อสารการแสดงพบการใช้วัจนกรรมทั้งหมด 18 วัจนกรรม ได้แก่ วัจนกรรมแจ้งให้ทราบ วัจนกรรมการออกตัว วัจนกรรมการขออภัย วัจนกรรมการขอพร วัจนกรรมการเล่าเรื่อง วัจนกรรมการรอยยิ้ม วัจนกรรมการเกี่ยว วัจนกรรมการอธิบาย วัจนกรรมการอาลัยอาวรณ์ วัจนกรรมการสงสาร วัจนกรรมการประชดประชัน วัจนกรรมการต่อว่า วัจนกรรมการโกรธแค้น วัจนกรรมการตกใจ วัจนกรรมการบรรยาย วัจนกรรมการปลอบใจ วัจนกรรมการเสียตาย และวัจนกรรมการตักเตือน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.4.2.1 วัจนกรรมแจ้งให้ทราบ วัจนกรรมแจ้งให้ทราบเป็นวัจนกรรมที่กล่าวโดยต้นเสียงหรือแม่เพลง เพื่อแจ้งให้ผู้ชมทราบรายละเอียดของพระมาลัย เช่น ด้านสถานที่ ความสามารถ และรายละเอียดของบทที่ใช้ในการร้อง วัจนกรรมนี้ถือเป็นวัจนกรรมที่ปรากฏในเหตุการณ์สื่อสารทั้งบทในกาลและบทกลอน ดังตัวอย่างข้อความ

ตัวอย่างบทในกาล

อันว่าลับล้นพันไปแล้วแต่ปางก่อน ภิกขุหนึ่งซึ่งพระพร เทพเถร ได้อาศัยอยู่ในบท โลหะเจณ เป็นบริเวณในแคว้นแคว้นแดนลงกา พระเถรนั้นมีฤทธิ์ ประสิทธิ์ด้วยปัญญา มีศีลครองสิกขา สมบัติ บริบูรณ์ ว่าพลาทางก็ร้อง ลำต้นฉิ่ง มันช่างเพราะเสียจริงลำนี้ดีหนักหนา เป็นลำเก่าแต่โบราณเนิ่นนานมา

(เหตุการณ์สื่อสารบทในกาล)

ตัวอย่างบทกลอนเรื่องผีเสื้อน้ำตัดตอนมาจากวรรณกรรมเรื่องพระอภัยมณี

จะกล่าวถึงอสุรี ผีเสื้อน้ำ อยู่ห้องถ้ำวังวุ่นชุลสาย ได้เป็นใหญ่อยู่ในพวกปีศาจ พราย สกนธ์กายก็โตใหญ่เท่าไอยรา ตะวันเย็นออกไปเล่นทะเลกว้าง อยู่ท่ามกลางวารินกินมัจฉา จับฉนากลากพัดกัตกุ่มภา เป็นภักษา นางมารสำราญใจ เล่นน้ำดำโดดโลดทะลิ่ง โผงผางผิงผาดโผนโจนไกล ไกลฝั่งวังวุ่น ใต้ต้นไทร พอนางไต้ยีนเสียงสำเนียงดัง วิเวกแว่ววังเวงด้วยเพลงปี่ หวนฤดีแต่ดินถวิลหวัง เสน่หาอาวรณ์อ่อนกำลัง เข้าเกยฝั่งหาดทรายสบายใจ ลูกขึ้นท้าวแขนแขนงชะเง้อ ข้าเลื่องแลพระองค์

ให้หลงไหล พิศองค์ทรงโฉมประโลมใจ นั่งเป่าปี่อยู่ที่ใต้พระไทรทอง รูปทรงองค์เอว
ก็อ่อนแอ้น ช่างหนุ่มแน่นก็เคียงชม ประสมสอง ถ้าแม่นได้เสียกับคู่เป็นคู่ครอง จะ
ประคองชิตแอบไว้แนบเนื้อ

(เหตุการณ์สื่อสารบทลำนอก)

1.4.2.2 วิจารณ์การออกตัว วิจารณ์การออกตัวเป็นวิจารณ์ที่กล่าวโดยต้น
เสียงหรือแม่เพลง เพื่อขอให้ผู้ชมไม่ถือสา และยกโทษหรือให้อภัยล่วงหน้า สำหรับข้อผิดพลาดใด ๆ ที่
อาจจะเกิดขึ้นในระหว่างที่แสดง หรือต้องเกิดขึ้นแน่นอนขณะทำการแสดง เช่น การใช้คำ หรือการ
กล่าวถึงความอ่อนด้อยของคณะพระมาลัยที่อาจจะสวดพระมาลัยได้ไม่ประทับใจผู้ชม วิจารณ์นี้ถือ
เป็นวิจารณ์ที่ปรากฏทั้งในเหตุการณ์สื่อสารบทในกาลและบทลำนอก ดังตัวอย่างข้อความ

ตัวอย่างบทในกาล

ใช้พวกผมจะมานั้นมันไม่เด็ด เม็ดมันไม่ดี ใช้พวกผมจะมโหฬาร สวดแล้วมาลัย

(เหตุการณ์สื่อสารบทในกาล)

ตัวอย่างบทในกาล

อันว่ามุตโต ผมยังไม่ถนัด ยังไม่ชัด ยังไม่เจน ไหว้คุณครู และอาจารย์ ท่าน
ได้สอนให้ผมชิต ท่านได้สอนให้ผมเขียน สอนให้เล่า สอนให้เรียน สอนให้เขียน
เปรียบเหมือนหลักปักในเลน ยังคลอนแคลน มุตโตยังไม่ถนัด มันยังชัดยังข้อง ขาย
หน้าพี่น้อง ยันกามา

(เหตุการณ์สื่อสารบทในกาล)

ตัวอย่างบทลำนอกเรื่องสักวา

สักวามาเคารพ นบภิวาท แม้นผิดพลาด บทกลอน อักษรเสียง ลูกคู่ไม่เคย
ซ้อม ไม่พร้อมเพรียง ฟังสำเนียงไม่เสนาะ เพราะฤทัย แม้นผิดพลาดบาทบท ไม่
หมดข้อ ช่วยเติมต่อแต่งเติมเฉลิมใส ช่วยแนะนำสำเนา ให้เข้าใจ แต่พอได้คร่ำม ๆ
ไม่หยามเอย

(เหตุการณ์สื่อสารบทลำนอก)

1.4.2.3 วิจารณ์กรรมการขอกฎ วิจารณ์กรรมการขอกฎเป็นวิจารณ์ที่กล่าวโดยต้นเสียงหรือแม่เพลง เพื่อขอให้ยกเว้นโทษ หรือใช้เพื่อแสดงความเสียใจที่ได้กระทำการสิ่งหนึ่งสิ่งใด ผิดพลาดในการแสดง หรือคำอ้อนวอน ขอร้องตามเนื้อหาที่ใช้ในการแสดง วิจารณ์นี้ถือเป็น วิจารณ์ที่ปรากฏในเหตุการณ์สื่อสารทั้งบทในกาลและบทล่านอก ดังตัวอย่างข้อความ

ตัวอย่างบทในกาล

ผมขอกฎท่านผู้เฒ่า ชาวบ้านนี้

(เหตุการณ์สื่อสารบทในกาล)

ตัวอย่างบทล่านอก เรื่องว่าพลาทางจูงตัดตอนมาจากวรรณกรรมเรื่องขุนช้าง ขุนแผน ตอนขุนแผนพานางวันทองหนี

ว่าพลาทางก็จูง น้องพี่เอยสีหมอกม้า ทั้งเบาะทั้งอาน ๆ แล้วก็พานหน้า ดูงามสมลอลยละลิวปลิวปรายไปตามลม เจ้าอย่าปรารมภ์ ๆ แล้วไปเลยน้องต้องขี่ม้า เข้าใกล้แม่วันทองกระซิบบอก ว่าม้าก็สีหมอก ๆ แล้วก็ตัวนี้สีสง่า วันทองงอนง้อขอ ษมา อย่าให้พี่สีหมอกม้ากระเดื่องใจ

(เหตุการณ์สื่อสารบทล่านอก)

1.4.2.4 วิจารณ์ขอพร วิจารณ์ขอพรเป็นวิจารณ์ที่กล่าวโดยต้นเสียงหรือแม่เพลงเพื่อกล่าวคำขอพร หรือใช้เพื่อแสดงความเคารพที่มีต่อผู้มีพระคุณ โดยการกล่าวอ้อนวอนให้บิดามารดา ครูบาอาจารย์ของคณะพระมาลัยช่วยอำนวยพรให้การแสดงราบรื่น วิจารณ์นี้ถือเป็น วิจารณ์ที่ปรากฏในเหตุการณ์สื่อสารเฉพาะบทในกาล ดังตัวอย่างข้อความ

ตัวอย่างบทในกาล

ผมขอพรแต่พระมารดา ท่านได้เลี้ยงรักษา จนเติบโตใหญ่ อันว่ามุตโต ผมยังไม่ถนัด ยังไม่ซัด ยังไม่เจนไหว้คุณครู และอาจารย์ ท่านได้สอนให้ผมซัด ท่านได้สอนให้ผมเขียน สอนให้เล่า สอนให้เรียน สอนให้เขียน เปรียบเหมือนหลักปักในเลน ยังคลอนแคลน มุตโตยังไม่ถนัด มันยังซัดยังข้อง ขายหน้าพี่น้อง ยันกามา

(เหตุการณ์สื่อสารบทในกาล)

1.4.2.5 วัจนกรรมการเล่าเรื่อง วัจนกรรมการเล่าเรื่องเป็นวัจนกรรมที่กล่าวโดยต้นเสียงหรือแม่เพลง เพื่อบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ให้ผู้ร่วมเหตุการณ์ทราบ เรื่องที่เล่ามาจากบทตัดตอนในงานวรรณกรรม วัจนกรรมนี้ถือเป็นวัจนกรรมที่ปรากฏทั้งในเหตุการณ์สื่อสารบทในกาลและบทลำนอก ดังตัวอย่างข้อความ

ตัวอย่างบทลำนอกเรื่องปลายทอง ตัดตอนมาจากวรรณกรรมเรื่องขุนช้างขุนแผน

จักรพงษ์เธอเป็นองค์กษัตริย์ตรา ก็มาร้าย สุดาเมียมิ่ง ไม่แล้วว่าเห็นสม
เจ้าของสวนหรือจะร้ายดอกแล้วไม้ชุ่ม ทะเลตุ่มหรือจะไร่กุมภีร์พาล จะลวงเล่นเช่น
พวกแมลงภู่ กระจ่างรสเรณูอันหอมหวาน กระจ่างรสแล้วก็หมดอาลัยลาน ประทุม
มาลย์หรือจะหมอง ละอองโรย หอมดอกไม้ที่ไผ่ป่า พาจับใจ คราที่นั้นขุนแผนแสน
สนิท ได้เขยคิดร่วมภิรมย์ประสมสอง ได้นั่งแนบแอบข้างแม่วันทอง ได้ร่วมพระไทร
ในห้องเหมวาลัย เรไรร้องหึ่ง ๆ บนกิ่งไทร ให้อาทรหนาวใจ ฤทัยเอ๋ย

(เหตุการณ์สื่อสารบทลำนอก)

ตัวอย่างบทในกาล

พระเถรมาลัย เสด็จลงไป ในนรก ด้วยกรุณา ยังมีพระนิกร เปเรตหนึ่งลำปาก
นั่งขอทาน เป็นเหยื่อ แร้ง เหยื่อกา ได้มีสุนัขพลอยกัด กิน แร้ง กา เนื้อนั้นไม่มี เกะ
กระดุกเปล่ากิน ร้องขอเสียงสั้นในลงกา พระเถรมาลัย ทรงธรรม มากด้วยจิต คิด
สรวงสวรรค์ ประหนึ่งนั้น มองทะเลในจุดหมาย มองอีกมุม มองไปให้ไกลกาล มองสุด
ทางในเมืองนรก พบแต่กรรม นั้นต้นจิว-บ่วงกรรม ทำไฉน ทำอย่างไรที่หนอ พอ
สงสาร ทรงตรัสได้คำเดียว คือ ใช้กรรม ตาสว่างวันไหน ขึ้นสวรรค์ในฉับพลันนั้นหน่อ
พอมองเห็น นี่คือกรรมในอดีต พญายมราช ท่านทรงโปรด ลงโทษตามกรรม แปรชุน
นรกนั้น ท่านโปรดปราน พระเถระนำทางพาขึ้นสวรรค์ พวกท่านนั้นต่างยิ้มเกษมศรี
เทวดาทรงโปรดยกโทษที่ สมควรที่หมดกรรม ที่ทำมา เข้าอุโบสถ ใช้กรรมนั้นที่สร้าง
เป็นแนวทางสร้างบุญนิจฉไน กามเทพรับรู้ทุกที่ไป เป็นบท บุญ-กรรม นำพา พระ
มาลัย เอ๋ย

(เหตุการณ์สื่อสารบทในกาล)

1.4.2.6 วจนกรรมการรอคอย วจนกรรมการรอคอยเป็นวจนกรรมที่กล่าวโดยต้นเสียงหรือแม่เพลงเพื่อใช้แสดงความรู้สึกที่มีต่อห้วงเวลาอันยาวนานและเนิบช้า ทั้ง ๆ ที่เวลายังคงเลยผ่านไปด้วยความเร็วและจังหวะเท่าเดิม นับเป็นวจนกรรมพื้นฐานที่สำคัญในเรื่องของอารมณ์มักพบในเหตุการณ์สื่อสารทั้งบทในกาลและบทลำนอก ดังตัวอย่างข้อความ

ตัวอย่างบทในกาล

ไอ้เจ้าดวงพวงพุ่ม ก็จะมีเพื่อนเราเอย ประทุมทอง เมื่อไหร่จะล่องลอยฟ้า ลงมาชม อนิจจาหมายจะชม ไม่สมคิด หมายเอาดวงพระอาทิตย์ บนเวหา เมื่อไหร่เลยจะตกต่ำ ค่ำลงมา จะลับแสง เสียให้หล้า ตั้งตาคอย แม้นเป็นดอกไม้ ในมนุษย์ ถึงสูงสุด เอาก็ได้ เอาไม่สอย ฝ้าแต่คอย ชะแง้แล ชะแง้คอย เมื่อไหร่จะลอย ล่องฟ้า ลงมาชม

(เหตุการณ์สื่อสารบทในกาล)

ตัวอย่างบทลำนอกเรื่องอนิจจาฟ้ามัว

อนิจจาฟ้ามัวเมฆขยาย พระสุริย์สายฟ้าคะนองก้องกลางหน ดังสะท้อนเลื่อนลั่นพโยมบน พระสุริยเย็นระยับ ลับเมฆมัววายุพัดฟ้าพิรุณ ก็โรยร่วง มาหนาวใจในทรวง หนาวูรา ชื่นจิตเสียนักกระไร ช่างมาชื่นใจของเรียมนี้เอย รักน้องประคองเซย เมื่อไรเอยจะได้ชม ในคำวันนี้ คืนวันนั้น เจ้ามานอนอยู่ในพฤษ์ตึกเสียเปล่า

(เหตุการณ์สื่อสารบทลำนอก)

ตัวอย่างบทลำนอกเรื่องฟังสำเนียง มาร้องเรียก

ฟังสำเนียงเสียงน้องมาร้องเรียก ฟังสำเนียงเรียกหาทั้งหน้าหลัง เจ้ามาแล้วหรือนะน้องจะร้องลาก็ให้ฟัง เจ้ามานั่งอยู่ตรงไหน หรือไม่มา ดวงชีวาหายของพี่เอย อย่งไรเลยแม่สาวน้อยพี่คอยหา พี่เป็นรักเป็นหวงดวงสุดา เชิญน้องมาฟังรำร้อง ของพี่เอย

(เหตุการณ์สื่อสารบทลำนอก)

1.4.2.7 วิจารณ์การเกี่ยว วิจารณ์การเกี่ยวเป็นวิจารณ์ที่กล่าวโดยต้นเสียงหรือแม่เพลงเพื่อใช้บอกรัก หรือขอความรักจากหญิงหรือชายอันเป็นที่รักหรือคนที่หมายปองตามเนื้อหาของเรื่อง ทั้งนี้ วิจารณ์การเกี่ยวพบในเหตุการณ์สื่อสารทั้งบทในกาลและบทล่านอก ดังตัวอย่างข้อความ

ตัวอย่างบทในกาล

ยอกรประนม บังคมเทศ จะไหว้ให้เทเวศทุกทิศา ออกนามตามอังกฤษอิสรา เป็นภาษาคำไทย ไหว้ถ้วนถี่ ออกมาอยู่ในสยาม งามสง่า เขาลือชา เฟื่องฟู ทั้งกรุงศรี มีเมียหม่อมแซมขึ้นทุกคืนปี เกษมศรี สุมสู้อยู่สบาย ว่าพลาง ขวนนาง เทียวเดินเล่น ตะวันเย็น ออกไปเที่ยวถนนวนใหม่ รถเรียบเทียบม้า อาษาในยสารถีขับ รถไป ตั้งใจจง แล้วชวนนางออกไปเที่ยวชมเมียฝรั่ง ช่างงามพรั่งเอาจกมล สมประสงค์ อรชรอ่อนแอ้นตั้งเอาจองค์ เหมือนอนงค์แม่วิณพา สง่าอ้าย

(เหตุการณ์สื่อสารบทในกาล)

ตัวอย่างบทล่านอกพระดำเนิน

พระดำเนินเดินไปในถ้ำ วิไลถ้วนศิลาสง่าศรี พระเหลียวไปเห็นมุขลินกุมาริ ภักคินีแม่นั่งร้อยมาลัยกรอง พระองค์ทรงทศตระหัสโถม งามประโลมเหลือดีไม่มี สอง เกศไคร่ดุจดั่งแสงเมงทับทอง จูไรรองกวดเกล้าพอสมทรง คิ้วขนงองค์ละม้าย คล้ายภาพเขียน ช่างศอเศียรตั้งพระยา ราชหงส์ สองพระหัตถ์ดัดวงคเชนทร์ทรง เนตรอนงค์ดูดำเหมือนน้ำนิล สองพระถันเต่งตั้งทั้งสองเต้า นำคลอเกล้าเคียงชมสม ถวิล สองปรากฏแก้มดูแอร่มดังลูกอิน พระนารินพิศเพลินเจริญใจ

(เหตุการณ์สื่อสารบทล่านอก)

1.4.2.8 วิจารณ์การอธิบาย วิจารณ์การอธิบายเป็นวิจารณ์ที่กล่าวโดยต้นเสียงหรือแม่เพลงเพื่อบอกสาเหตุ เหตุผล หรือชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ เพิ่มเติมให้ผู้ร่วมเหตุการณ์ทราบชัดเจนขึ้น ทั้งนี้ วิจารณ์การอธิบายพบในเหตุการณ์สื่อสารทั้งบทในกาลและบทล่านอก ดังตัวอย่างข้อความ

ตัวอย่างบทในกาล

พระเถรมาลัย เสด็จลงไป ในนรก ด้วยกรุณา ยังมีพระนิกร เปรตหนึ่งลำบาก นั่งขอทาน เป็นเหยื่อ แร้ง เหยื่อกา ได้มีสุนัขพลอยกัด กิน แร้ง กา เื่อนั้นไม่มี แกะ กระตูดุกล่ากิน ร้องขอเสียงสั้นในลงกา พระเถรมาลัย ทรงธรรม มากด้วยจิต คิดสรวงสวรรค์ ประหนึ่งนั้น มองทะลุในจุดหมาย มองอีกมุม มองไปให้ไกลกาล มองสุดทางในเมืองนรก พบแต่กรรม นั้นต้นจิว-บ่วงกรรม ทำไฉน ทำอย่างไรที่หนอ พอสงสาร ทรงตรัสได้คำเดียว คือ ใช้กรรม ตาสว่างวันไหน ขึ้นสวรรค์ในฉับพลันนั้นหนอ พอมองเห็นนี่คือกรรมในอดีต พญายมราช ท่านทรงโปรด ลงโทษตามกรรม แปรขุมนรกนั้น ท่านโปรดปราน พระเถรนำทางพาขึ้นสวรรค์ พวกท่านนั้นต่างยิ้มเกษมศรี เทวดาทรงโปรดยกโทษที่ สมควรที่หมดกรรม ที่ทำมา เข้าอุโบสถ ใช้กรรมนั้นที่สร้าง เป็นแนวทางสร้างบุญนิจฉไนน์ กามเทพรับรู้ทุกที่ไป เป็นบท บุญ-กรรม นำพา พระมาลัย เอ๋ย

(เหตุการณ์สื่อสารบทในกาล)

ตัวอย่างบทล้นนอกเรื่องคนธรรพ์ตัดตอนมาจากวรรณกรรมเรื่องกาเกี

คนธรรพ์ปล้นเห็น องค์กษัตริย์ เอื้อนคำรัสชายเนตร แล้วบรรหาร น้อมเศียรรับรสพจมานหยิบเอาพิณขึ้นประสาน สำเนียงครวญ ช่างประดิษฐ์คิดขับเป็นกาพย์กลอน

(เหตุการณ์สื่อสารบทล้นนอก)

ตัวอย่างบทล้นนอกเรื่องเจ้าสมิงพระรามตัดตอนมาจากวรรณกรรมเรื่องราชาธิราช

เจ้าเอ๋ย เจ้าสมิงพระราม ได้รับสั่งฟังความกมลหมาย ไม่อยากจะอยู่ดูหน้าเสนานาย จะหนีไปหงสาตั้งว่าขาน แล้วออกจากพระโรงรัตนชัชวาล ตรัสสั่งราชการแล้วบัญชา

(เหตุการณ์สื่อสารบทล้นนอก)

1.4.2.9 วจนกรรมการอาลัยอาวรณ์ วจนกรรมการอาลัยอาวรณ์เป็นวจนกรรมที่กล่าวโดยตันเสียงหรือแม่เพลงเพื่อระลึกถึงด้วยความผูกพันไม่อยากจากกัน หรือแสดงอาการไม่อยากตัดใจจากสิ่งอันเป็นที่รักที่ยังคงผูกพันและห่วงใย ทั้งนี้ วจนกรรมการอาลัยอาวรณ์พบเฉพาะในเหตุการณ์สื่อสารบทล้นนอก ดังตัวอย่างข้อความ

ตัวอย่างบทลำนอกเรื่องคนธรรมดาตัดตอนมาจากวรรณกรรมเรื่องกาเกิง

กระแเสียงโดยซ่อนระโหยหวนพระพายชายพัดมารัฐจวน ช่างหอมหวล
นาสดั่งกาก็ พอได้รื่น ๆ ขึ้นกลิ่นที่จำได้ เหมือนได้ไปทิพย์สถาน วิมานฉิมพลี
เหมือนกามกลิ่นแก้วที่สู่พระวรกาย นิจจาเอยได้เซยเพียงเจ็ดวัน กลิ่นสุคนธสนั่น ก็
เหือดหาย

(เหตุการณ์สื่อสารบทลำนอก)

ตัวอย่างบทลำนอกเรื่องเจ้าสมิงพระรามตัดตอนมาจากวรรณกรรมเรื่อง ราชาธิราช

ขึ้นบนเตียงเคียงข้างเห็นนางหลับ ใจจะปลิวหิววับเสียให้ตาย แล้วชมโฉม
โลมลูบจูบอำลาจะรู้สึกกายาก็หาไม่ หยิบกระดาดอักขระอะอันส่ง น้ำตาหลัง
รินหยดรดอักขระแล้วซ่อนไว้ใต้แขนที่เคยนอน สะอื้นให้แล้วก็ถอน ฤทัยเอย

(เหตุการณ์สื่อสารบทลำนอก)

1.4.2.10 วิจารณ์กรรมการสงสาร วิจารณ์กรรมการสงสารเป็นวิจารณ์ที่กล่าวโดยต้น
เสียงหรือแม่เพลง เพื่อแสดงความรู้สึกเห็นใจในความเดือดร้อนหรือความทุกข์ของผู้อื่น หรือรู้สึก
ห่วงใยด้วยความเมตตากรุณา หรือแสดงความรู้สึกเวทนาคนที่ต้องพลัดพรากหรือห่างจากคนรัก ทั้งนี้
วิจารณ์กรรมการสงสารพบในเหตุการณ์สื่อสารทั้งบทในกาลและบทลำนอก ดังตัวอย่างข้อความ

ตัวอย่างบทในกาล

พระเถรมาลัย ทรงธรรม มากด้วยจิต คิดสรวงสวรรค์ ประหนึ่งนั้น มองทะลุ
ในจุดหมาย มองอีกมุม มองไปให้ไกลกาล มองสุดทางในเมืองนรก พบแต่กรรม นั้น
ต้นจิว-บ่วงกรรม ทำไฉน ทำอย่างไรที่หนอ พอสงสาร ทรงตรัสได้คำเดียว คือ ใช้
กรรม ตาสว่างวันไหน ขึ้นสวรรค์ในฉับพลันนั้นหนอ พอมองเห็น นี่คือกรรมในอดีต
พญายมราช ท่านทรงโปรด ลงโทษตามกรรม แปรชุนนรกนั้น ท่านโปรดปราน

(เหตุการณ์สื่อสารบทในกาล)

**ตัวอย่างบทล่านอกเรื่องลูกจันทร์ขวัญใจตัดตอนมาจากวรรณกรรมเรื่องขุนช้าง
ขุนแผน**

ลูกจันทร์ขวัญใจ อยู่ไกลลิบ จะเอื้อมหยิบก็ไม่ได้ เอาไม้สอย สงสารจันทร์
เดือนที่เลื่อนลอย นอนคอยเต็ดดมไม่สมหมาย จะป็นต้นนี้ก็ยากลำบากกาย สู้ถ่าย
ทนอดเหมือนมดแดง

(เหตุการณ์สื่อสารบทล่านอก)

ตัวอย่างบทล่านอกเรื่องเจียวี่ตัดตอนมาจากวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก

แสนสงสารเจียวี่ ครานี้หนอรัก ระทดท้อเสียใจให้สะอื้น กำเริบฤทธิ์
เกาทัณฑ์กลั่นกลืนลูกขี้ยืนร้องว่าสุลาสัย ซับซ้ำให้มาเกิดประเสริฐฐิติ สู้สติได้
หล้าสุธาไสว ปราบศัตรูสู้สงครามไม่ขามใคร สถิตในกันตังฝั่งนที เหตุไฉนอ้ายขง
เบ้งแก่งฉาจ ล่อเป็นทาสเสียคนจนป็นปี ประกาศ้องร้องขึ้นได้สามที

(เหตุการณ์สื่อสารบทล่านอก)

ตัวอย่างบทล่านอกเรื่องกุมารน้อย

อนิจจาน่าสงสารกุมารน้อย นอนละห้อยเมื่อจะลาตาฤาษี ศิโรราบกราบองค์
พระมุนี วันชูลี วันเอยชูลีพระสิทธา ขอลาจร ได้ฟังสารหลานจะลาน่าสังเวช พระ
ชลเนตรโลมไล้แล้วรับขวัญ อย่าทุกข์ถึงอัยกาในป่าวัลย์ สารพันเภทภัยอย่าแผ้วพาน
อันเสื่อสีห์หมีป่าคะนองร้าย ไม่กล้าไม่กรายกลัวหลีกเสียอีกหลาน จงบ่าเพ็ญภาวนา
รักษาฉาน เชิญกลับผ่านพาราให้ถาวร

(เหตุการณ์สื่อสารบทล่านอก)

**ตัวอย่างบทล่านอกเรื่องไอ้อนาถวาสนาตัดตอนมาจากวรรณกรรมเรื่องพระอภัย
มณี ตอนศรีสุวรรณพยาบาลนางเกษรา**

ไอ้อนาถวาสนาพีหาไม่ ที่จะได้ซิดเชื้อแม่เนื้อหอม เหมือนมดแดงแฝงพวง
มะม่วงอม ฝ้าไต่ตอมชมอยู่ไม่รู้รส พี่รักเจ้าเอาชีวาเข้ามาแลก มารบแขกแตกทัพ
กลับไปหมด อยู่ในวังตั้งเก้าเดือน เปรียบเหมือนมด ละอายอดสู้ใจกระไรเลยเกิด
ชาติใดอย่าให้แคล้วแม่แก้วเนตร กอดเกษราชมประสมศรี เป็นมนุษย์ครุฑวาสุกรี
ขอให้พีพิศวาสทุกชาติเอย

(เหตุการณ์สื่อสารบทล่านอก)

1.4.2.11 วิจารณ์กรรมการประชดประชัน วิจารณ์กรรมการประชดประชันเป็นวิจารณ์ที่กล่าวโดยตื้นเสียงหรือแม่เพลง เพื่อประชดเสียดสี ถากถาง หรือแสดงความไม่ชอบใจ วิจารณ์นี้ถือเป็นวิจารณ์ในเหตุการณ์สื่อสารบทล้นอก วิจารณ์การสื่อสารบางครั้งจะเกิดก่อนวิจารณ์การประชดประชัน ดังตัวอย่างข้อความ

**ตัวอย่างบทล้นอกเรื่องลูกจันทน์ขวัญใจตัดตอนมาจากวรรณกรรมเรื่อง
ขุนช้างขุนแผน**

ลูกจันทน์ขวัญใจ อยู่ไกลลิบ จะเอ้อมหีบก็ไม่ได้ เอาไม้สอย สงสารจันทร์เดือนที่เลื่อนลอย นอนคอยเด็ดดมไม่สมหมาย จะป็นต้นนี้ก็ยากลำบากกาย สู้ยายทนอดเหมือนมดแดง

อดอื่นอดได้ไม่สู้ยาก มีแต่ปากพูดแบบเที่ยวแอบแฝง อดขมนี้ก็กลุ่มอุราแรง ไม่รู้แห่งที่จะอดซึ่งรสขม ขมอื่นที่ไม่ขื่นเหมือนขมน้อง ประสานสองขมชนิดสนิทสนม เหมือนได้ดวงดอกไม้เอามาชม ในอารมณ์ที่ไม่รักประจักษ์ใจ หอมเล็บมีนางอย่างเล็บน้อง ไม่เหมือนเล็บเหมือนนมวันทองกูโรเลย นั่งยิ้มพริ้มภิปรายเปรย วันทองทรมานเซย ไม่พาที โกรธเนื้อเคืองใจอย่างไร ไม่พอที่แล้วอย่าทำให้รำคาญ ที่พลัดพรากจากมาป่าดงดาน แกล้งทำประจานให้ได้อาย ได้กับขุนช้างนอนร้างที่นอนห่างไว้ก่อนจนท้องโต วันทองงอนว่า อย่าเอาเลย หญิงเคยขายสอง คนเขาจะหัว

(เหตุการณ์สื่อสารบทล้นอก)

ตัวอย่างบทล้นอกเรื่องนกขุนทองของเรา

นกขุนทองของเราแต่เก่าก่อน มาร่วมคอนกับเจ้าแก้วเสียแล้วหนอ ชิชะฉะช่างกระไรน้ำใจคอ ติดนกดต่อแล้วร้อนลงในกรงทอง อยู่ลัดพลัดกันไปใจจะแตกเจียนจะแยกไม่รู้จักรักเจ้าของ ถ้าพูดได้แล้วพี่จะใส่กำไลทอง รักเจ้าของเจ้าจงพูดพลอดแต่โดยดี หรือเจ้าโกรธเคืองเพราะว่าเรื่องพี่กังกักกักขังเพราะว่ารักเจ้าปักษ์ ถ้ามาดมั่นตัวเจ้าตายวายชีวิ จะกอดแก้วสุกณี เข้าแมนแมนทรวง

(เหตุการณ์สื่อสารบทล้นอก)

ตัวอย่างบทลำนอกเรื่องกระทงองค์

กระทงองค์พี่กระไรลงกับพื้น สะอื้นดิน กำสรดสิ้นสมประดีทีไรเศร้า ทั้งรัก
พี่อะไรทั้งแค้น แน่นทรวงเรา หมดอาลัยลูกเต้าชีวิตตัว โอ้อณาที่กระไรเสียชาติ
เกิดเป็นหญิงเผยอรักรเขาเอาทำผิว เขาไม่รักพี่กำไรทิ้งไว้เหมือนควายวัว เอาเมีย
ใหม่เข้ามายั่วให้ได้อาย จะอยู่ไปที่กระไรโยเล่าสาวเครือฟ้า เชือดคอตายเสียดี บุษบา
ถวาย

(เหตุการณ์สื่อสารบทลำนอก)

1.4.2.12 วิจารณ์กรรมการต่อว่า วิจารณ์กรรมการต่อว่าเป็นวิจารณ์ที่กล่าวโดยต้น
เสียงหรือแม่เพลงเพื่อใช้ตำหนิ ต่อว่า หรือตำหนิตัวละครในเรื่อง ทั้งนี้ วิจารณ์กรรมการต่อว่ามักพบ
เฉพาะในเหตุการณ์สื่อสารบทลำนอก ดังตัวอย่างข้อความ

ตัวอย่างบทลำนอกเรื่องขึ้นต้นจิว

น้องเอ๋ยเจ้า นวลเอย ชวนเอยชวนชายรัต เจ้าชายน้องเอยไม่รัก เจ้าแล้วว่าสี
นวลต่อเอยหน้าเอยทำเอย ทำเป็นมิตรลับหลังคิดเล่นซู้ ครอบเงื่อนงำ จะมาขึ้นต้นจิว
เพราะว่าเมียท่านงาม ไปเลยไปตามที่ยมบาลกับพี่เป็นเกลอกัน ยมบาลท่านมาเป็น
เกลอเสนอรัก ให้นี้กรักเมียเขาพอเบาใจ จะไปกลัวอะไรสัวกับหนามจิว ขี้ริ้วนั้นเอา
พระขรรค์ฟันฟาด ไขมันขาดเด็ด เหาะใหญ่ไม่พุดปลิ้นเอาที่มหินเสียให้เถาะ ปลาย
เหาะเหยียน สุนัขขากูจะโบายให้ตายเตียน นกคุ่มเทียรดัดยางไว้บนปางจิว จะไปกลัว
อะไรกับหม้อเหล็ก เขาหลอกเด็กทรามนองไขมันพร้อมขุน ขึ้นต้นจิวแล้วก็ปลิว ไปต้น
ขนุน ผิดเมียท่านได้บุญ ทั้งลูกขนุนก็ได้กิน

(เหตุการณ์สื่อสารบทลำนอก)

1.4.2.13 วิจารณ์การโกรธแค้น วิจารณ์การโกรธแค้นเป็นวิจารณ์ที่กล่าวโดย
ต้นเสียงหรือแม่เพลงเพื่อแสดงความรู้สึกขุ่นเคืองใจ ไม่พอใจ หรือแสดงอาการโกรธเคือง เกลียดชัง
แค้นเคืองให้ผู้ร่วมเหตุการณ์ทราบ เรื่องที่แสดงอาการโกรธแค้น ซึ่งซึ่งมาจากการตัดตอนวรรณกรรม
วิจารณ์นี้ถือเป็นวิจารณ์ในเหตุการณ์สื่อสารบทลำนอก วิจารณ์การสื่อสารบางครั้งจะเกิด
ก่อนวิจารณ์การโกรธแค้น ดังตัวอย่างข้อความ

ตัวอย่างบทล่านอกเรื่องเจียวี่ ตัดตอนมาจากวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก

แสนสงสารเจียวี่ ครานี้หนอรัก ระทดท้อเสียใจให้สะอื้น กำเริบฤทธิ์ เกาทัณฑ์กลั่นกลืนลูกขี้ยืนร้องว่าสุลาสัย ชับข้าให้มาเกิดประเสริฐสิทธิ์ ผู้สถิตใต้ หล้าสุธาไสว ปราบศัตรูผู้สงครามไม่ขามใคร สถิตในกันตั้งฝั่งนที เหตุไฉนอ้ายขง เบ้งเก้งฉกจาง ล่อเป็นทาสเสียคนจนป่นปี้ ประกาศอ้องร้องขึ้นได้สามที

โรคทวิเสียวทราบปราบฤทธิ์ กำเริบฤทธิ์พิชเกาทัณฑ์เข้าบรรจบ ล้มสลบนิ่ง แน่หมดหมอแก้ไข ให้รู้สึกนึกแค้นแน่นหัวใจ โลहितไหลอ้าปากกรากกระจาย สู้แข่ง ขี้ยืนตรงดำรงจิต ดวงชีวิตจะวินาศลงขาดหาย อายุได้สามสิบเจ็ดเศษวันตาย

(เหตุการณ์สื่อสารบทล่านอก)

1.4.2.14 วจนกรรมการตกใจ วจนกรรมการตกใจเป็นวจนกรรมที่กล่าวโดยต้นเสียง หรือแม่เพลงเพื่อแสดงความรู้สึกหวาดผวา สะดุ้ง หรือแสดงอาการใจหาย เพราะมีเสียงการสัมผัส หรือความกลัวมากระทบโดยใช้น้ำเสียงคึกคะนองเพื่อให้ผู้ร่วมเหตุการณ์ทราบ เรื่องที่แสดงอาการ ตกใจมาจากการตัดตอนวรรณกรรม วจนกรรมนี้ถือเป็นวจนกรรมในเหตุการณ์สื่อสารบทล่านอก ดังตัวอย่างข้อความ

ตัวอย่างบทล่านอกเรื่องโง่งแบง ชักใบตัดตอนมาจากวรรณกรรมเรื่อง สามก๊ก

ชักใบขึ้นกรบรอก บ่ายหัวออกไปสู่เกาทัณฑ์ โกงเบ้งบอกโลล็ก ว่าเมฆหมอก ตกกลางคืนกลางวัน ไปเอาลูกเกาทัณฑ์ ไม่ได้เก้าพันจะไม่กลับมา โลล็กร้องโอยาชวน กัน มาแล้วก็ลงในเรือ โลล็กตกใจเรือ มาถึงเรือจะกระโจนน้ำตาย จุนจูอยู่ที่ท้ายบาลี ชักซออีแล้วมาเล่นเครื่องสาย เสียงดังอยู่ไล่ไล่ เสียงฮาเฮจิ้นกับไทย แจกเอยลื้อไปไหน ซิดเหล็กไฟ เอามาจูดยาแดง แปะอ้าวอยู่ข้างท้าย ผิดกับซ่ายหัวเรือโคลงเคลง

(เหตุการณ์สื่อสารบทล่านอก)

1.4.2.15 วจนกรรมการบรรยาย วจนกรรมการบรรยายเป็นวจนกรรมที่กล่าวโดยต้นเสียงหรือแม่เพลง เพื่อชี้แจงหรืออธิบายความให้เข้าใจโดยละเอียดหรือบอกเล่า เล่าเรื่อง ถ่ายทอดเรื่องราว ให้ผู้ร่วมเหตุการณ์ทราบ วจนกรรมนี้ถือเป็นวจนกรรมในเหตุการณ์ร้องบทล่านอก ดังตัวอย่างข้อความ

ตัวอย่างบทล่านอกเรื่องพระสุริย์ฉาย

พระสุริย์ฉายบ้ายคล้อยลอยวิเวก กระจ่างเมฆเนื่องฟ้าในราศี พระสมุทรรุ้ม
แม่บุตรสุมาลี พระเกล้าคจจรลีลอยพโยม คลองถันกัลยาตุนารัก พระพิศพัทธ์รื่อง
เอยร่วมภิรมย์เฝ้าชมโฉม ดุจเดือนเลื่อนลอยฟ้า ลอยพโยม แสนโถมันส์ในฤทัยถอน
เหาะตรงลงยังยอดคีรีศรี

(เหตุการณ์สื่อสารบทล่านอก)

ตัวอย่างบทล่านอกเรื่องพระดำเนิน

พระดำเนินเดินไปที่ในถ้ำ วิไลล้วนศิลาสง่าศรี พระเหลียวไปเห็นมุขลินกุมารี
ภักคินีแม่หนังร้อยมาลัยกรอง พระองค์ทรงทศตระหัสโฉม งามประโลมเหลือดีไม่มีสอง
เกศไคร้ดุดังแสงเมงทับทอง จูไรรองกวดเกล้าพอสมทรง คิ้วขนงองค์ละม้ายคล้าย
ภาพเขียน ช่างศอเศียรตั้งพระยา ราชหงส์ สองพระหัตถ์ดัดวงคเชนทร์ทรง เนตร
อนงค์ดูดำเหมือนน้ำนิล สองพระถันเต่งตั้งทั้งสองเต้า นาคลอกเกล้าเคียงชมสมถวิล
สองปรางแก้มดูแรมดังลูกอิน พระนารินพิศเพลินเจริญใจ

(เหตุการณ์สื่อสารบทล่านอก)

1.4.2.16 วิจารณ์กรรมการปลอมใจ วิจารณ์กรรมการปลอมใจ เป็นวิจารณ์ที่กล่าวโดยต้น
เสียงหรือแม่เพลง เพื่อแสดงความรู้สึกปลอมโยน ปลอบประโลม หรือเป็นความรู้สึกบรรเทา ทำให้สงบ ทำ
ให้เหมาะสม นับเป็นการสื่อสารเพื่อการเอาอกเอาใจให้คลายอารมณ์ขุ่นหมองใจให้ผู้ร่วมเหตุการณ์ในเนื้อ
เรื่องทราบ วิจารณ์นี้ถือเป็นวิจารณ์ในเหตุการณ์สื่อสารบทล่านอก ดังตัวอย่างข้อความ

ตัวอย่างบทล่านอกเรื่องพระสุริย์ฉาย

พระวางแม่บุตรสุมาลียอดสงสาร มีสุนทรชวนว่าสุตามาลย์ เยาวมาลย์เจ้า
อย่าไศโกไศกาลย์ วิรุฬจักรกวัคพระหัตถ์ตรีสประภาษ ร้องเรียกนาฏร้อยธิดามารศรี
มาเถิดมาเถิดแม่มาอย่ารอรี ถึงบุรีจะถนอมเป็นจอมนาง สาวสนุมนสมบัติในเมือง
ยักษ์ ได้สมศักดิ์นุชน้องอย่าหมองหมาง พระชุมเข็ดพระชลนาโศกาพลาถ โอแม่นาง
นะน้องเอยนุชน้อง อย่าหมองมัว

(เหตุการณ์สื่อสารบทล่านอก)

ตัวอย่างบทกลอนเรื่องเยื้องย่างกักรตัดตอนมาจากวรรณกรรมเรื่อง จันทโครบ ตอนจันทโครบพบนางมัจฉลินทร์ ธิดาพญานาค

เยื้องย่างกักรประคองแก้ว ชะรอยแล้วหรือแม่ชชุดสงสาร พี่ขอสักพวง
เถิดแม่ดวงสุตามาลัย เจ้าปลิดก้านยังไม่แล้วหรือแก้วตา สาวสวรรค์ขวัญหายเห็น
ชายชิต ผวาหวีดหวีดว้างทั้งบุผา โอบอุ้มกุ่มกรกลยา อนิจจาเจ้าตักใจเสียจริง ๆ
เพราะว่ารักพี่สุดสำมาถึงห้อง อย่าตักใจไปเลยน้องอย่าร้องไห้ พี่นี้รักเจ้ายังกลัวจน
ตัวสั่น จะอยู่ในเหมววัลย์อย่างไรได้

(เหตุการณ์สื่อสารบทกลอน)

ตัวอย่างบทกลอนเรื่องพิสมัยตัดตอนมาจากวรรณกรรมเรื่องขุนช้าง ขุนแผน)

พิสมัยไยเล่า เจ้าวันทอง พี่รักจริงและน้องย่องมาหา เจ้าจะอยู่หรือจะไป ไว
บอกมา อย่าห่วงหนัก ชักเข้าอยู่ว่าไร อันท้องเมียนี่ก็โตอยู่ข้างใน อาชาพาไป
อย่างไรได้ ขุนแผนปลอบน้องอย่าร้องไห้ พี่จะเป่าไปไม่ให้เจ้าฟัง ข้ามฝั่งยังไม่รอด
ตลอดไป จะตามส่งทรมายให้ถึงฝั่ง โอเจ้าพวงก็มาลัยของเรียมมา จะลอยไปลอย
มาซ้ำตัวเอง ออกชื่อพวงมาลัยใจเป็นเพลง ตีกรับรับเพลงอยู่เบย ๆ คิดจะสร้างก็เรือ
ใหญ่ใบหาไม้ สร้างไว้ก็เปล่า ๆ สำเภาเอย

(เหตุการณ์สื่อสารบทกลอน)

1.4.2.17 วัจนกรรมการเสียดาย วัจนกรรมการเสียดาย เป็นวัจนกรรมที่กล่าวโดย
ต้นเสียงหรือแม่เพลง เพื่อแสดงความรู้สึกอยากได้สิ่งที่เสียไปพลาดไปให้กลับคืนมา หรือเป็นความรู้สึก
ว่าพลาดโอกาสที่ควรจะมีจะได้ให้ผู้ร่วมเหตุการณ์ในเนื้อเรื่องทราบ วัจนกรรมนี้ถือเป็นวัจนกรรมใน
เหตุการณ์สื่อสารบท กลอน ดังตัวอย่างข้อความ

ตัวอย่างบทกลอนเรื่องเสียดายรัก

เสียดายเอย เสียดายนัก เสียดายแต่รัก จะต้องลา เสนหา ชะรอยเคราะห์
เพราะว่ากรรมได้ทำมา ชะรอยเคราะห์ เพราะว่าเวรา คิดคิดจะเอาเม็ดมารีดอก ให้
เลือดตกแดงกลาดตั้งขาดเสน จะอยู่ไปไยไม่สมคิดต้องบิตเบน จะอยู่ไปไยให้เป็น
เวรเวรานัก

(เหตุการณ์สื่อสารบทกลอน)

ตัวอย่างบทล่านอกเรื่องเสียดายแต่ดวง

เสียดายแต่ดวง แต่พวงมาลี ของพี่เอ๋ย ปองสวาทมาดหมาย ไม่ได้เซย ไม่รู้ว่า
เจ้าของดอกไม้มี้ พึ่งประสบตุมตั้งทั้งสองเต้า นำคลอกเกล้าเคียงชม สมถวิล ทั้งสอง
ปรางแก้มดูแอร่ม ดังลูกอิน พระนารินทร์พิศเพลิน เจริญใจ

(เหตุการณ์สื่อสารบทล่านอก)

1.4.2.18 วจนกรรมการตักเตือน วจนกรรมการตักเตือนเป็นวจนกรรมที่กล่าวโดยต้น
เสียงหรือแม่เพลง เพื่อกล่าวสอนให้ข้อคิด หรือตักเตือนผู้ชมเรื่องที่ตักเตือนนั้นเป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้น
ในชีวิต หรือเป็นเรื่องตามเนื้อหาที่ใช้ในการสวดพระมาลัยก็ได้ วจนกรรมนี้ถือเป็นวจนกรรมใน
เหตุการณ์ร้องทั้งบทในกาลและบทล่านอก ดังตัวอย่างข้อความ

ตัวอย่างบทในกาล

พระเถรมาลัย เสด็จลงไป ในนรก ด้วยกรุณา ยังมีพระนิกร เปรตหนึ่งลำบาก
นั่งขอทาน เป็นเหยื่อ แร้ง เหยื่อกา ได้มีสุนัขพลอยกัด กิน แร้ง กา เนื้อนั้นไม่มี แกะ
กระดุกเปล่ากิน ร้องขอเสียงสั้นในลงกา พระเถรมาลัย ทรงธรรม มากด้วยจิต คิด
สรวรสวรรค์ ประหนึ่งนั้น มองทะลุในจุดหมาย มองอีกมุม มองไปให้ไกลกาล มอง
สุดทางในเมืองนรก พบแต่กรรม นั้นต้นจิว-บวงกรรม ทำไฉน ทำอย่างไรที่หนอ พอ
สงสาร ทรงตรัสได้คำเดียว คือ ใช้กรรม ตาสว่างวันไหน ขึ้นสวรรค์ในฉับพลันนั้น
หนอ พอมองเห็น นี่คือการมโนอดีต พญายมราช ท่านทรงโปรด ลงโทษตามกรรม
แปดขุมมรณนั้น ท่านโปรดปราน พระเถรนำทางพาขึ้นสวรรค์ พวกท่านนั้นต่างยิ้ม
เกษมศรี เทวดาทรงโปรดยกโทษที่ สมควรที่หมดกรรม ที่ทำมา เข้าอุโบสถ ใช้กรรม
นั้นที่สร้าง เป็นแนวทางสร้างบุญนิจฉไน กามเทพรับรู้ทุกที่ไป เป็นบท บุญ-กรรม
นำพา พระมาลัย เอ๋ย

(เหตุการณ์สื่อสารบทในกาล)

ตัวอย่างบทล่านอกเรื่องพระฤาษีสอนสุดสาครตัดตอนมาจากวรรณกรรม เรื่อง พระอภัยมณี

สอนว่าอย่าไว้ ใจมนุษย์ มันแสนสุดลึกล้ำเหลือกำหนด ถึงเถาวัลย์พันเกี่ยวที่
เลี้ยวลด ก็ไม่คดเหมือนหนึ่งในน้ำใจคน มนุษย์นี้ที่รักอยู่สองสถาน บิดามารดาร์กมัก
เป็นผล ที่พึ่งหนึ่งพึ่งได้แต่กายตน เกิดเป็นคนคิดอ่านะหลานหนา รู้สิ่งใดไม่สู้รู้วิชา
รู้รักษาตัวรอดเป็นยอดดี

(เหตุการณ์สื่อสารบทล่านอก)

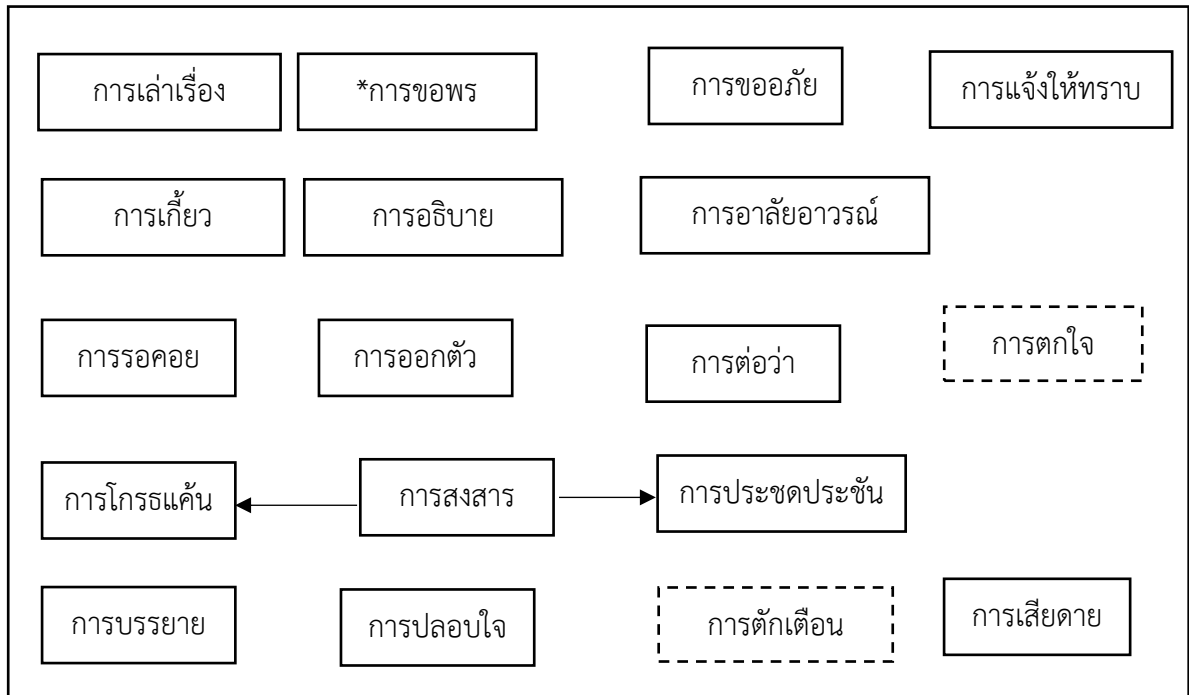
ตัวอย่างบทล่านอกเรื่องยามตึกนีกอาตุร

อนิจจาน่าอาตุร พุนทเวช สองยามวิเศษเจียบสำเนียงเสียงปักษี แสนสงสาร ท่านผู้ตาย วายชีวี นอนอยู่ในโลงแต่ผู้เดียว ให้เปลี่ยวใจ ถูกเขามัดเขารัดเขารั้ง ตราสังข์ไว้ ถ้าพูดได้แกจะพิโรธ กระโดดโหยง เขากระปือลือชา ว่าแกโกง จะพังโลง ออกมานั่ง ฟังมาลัยเทศถึง กะเหรด เทศถึง อะไรไม่จริงเหมือนอย่างความตาย ชีวิตเราท่านทั้งหลาย อันความตายเป็นของเที่ยงทัน อิมัสสมิงกาเย อันว่ากายกายา คนเราเกิดมาต้องรับเวรทั่วกัน เกศานั้นหรือเขาก็เรียกว่าผม อย่าไปมัวหลงชมว่าผมดำก็เป็นมัน พอเวลาแก่เฒ่าผมเผ้าซึก หงอก ว่าผู้ตีขี่เคระ ต้องเงาะเหงะเหมือนกัน โลมาว่าขมมันขึ้นทั่วตัวตน ว่าขนยาวขนสั้น อ้ายบั้งขึ้นหยิก อ้ายบั้งขึ้นงอ บั้งขึ้นโคนคอ เรียกว่าเครายาวครัน ตะโจว่าหน่ง มังสังว่าเนื้อ เสโทว่าเหงื่อ ทันทว่าฟัน อตถิกระตุก ฟันผูกเกี่ยวห้อยเอ็นใหญ่เก้าร้อย เอ็นน้อยเก้าพัน ทั้งเส้นเอ็นไม่ให้หยุดไม่ให้หย่อนเกิดมาเป็น ต้องรับเวรด้วยกัน บางคนกำเนิดเกิดมาไม่ได้อรง ตายแล้วในท้องไม่เห็นแสงตะวัน บางคนกำเนิดเกิดมาไม่ทันพูดเลย นิจจาข้าเอยเลยดบชีวัน เกิดมาเป็นคนทำบุญอย่าให้ขาด อุตสาห์ตักบาตรอย่าให้ขาดสักวัน ผู้นั้นครั้นตายไป จะได้รับความสุข ไม่ได้รับความทุกข์ อยู่ในโลกรนรกโลกันต์

(เหตุการณ์สื่อสารบทล่านอก)

วัจนกรรมที่ปรากฏทั้งหมดในเหตุการณ์สื่อสารการแสดงทั้ง 18 วัจนกรรมนั้นจากการวิเคราะห์ ผู้วิจัยพบว่า เหตุการณ์สื่อสารในงานพิธีศพ สามารถจำแนกวัจนกรรมในเหตุการณ์สื่อสารการสวดพระมาลัยได้ 18 วัจนกรรม แต่ในเหตุการณ์สื่อสารงานตามส่วนราชการและเอกชน สามารถจำแนกวัจนกรรมในเหตุการณ์สื่อสารการแสดงพระมาลัยได้ 17 วัจนกรรม อย่างไรก็ตาม จากงานการศึกษามีทั้งวัจนกรรมการสื่อสารที่ใช้พูดกับผู้ชมโดยตรง และวัจนกรรมสื่อสารที่ใช้ในการแสดง โดยวัจนกรรมทั้งหมดนั้น เกิดสลับกันไปมาตลอดทั้งเหตุการณ์สื่อสาร อีกทั้งสามารถเกิดซ้ำ ปรับ หรือเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิธีการดำเนินการแสดง และเนื้อหาการสื่อสาร ลำดับวัจนกรรมที่ปรากฏในเหตุการณ์สื่อสารการแสดง จึงเกิดขึ้นแบบมีลำดับที่ไม่ตายตัว ยกเว้น วัจนกรรมการสงสารที่จะเกิดเป็นลำดับต่อเนื่องจากวัจนกรรมการประชดประชัน และวัจนกรรมการสงสารก็สามารถเกิดเป็นวัจนกรรมการโกรธแค้นได้อีกด้วย ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะแสดงโครงสร้างของวัจนกรรมที่ปรากฏในเหตุการณ์สื่อสารการแสดงออกเป็นเหตุการณ์สื่อสารในงานพิธีศพ 18 วัจนกรรม และเหตุการณ์สื่อสารในงานตามส่วนราชการและเอกชน 17 วัจนกรรม ดังแผนภูมิต่อไปนี้

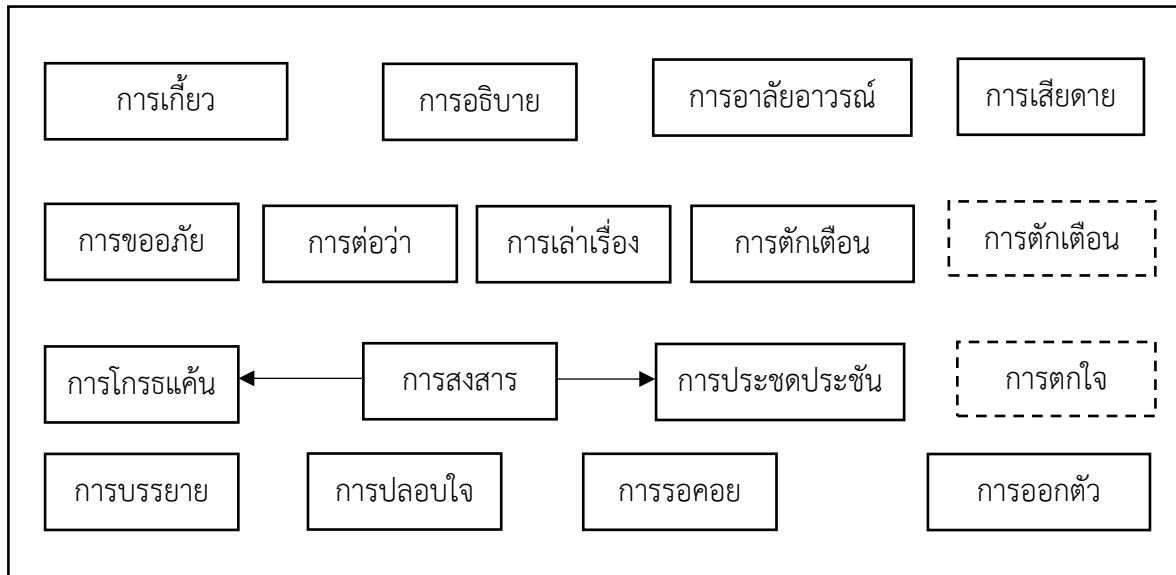
ตาราง 4.5 แสดงลักษณะโครงสร้างวัจนกรรมสื่อสารที่ปรากฏในเหตุการณ์สื่อสารการสวดพระ
มาลัยในงานพิธีศพ

คำอธิบาย

- หมายถึง เหตุการณ์สื่อสารที่ปรากฏทุกครั้ง [] หมายถึง เหตุการณ์สื่อสารที่ไม่ปรากฏทุกครั้ง
 → หมายถึง เหตุการณ์สื่อสารนั้น เกิดเป็นลำดับต่อเนื่องกัน * หมายถึง เหตุการณ์สื่อสารที่ปรากฏเพียง 1 ครั้ง

ตาราง 4.6 แสดงโครงสร้างวัจนกรรมสื่อสารที่ปรากฏในเหตุการณ์สื่อสารการสวดพระมาลัย
ในงานตามส่วนราชการและเอกชน

คำอธิบาย

- หมายถึง เหตุการณ์สื่อสารที่ปรากฏทุกครั้ง หมายถึง เหตุการณ์สื่อสารที่ไม่ปรากฏทุกครั้ง
 → หมายถึง เหตุการณ์สื่อสารนั้น เกิดเป็นลำดับต่อเนื่องกัน

1.4.3 เหตุการณ์สื่อสารปิดการแสดง

เหตุการณ์สื่อสารปิดการแสดง จะใช้ทั้ง 3 สถานการณ์สื่อสาร คือ งานพิธีศพ งานตามส่วนราชการ และงานเอกชน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อแจ้งให้เจ้าภาพและผู้ชมทราบว่าการสวดพระมาลัยจะจบการแสดงแล้ว นอกจากนี้เหตุการณ์สื่อสารปิดการแสดงประกอบด้วยเหตุการณ์สื่อสารย่อยเพียงเหตุการณ์เดียว คือ เหตุการณ์สื่อสารเลิกโรง คณะพระมาลัยจะร้องกลอนลาโรงหรือลาเจ้าภาพนับเป็นจุดสิ้นสุดของเหตุการณ์สื่อสารการสวดพระมาลัย ดังข้อความตัวอย่าง

ตัวอย่างบทเพลงลา

สุริยันตะวันลับลง	มาลัยหนึ่งมาสวดที่นี่ (ซ้ำ 1 ครั้ง)
พอได้เวลาผมขอลากลับ	เจ้าบ้านขอรับผมขอลาที่
ลาแม่ครัวทั้งหญิงทั้งชาย	ลาแขกทั้งหลายที่อยู่ที่นี่
ลาเจ้าหน้าที่วัฒนธรรมไทย	ขอให้ท่านสุขใจเกษมเปรมปรีย์

(เหตุการณ์สื่อสารบทลาโรง)

จากตัวอย่างบทลาโรงหรือลาเจ้าภาพข้างต้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อแจ้งให้เจ้าภาพและผู้ชมทราบว่าการสวดพระมาลัยจะจบการแสดงแล้ว การสวดพระมาลัยบทลาโรงจะปรากฏในเหตุการณ์สื่อสารทั้ง 3 เหตุการณ์ คือ การสวดพระมาลัยในงานพิธีศพ การสวดพระมาลัยตามส่วนราชการ และการสวดพระมาลัยตามงานเอกชน โดยต้นเสียงหรือแม่เพลง 2 คนจะเป็นคนร้อง ส่วนลูกคู่จะนั่งปรบมือตามจังหวะเสียงร้องของแม่เพลง เหตุการณ์สื่อสารปิดการแสดงพบการใช้วัจนกรรมสื่อสารทั้งหมด 3 วัจนกรรม ได้แก่ วัจนกรรมการประกาศจบ การกล่าวลา และการอวยพรมีรายละเอียดดังนี้

1.4.3.1 วัจนกรรมการประกาศจบ วัจนกรรมการประกาศจบเป็นวัจนกรรมที่กล่าวโดยต้นเสียงหรือแม่เพลงเมื่อต้องการยุติการแสดง เพื่อให้ผู้ชมทราบว่า การสวดพระมาลัยจบลงแล้ว ดังตัวอย่างข้อความ

ตัวอย่างบทเพลงลา

สุริยันตะวันลับลง มาลัยหนึ่งวงมาสวดที่นี้ พอได้เวลาผมขอลากลับ เจ้าบ้าน
ขอรับผมขอลาที ขอลาเจ้าบ้านลาท่านทั้งหลาย แม่ครัวหญิงชายอยู่ที่นี่ ลา
เจ้าหน้าที่วัฒนธรรมไทย

(เหตุการณ์สื่อสารฉากลาโรง : เพลงลา)

หรือตัวอย่างบทเพลงลา

สุริยันตะวันลับลง มาลัยล้อมวงมาว่ากันที่นี้ หนุ่มสาวทั้งเฒ่าทั้งแก่ คีนี่มา
นั่งแสร้งล้อมพร้อมกัน เจ้าของบ้านท่านผู้ฟังมานั่งกันอยู่ทั้งเพ

(เหตุการณ์สื่อสารฉากลาโรง : เพลงลา)

1.4.3.2 วัจนกรรมการกล่าวลา วัจนกรรมการกล่าวลาเป็นวัจนกรรมที่กล่าวโดยต้น

เสียงหรือแม่เพลง เพื่อกล่าวอำลาผู้ชม เจ้าภาพ ดังตัวอย่างข้อความ

ตัวอย่างบทเพลงลา

ลาเจ้าบ้านลาท่านทั้งหลาย แม่ครัวหญิงชายอยู่ที่นี่ ลาเจ้าหน้าที่วัฒนธรรม
ไทย

(เหตุการณ์สื่อสารฉากลาโรง : เพลงลา)

หรือตัวอย่างบทเพลงลา

หนุ่มสาวทั้งเฒ่าทั้งแก่ คือนั่งมานั่งแรมล้อมพร้อมกัน เจ้าของบ้านท่านผู้ฟัง
มานั่งกันอยู่ทั้งเพ

(เหตุการณ์สื่อสารฉกาจฉากร : เพลงลา)

1.4.3.3 วจนกรรมอวยพร วจนกรรมอวยพรเป็นวจนกรรมที่กล่าวโดยต้นเสียงหรือแม่เพลงเพื่อกล่าวคำอวยพรให้ผู้ชมที่มาชมประสบแต่ความสุข ปราศจากโรคร้าย ดังตัวอย่างข้อความ

ตัวอย่างบทเพลงลา

ขอให้ท่านสุขใจเกษมเปรมปรีดี

(เหตุการณ์สื่อสารฉกาจฉากร : เพลงลา)

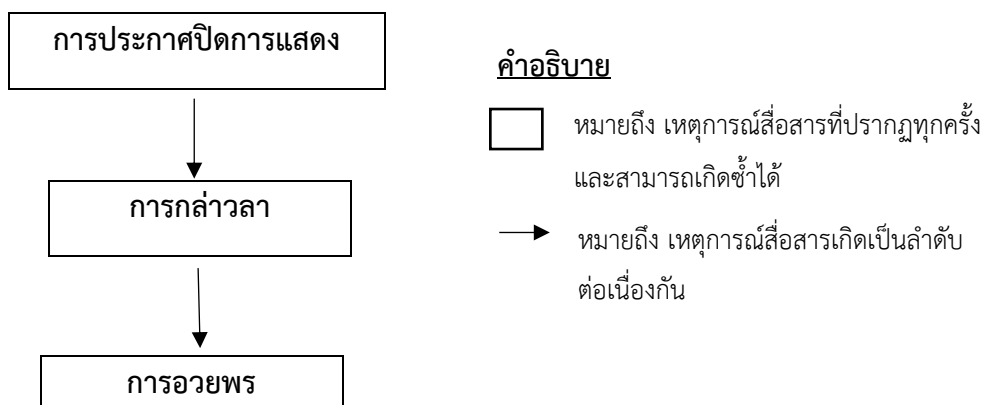
หรือตัวอย่างบทเพลงลา

สุขซีขอให้มีความสุข ขึ้นชื่อความทุกข์ขอให้ไปไกล ขึ้นชื่อความเจ็บช
อย่าให้เข้าใกล้ ขึ้นชื่อความไข้ขอให้ไปไกล

(เหตุการณ์สื่อสารฉกาจฉากร : เพลงลา)

วจนกรรมที่ปรากฏทั้งหมดในเหตุการณ์สื่อสารปิดการแสดงทั้ง 3 วจนกรรม ผู้วิจัยจะแสดงโครงสร้างของวจนกรรมที่ปรากฏในเหตุการณ์สื่อสารปิดการแสดงพบในเหตุการณ์สื่อสารทั้ง 3 เหตุการณ์ คือ เหตุการณ์สื่อสารในงานพิธีศพ เหตุการณ์สื่อสารในงานตามส่วนราชการและเหตุการณ์สื่อสารในงานเอกชนมีการเรียงลำดับที่ชัดเจน สามารถแสดงโครงสร้างลำดับวจนกรรมได้ ดังแผนภูมิต่อไปนี้

ตาราง 4.7 แสดงโครงสร้างการลำดับวัฏกรรมการสื่อสารในเหตุการณ์สื่อสารปิดการแสดง

1.5 กุญแจ/น้ำเสียง (K-Key)

กุญแจสำคัญของการสวดพระมาลัย คือ น้ำเสียง ท่าทาง และอารมณ์ถือเป็นสิ่งสำคัญในการสื่อสารการสวดพระมาลัยที่ทำให้คณะพระมาลัยเป็นที่รักและชื่นชอบของผู้ชม ทั้งนี้ต้องอาศัยน้ำเสียงในหลายรูปแบบ เช่น น้ำเสียงแบบเอาจริงเอาจัง ร่าเริง มีความหวัง รอคอย สิ้นเครือ และปรารถนา ผู้วิจัยได้จำแนกเหตุการณ์สื่อสารการสวดพระมาลัยออกเป็น 3 เหตุการณ์ คือ เหตุการณ์สื่อสารเริ่มการแสดง เหตุการณ์สื่อสารการแสดง เหตุการณ์สื่อสารจบการแสดง มีรายละเอียดของแต่ละเหตุการณ์สื่อสารดังนี้

1) เหตุการณ์สื่อสารเริ่มการแสดง

เหตุการณ์สื่อสารเริ่มการแสดง เป็นเหตุการณ์สื่อสารแรกที่คณะพระมาลัยใช้ในการสื่อสารเริ่มการแสดงอาศัยการสื่อสารแบบเอาจริงเอาจัง ประกอบด้วยเหตุการณ์สื่อสารย่อย 3 เหตุการณ์ ได้แก่ 1) เหตุการณ์สื่อสารการเบิกโรงใช้น้ำเสียงแบบเอาจริงเอาจัง ต้นเสียงหรือแม่เพลงจะเป็นต้นเสียงขึ้นนม ลูกคู่จะร้องรับพร้อมกันว่า “นะโม ตัสสะ ภาคะวะโต อระหะโต สัมมา สัมพุท ธัสสะ” จำนวน 3 จบ และลูกคู่จะร้องรับอีกครั้งว่า “ฉาเอย ฉาเอย” 2) เหตุการณ์สื่อสารการจัดเตียงใช้น้ำเสียงแบบเอาจริงเอาจังและสอดแทรกน้ำเสียงออกอ่อนในการร้องออกตัวในการแสดงอย่างอ่อน น้อมถ่อมตนหรือไม่โอ้อวดเพื่อขอภัยหากการแสดงมีข้อผิดพลาด และยังถือเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ชม และ 3) เหตุการณ์สื่อสารการร้องกลอนไหว้ครูใช้น้ำเสียงแบบเอาจริงเอาจัง คณะพระมาลัยจะแสดงท่าทางด้วยการพนมมือเป็นการแสดงความเคารพต่อพระรัตนตรัย บิดามารดา ครูอาจารย์ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่พระมาลัยนับถือผ่านบทกลอนไหว้ครู ทั้งนี้ ในเหตุการณ์สื่อสารเริ่มการแสดงในงานพิธีศพจะปรากฏเหตุการณ์สื่อสารย่อย 3 เหตุการณ์ ได้แก่ เหตุการณ์สื่อสารการเบิกโรง เหตุการณ์สื่อสารการจัดเตียง และเหตุการณ์สื่อสารร้องกลอนไหว้ครู ส่วนเหตุการณ์สื่อสารเริ่มการแสดงในการ

สวดพระมาลัยตามส่วนราชการและเอกชนจะพบเหตุการณ์สื่อสารย่อย 2 เหตุการณ์ ได้แก่ เหตุการณ์สื่อสารการเบิกโรง และเหตุการณ์สื่อสารร้องกลอนไหว้ โดยมีต้นเสียงหรือแม่เพลงทั้ง 2 คนทำหน้าที่ร้องกลอน ส่วนลูกคู่จะนั่งอยู่ในวงล้อมด้วยอาการสงบ บางช่วงลูกคู่มีการร้องรับและพนมมือไหว้เมื่อถึงบทกลอนไหว้ครู

2) เหตุการณ์สื่อสารการแสดง

เหตุการณ์สื่อสารการแสดง มีการถ่ายทอดเรื่องราวผ่านบทร้องที่ใช้ต้นเสียงในการสื่อสารไว้อย่างหลากหลาย เพื่อให้เข้าใจเนื้อหาของเรื่องที่ใช้ในการแสดง ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยแยกเนื้อหาที่คณะพระมาลัยใช้ในการแสดง แบ่งออกเป็น 2 บท คือ บทในกาลและบทล่านอก มีรายละเอียดดังนี้

2.1 เนื้อหาบทในกาล เนื้อหาที่กล่าวถึงพระมาลัย ทั้งนี้บทในกาลจะสวดเฉพาะในงานพิธีศพหรืองานอวมงคลเท่านั้น ทำให้ต้องอาศัยการสื่อสารด้วยต้นเสียงแบบเอาจริงเอาจัง โดยต้นเสียงหรือแม่เพลงจะเป็นคนร้อง ส่วนลูกคู่จะนั่งอยู่ในอาการสงบ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตในด้านต้นเสียงที่คณะพระมาลัยใช้ในการร้องบทในกาลอย่างเอาจริงเอาจังก็เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือเนื่องจากเป็นบทร้องที่ต้องการอบรมสั่งสอนให้แก่ผู้ชมและศพผู้ตาย

2.2 เนื้อหาบทล่านอก มีเนื้อหาที่ตัดตอนมาจากวรรณคดีเรื่องต่าง ๆ เช่น สามก๊ก ไกรทอง ขุนช้างขุนแผน พระอภัยมณี จันทโครบ ลักษณะวงศ์ ฯลฯ หรือมีการแต่งขึ้นใหม่หรือปรับเปลี่ยนเนื้อหาให้เป็นเรื่องราวตามสมัย ทั้งนี้บทล่านอกจะสวดทั้งในงานพิธีศพ งานตามส่วนราชการ และงานเอกชน ในด้านต้นเสียงในการสื่อสารมีหลากหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับความหมายในเนื้อหา โดยต้นเสียงหรือแม่เพลงจะเป็นคนร้อง ส่วนลูกคู่จะร้องรับและแสดงท่าทางประกอบ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้จำแนกเนื้อหาของการสื่อสารออกเป็น 5 ประเภท มีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 น้ำเสียงแบบร่าเริง

การสื่อสารแบบร่าเริงเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องในบทล่านอก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ชมได้รับความเพลิดเพลิน หรือสนุกสนาน นับเป็นหัวใจสำคัญของการสื่อสารในการร้องบทล่านอกเพื่อช่วยตรึงความสนใจผู้ชมให้เกิดความรู้สึกชอบใจ สนใจและเกิดอารมณ์คล้อยตามเนื้อหาในบทร้อง ทั้งนี้ ลูกคู่อาจแสดงท่าทางรำ หรือแสดงท่าทางด้วยการชี้มือไปข้างหน้าประกอบ ดั่งข้อความตัวอย่าง

ตัวอย่างบางตอนของบทล่านอกเรื่องนางมอญ

นางมอญลูกอ่อนนอนแม่กินนม ยกขึ้นลูกชมถึงหน้า ก็ถึงตา หลก ๆ ตก
กระได ผ้าสไบลืมห่มแขกลาวมาชม ของสงวนนางมอญ

ของดีที่ยัง แหวนตั้งหน่วยใหญ่ เป็นของแต่ไร ใส่ไว้ในกระเป่า สีแดงแสงมุด
 สุกสีแพรวพราว จริงหรืออะไรเจ้าสีแดงก็แสนแจ้ แม้ว่าจะจริงจอก ควักออกให้น้องแล
 อย่าทำกระแส อยากรแลแต่ของดี ได้ยินนางว่า ควักออกมาทันที แหวนทองวงนี้หัวสี
 โมรา

2.2.2 น้ำเสียงสั้นเครือ

การสื่อสารแบบสั้นเครือเป็นเหตุการณ์ที่ผสมผสานขึ้นในการร้องบทลำนอก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ชมได้รับบรรยากาศอย่างหลากหลายในการชม ขณะเดียวกันก็นำสิ่งต่าง ๆ ตามธรรมชาติมาผูกร้อยเรื่องราวให้เกิดอารมณ์หดหู่ น่าสงสาร น่าเห็นใจ และเกิดจินตนาการตามเนื้อเรื่อง เช่น นก ดอกไม้ ดั่งตัวอย่างบางตอนของบทลำนอกเรื่องพระจันทร์วันเพ็ญ ตัดตอนมาจากเรื่องพระอภัยมณี ตอนศรีสุวรรณอาสาตีด้านดงตาล ดั่งตัวอย่างข้อความ

ตัวอย่างบางตอนของบทลำนอกเรื่องพระจันทร์วันเพ็ญ ตัดตอนมาจากเรื่องพระอภัยมณี ตอนศรีสุวรรณอาสาตีด้านดงตาล

โอ้พระจันทร์วันเพ็ญขึ้นเปล่งเปลื้อง สลดเหลือองลอยเยียมเหลียมสิงขร
 ว่าแหวกอานาทร เทียวเร่ร้อน ทรงรถมิลดเลี้ยว สุริยันดินเมฆวิเวกليب แสงระยิบ
 ลับเงาภูเขาเขียว สงสารนกตกอยู่แต่ผู้เดียว ให้เปล่าเปลี่ยววันหวาดอนาใจ
 หนาน้ำค้างพร่างพรายจะห่มเสื่อ พออุ่นเนื่ออนสนิทพิสมัย ถึงลมว่าวหนาวี้งจะ
 ผิงไฟ แต่หนาวใจจำลั่นทุกวันคืน แม้นมีคู่ชู้ชิดสนิทนุ้ม เหมือนห่อหุ้มผ้าทิพย์สัก
 ลิบผืน หอมบุปผามาลัยไม่ยั้งยืน ไม่ชูขึ้นเช่นชมรสพจมาน มณฑาทิพย์ก็สีกลิ่น
 ประทีนหอม จะอ่อนน้อมโน้มลงน่าสงสาร ระโรจน์รินขึ้นเช่นแชมจะแยมบาน ผกากำน
 เกสรขจรโรย ภูมรินบินเลยไปเซยอื่น ไม่มาขึ้นเซยขึ้นให้หวนโหย หนาน้ำค้างพร่าง
 พรหมลมโยกมาโบยโบย จะร่วงโรยแรมเหมือนดั่งเดือน เอย

2.2.3 น้ำเสียงแบบมีความหวัง

เหตุการณ์สื่อสารแบบมีความหวังเป็นเหตุการณ์ที่ผสมผสานขึ้นในการร้องบทลำนอก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ชมได้รับบรรยากาศอย่างหลากหลายในการชม ขณะเดียวกันก็นำสิ่งต่าง ๆ ตามธรรมชาติมาผูกร้อยเรื่องราวให้เกิดอารมณ์ความหวัง อดกลั้น อดใจรอ และเกิดจินตนาการตามเนื้อเรื่อง เช่น การคาดหวังว่าผู้หญิงอันเป็นที่รักคอยเฝ้าเอาอกเอาใจ ด้วยการผูกร้อยเรื่องราวให้เห็นเส้นทางรักเปรียบเหมือนมดแดงที่เฝ้าสร้างรังอยู่บนต้นมะม่วงคอยดูแลปกป้องลูกมะม่วง แต่สุดท้ายมดแดงก็ไม่ได้แม้แต่ลิ้มรสผลมะม่วง ไม่รู้แม้แต่รสหวานของมะม่วง ดั่งตัวอย่างบางตอนของบท

ลำนอกเรื่องไอ้อณาถวาสนา ตัดตอนมาจากเรื่องพระอภัยมณีตอน ศรีสุวรรณพยาบาลนางเกษรา ดังตัวอย่างข้อความ

**ตัวอย่างบางตอนของบทลำนอกเรื่องไอ้อณาถวาสนา ตัดตอนมาจากเรื่อง
พระอภัยมณีตอน ศรีสุวรรณพยาบาลนางเกษรา**

ไอ้อณาถวาสนาพีหาไม้ ที่จะได้ซิดเชื้อแม่เนื้อหอม เหมือนมดแดงแฝงพง
มะม่วงงอม ฝ้าไต่ตอมชมอยู่ไม่รู้รส พี่รักเจ้าเอาชีวาเข้ามาแลก มารบแขกแตกทัพ
กลับไปหมด อยู่ในวังตั้งเก้าเดือน เปรียบเหมือนมด ละอายอดสูใจอะไรเลย เกิดชาติ
ใดอย่าให้แคล้วแม่แก้วเนตร กอดเกษราชมประสมศรี เป็นมนุษย์ครุฑท้าวสุกรี ขอให้
พีพิศวาสทุกชาติเอย

2.2.4 น้ำเสียงแบบมีความปรารถนา

เหตุการณ์สื่อสารแบบมีความปรารถนาเป็นเหตุการณ์ที่ผสมผสานขึ้นในการ
ร้องบทลำนอก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ชมได้รับอรรถรสอย่างหลากหลายในการชม ขณะเดียวกันก็
นำสิ่งต่าง ๆ ตามธรรมชาติมาผูกร้อยเรื่องราวให้เกิดอารมณ์อาลัยอาวรณ์ อ่อนหวาน หรือปรารถนาต่อ
คนรัก และเกิดจินตนาการตามเนื้อเรื่อง ดังตัวอย่างข้อความ

ตัวอย่างบทลำนอกเรื่องเสียดายรัก

เสียดายเอย เสียดายนัก เสียดายแต่รัก จะต้องลา เสน่หา ชะรอยเคราะห์
เพราะว่ากรรมได้ทำมา ชะรอยเคราะห์ เพราะว่าเวรา คิดคิดจะเอามีตมารีดอก ให้
เลือดตกแดงกลาดตั้งขาดเสน จะอยู่ไปไยไม่สมคิดต้องบิตเบน จะอยู่ไปไยให้เป็น
เวรเวรานั้น

2.2.5 น้ำเสียงแบบเย้ยหยัน

เหตุการณ์สื่อสารแบบเสียดสีเป็นเหตุการณ์ที่ผสมผสานขึ้นในการร้องบทลำ
นอก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ชมได้รับอรรถรสอย่างหลากหลายในการชม ขณะเดียวกันก็นำสิ่งต่าง
ๆ ตามธรรมชาติมาผูกร้อยเรื่องราวให้เกิดอารมณ์ตำหนิเสียดสี เย้ยหยัน ประชดประชันเป็นอารมณ์
สืบเนื่องจากอารมณ์โกรธ แต่เมื่อความโกรธบรรเทาลง จึงกลายมาเป็นการเย้ยหยัน เสียดสี เหน็บแนม
ดังตัวอย่างข้อความ

ตัวอย่างบทลำนอกเรื่องได้เวลาเอิกเกริก ตัดตอนมาจากวรรณกรรมเรื่อง ขุนช้างขุนแผน

แสนเสียดายตัวเจ้าไม่รักตัว เอาขุนช้างทำผิวให้มัวหมอง มาถึงบ้านขุนช้าง
เสียงย่าฆ้อง คิดถึงน้องพิน้องไม่รู้หาย มานั่งกลางนอกชานลานดอกไม้ ขุนช้าง
สร้างไว้ ดูดาษตื่น หอมรสเสกสร เมื่อค่อนคืนริน ๆ ลมชายสบายใจ คราที่นั้นขุนแผน
แสนสะท้าน ยอดทหารตัวเอกเสกคาถา เสกดินสามก้อนไม่ได้เข้า ชัดข้ามหลังคา
หลับไหล

3) เหตุการณ์สื่อสารจบการแสดง

เหตุการณ์สื่อสารปิดการแสดง เป็นเหตุการณ์สื่อสารแรกที่คณะพระมาลัยใช้ในการ
สื่อสารเพื่อแจ้งให้เจ้าภาพและผู้ชมทราบว่าการสวดพระมาลัยจะจบการแสดงแล้ว เหตุการณ์สื่อสาร
ปิดการแสดงประกอบด้วยเหตุการณ์สื่อสารย่อยเพียงเหตุการณ์เดียว คือ เหตุการณ์สื่อสารเลิกโรง
คณะพระมาลัยจะใช้น้ำเสียงแบบเอาจริงเอาจังด้วยการร้องกลอนลาโรงหรือลาเจ้าภาพ โดยมีต้นเสียง
หรือแม่เพลงทั้ง 2 คนทำหน้าที่ร้องกลอน ส่วนลูกคู่จะนั่งพนมมือไหว้เป็นการลาและขอบคุณเจ้าภาพ
และผู้ชม ทั้งนี้ ในเหตุการณ์สื่อสารจบการแสดงจะปรากฏในการสวดพระมาลัยทั้ง 3 เหตุการณ์ คือ
การสวดพระมาลัยในงานพิธีศพ การสวดพระมาลัยตามส่วนราชการ และการสวดพระมาลัยตามงาน
เอกชน

1.6 เครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสาร (I-Instrumentalities)

เครื่องมือที่ใช้สื่อสารในสถานการณ์สื่อสารการสวดพระมาลัย แบ่งได้ 2 ประเภท คือ
วจนภาษา และอวจนภาษา ดังนี้

1.6.1 วจนภาษา วจนภาษา คือ ภาษาที่ใช้ถ้อยคำในการสื่อสาร เป็นองค์ประกอบที่พบทุก
เหตุการณ์สื่อสาร วจนภาษาที่พบคือ เสียงร้อง ซึ่งพบทั้งในการว่าบทในกาลและบทลำนอก หรือการ
กล่าวประกาศของผู้ร่วมเหตุการณ์ทั้งฝ่ายคณะพระมาลัย โฆษกหรือพิธีกร ทีมงานและผู้ชม ส่วนเสียง
ร้อง หรือการร้องนั้น พบเฉพาะการร้องของผู้ร่วมเหตุการณ์ฝ่ายคณะพระมาลัย คือ บทในกาลจะร้อง
เฉพาะต้นเสียงเท่านั้น

การร้องบทจัดตั้งในเหตุการณ์สื่อสารเริ่มการแสดง การร้องบทลำนอกที่ตัดตอนมาจาก
วรรณกรรมต่าง ๆ เช่น จันทโครบ ไกรทอง ลักษณะวงศ์ ขุนช้างขุนแผน พระอภัยมณี ฯ ในเหตุการณ์
สื่อสารการแสดง และร้องลาโรงหรือลาเจ้าภาพในเหตุการณ์สื่อสารปิดการแสดง

1.6.2 อวัจนภาษา อวัจนภาษา คือ ภาษาที่ไม่ใช้ถ้อยคำในการสื่อสารเป็นองค์ประกอบที่มีพบทุกเหตุการณ์สื่อสาร อวัจนภาษาที่พบเฉพาะบางเหตุการณ์สื่อสาร ได้แก่ การแสดงออกทางสีหน้า ท่าทาง การไหว้ ท่ารำ และเสียงปรบมือ การแสดงออกทางสีหน้า ท่าทาง การไหว้ และการมอบรางวัลเป็นอวัจนภาษาที่พบทั้งในเหตุการณ์สื่อสารการแสดง และเหตุการณ์สื่อสารปิดการแสดง ส่วนอวัจนภาษาที่พบเฉพาะบางเหตุการณ์สื่อสารคือ ท่ารำและเสียงปรบมือ จะพบเฉพาะในเหตุการณ์สื่อสารการแสดง ส่วนการไหว้จะพบทั้งในเหตุการณ์สื่อสารเปิดและปิดการแสดงเท่านั้น

สรุป รูปแบบการสื่อสารเป็นองค์ประกอบที่มีลักษณะร่วมกันในบางเหตุการณ์สื่อสารกล่าวคือ แม้ทุกเหตุการณ์สื่อสารจะมีรูปแบบที่ใช้สื่อสาร และเครื่องมือที่ใช้สื่อสารเหมือนกัน แต่ทั้ง 3 เหตุการณ์มีรายละเอียดด้านวิธีการที่ใช้สื่อสารต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ และเนื้อหาที่ต้องการสื่อสารเป็นสำคัญ

1.7 บรรทัดฐานและการปฏิสัมพันธ์ (N-Norm of interaction&interpretation)

1.7.1 บรรทัดฐาน

บรรทัดฐาน หมายถึง ปฏิสัมพันธ์และการตีความที่เป็นแบบเฉพาะของการสวดพระมาลัย มีรายละเอียดเกี่ยวกับบรรทัดฐาน ดังนี้

1.7.1.1 ทุกครั้งที่เริ่มสวดพระมาลัย หัวหน้าคณะจะทำพิธีไหว้ครู เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับคณะพระมาลัยและผู้ชมที่อยู่บริเวณใกล้เคียงสถานที่สวดพระมาลัยจะได้เห็นการบริการคาถาก็สามารถเข้าใจได้ทันทีว่าการสวดพระมาลัยกำลังจะเริ่มขึ้น ผู้ชมจะทยอยกันมานั่งหรือยืนเพื่อรอชมการแสดง

1.7.1.2 ระหว่างการเริ่มสวดพระมาลัย คณะพระมาลัยมักจะใช้บทจัดเตียงเป็นการร้องก่อนไหว้ครูเพื่อบอกกล่าวกับผู้ชมที่กำลังจะเริ่มแสดง มักใช้คำเรียกตนเอง และผู้ชมในการเรียกขาน ปรากฏทั้งในบทจัดเตียงและบทลาโรงหรือลาเจ้าภาพ เช่น บทจัดเตียง คำเรียกเจ้าภาพว่า “ท่านเจ้างาน” “ทั้งหญิงทั้งชายบ้านใกล้เรือนไกล” และคำเรียกตนเองว่า “กระผม” “คณะของข้า” ทั้งนี้ยอมทำให้ผู้ที่ถูกเรียกเกิดรู้สึกให้เกียรติและก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดสนิทสนมกันได้ง่ายขึ้น ขณะเดียวกันผู้ที่ถูกเรียกก็สามารถเข้าใจได้ว่าคณะพระมาลัยซึ่งเป็นผู้พูดนั้นให้ความเคารพนับถือผู้ชมเพื่อสร้างความสนิทสนม

1.7.1.3 ขณะสวดพระมาลัย คนสวดพระมาลัยที่อายุน้อยสามารถออกท่าทางประกอบ หรือใช้ท่าทางเชิงหยอกล้อคนสวดพระมาลัยที่อาวุโสกว่า ทั้งนี้ หากพิจารณาการสวดพระมาลัยด้านปฏิสัมพันธ์และพื้นที่ในการแสดงออกอาจกล่าวได้ว่า การปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่สวดพระมาลัยเป็นเหตุการณ์สื่อสารการแสดง เป็นการสะท้อนให้เห็นการกระทำที่คนสวดพระมาลัยแต่ละคนมีความใกล้ชิดสนิทสนมกันและมองว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการหยอกล้อ โดยมีเจตนาให้ผู้ชม

รู้สึกขบขัน และเรียกความสนใจจากผู้ชม อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่คณะพระมาลัยสามารถกระทำได้โดยไม่รู้สึกโกรธเคือง เพราะถือว่าเป็นการกระทำดังกล่าวเป็นการแสดง

1.7.1.4 ทุกครั้งที่ปิดการสวดพระมาลัย คณะพระมาลัยมักจะใช้บทลาโรงหรือลาเจ้าภาพทั้ง 3 สถานการณ์สื่อสาร คือ ในงานพิธีศพ งานตามส่วนราชการและงานเอกชน เป็นการร้องเพื่อบอกกล่าวกับผู้ชมที่กำลังจะปิดแสดง และมักมีคำเรียกตนเองและผู้ชมปรากฏในบทลาโรงหรือลาเจ้าภาพว่า “เจ้าบ้าน” “แม่ครัวทั้งหญิงทั้งชาย” “แขก” “เจ้าหน้าที่วัฒนธรรมไทย” และคำเรียกตนเองว่า “ผม” ทั้งนี้ ย่อมทำให้ผู้ที่ถูกเรียกเกิดรู้สึกได้ถึงความรู้สึกกาลเทศะ ให้เกียรติ และคณะ พระมาลัยซึ่งเป็นผู้พูดนั้นให้ความเคารพนับถือผู้ชม

1.7.2 การปฏิสัมพันธ์

การปฏิสัมพันธ์ในสถานการณ์สื่อสารการสวดพระมาลัย ผู้วิจัยวิเคราะห์จากการกระทำและปฏิสัมพันธ์ของผู้ร่วมเหตุการณ์ว่ามีข้อกำหนดหรือมีกฎในการปฏิบัติอย่างไร โดยแบ่งกฎการปฏิสัมพันธ์ออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การปฏิสัมพันธ์ของฝ่ายแสดง และ 2) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายแสดงแสดงกับฝ่ายผู้ชม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.7.2.1 การปฏิสัมพันธ์ของฝ่ายแสดง

การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมเหตุการณ์ในฝ่ายผู้แสดง สามารถแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างต้นเพลงกับต้นเพลง การปฏิสัมพันธ์ระหว่างต้นเพลงกับลูกคู่ และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างลูกคู่กับลูกคู่ มีรายละเอียด ดังนี้

1) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างต้นเพลงกับต้นเพลง

การปฏิสัมพันธ์ระหว่างต้นเพลงกับต้นเพลงหรือแม่เพลงด้วยกันที่ปรากฏในสถานการณ์สื่อสารการสวดพระมาลัยมีดังนี้

1.1 ต้นเพลงด้วยกันจะต้องให้ความเคารพและเชื่อฟังหัวหน้าคณะพระมาลัย หรือต้นเพลงที่เป็นผู้อาวุโสกว่า กล่าวคือ ทุกครั้งก่อนสวดพระมาลัย ต้นเพลงจะยกมือไหว้ต้นเพลงที่เป็นหัวหน้าคณะหรือผู้อาวุโสกว่า และต้นเพลงด้วยกันจะทำการสวดพระมาลัยนำตามลำดับขั้นตอนที่สืบทอดต่อกันมา

ขณะที่ต้นเพลงกำลังนำสวดพระมาลัยตามบทร้องต่าง ๆ หากต้นเสียงคนหนึ่งคนใดหยุดพักนำสวด ต้นเสียงอีกคนจะต้องร้องนำโดยไม่มีที่ท่าว่าจะยุติการสวดในบทร้องนั้น ต้นเพลงจะร้องต่อไปทันทีโดยไม่ต้องรอให้ต้นเพลงที่พักเสียงรอนำสวดพร้อมกัน ทั้งนี้ หากต้นเสียงจะแสดงท่าทางประกอบก็สามารถร้องและรำประกอบบทร้องพร้อมกันได้

นอกจากนี้ในช่วงสุดท้ายของการสวดพระมาลัย เมื่อจะเลิกสวดหรือยุติการแสดงพระมาลัย หัวหน้าคณะหรือต้นเพลงจะเป็นผู้ที่แจ้งให้ต้นเพลงอีกคนที่ร่วมกันสวดพระมาลัยทราบว่าได้เวลาที่จะยุติการสวดพระมาลัยแล้วและเริ่มต้นเพลงพร้อมกันในบทลาโรง

1.2 การสวดพระมาลัยในแต่ละครั้ง ต้นเพลงทั้ง 2 คนต้องรู้ลำดับการสวดพระมาลัย ต้นเพลงจะต้องทราบว่าจะใช้บทสวดใดบ้างเมื่อจะบทสวดก่อนหน้าจบแล้วจะตามด้วยบทสวดใดในอันดับถัดไป

1.3 การสวดพระมาลัยในฐานะต้นเพลงทั้ง 2 คนร้องพร้อมกัน ต้นเพลงแต่ละคนต้องรู้จังหวะในการประสานเสียง กล่าวคือ เมื่อต้นเสียงร้องกลอนจบในแต่ละวรรค การเอื้อนเสียงท้ายวรรคของคำกลอนต้นเสียงพระมาลัยอีกคนต้องร้องกลอนต่อจากคำกลอนดังกล่าวทันที และร้องพร้อมกันไปเรื่อย ๆ จนจบบท

2) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างต้นเพลงกับลูกคู่

การปฏิสัมพันธ์ระหว่างต้นเพลงกับลูกคู่ พบว่า ระหว่างการสวดพระมาลัยเมื่อต้นเพลงร้องบทในกาลจบแล้ว และเริ่มร้องนำบทกลอนหรือกลอนจบ 2 วรรค ลูกคู่ต้องร้องรับคำกลอนที่ต้นเพลงพระมาลัยร้องต่อได้ทันที ยกเว้นเมื่อต้นเพลงร้องบทกลอนนอก ลูกคู่จะไม่ร้องรับคำกลอน นอกจากนี้ลูกคู่จะต้องคอยทำท่าทางประกอบบทร้อง

3) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างลูกคู่กับลูกคู่

การปฏิสัมพันธ์ระหว่างลูกคู่กับลูกคู่ที่ปรากฏในสถานการณ์สื่อสารการสวดพระมาลัยพบว่าขณะที่ลูกคู่ร้องกลอน หากจังหวะในการร้องกลอนไม่ประสานเสียงกัน ลูกคู่จะต้องหยุดรอคู่หนึ่งแล้วเริ่มร้องกลอนใหม่อีกครั้ง และหากเป็นการรำประกอบบทร้องในขณะที่ลูกคู่รำประกอบบทร้อง ลูกคู่ต้องรำให้สอดคล้องสัมพันธ์กับบทร้อง พร้อมทั้งคอยสังเกตลีลาท่ารำของลูกคู่พระมาลัย หากลูกคู่เปลี่ยนลีลาท่ารำ ลูกคู่ต้องเปลี่ยนลีลาท่ารำให้สอดคล้องสัมพันธ์และพร้อมเพรียงกับท่ารำของลูกคู่พระมาลัยด้วยกัน

1.7.2.2 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายแสดงกับผู้ชม

การปฏิสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายแสดงกับผู้ชมที่ปรากฏในสถานการณ์สื่อสารการสวดพระมาลัยมีดังนี้

1) ฝ่ายคนสวดพระมาลัยต้องให้ความเคารพและให้เกียรติผู้ชมการแสดง กล่าวคือ ทุกครั้งที่คนสวดพระมาลัยจะเริ่มทำการแสดงเป็นครั้งแรกคนสวดพระมาลัยต้องร้องและยกมือไหว้ พร้อมทั้งกล่าวทักทายผู้ชม ขอโทษผู้ชมที่รบกวนเวลา และขณะที่สวดพระมาลัยกำลังแสดงเมื่อมีผู้ชมนำรางวัลมามอบให้คนสวดพระมาลัยต้องหยุดแสดงชั่วคราวแล้วรับรางวัลพร้อมทั้งยกมือ

ไหว้และกล่าวขอบคุณผู้ชม นอกจากนี้เมื่อยุติการสวดพระมาลัย คณะพระมาลัยต้องร้องกลอนตอนจบหรือบทเล็กโรง โดยกล่าวลาผู้ชมและอวยพร ซึ่งขณะร้องกลอนคณะพระมาลัยจะพนมมือประกอบการร้องกลอนด้วย

2) ฝ่ายผู้ชมให้สิ่งที่คณะพระมาลัยต้องการ เช่น หากคนสวดพระมาลัยร้องขอ น้ำ หรือยาหมึก ผู้ชมจะนำสิ่งของตามที่ร้องขอมามอบให้กับคนสวดพระมาลัยหรือขณะที่ผู้ชมกำลังนั่งชมการสวดพระมาลัยเมื่อคณะสวดพระมาลัยร้องในแต่ละบทจบผู้ชมเกิดความประทับใจก็จะปรบมือตาม

1.8 ประเภทของการสื่อสาร (G-Genre)

องค์ประกอบด้านประเภทของการสื่อสารของเหตุการณ์สื่อสารต่าง ๆ ในสถานการณ์สื่อสารการสวดพระมาลัยมีความแตกต่างไปจากสถานการณ์สื่อสารระหว่างบุคคล เนื่องจากการสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นการสื่อสารที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถสลับบทบาทการเป็นผู้ส่งสารและผู้รับสารได้ แต่การสื่อสารในสถานการณ์สื่อสารการสวดพระมาลัยเป็นการสื่อสารผ่านการแสดงเฉพาะกลุ่มคนที่สนใจ โดยถือเป็นอีกหนึ่งศิลปะการแสดงของคนในพื้นที่ทางภาคใต้ ผู้ส่งสารและผู้รับสารจึงไม่สามารถสลับบทบาทกันได้ การสื่อสารในสถานการณ์นี้มีผู้ส่งสาร คือ คณะพระมาลัยเป็นผู้ทำหน้าที่ส่งสารไปยังผู้รับสาร คือ ผู้ชมและขณะเดียวกันคณะพระมาลัยก็มีการสื่อสารกับผู้ร่วมแสดงด้วยตนเองซึ่งสามารถร้องรับส่งเป็นการสลับบทบาทกันได้

ดังนั้น การสวดพระมาลัยมีรูปแบบการสื่อสารโดยผ่านการแสดง โดยมีผู้ส่งสาร คือ คณะพระมาลัยจะสื่อสารกับผู้ชมในฐานะที่ตนเป็นต้นเสียงและลูกคู่ อาจเป็นการสื่อสารโดยการขับร้องบทพระมาลัย เช่น บทในกาลเป็นบทร้องดั้งเดิมของคณะพระมาลัยที่ผู้แสดงจดจำและสืบทอดต่อ ๆ กันมา และบทล่านอกเป็นบทร้องที่ตัดตอนมาจากวรรณกรรมต่าง ๆ เช่น บทล่านอกเรื่องไอ้อานาวาสนา ตัดตอนมาจากพระอภัยมณี ตอนศรีสุวรรณพญาบาลนางเกสร บทล่านอกเรื่องเอื้องอย่างกางกร ตัดตอนมาจากจันทโครบ ตอนจันทโครบบบนางมุลินทร์ธิดาพญานาค บทล่านอกเรื่องชาละวันกุมภีร์ ตัดตอนมาจากไกรทอง บทล่านอกเรื่องเปิดพระโกศ ตัดตอนมาจากลักษณะวงศ์ ตอนลักษณะวงศ์โตกถึงนางทิพเกสร เป็นต้น รวมถึงการสื่อสารกันเองระหว่างต้นเสียงกับลูกคู่ ต้นเสียงกับต้นเสียง และลูกคู่กับลูกคู่ ในฐานะของผู้ขับร้องบทพระมาลัย เช่น การรำหยอกล้อกันไปมาระหว่างพระมาลัยด้วยกันเอง การไหว้ผู้อาวุโสด้วยกันในคณะพระมาลัย

ทั้งนี้ ในเหตุการณ์สื่อสารการแสดง คณะพระมาลัยจะทำการร้องกลอนรับส่งกันระหว่างต้นเสียงและลูกคู่ นอกจากนี้ยังปรากฏการร้องกลอนที่ต้องแสดงท่าทางประกอบบทร้อง เช่น การรำ การไหว้ปรากฏขณะที่ต้นเสียงร้องกลอนไหว้ครูเพื่อแสดงความเคารพครูพระมาลัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คณะพระมาลัยนับถือ และปรากฏหลังจากกลอนจบ เป็นการไหว้ทักทายผู้ชมโดยไม่มีเครื่องดนตรีประกอบ

ในด้านการร้องกลอนต้นเสียงจะเป็นคนร้องนำ ส่วนลูกคู่จะเป็นคนร้องรับคำกลอนหรือร้องย้ำคำกลอนเมื่อต้นเสียงร้องกลอนจบ นอกจากนี้จากการศึกษาวิจัยพบอีกว่า คณะพระมาลัยที่จัดแสดงในงานพิธีศพซึ่งเป็นงานอวมงคลมักเรียกตนเองว่า “การสวดพระมาลัย” เพราะจัดแสดงในพิธีกรรมหรือจัดขึ้นในงานอวมงคลเท่านั้น แต่หากเป็นการแสดงตามส่วนงานราชการและเอกชนคณะพระมาลัยมักเรียกตนเองว่า “การแสดงพระมาลัย” เพราะจัดแสดงในโลกฆราวาสหรืองานตามส่วนงาน ทั้งนี้การเรียกพระมาลัยขึ้นอยู่กับโอกาสในการแสดง

จากการศึกษาทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารของเดล ไฮมส์ ตามกรอบแนวคิด SPEAKING โดยศึกษาข้อมูลการสวดพระมาลัยในเหตุการณ์สื่อสาร 3 เหตุการณ์ คือ เหตุการณ์สื่อสารในงานพิธีศพ เหตุการณ์สื่อสารในงานตามส่วนราชการ และเหตุการณ์สื่อสารในงานเอกชน พบว่า ในด้านฉาก (S-Setting) ที่ใช้การสวดพระมาลัยมักเป็นเวทีของเจ้าภาพ ลักษณะของเวทีที่ใช้แสดงจะแตกต่างกันไปตามสถานที่ที่จัดงาน โดยส่วนใหญ่เป็นเวทีการแสดงภายในอาคาร เช่น ศาลาวัด ห้องประชุมของหน่วยงานต่าง ๆ ห้องจัดเลี้ยง ห้องรับรองของร้านอาหาร เวทีที่ใช้ในการแสดงมักเป็นเวทีเอนกประสงค์ที่สร้างไว้ประจำอาคารเอาไว้อย่างถาวร อาจมีการเปลี่ยนแปลงเพียงองค์ประกอบด้านหลังเวทีตามสถานการณ์สวดพระมาลัย เช่น งานพิธีศพด้านหลังจะเป็นโลศพ หากเป็นงานตามส่วนราชการและเอกชนด้านหลังมีป้ายชื่อแจ้งวาระ วัน เดือน ปีที่จัดงาน และดอกไม้ประดับบนเวที ผู้ร่วมเหตุการณ์ (P-Participants) ประกอบด้วยผู้ร่วมเหตุการณ์แบ่งเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายแสดงประกอบด้วยต้นเพลง หรือแม่เพลงทำหน้าที่ร้องกลอนนำในแต่ละบทเพลง โดยเฉพาะในงานพิธีศพต้นเพลงจะร้องเพียงคนเดียวลูกคู่อยู่ในอาการสงบ ส่วนบทล่านอกแม่เพลงร้องนำใช้ในทุกเหตุการณ์สื่อสารโดยมีลูกคู่ทำหน้าที่ร้องรับคำกลอนเมื่อต้นเพลงร้องกลอนจบในแต่ละวรรครวมทั้งออกท่าทางประกอบ ฝ่ายผู้ชม ประกอบด้วยเจ้าภาพ และบุคคลทั่วไปที่สนใจชมการสวดพระมาลัย จุดมุ่งหมาย (E-Ends) การสวดพระมาลัยในงานพิธีศพมีจุดมุ่งหมายหลัก 2 จุดมุ่งหมาย คือ จุดมุ่งหมายแรกเพื่อนำส่งดวงวิญญาณศพผู้ตาย และจุดมุ่งหมายที่สองเพื่อสร้างความบันเทิงให้กับผู้ชม ส่วนการสวดพระมาลัยตามส่วนราชการ และเอกชนมีจุดมุ่งหมายหลัก 2 จุดมุ่งหมาย คือ จุดมุ่งหมายแรกเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมให้คงอยู่คู่ชุมชนท้องถิ่น และจุดมุ่งหมายที่สองเพื่อสร้างความบันเทิงให้กับผู้ชม พระมาลัยจะใช้บทล่านอกหรือบทเบ็ดเตล็ดที่มีเนื้อหาในการร้องตัดตอนมาจากวรรณกรรม เช่น ไกรทอง ขุนช้างขุนแผน ลักษณะวงศ์ ฯลฯ อาศัยการแต่งเรื่อง ผูกคำกลอนถ่ายทอดออกมาผ่านการสวดพระมาลัย ลำดับวัจนกรรม (A-Act sequence) แบ่งเหตุการณ์สื่อสารการสวดพระมาลัยออกเป็น 3 เหตุการณ์ คือ เหตุการณ์สื่อสารเริ่มการแสดง เริ่มตั้งแต่การเบิกโรง การจัดเตียง และการไหว้ครู พบว่าบทจัดเตียงจะใช้เฉพาะในงานพิธีศพทำให้การใช้วัจนกรรมแจ้งให้ทราบ ออกตัว ทักทาย และขออภัยไม่ปรากฏในเหตุการณ์สื่อสารตามส่วนราชการและเอกชน เหตุการณ์สื่อสารการแสดงของบทในกาลและบทล่านอก พบการใช้วัจนกรรมที่หลากหลายเพื่อสร้างอารมณ์ในการชมการแสดง โดยเฉพาะเหตุการณ์สื่อสารในงานพิธีศพจะมีทั้งบทในกาลและบทล่านอกทำให้มีการใช้วัจนกรรมขอพร แต่ไม่

ปรากฏในเหตุการณ์สื่อสารตามส่วนราชการและเอกชน และเหตุการณ์สื่อสารจบการแสดงพบเพียง เหตุการณ์เดียวคือการลาโรงมีการจัดเรียงวัจนกรรมไว้อย่างชัดเจน ได้แก่ วัจนกรรมปิดการแสดง วัจนกรรมกล่าวลา และ วัจนกรรมอวยพร พบทั้ง 3 เหตุการณ์สื่อสารในงานพิธีศพ งานตามส่วน ราชการและเอกชน

ส่วนกุญแจ (K-Key) หัวใจสำคัญของการแสดงคือน้ำเสียง ประกอบไปด้วยเหตุการณ์สื่อสาร การสวดพระมาลัยประกอบด้วย 3 เหตุการณ์ คือ เหตุการณ์สื่อสารเริ่มการแสดง และเหตุการณ์ สื่อสารจบการแสดงใช้น้ำเสียงแบบเอาจริงเอาจัง ส่วนเหตุการณ์สื่อสารการแสดง แบ่งออกเป็น 2 บท คือ บทในกาลใช้น้ำเสียงแบบเอาจริงเอาจัง และบทล่านอกใช้น้ำเสียงในการสื่อสารอยากหลายเพื่อ สร้างอรรถรสในการฟัง เช่น น้ำเสียงแบบร่าเริง น้ำเสียงแบบมีความหวัง น้ำเสียงสั้นเครือ น้ำเสียง แบบมีความปรารถนา และน้ำเสียงแบบเย้ยหยัน เครื่องมือที่ใช้ (I-Instrumentalities) ในสถานการณ์ สื่อสารการสวดพระมาลัย ใช้ทั้งวัจนภาษาที่เป็นเสียงร้อง และอวัจนภาษาด้วยการแสดงออกทางสี หน้าท่าทาง การไหว้ ท่ารำ และเสียงปรบมือ บรรทัดฐานและการปฏิสัมพันธ์ (N-Norm of interaction&interpretation) ที่เป็นแบบเฉพาะของการสวดพระมาลัย เช่น ทุกครั้งที่เริ่มสวด พระมาลัย หัวหน้าคณะจะทำพิธีไหว้ครู เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมและเป็นการแสดงความเคารพ ต่อครูบาอาจารย์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่พระมาลัยนับถือ ก่อนการแสดงจะใช้บทเบิกโรง บทจัดเตียงและ บทไหว้ครูเป็นการร้องเพื่อเริ่มสวดพระมาลัย และใช้บทลาโรงหรือลาเจ้าภาพเมื่อต้องการปิดการแสดง ประเภทของการสื่อสาร (G-Genre) การสวดพระมาลัยจัดอยู่ในรูปแบบการสื่อสารโดยผ่านการแสดง

ทั้งนี้ จากการศึกษาองค์ประกอบของเหตุการณ์สื่อสารในงานพิธีศพ งานตามส่วนราชการ และเอกชนการสวดพระมาลัยเป็นการนำเสนอสารผ่านการแสดง โดยงานพิธีศพการสวดพระมาลัยจะ จัดแสดงในช่วงเวลากลางคืน ส่วนงานตามส่วนราชการและเอกชนการสวดพระมาลัยจะจัดแสดงใน ช่วงเวลากลางวัน ใช้ระยะเวลาประมาณ 1-2 ชั่วโมง ทั้งนี้ระยะเวลาในการสวดพระมาลัยขึ้นอยู่กับ ลักษณะของงานหรือโอกาสในการสวด พระมาลัยและข้อตกลงร่วมกันระหว่างหัวหน้าคณะพระมาลัย กับเจ้าภาพ นอกจากนี้ผู้ร่วมเหตุการณ์สื่อสารฝ่ายแสดง ได้แก่ ต้นเสียงและลูกคู่ นับเป็นผู้ที่มีบทบาท สำคัญในการสวดพระมาลัยตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบการแสดง ส่วนผู้ร่วมเหตุการณ์ฝ่ายผู้ชมมีส่วน สำคัญในการจัดการสวดพระมาลัย โดยฝ่ายผู้แสดงจะปรับเปลี่ยนรูปแบบการแสดงให้สอดคล้องกับ ความต้องการหรือลักษณะงานของผู้ว่าจ้างเพื่อสร้างความประทับใจและก่อให้เกิดการจ้างงานในครั้ง ต่อไป หรือกล่าวอีกแง่หนึ่งได้ว่าการร่วมกันช่วยรับงานหรือในแง่ของการสืบทอดไม่ได้ผูกขาดอยู่ที่ คณะพระมาลัยเพียงอย่างเดียวเช่นในอดีต แต่ในปัจจุบันมีหน่วยงานหรือองค์กรทั้งภายในและนอก ชุมชน เช่น ร้านอาหาร มหาวิทยาลัย วัฒนธรรมจังหวัด วัฒนธรรมอำเภอ ฯลฯ เข้ามาร่วมด้วย การจัดการจึงเป็นการเปิดโอกาสให้คนนอกเข้ามามีส่วนในการสืบทอด ส่วนลำดับต่อไป ผู้วิจัยจะเสนอ วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมจากการสวดพระมาลัย

ส่วนที่ 2

ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมจากการสวดพระมาลัย

จากการศึกษาโครงสร้างสถานการณ์การสื่อสารในการสวดพระมาลัยตามกรอบการศึกษาของ เดล ไฮมส์ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์องค์ประกอบเหตุการณ์สื่อสารต่าง ๆ ในสถานการณ์การสื่อสารการสวดพระมาลัยของคณะวารีย์ ปัญญาภิวงค์ พบว่า การสวดพระมาลัยมีวิธีการสื่อสารกับผู้ชม และผู้ร่วมเหตุการณ์สื่อสารในลักษณะการสื่อสารโดยผ่านกลอนสวด ในลักษณะตั้งวงสวดมีการผลัดกันร้องผลัดกันรับ มีเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารคือ วัจนภาษาและอวัจนภาษา ดังนั้นในส่วนที่สองนี้ผู้วิจัยจะขอเสนอบทวิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมจากการสวดพระมาลัย เพื่อทำความเข้าใจภาษาของคณะพระมาลัยโดยละเอียด ทั้งนี้ จากการศึกษาพบว่า การสวดพระมาลัยของคณะวารีย์ ปัญญาภิวงค์ จำแนกอย่างกว้าง ๆ ได้เป็น 2 ส่วน คือ

1. บทในกาล หมายถึง เนื้อหาในบทสวดจากเดิมที่ใช้สวดจากหนังสือพระมาลัย เนื้อหากล่าวถึงความ เป็นมาของพระมาลัยไปในดินแดนนรกได้เห็นสภาพสัตว์นรก โดยเน้นให้เห็นในภาพรวมของผลกรรมแต่มีได้แจจแจงกรรมและโทษทัณฑ์ที่ได้รับ เช่น ในนรกจะมีฝูงสุนัขและฝูงแร้งการุมกัด ตี จิกทรมาน หรือปีนต้นไม้มีหนามแหลมคม ส่วนดินแดนในสวรรค์เป็นเรื่องของการทำบุญ ประพฤติดี แล้วส่งผลให้ผู้ทำกรรมดีมีความสุขอิมเอบใจเหมือนได้เสวยสุขบนสวรรค์

2. บทลำนอก หมายถึง เนื้อหาในบทสวดเกิดจากการแต่งคำร้องขึ้นมาเอง และตัดตอนมาจากวรรณคดีต่าง ๆ เช่น พระอภัยมณี ขุนช้างขุนแผน สามก๊ก จันทโครบ ไกรทอง ลักษณะวงศ์ ๆ เป็นบทร้องที่ที่ไม่เกี่ยวกับเรื่องพระมาลัย แต่คณะพระมาลัยสวดเพื่อความสนุกสนาน

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การใช้ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมจากการสวดพระมาลัย แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.8 ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมจากการสวดพระมาลัย

2.1 ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางความเชื่อ

ความเชื่อเป็นความศรัทธาและการประพฤติปฏิบัติตนตามแนวทางแห่งศาสนา โดยจะทำให้เกิดความสุขทางใจและความเชื่อยังเป็นแนวทางในการกำหนดวิถีชีวิตทำให้เกิดแนวปฏิบัติ แนวทางของกิจกรรมในสังคม รวมถึงสิ่งของเครื่องใช้ในวิถีชีวิตจะถูกสร้างขึ้นเพื่อสนองความต้องการหรือให้เกิดความสอดคล้องกับแนวทางแห่งความเชื่อจึงจะทำให้สมาชิกในสังคมยอมรับและนำไปสู่การปฏิบัติ (ปรีชา อุตระกุล, 2521, น. 53) ดังนี้

2.1.1 ความเชื่อทางพุทธศาสนา แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

2.1.1.1 ความเชื่อเรื่องการมองความจริงของชีวิตด้วยศาสนธรรม

1) ความไม่เที่ยงแห่งชีวิต

ตามหลักพระพุทธศาสนา มองสิ่งมีชีวิตมีเกิดขึ้น ดำรงอยู่ และดำเนินไปได้ เกิดจากเหตุปัจจัยอื่นมาประกอบกันเข้า ไม่มีตัวตนที่อิสระ ดำเนินไปในลักษณะของกระแสการเปลี่ยนแปลง อันเกิดจากกฎธรรมชาติของชีวิต จึงเป็นกฎแห่งความไม่มีตัวตน ไม่เที่ยงแท้ และเป็นทุกข์ เพราะทุกสิ่งทุกอย่างต้องเปลี่ยนแปลงดับสูญไปตามสังสารวัฏ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบทลำนอกบางตอนเรื่องยามตึกนิกโกอาตุร

เทศที่ง กะเหรด เทศที่ง อะไรไม่จริงเหมือนอย่างความตาย ชีวิตเราท่าน ทั้งหลาย อันความตายเป็นของเที่ยงแท้ อิมัสสมิงกาเย อันว่ากายกายา คนเราเกิดมา ต้องรับเวรทั่วกัน เกศานั้นหรือเขาก็เรียกว่าผม อย่าไปมัวหลงชมว่าผมดำก็เป็นมัน พอเวลาแก่เฒ่าผมเผ้าชักหงอก ว่าผู้ดีชี้เคระ ต้องเงาะเหงะเหมือนกัน โลมาว่าขนมัน ขึ้นทั่วตัวตน ว่าขนยาวขนสั้น อ้ายข้างขึ้นหยิก อ้ายข้างขึ้นงอ บ้างขึ้นโคนคอ เรียกว่า เครายาวครัน ตะโจว่าหนัง มังสังว่าเนื้อ เสโทว่าเหงื่อ ทันตาว่าฟัน อตถิกระดุก ฟัน ผูกเกี่ยวห้อยเอ็นใหญ่เก้าร้อย เอ็นน้อยเก้าพัน

ทั้งเส้นเอ็นไม่ให้หยุดไม่ให้หย่อนเกิดมาเป็น ต้องรับเวรด้วยกัน บางคนกำเนิดเกิดมาไม่ได้ร้อง ตายแล้วในท้องไม่เห็นแสงตะวัน บางคนกำเนิดเกิดมาไม่ทันพูดเลย นิจจาข้าเออยเลยดับชีวิต เกิดมาเป็นคนทำบุญอย่าให้ขาด อุตส่าห์ตักบาตรอย่าให้ขาด สักวัน ผู้นั้นครันตายไปจะได้รับความสุข ไม่ได้รับความทุกข์ อยู่ในโลกนรกโลกันต์

จากบทลำนอกที่กล่าวมาข้างต้น วิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางความเชื่อเรื่องความไม่เที่ยงของชีวิต โดยเฉพาะความตายเป็นเรื่องธรรมดาของชีวิต ทุกสิ่งล้วนมีความไม่เที่ยงหรือย่อมมีความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทุกคนเกิดมาต้องตาย ทั้งร่างกาย ผม ขน หนัง เนื้อ เหงื่อ ฟัน กระดุก เส้นเอ็น กล่าวโดยรวมคืออวัยวะน้อยใหญ่ ส่วนประกอบต่าง ๆ ของร่างกายล้วนแล้วแต่ไม่เที่ยง บางคนยังไม่ทันเกิดมาก็ตาย บางคนเกิดมายังไม่ทันพูดก็ตาย ดังนั้นจงอย่าประมาทในชีวิตให้ทำบุญอยู่เนื่อง ๆ สะท้อนให้เห็นการใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาทตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และชี้ให้เห็นลักษณะของความเป็นอนิจจังคือความไม่คงที่ของสังขารทั้งหลาย

2) การสั่งสมบุญ

ตามความเชื่อทางพุทธศาสนา พบว่าโลกสวรรค์เป็นวิมานอันงดงาม กล่าวคือ หากบุคคลใดก่อนสิ้นอายุขัยหมั่นทำความดี หมั่นสั่งสมบุญด้วยการทำทาน รักษาศีลให้บริสุทธิ์ รักษาอุโบสถศีลในวันพระทั้งในวัน 8 ค่ำ 14 ค่ำ และ 15 ค่ำ (ธรรมมะเพื่อประชาชน ฉบับมงคลชีวิต 2, 2561, น. 123-131) จะได้ไปเสวยสุขบนสวรรค์

ตัวอย่างบางตอนจากบทในกาล

พระเถระนำทางพาขึ้นสวรรค์ พวกท่านนั้นต่างยิ้มเกษมศรี เทวดาทรงโปรด ยกโทษที่สมควรที่หมดกรรม ที่ทำมา เข้าอุโบสถ ใช้กรรมนั้นที่สร้าง เป็นแนวทาง สร้างบุญนิจฉไนน์ กามเทพรับรู้ทุกที่ไป เป็นบท บุญ-กรรม นำพา พระมาลัย เอ๋ย

จากบทในกาลที่กล่าวมาข้างต้น วิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางความเชื่อเรื่องการสั่งสมบุญ ผู้วิจัยพบว่าสวรรค์ในพุทธศาสนา คือ ดินแดนที่อยู่อาศัยของเหล่าเทวดา ตามความเชื่อทางศาสนาพุทธ สวรรค์เป็นที่อยู่ของเทวดา การที่จะได้อยู่บนสวรรค์ขึ้นอยู่กับบุญกุศลที่ได้สั่งสมมาเมื่อครั้งยังเป็นมนุษย์ โดยเฉพาะการรักษาอุโบสถศีลในวันพระ ทั้งนี้การรักษาอุโบสถศีลยังหมายรวมถึงการสำรวมในศีลที่ได้สมาทานไว้ เป็นผู้งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นห่างจากการลักขโมย เว้นจากการประพฤติดีในกาม เว้นขาดจากการกล่าวคำเท็จ และเว้นจากการดื่มน้ำเมา สิ่งเหล่านี้จะส่งผลบุญให้เกิดบนสวรรค์

2.1.1.2 ความเชื่อเรื่องโลกหลังความตาย

วรรณกรรมทางพุทธศาสนามักกล่าวถึงเรื่องนรก-สวรรค์ควบคู่กันไป การอธิบายนรกและสวรรค์ตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา หมายถึง ใครทำกรรมใดไว้ย่อมต้องรับรู้ และเกิดความคิด ความรู้สึกไปตามกรรมนั้น หากทำกรรมดีก็จะมีความสุขอิ่มเอิบใจ ประจุได้ขึ้นสวรรค์ หากทำกรรมชั่วก็จะมีทุกข์หม่นหมองไร้ความสุขเหมือนตกอยู่ในนรกที่มีไฟร้อนสุ่มทรวงกายอยู่ตลอด ทั้งนี้ตามความเชื่อทางพุทธศาสนาเป็นสังขธรรม มีจุดมุ่งหมายเพื่อสอนลูกหลานให้ดำรงตนอยู่ในคุณธรรมความดี ลด ละเลิกการทำชั่วเพื่อจะได้มีความสุขในโลกมนุษย์และโลกหลังความตาย (เบญจวรรณ ชยางกูร ณ อยุธยา, 2559, น. 47-53)

1) ความเชื่อเรื่องสวรรค์

สวรรค์เป็นเรื่องของการทำบุญ ประพฤติดีเมื่อทำแล้วจะส่งผลให้ ผู้กระทำความดีหรือกรรมดีก็มีความสุขอิ่มเอิบใจ ประดุจได้ขึ้นสวรรค์ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบางตอนจากบทในกาล

พระเถระนำทางพาขึ้นสวรรค์ พวกท่านนั้นต่างยิ้มเกษมศรี เทวดาทรงโปรด ยกโทษที สมควรที่หมดกรรม ที่ทำมา เข้าอุโบสถ ใช้กรรมนั้นที่สร้าง เป็นแนวทาง สร้างบุญนิจฉไนน์ กามเทพรับรู้ทุกที่ไป เป็นบท บุญ-กรรม นำพา พระมาลัย เอ๋ย

จากบทในกาลที่กล่าวมาข้างต้น วิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางความเชื่อเรื่องสวรรค์ ผู้วิจัยพบว่ากลอนสวดพระมาลัยของชาวอำเภอไชยาในปัจจุบันไม่ได้ลงรายละเอียดในส่วนเนื้อหาของ การทำบุญให้ทาน แต่เป็นเพียงการกล่าวในภาพรวมของผู้ที่ปรารถนาจะเกิดบนสวรรค์ไว้เพียงแค่แรง กระทำบุญกุศล เมตตาภาวนาให้ทานรักษาศีลเข้าอุโบสถ บุคคลนั้นเมื่อตายไปจะไปเสวยสุขบนสวรรค์

2) ความเชื่อเรื่องนรก

ความเชื่อเรื่องนรกเป็นความเชื่อที่เกิดจากการทำบาป ประพฤติชั่วต่าง ๆ การทำผิดศีลในทางพระพุทธศาสนา กล่าวคือ การฆ่าสัตว์ตัดชีวิต การลักทรัพย์ การประพฤติผิดใน กาม การพูดเท็จ และการดื่มสุราเครื่องดองของมีนเมา โดยเน้นว่าผู้ใดประพฤติผิดศีลทำบาปประกอบ กรรมชั่วต่าง ๆ ดังกล่าว เมื่อตายไปจะเกิดเป็นเปรตในนรก ต้องทนทุกข์ทรมานแสนสาหัส ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบางตอนของบทในกาล

พระเถระมาลัย เสด็จลงไป ในนรก ด้วยกรุณา ยังมีพระนิกร เปรตหนึ่งลำบาก นิ่งขอลาน เป็นเหยื่อ แร้ง เหยื่อกา ได้มีสุนัขพลอยกัด กิน แร้ง กา เนื้อนั้นไม่มี แกะ กระดุกเปล่ากิน ร้องขอเสียงสั่นในลงกา พระเถระมาลัย ทรงธรรม มากด้วยจิต คิด สรวรสวรรค์ ประหนึ่งนั้น มองทะลุในจุดหมาย มองอีกมุม มองไปให้ไกลกาล มองสุด ทางในเมืองนรก พบแต่กรรม นั้นต้นจิว-บัวงกรรม ทำไฉน ทำอย่างไรที่หนอ พอ สงสาร ทรงตรัสได้คำเดียว คือ ใช้กรรม ตาสว่างวันไหน ขึ้นสวรรค์ในฉับพลันนั้นหนอ พอมองเห็น นี่คือกรรมในอดีต พญายมราช ท่านทรงโปรด ลงโทษตามกรรม

จากบทในกาลที่กล่าวมาข้างต้น วิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางความเชื่อเรื่องนรก ทำให้เห็นสภาพในนรกว่ามีพระยายมราช ผู้เป็นใหญ่ในนรกคอยกล่าวตบถึงบาปกรรมที่สัตว์นรก จะต้องได้รับผลการลงโทษตามการกระทำของตนเอง โดยมีการนำเสนอบทลงโทษจากผลกรรมที่ได้รับ ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ผู้ที่ทำบาปเมื่อตกรกแล้วจะมีฝูงสุนัขและฝูงแร้งการุมกัด ตี จิกทรมาน หรือ ปีนต้นจิ้งมีหนามแหลมคม มีไฟลุกและยมบาลคอยใช้หอกแหลมแทงไล่ตลอดเวลา เมื่อตกลงมา ยมบาลจะคอยใช้หอกแหลมไล่ให้เต้านิ่งว้ออีก สะท้อนให้เห็นว่าเมื่อตกรกต้องอยู่ในดินแดนที่ต้องทนทุกข์ทรมานต่าง ๆ ส่งผลให้พุทธศาสนิกชนเกรงกลัวต่อการกระทำบาป

2.1.2 ความเชื่อทางไสยศาสตร์ แบ่งเป็น 5 ประเภท ดังนี้

2.1.2.1 ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546, น. 261) นิยาม เครื่องราง น. ของที่นับถือว่าป้องกันอันตราย ยังไม่ออก ฟันไม่เข้า เช่น ตะกรุด ผ้ายันต์ เหล็กไหล ของขลัง น. ของที่มีอำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่เชื่อกันว่าอาจบันดาลให้สำเร็จได้ตามประสงค์ (2546, น. 173) เชื่อว่ามนุษย์พกพาเครื่องรางของขลังจะช่วยขจัดปัดเป่าสิ่งชั่วร้าย ปกป้องคุ้มครอง หรือใส่เพื่อโชคลาง และร้องขอความรัก คนไทยมีความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลังที่เป็นเครื่องประดับเพื่อเสริมความเป็นสิริมงคล นำโชคลาง ทั้งนี้ บทลำนอกกล่าวถึงเครื่องรางของขลัง ได้แก่ แหวนพิรอด ผ้าประเจียด และเครื่องคาด ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบทลำนอกบางตอนจากเรื่องไต้เวลาเอิกเกริก

ไต้เวลาเอิกเกริกให้เลิกทัพ คุณจับหารจับสำหรับครุ เคราะให้ใหญ่ยามใหญ่
พระราชู บ่ายหน้าไปสู่มุมหมู่เหวา แหวนพิรอดสอดใส่นิ้วชี้ขวา เช็ดหน้าผ้าเจียดไว้
สองผืน จะแต่งตัวกำซบขยับเยื้อน จับเอาสายฟ้ายืนอ่านมนต์

ตัวอย่างลำนอกบางตอนเรื่องน้อยเอ๋ยโอว่าน้อย

ขอเชิญแก้วกิริยาเมตตาบ้าง พี่จะมอบเสน่ห์ไว้ที่ไฉนาง ออย่าระคางข้องแค้น
ระคายเคือง แม้นพี่ลวง น้องให้หมองสัดย้ จงวิบัติเคืองเชิญขึ้นเป็นเนือง สารพัดวิชา
สง่าเปลื้อง แม่เนื้อเหลือดังทองมาทาบทา ว่าพลาทางเปลื้องเครื่องคาด แขนวน
พาดฉากลประจงจับ อุ่มนางวางบนตักสะพักรับ กอดประทับระทวยลงดังท่อนทอง
ไอ้พระพายพัดบุปผาชาติ เกสรสาดหอมกลบตลบห้อง ริว ๆ ปลิวชายสไบกรอง
พระจันทร์ผยองอยู่ยับ ๆ พระอาทิตย์ชิงดวงพระจันทร์คืน ดาวกระเด็นไกลเดือน
ดาราดับ หิ่งห้อยพร้อยไม้ ไหวระยับ แมลงทับท่องเที่ยว สะเทือนดง

จากตัวอย่างบทกล่าวนอกที่กล่าวมาข้างต้น วิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางความเชื่อ เรื่องเครื่องรางของขลัง โดยเฉพาะแหวนเป็นที่นิยมสำหรับชนชั้นเจ้านาย นายทหาร ข้าราชการ หรือคนมีสถานะทางสังคมในระดับสูงเอาไว้สวมใส่เพื่อบ่งบอกสถานภาพทางสังคมแล้วยังใช้สวมใส่เป็นเครื่องรางได้อีกด้วย โดยในข้อความมีการกล่าวถึง “แหวนพิรอด” กล่าวคือมีการสวมแหวนพิรอดนี้ไว้มีความเชื่อว่าเพิ่มอำนาจ เพิ่มบารมี ในอดีตถักด้วยฝ้ายย่นหรือสายสิญจน์ ปัจจุบันมักจะทำเป็นแหวนทองประดับเพชรพลอยสวมใส่ไว้เพื่อนำสิริมงคลมาให้ผู้เป็นเจ้าของเสริมบารมีและเป็นที่เมตตารักใคร่ของผู้คน ทั้งยังช่วยเรียกโชคลาภ ทรัพย์สินเงินทองความมั่นคงให้แก่ผู้สวมใส่ และอีกตัวอย่าง “ผ้าเจียด” หรือผ้าประเจียด มีลักษณะคล้ายฝ้ายย่น เป็นแผ่นผ้าศักดิ์สิทธิ์ ผู้มีวิชาทางด้านไสยศาสตร์จะใช้ผ้าลงเลขยันต์ หรือย่อความในพระธรรมเขียนลงบนแผ่นผ้าแล้วนำติดตัวไปเพื่อคุ้มครองป้องกัน โดยจะนำผ้าประเจียดผูกคอหรือผูกต้นแขนเพื่อเป็นเครื่องป้องกันอันตราย (คริสต์ เบเคอร์และผาสุกพงษ์ไพโรจิตร, 2558, น. 60-80)

ตัวอย่างสุดท้าย “เครื่องคาด” หมายถึง เครื่องรางบางชนิด เช่น ตะกรุด ลูกสะกด ปลัดขิก ใช้ร้อยเชือกสำหรับคาดเอว (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, น. 260) เชื่อว่า คนที่เล่นวิชาอาคม หากจะมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงจะต้องถอดเครื่องรางของขลังออกจากตัวก่อนร่วมเพศ ดังตัวอย่างบทกล่าวนอกว่า “แม่นพี่ลวง น้องให้หมองสตัย จงวิบัติเคืองเข็ญขึ้นเป็นเนือง สารพัดวิชาสง่าเปลื้อง แม่เนื้อเหลืองดังทองมาทาบทา ว่าพลางทางเปลื้องเครื่องคาด แขนพาดฉากลงประจงจับ” ทั้งนี้จะสังเกตได้ว่าบทกล่าวนอกมีการตัดตอนมาจากเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนตอนขุนแผนขึ้นเรือนขุนช้างได้นางแก้วกิริยา จะเห็นได้ว่าก่อนที่ขุนแผนจะร่วมหลับนอนกับนางแก้วกิริยาจำต้องถอดเครื่องคาดออกจากตัวก่อนเพราะเชื่อว่าของบางอย่างจะเสื่อมพระพุทธรูปก็จะเสื่อม และยังหมายรวมถึงคาถาอาคมของอาจารย์ผู้สอนก็อาจเสื่อมได้อันนี้ขึ้นอยู่กับข้อห้ามปฏิบัติของตัวอาจารย์ที่บอกหรือห้ามไว้ด้วย

2.1.2.2 ความเชื่อเรื่องผีसाง

ความเชื่อเรื่องผีसाงในที่นี้ หมายถึง ความเชื่อที่มนุษย์มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ สิ่งลึกลับที่มองไม่เห็นตัวตน ถือว่ามีอิทธิฤทธิ์และอำนาจเหนือมนุษย์ สามารถให้คุณให้โทษก็ได้ (Bunchuai, 2001, p. 16) สิ่งเหล่านี้ทางวิทยาศาสตร์ยังไม่สามารถหาบทสรุปได้แน่ชัดว่ามีจริงหรือไม่ บางครั้งในสิ่งที่เกิดขึ้นก็มีเหตุอันน่าเชื่อถือ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบทลำนอกบางตอนจากเรื่องไต้เวลาเอิกเกริก

ไต้เวลาเอิกเกริกให้เลิกทัพ คุณจับหารจับสำหรับครู เคราะห์ใหญ่ยามใหญ่ พระราหู บ่ายหน้าไปสู่มู่เทวา แหวนพิรอดสอดใส่นิ้วชี้ขวา เช็ดหน้าผ้าเจียดไว้สอง ผืน จะแต่งตัวกำซัซซัซยับเยื่อน จับเอาสายฟ้ายื่นอ่านมนต์ ชะแง้งหน้าดูฟ้าหาฤกษ์บน หลีกให้พ้นผีหลวงคาถาไทย แล้วเรียกพรายสี่กุมารทหารกล้า กู้ก้องกันมาไกลาหล เดินตรงไปยังโรงสีหมอก ถอดสายสลิมออกบังเหียนใส่ จะประดับพานหน้า นั่งพาน ท้าย สองข้างขวาซ้ายลายพื้นแดง สีหมอกโผน โจนลำพองคะนองแรง ออกจาก แขวงบุรี ส่วนผีพราย กุมารทอง นำหน้าพาราหงส์ เข้าตงออกทุ่งเืองหมาย

ตัวอย่างบทลำนอกบางตอนจากเรื่องผีเสื้อน้ำ

จะกล่าวถึงอสุรี ผีเสื้อน้ำ อยู่ท้องถ้ำวังวุ่นชลสาย ได้เป็นใหญ่อยู่ในพวกปีศาจ พราย สกนธ์กายก็โตใหญ่เท่าไอยรา ตะวันเย็นออกไปเล่นทะเลกว้าง อยู่ท่ามกลาง วารินกินมัจฉา จับฉนากลากพัดกัตุกมภา เป็นภักษา นางมารสำราญใจ เล่นน้ำดำ โดดโลดทะเลิ่ง โผงผางผิงผาดโผนโจนไถล ไกลฝั่งวังวุ่น ไต้ต้นไทร พอนางไต้ยีนเสียง สำเนียงดัง วิเวกแว่ววังเวงด้วยเพลงปี่ หวนฤดีแต่ดินถวิลหวัง เสน่หาอาวรณ์อ่อน กำลัง เข้าเกยฝั่งหาดทรายสบายใจ ลูกขึ้นท้าวแขนแขนชะแง้ง ข้าเสื่องแลพระองค์ ให้หลงไหล พิศองค์ทรงโฉมประโลมใจ นั่งเป่าปี่อยู่ที่ไต้พระไทรทอง รูปทรงองค์เอว ก็อ่อนแอ้น ช่างหนุ่มแน่นก็เคียงชม ประสมสอง ถ้าแมนได้เสียกับคู่เป็นคู่ครอง จะ ประคองซิดแอบไว้แนบเนื้อ

จากตัวอย่างบทลำนอกที่กล่าวมาข้างต้น วิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางความเชื่อ เรื่องผีसाง เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับ “ผีพราย” ส่วนใหญ่มีถิ่นที่อยู่ในน้ำมากกว่าบนบก เชื่อกันว่าเป็นจิต วิญญาณชนิดหนึ่งที่มีขนาดเล็กสุดตามลำดับของดวงจิตวิญญาณที่สามารถปรากฏให้รับรู้ได้ คือ พราย ฤดี ผี ปีศาจ ส่วนใหญ่มักมีที่มาจากอาการหมกหมมของซากพืชหรือสิ่งมีชีวิตขนาดเล็ก ๆ ดวงจิต วิญญาณนี้มักแสดงตนมีลักษณะเป็นผู้หญิงใส่เสื้อสีขาว เป็นดวงไฟเรืองแสง มักปรากฏตัวตอนเวลาหก โมงเช้า เที่ยงวัน หกโมงเย็น และเที่ยงคืน มักอยู่ในคลองหรือแม่น้ำบริเวณที่มีผู้เสียชีวิต เมื่อจับเหยื่อ ได้จะเอาร่างเหยื่อที่ไว้วิญญาณเป็นร่างของตน ความเชื่อเกี่ยวกับ “ผีเสื้อน้ำ” เทวดาที่รักษาน้ำ และความเชื่อเกี่ยวกับ “กุมารทอง” เชื่อกันว่าช่วยให้ทำมาค้าขึ้น ไปจนถึงเตือนภัย และคอยติดตาม เฝ้าระวังบ้านเรือน อาจกล่าวได้ว่าผีसाงมักปรากฏให้เห็นในรูปแบบต่าง ๆ มีอิทธิฤทธิ์และอำนาจเหนือ มนุษย์สามารถให้คุณให้โทษได้ (ณรัตน์จุฑา ไชยสวัสดิ์, 2562, น. 85-96)

2.1.2.3 ความเชื่อเรื่องความฝันและการพยากรณ์

การพยากรณ์ คือ การทำนาย คาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยลักษณะของการพยากรณ์จะมุ่งการพยากรณ์ชาตาบุคคล ชาตาบ้านเมือง การคลัง และการให้ฤกษ์ เป็นต้น (จินตมาศ ทินกรและคณะ, 2552, น. 336) สำหรับการพยากรณ์ด้านวัฒนธรรมในที่นี้จึงมีลักษณะของการให้ฤกษ์ยามอันเป็นมงคลของบ้านเมืองและของบุคคล แม้กระทั่งการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม รวมถึงการจัดบ้านเรือน สถานที่อยู่อาศัยให้เป็นสิริมงคล ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบทลำนอกบางตอนเรื่องไฉ่เวลาเอิกเกริก

ชะเง้งหน้าดูฟ้าหาฤกษ์บน หลีกให้พ้นผีหลวงคาถาไทย แล้วเรียกพรายสี
 กุมารทหารกล้า กู้ก้องกันมาไกลาหล เดินตรงไปยังโรงสีหมอก ถอดสายสลิมออก
 บังเหียนใส่ จะประดับพานหน้า นั่งพานท้าย สองข้างขวาซ้ายลายพื้นแดง สีหมอก
 โผน โจนลำพองคะนองแรง ออกจากแขวงบุรี ส่วนผีพราย กุมารทอง นำหน้าพารา
 หงส์ เข้าดงออกทุ่งใจมุ่งหมาย

ตัวอย่างบทลำนอกบางตอนเรื่องท้าวโกษี

ท้าวโกษีซื่อบอกหนทางจร ว่าทิศอุดรนั้นแหละคู่ พระหน่อไท ตามทางยังมี
 นางอยู่ในเขา นั้นแหละเจ้าจะได้ชมสมประสงค์ วันหนึ่งวาสุกรีอันมีเดช ได้สมสู่กี
 นเรศในไพรสิน คลอดบุตรงามสุดมุขลิน ท้าวนาคินไม่ได้พาไปบาตาล ตัวเจ้านี้ก็
 รู้อยู่เต็มจิต ว่ามีมิตรมุขลินเป็นคู่สร้าง เดินไปคงจะได้อนงค์นาง พ่อเอาจางจะได้
 ชมสมประสงค์

ตัวอย่างบทลำนอกบางตอนเรื่องโง้งแบงซึกใบ

ชะโง้งแบง หมออุรุตีทัพ ต้อนรับข้าศึก เปิดประตูเมืองไว้ ลวงไพร่ ทำใจดีติด
 พิณกินแต่น้ำชา สุมาอ้ออันให้ตันจิต ตะลึงคิดสงสัยเป็นหนักหนา ไม่เห็นมีผู้คนจน
 ปัญญา เห็นแต่ผ้าบายูมาตรพาดประตู

ตัวอย่างบทลำนอกบางตอนเรื่องขุนทองเอย

ขุนทองเอยทำไมเฉย ไม่พลอดบ้าง ให้แม่สร้างโศก เศร้าบรรเทาหาย นก
ฉลาดแกล้งเฉลย ภิเปรยปราย ไม่สบายแล้วจะเล่า ให้เจ้าฟัง คืนวันนี้มันอัศจรรย์
นอนฝันเห็น เผลอเป็นลมใหญ่ตอนไก่อ้วน บังเกิดเป็นลมเพชรหึงขึ้นตั้งตั้ง ฟังหงบดั่ง
เมื่อตะกี้ เดียวนี้ เอย

จากตัวอย่างบทลำนอกที่กล่าวมาข้างต้น วิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางความเชื่อ เรื่องการพยากรณ์วันดี ฤกษ์ ยาม หมอดู และทิศทาง เช่น การพยากรณ์จากดินฟ้าอากาศนิยม นำมาใช้ทำนาย และจับยามเวลาต่างๆ เพื่อให้การเดินทางปลอดภัย นิยมนำมาปรับใช้กับการดูฤกษ์ ก่อนเดินทางมีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ต่อมาเป็นความเชื่อเรื่อง “ทิศผีหลวง” ในการเดินทางไกล หรือทำการสำคัญ เช่น ออกเดินทางยกขันหมาก สู้ออก ขับรถขับเรือหรือเดินออกจากบ้าน ห้ามเดินทาง เริ่มต้นไปทางทิศผีหลวงเด็ดขาด ให้เลี่ยงไปทิศทางอื่นก่อนค่อยวกกลับมา ความเชื่อเรื่อง “ทิศอุดร” หรือทิศเหนือ มีความเชื่อเรื่องทิศว่าเป็นทิศใหญ่เป็นทิศมีชื่อเสียง ความเชื่อเรื่อง “คำทำนาย” ทาย ทักของหมอดู นิยมกันมากในการทำนายสถานการณ์อนาคต ซึ่งหมอดูทำนายโดยอาศัยหลัก โหราศาสตร์ตามสภาพของบุคคล สิ่งของ สภาพบ้านเมือง และตัวอย่างสุดท้าย “ทำนายฝัน” เช่น หลิงชายไต่ฝันว่า ต้องพายุพัดกระโชก หรือถูกพายุพัดหอบไปตกไกล ทายว่าจะหมดเคราะห์ หรือมีการโยกย้ายหน้าที่หรือที่อยู่ไปในทางดี (อภิรักษ์ณัฏฐ์ เกษมผลกุล, 2555, น. 86-120)

2.1.2.4 ความเชื่อเรื่องคาถาอาคม

จากความเชื่อเรื่องผีसांगเทวดา ฤกษ์ยาม เครื่องรางของขลัง และโชคลาง แล้ว “เวทมนตร์คาถา” ก็เป็นอีกหนึ่งสิ่งในความเชื่อเกี่ยวกับ “ไสยศาสตร์” โดยเวทมนตร์คาถาเป็น ถ้อยคำอันศักดิ์สิทธิ์ที่ผูกขึ้นสำหรับบริการมเสกเป่าตามวิธีที่กำหนด อาจใช้เพื่อป้องกันตัว ใช้ทำร้ายผู้อื่น ใช้แสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ใช้รักษาโรคภัย ใช้ป้องกันภูติผี หรือใช้ทำเสน่ห์ ฯลฯ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบทลำนอกบางตอนเรื่องไต้เวลาเอิกเกริก

แสนเสียตายตัวเจ้าไม่รักตัว เอาขุนช้างทำผิวให้มัวหมอง มาถึงบ้านขุนช้าง
เสียงย่าฆ้อง คิดถึงน้องพินน้องไม่รู้หาย มานั่งกลางนอกชานลานดอกไม้ ขุนช้าง
สร้างไว้ ดูดาษตื่น หอมรสเสกสร เมื่อค่อนคืนนั้นๆ ลมชายสบายใจ คราที่นั้นขุนแผน
แสนสะท้าน ยอดทหารตัวเอกเสกคาถา เสกดินสามก้อนไม่ได้เข้า ชัดข้ามหลังคา
หลับไหล

จากตัวอย่างบทลำนอกที่กล่าวมาข้างต้น วิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางด้านคาถาอาคม จากการเป่ามนต์และบริกรรมคาถาดังตัวอย่างบทสวดพระมาลัยเรื่องได้เวลาเอิกเกริกวรรณกรรมที่ตัดตอนมาจากเรื่องขุนช้างขุนแผน โดยขุนแผนมีการบริกรรมคาถาเพื่อให้ผู้ที่ต้องมนต์สะกดหลับไหลวิธีนี้ใช้ดินสามก้อนชั้ดข้ามหลังคา จะเห็นได้ว่าขุนแผนมีความรู้เรื่องเวทมนต์และความรู้ทางไสยศาสตร์ในเรื่องการขึ้นเรือนของผู้อื่นจำเป็นต้องล้างอาถรรพ์ของเรือนให้ได้ก่อน เพื่อให้ไม่มีศัตรูมาขวางทางได้

2.1.2.5 ความเชื่อเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติ

คนไทยมีความเชื่อเกี่ยวกับการปลุกพันธุไม้ โดยเฉพาะปลุกต้นไทรจะทำให้เกิดความร่มเย็น ดังคำกล่าวของคนโบราณว่า “ร่มโพธิ์ ร่มไทร” ช่วยทำให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข นอกจากนี้ยังช่วยคุ้มครองป้องกันภัยอันตราย เพราะบางคนเชื่อว่าต้นไทรเป็นต้นไม้ที่ศักดิ์สิทธิ์มีเทพารักษ์อาศัยอยู่คอยคุ้มครอง ป้องกันให้อยู่เย็นเป็นสุข ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบทลำนอกบางตอนเรื่องกาเหว่า

ยัง ๆ มีแม่กาเหว่า ไช้ให้แม่กาฟัก แม่กาก็หลงรักคิดว่าลูกในอุทร คาบข้าวมาเพื่อ คาบเหยื่อมาป้อน ปีก ๆ เจ้ายังอ่อน สอนให้ลูกบิน พา ๆ ลูกไปหากิน ยังปากน้ำเจ้าพระยา ตีนเหยียบสาหร่าย ปากไซ้เที่ยวหาปลา กินกึ่งกินกั้ง กินทั้งก็แมงดา อิม ๆ แล้วก็กลับมายังร่มพระไทรทอง ยังมีน้องเอยนายพราน พราน ๆ ก็มอง ๆ ยกปิ่นขึ้นจ้อง ยังต้องแม่กาดำ ยิ่งถูกนงน้อหวอกเอย พลัดตกก็ลงมา ตัวหนึ่งนงน้อเอยกูจะต้ม ตัวหนึ่งกูจะยำ ยิ่งถูกนงน้อเอยแม่กาดำ แล้วเป็นแม่ของแม่กา-กา

จากตัวอย่างบทลำนอกที่กล่าวมาข้างต้น วิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางด้านสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับ “พระไทร” ว่ามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์คอยปกปักรักษาคุ้มครอง ดังนั้นจากความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทำให้มนุษย์รู้จักเคารพต่อธรรมชาติ การตัดต้นไม้หรือการทำสิ่งใดก็ตามที่กระทบกับต้นไม้ จะมีการสักการะขอขมาก่อนกระทำการนั้นเสมอ

2.2 ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางด้านภูมิปัญญาพื้นบ้าน

ภูมิปัญญาพื้นบ้าน (Popular wisdom) หมายถึง ความรู้ที่ชาวบ้านคิดได้เองแล้วนำไปใช้ในการแก้ปัญหา รวมทั้งความรู้ที่สั่งสมมาแต่บรรพบุรุษ แล้วสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง เช่น ความรู้ความสามารถในการหาเลี้ยงชีพ เพาะปลูก จับปลา การทอผ้า การจักสานเครื่องใช้สอยต่าง ๆ (อนันต์ อารีย์พงศ์, 2555, น. 181) ดังตัวอย่าง

2.2.1 วิธีชีวิตตามธรรมชาติ

วิถีชีวิตของชาวบ้านในอดีตมีการหาอยู่หากินเรียบง่าย ด้วยการอาศัยอยู่กับธรรมชาติในการทำมาหากิน และได้รับการส่งต่อภูมิปัญญาในการถ่ายทอดเพื่อให้อยู่รอด เช่น ด้านการกินอยู่ การถนอมอาหาร การปรุงอาหาร การกินอาหารให้สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตตามธรรมชาติ

ตัวอย่างบทกลอนอกบางตอนเรื่องนางมอญ

นางมอญสร้อยกุ่ม ตามทุ่งเป็นทิว ผูกคอหม้อหิ้วตาม ทิวทุ่งนา สร้อยกุ่มไม่ได้
นางว่ายนํ้ามาไม่ได้กุ่มปลาเวทนาแก่นางมอญ

จากตัวอย่างบทกลอนอกบางที่กล่าวมาข้างต้น วิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางด้านภูมิปัญญาพื้นบ้านในด้านการดำรงวิถีชีวิตตามธรรมชาติ โดยการจับสัตว์น้ำเพื่อนำมาประกอบอาหาร ด้วยวิธีการ “สร้อยกุ่ม” เป็นวิธีการจับสัตว์น้ำของชาวไชยาโดยใช้เครื่องมืออย่างขนางที่ทำด้วยไม้ไผ่สานโดยการรวบคล้ายรางแล้วใช้หวายหรือไม้ไผ่ทำเป็นขอบด้านข้างตรงรอยสาน ส่วนลักษณะของขนางในการใช้งานจะใช้ซ้อนกุ่มและปลาตามท้องทุ่งนา และการหาเลี้ยงชีพด้วยการจับพวกกุ่ม ปลาพบว่าหากระดับน้ำสูงจะทำให้หาสัตว์น้ำได้ยาก

ภาพที่ 4.10 ขนาง เป็นเครื่องมือใช้จับสัตว์น้ำตามท้องทุ่งนา ทำด้วยไม้ไผ่สานเป็นตาโปร่ง ๆ ปากผายกว้าง ก้นสอบแหลมเหมาะสำหรับใช้ซ้อนกุ่มและปลาในน้ำตื้น

ที่มา : สุวิมล เวชวิโรจน์ (2565)

2.2.2 การคมนาคม /ยานพาหนะ

ยานพาหนะจัดว่าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทางด้านวัตถุ หมายถึง สิ่งที่สามารถสัมผัสและต้องได้เป็นเรื่องเกี่ยวกับความสุขทางกายเพื่อให้ได้อยู่ดีกินดี มีความสะดวกสบายในการครองชีพ เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะที่มีความใกล้ชิดกับวิถีชีวิตที่ถือเป็นแนวปฏิบัติร่วมกันในสังคมหนึ่งซึ่งแตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่น ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบทลำนอกบางตอนเรื่องชาลวันกุมภีร์

ชาลวันกุมภีร์ ตัวดำ ๆ คุณคู้ อยู่ในถ้ำพระคูหา จุดเทียนเวียนไหว้ ไปด้วยมนต์ กระถนน้อยลอยวนขึ้นเหนือน้ำ มาถึงโพธิ์สามต้น ใบเหลืองอ่อน พรุ้งนี้เข้าพีจะจร จากเจ้าไป เทียวชมนกชมเม่นเล่นในไพร มาเจอเสือใหญ่ วิ่งหนีมา หนีเสือปะเสือ ขึ้นต้นไม้ ขึ้นไปไม่ได้ แตนต้อยตก ถอยหน้าถอยหลังโดนขาบขบ เจอจุกตันกักตัววาริ โจนโหนโจนลงนันทิ เจอท้าวกุมภีร์ ท้าวพานวัง กระตือรือรือกว่ายมาใกล้ฝั่ง เห็นสาวน้อยร้อยซัง พายเรือมา ช่วยพี่ด้วยราแม่ใจบุญ มาดมั่นพี่ไม่ตายแม่ใจบุญ ยอมเป็นผัวแม่คุณจนวันตาย

ตัวอย่างบทลำนอกบางตอนเรื่องไต้เวลาเอิกเกริก

ไต้เวลาเอิกเกริกให้เลิกทัพ คุณจับหารจับสำหรับครุ เคราะห์ใหญ่ยามใหญ่ พระราหู บ่ายหน้าไปสู่หมู่หมู่เทวา แหวนพิรอดสอดใส่นิ้วชี้ขวา เช็ดหน้าผ้าเจียดไว้ สองผืน จะแต่งตัวกำซับขยับเขื่อน จับเอาสายฟ้ายื่นอ่านมนต์ ชะแง้งหน้าดูฟ้าหาฤกษ์บน หลีกให้พ้นผีหลวงคาถาไทย แล้วเรียกพรายสี่กุมารทหารกล้า กู้ก้องกันมา โกลาหล เดินตรงไปยังโรงสีหมอก ถอดสายสลิมออกบังเทียนใส่ จะประดับพานหน้า นั่งพานท้าย สองข้างขวาซ้ายลายพื้นแดง สีหมอกโผน โจนลำพองคะนองแรง ออกจากแขวงบุรี ส่วนผีพราย กุมารทอง นำหน้าพาราหงส์ เข้าดงออกทุ่งใจมุ่งหมาย หนทางลือทางเกวียน เตียนสบาย ส่วนคนขุนทรายมาปรายโปรย หอมดอกสุกรมทั้ง ยมโดย ดอกดวงรุ่งโรจน์้องเอยแม่วันทอง

ตัวอย่างบทลำนอกบางตอนเรื่องพิสมัย

พี่รักจริงและน้องยอมมาหา เจ้าจะอยู่หรือจะไป ไวบอกมา อย่าหน่วงหนัก ชักช้าอยู่ว่าไร อันท้องเมียนี่ก็โตอยู่ข้างใน อาซาพาไปอย่างไรได้ ขุนแผนปลอบน้อง อัยาร้องให้ พี่จะเป่าไปไม่ให้เจ้าฟัง ข้ามฝั่งยังไม่รอดตลอดไป จะตามส่งทราวม้วยให้ถึงฝั่ง

ตัวอย่างบทลำนอกบางตอนเรื่องไต้เวลาเอิกเกริก

เดินตรงไปยังโรงสีหมอก ถอดสายสลิมออกบังเหียนใส่ จะประดับพานหน้า
นั่งพานท้าย สองข้างขวาซ้ายลายพื้นแดง สีหมอกโผน โจนลำพองคะนองแรง ออก
จากแขวงบุรี

จากตัวอย่างบทลำนอกที่กล่าวมาข้างต้น วิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางด้าน
ยานพาหนะ หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่ายานพาหนะถูกบันทึกไว้ในฐานะวัตถุทางวัฒนธรรมที่มีความ
ใกล้ชิดกับวิถีชีวิตคนไทยที่นิยมใช้เส้นทางการค้าการขนส่งหรือสัญจรทั้งทางบกและทางน้ำ ซึ่งการ
เดินทางบก ต้องอาศัยพาหนะที่เรียกกันว่า “เกวียน” ในขณะที่การสัญจรทางน้ำต้องอาศัยพาหนะที่
เรียกกันว่า “เรือ” เหมือนเป็นพาหนะคู่ชีวิตของคนไทยเพื่อใช้บรรทุกพืชผลทางการเกษตร และการ
เดินทางขนส่งรวมถึงประโยชน์ด้านอื่น ๆ อีกมากมาย อย่างไรก็ตาม ยังมีการเดินทางที่ใช้สัตว์เป็น
ยานพาหนะ โดยเฉพาะ “ม้า” ที่นำมาใช้งานได้หลากหลายรูปแบบทั้งเป็นยานพาหนะในการเดินทาง
แบกหาม ลากของ หรือออกรบได้เช่นกัน

2.2.3 สถาปัตยกรรมบ้านเรือน

บ้านเรือนไทย ถือเป็นหนึ่งในสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์สะท้อนให้เห็น
ความเป็นไทย ลักษณะเด่นของบ้านเรือนไทยคือ เน้นประโยชน์การใช้สอยให้เหมาะสมกับสภาพ
ภูมิอากาศในประเทศ โดยเป็นเรือนยกพื้นสูงเพื่อป้องกันน้ำท่วมในช่วงฤดูน้ำหลาก หากเกิดลมพายุก็
สามารถให้ลมพัดผ่านไปได้ ไม่ขวางทิศทางลม มีใต้ถุนกลายเป็นพื้นที่ทำงาน ประกอบอาชีพ เช่น ทอ
ผ้า ตำข้าว รวมไปถึงเก็บข้าวของเครื่องใช้ในการทำมาหากิน หรือทำเป็นคอกสัตว์ มีบันไดที่พาดจาก
ชั้นบนของบ้านมาที่ด้านล่างสำหรับเดินขึ้นลง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบทลำนอกบางตอนเรื่องนางมอญ

นางมอญลูกอ่อนนอนแม่กินนม ยกขึ้นลูกชมถึงหน้า ก็ถึงตา หลก ๆ ตก
กระได ผ้าสไบลืมห่มแขกลาวมาชม ของสงวนนางมอญ

ตัวอย่างบทลำนอกบางตอนเรื่องไต้เวลาเอิกเกริก

คิดถึงน้องพิน้องไม่รู้หาย มานั่งกลางนอกชานลานดอกไม้ ขุนช่างสร้างไว้ ดู
ดาชดิน หอมรสเกสร เมื่อค่อนข้างรื่นๆ ลมชายสบายใจ

จากตัวอย่างบทกลอนที่กล่าวมาข้างต้นสามารถวิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางด้านสถาปัตยกรรมบ้านเรือน โดยเฉพาะองค์ประกอบของเรือนไทยที่ปรับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมของสังคมไทย เช่น การออกแบบเรือนให้ยกพื้นสูงมีการใช้บันไดในการขึ้น-ลง ซึ่งสามารถใช้พื้นที่ใต้ถุนเป็นที่พักผ่อน ทำงาน เลี้ยงสัตว์ เก็บของใช้ ป้องกันโจรและสัตว์ร้ายขึ้นเรือน และอีกตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือนอกชาน หมายถึง (น) พื้นเรือนที่ยื่นพ้นชายคากระเปียงออกมา (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2546, น. 122) สะท้อนให้ว่าเรือนไทยมีชานไว้สำหรับเป็นลานกิจกรรมกลางแจ้ง มักนิยมปลูกไม้เถาไม้ดอกมีกลิ่นหอมไว้บริเวณนอกชานเรือน

2.2.4 เครื่องมือเครื่องใช้

2.2.4.1 ของใช้ในการขี่ม้า

การขี่ม้ามักจะมีอุปกรณ์ที่ช่วยป้องกันและช่วยรักษาความปลอดภัยให้กับผู้ขี่ม้า ซึ่งผู้ขี่ม้าต้องคอยตรวจสอบอุปกรณ์บนหลังม้าให้ละเอียดรอบคอบ และอุปกรณ์บนหลังม้ายังสามารถบ่งบอกได้ถึงความพิถีพิถัน การดูแลเอาใจใส่ “ม้าคู่ใจ” ด้วยเครื่องประดับบนหลังม้า ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบทกลอนบางตอนเรื่องไฉไลเวลาเอิกเกริก

เดินตรงไปยังโรงสีหมอก ถอดสายสลิมออกบังเหียนใส่ จะประดับพานหน้า
นั่งพานท้าย สองข้างขวาซ้ายลายพื้นแดง สีหมอกโผน โจนลำพองคะนองแรง ออก
จากแขวงบุรี

จากตัวอย่างบทกลอนที่กล่าวมาข้างต้น วิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางด้านของใช้ในการขี่ม้า โดยเฉพาะอุปกรณ์ในการขี่ม้าก่อนขี่ม้าทุกครั้งผู้ขี่ม้าต้องตรวจสอบอุปกรณ์ให้ละเอียดรอบคอบก่อนใช้งาน เพราะอาจทำให้เกิดอันตรายต่อผู้ขี่ม้า เช่น “เครื่องบังเหียน” ใช้ผูกบริเวณส่วนหน้าของม้าเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการบังคับม้า เพื่อให้ม้าเลี้ยวไปตามทิศทางที่ผู้ขี่ต้องการ และยังมี “ขลุ้ม” สำหรับผูกกับบังเหียน ซึ่งเป็นสายรัดกระหม่อม และ “อานม้า” เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการนั่งขี่ และบังคับม้าด้วยเข่า มีส่วนประกอบคือสายรัดที่ติดกับอานม้าไว้บนหลังไม่ให้พลิกกลับ ทั้งนี้อาจมีประดับตกแต่งอานม้าด้วยลวดลายสีต่าง ๆ ตามที่ผู้ขี่ม้าต้องการ (สงกรานต์ จันทะปัสสาและคณะ, 2562, น. 13-23)

ภาพที่ 4.11 ของใช้ในการขี่ม้า ประกอบด้วย “เครื่องบังเหียน” ใช้ผูกบริเวณส่วนหน้าของม้า เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการบังคับม้า เพื่อให้ม้าเลี้ยวไปตามทิศทางที่ผู้ขี่ต้องการ “ขลุ้ม” สายรัด กระหม่อม และ “อานม้า” เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการนั่งขี่ และบังคับม้าด้วยเข่า มีส่วนประกอบคือสายรัดที่ติดกับอานม้าไว้บนหลังไม่ให้พลิกกลับ ทั้งนี้อาจประดับตกแต่งอานม้าด้วยลวดลายสีต่าง ๆ ตามที่ผู้ขี่ม้าต้องการ

ที่มา : สุวิมล เวชวิโรจน์ (2565)

2.2.4.2 เครื่องใช้ในห้องผู้หญิง

ห้องนอนเป็นส่วนประกอบหนึ่งในบ้าน ห้องนอนสามารถสะท้อนบุคลิกภาพของผู้ใช้ และบ่งบอกชนชั้นทางสังคม สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมตลอดจนเป็นลักษณะเฉพาะสำหรับแต่ละคน โดยเฉพาะห้องนอนของผู้หญิงในอดีต ภายในห้องนอนมักประกอบไปด้วย โต๊ะเครื่องแป้ง กระจกเงา ชั้นน้ำ ดั่งตัวอย่าง

ตัวอย่างบทล่านอกบางตอนเรื่องไต้เวลาเอิกเกริก

สะเดาะอย่างข้างขึ้น กระดานชั้น ไม่สำคัญแม้วันทอง น้อยอยู่นี้ เครื่องแป้ง แต่งปรับไว้ดิบตี กระจกส่องคันฉ่องหัวไว้ครบครัน ชั้นน้ำพานรองจอกสลับ เช็ดหน้า ผ้าพับบรรจุห้อย ชั้นน้ำพานหมากกระจอกลอย กระจกเงาเพื่อลยขอยไว้ครบครัน ลูกใครไหนนอนอนตรงนี้ เหมือนกับน้องพินะน้องเอยมียพี่ไม่สอง

จากตัวอย่างบทกล่าวนอกที่กล่าวมาข้างต้นสามารถวิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางด้านเครื่องมือเครื่องใช้ โดยเฉพาะสะท้อนให้เห็นค่านิยมเรื่องวัตถุสิ่งของที่คนในสังคมเห็นว่าเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญในห้องนอนผู้หญิง พบว่ามีการกล่าวถึงค่านิยมเรื่องวัตถุที่แสดงฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของห้องนอนผู้หญิงสูงศักดิ์ สามารถเช็ดหน้าซูดตาและเป็นสิ่งของที่ใช้ในชีวิตประจำวันของแม่หญิง เช่น โต๊ะเครื่องแป้งมีสิ่งของเครื่องใช้ไว้ครบครัน ไม่ว่าจะเป็นกระจก หวี ภายในห้องนอนมีชั้นน้ำรองด้วยพาน ผ้าเช็ดหน้าพับไว้อย่างเรียบร้อย ชั้นน้ำไว้สำหรับดื่ม พานหมาก และกระโถน ฯ เป็นการแสดงออกให้ผู้พบเห็นทราบถึงความเป็นแม่หญิงของคนไทยที่พิถีพิถันในการใช้ข้าวของเครื่องใช้ในอดีต

2.2.5 สัญญาณบอกเวลา

การบอกสัญญาณเวลาในอดีตอาศัยการตีกลองหรือฆ้อง ระฆัง เพื่อให้สัญญาณบอกเวลา โดยเฉพาะตามวัด พระจะทำหน้าที่ตีกลอง ฆ้อง หรือระฆังเป็นสัญญาณบอกให้ทราบเวลาเป็นระยะ เช่น ในเวลา 18.00 น. ตามวัดในชนบทมักจะย่ากลอง ย่าฆ้อง หรือย่าระฆังเพื่อบอกเวลาให้ชาวบ้านให้ทราบ (ธีรวัฒน์ ช่างสานและคณะ, 2563, น. 97-107)

ตัวอย่างเพลงกล่าวนอกบางตอนเรื่องพิสมัย

แสนเสียดายตัวเจ้าไม่รักตัว เอาขุนช้างทำผิวให้มัวหมอง มาถึงบ้านขุนช้าง
เสียงย่าฆ้อง คิดถึงน้องพิมน้องไม่รู้หาย มานั่งกลางนอกชานลานดอกไม้ ขุนช้าง
 สร้างไว้ ดูตาขี้ตื่น หอมรสเกสร เมื่อค่อนข้างคืนรีนรีนๆ ลมชายสบายใจ คราที่นั้นขุนแผน
 แสนสะท้านยอดทหารตัวเอกเสกคาถา เสกดินสามก้อนไม่ได้เข้า ชัดข้ามหลังคา
 หลับไหล

จากตัวอย่างบทกล่าวนอกที่กล่าวมาข้างต้นสามารถวิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางด้านสัญญาณบอกเวลา โดยเฉพาะการตีกลองย่าฆ้องมีวัตถุประสงค์เพื่อบอกเวลา โดยการตีย่าคำเป็นจารีตวัจนวิทยาเพื่อเป็นการบอกเวลาและผลัดเปลี่ยนเวรยาม ซึ่งเป็นที่มาของคำว่า "ทุ้ม-โมง" โดยวัดซึ่งอยู่ในฐานะศูนย์กลางของชุมชน ก็ได้ถือวิธปฏิบัติการตีกลองตีระฆังเพื่อบอกเวลาสำหรับปฏิบัติศาสนกิจของคณะสงฆ์ และเป็นการบอกเวลาในแต่ละช่วงของวันแก่ชุมชนโดยรอบ (ไข่มุก อุทยานลี , 2547, น. 57-102)

2.2.6 การแต่งกาย

การแต่งกายเป็นหนึ่งในองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของมนุษย์ทุกคน เสื้อผ้าจึงไม่ใช่เป็นเพียงแค่สิ่งที่นำมาปกปิดร่างกายหรือให้ความอบอุ่นเท่านั้น เสื้อผ้ายังสะท้อนถึงเอกลักษณ์ คุณค่า ความเป็นมา และถูกหลอมรวมจนกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าการแต่งกายเป็นวัฒนธรรมทางวัตถุที่เด่นชัดจึงทำให้สามารถบ่งบอกตัวตนของผู้ที่สวมใส่ได้อย่างชัดเจน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบทลำนอกบางตอนเรื่องนางมอญ

นางมอญลูกอ่อนนอนแม่กินนม ยกขึ้นลูกชมถึงหน้า ก็ถึงตา หลก ๆ ตก
กระได ผ้าสไบลืมห่มแขกลาวมาชม ของสงวนนางมอญ

จากตัวอย่างบทลำนอกที่กล่าวมาข้างต้นสามารถวิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางด้านการแต่งกาย โดยเฉพาะการแต่งกายในชีวิตประจำวันของแม่หญิงชาวไชยาในอดีตจะนุ่งผ้าถุงห่มสไบในการสวมใส่เป็นผ้าที่มีความกว้างและบาง ใช้สำหรับพาดจากไหล่ซ้ายเฉียงลงทางขวาเพื่อปกปิดส่วนบนของร่างกาย เป็นการใส่สไบในชีวิตประจำวันที่สามารถพบเห็นทั่วไปทั้งชนชั้นสูงและสามัญชน นอกจากสไบจะสวมใส่ในชีวิตประจำวันแล้วยังสามารถบ่งบอกสถานภาพการแต่งกายในชีวิตประจำวันหรืองานพิธี กล่าวคือ หากเป็นงานพิธีสตรีชั้นสูงจะสวมเสื้อแล้วห่มสไบทับไปบนเสื้อ อาจกล่าวได้ว่าการแต่งกายโดยเฉพาะผ้าสไบสามารถบ่งบอกสถานภาพตามฐานะและบรรดาศักดิ์ของสตรี (ณรงค์ เสมียนเพชร, สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2565)

2.2.7 เครื่องดนตรี

ดนตรีมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและสังคมมนุษย์มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยใช้เป็นหลักฐานสำคัญอย่างหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงเรื่องราวของสังคมได้เป็นอย่างดี เครื่องดนตรีจึงเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดจินตนาการจากศิลปินในชุมชนสร้างความสนุกสนาน ความซาบซึ้งใจ ความตื่นเต้น ความคึกคัก ในการดำเนินชีวิต ดนตรีจึงมีคุณค่าในสังคมไทย ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบทลำนอกบางตอนเรื่องพิสมัย

ขุนแผนปลอบน้องยาร้องไห้ พี่จะเป่าใบไม้ให้เจ้าฟัง ข้ามฝั่งยังไม่รอด
ตลอดไป จะตามส่งทราชมวยให้ถึงฝั่ง โอเจ้าพวงก็มาลัยของเรียมอา จะลอยไปลอย
มาซ้ำตัวเอง ออกชื่อพวงมาลัยใจเป็นเพลง ตีกรับรับเพลงอยู่เลย

จากตัวอย่างบทลำนอกข้างต้นตัดตอนมาจากวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน เป็นตอนที่ขุนแผนพานางวันทองหนีเข้าไปอยู่ในป่า ขุนแผนปลอบนางวันทองด้วยการเป่าใบไม้ ร้องเพลงพวงมาลัยและตีกรับประกอบจังหวะ ดนตรีจึงเป็นความรื่นรมย์ใจอย่างหนึ่งของมนุษย์ เมื่ออยู่ในป่าก็จะหยิบเอาใบไม้มาเป่าเป็นเพลง ทั้งนี้เพลงมาลัยที่กล่าวถึงในที่นี้เป็นเพลงพื้นบ้านทางภาคกลางที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย มีท่วงทำนองสนุกสนาน “กรับ” เป็นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะทำได้ง่ายเพียงนำไม้ 2 ท่อน มาตีกระทบกัน อาจกล่าวได้ว่าในยามตกทุกข์ได้ยาก เพลงและดนตรีเป็นเครื่องประโลมใจอย่างหนึ่ง ทั้งยังสะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาที่ประยุกต์นำสิ่งของตามธรรมชาติมาใช้ประกอบจังหวะหรือสร้างเสียงดนตรี

2.2.8 การทำศพ

การเสด็จสวรรคตในพระบรมมหาราชวัง นิยมใส่พระโกศของพระมหากษัตริย์พระบรมราชินี พระบรมวงศ์ และโกศที่พระราชทานสำหรับศพข้าราชการผู้มีบรรดาศักดิ์สูง จากการศึกษาเพิ่มเติมปี๋ มาลากุล (2546, น. 35) ตามคตินิยมของพราหมณ์เชื่อว่าการตั้งพระบรมศพพระศพ และศพที่มีบรรดาศักดิ์สูงจะใช้ทำยี่น นั้ง คุกเข่า หรือกอดเข่าประสานมือ เพื่อส่งดวงพระวิญญาณ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบทลำนอกบางตอนเรื่องเปิดพระโกศ

เปิดพระโกศมีมิตรพิศพัทธ์ พระโคศกษัตริย์ทรงในฤทัยถอน สองพระกร
ช้อนเปิดพระโกศทอง พระชลนัยน์ไหลนองต้องปรางนาง ให้หิวโหยโรยแรงกันแสง
พลาง โอว่าปรางแม่ยังอุ้นละมุนมือ เจ้ามานอนอยู่ในพระโกศ

จากตัวอย่างบทลำนอกที่กล่าวมาข้างต้นสามารถวิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางด้านการทำศพ โดยเฉพาะพระโกศทองเป็นภาชนะเครื่องสูงมีรูปทรงเป็นกรวยมียอดแหลมใช้สำหรับใส่พระบรมศพของผู้มีบรรดาศักดิ์สูง พระโกศมี 2 ชั้น กล่าวคือชั้นนอกทำด้วยโครงไม้หุ้มทองปิดทองประดับกระจกอัญมณี และชั้นในเรียกว่า “โกศ” ทำด้วยเหล็ก ทองแดงหรือเงิน ปิดทองชั้นนอกใช้ประกอบปิดโครงชั้นในที่ประดับอยู่ภายนอกของโกศ ต่อมานิยมเรียกพระโกศทอง (ปี๋ มาลากุล, 2490, น. 35)

2.3 ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางภาษาที่ปรากฏในตัวบทพระมาลัย

วัฒนธรรมทางภาษา คือ ความเจริญในการกำหนดความหมายของคำให้แน่ชัด และใช้คำให้เหมาะสมกับความหมาย และที่ไม่ตรงตามตัวอักษร (ประภาศรี สีหอำไพ, 2550, น. 23-25) ภาษาจึงเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความคิด ความรู้ สติปัญญา ความรู้สึกของคนในชาติและเป็นผลการประดิษฐ์ของสังคมมนุษย์โดยภาษาพูดใช้เสียง ภาษาเขียนใช้อักษร หรืออาจกล่าวได้ว่าภาษาเป็นตัวถ่ายทอดวัฒนธรรมเอาไว้ให้มีสืบทอด สามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

2.3.1 สำนวนสุภาษิต สำนวนไทยเป็นวัฒนธรรมที่ประสานกลมกลืนกับธรรมชาติ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบทกลอนบางตอนจากเรื่องไอ้อานาถวาสนา

ไอ้อานาถวาสนาพีหาไม่ ที่จะได้ขีดเชื้อแม่เนื้อหอม เหมือนมดแดงแฝงพวง
มะม่วงงอม ฝ้าไต่ต่อมชมอยู่ไม่รู้รส พี่รักเจ้าเอาชีวาเข้ามาแลก มารบแซกแตกทัพ
กลับไปหมด อยู่ในวังตั้งเก้าเดือน เปรียบเหมือนมด ละอายอดสู้อใจกระไรเลย

ตัวอย่างบางตอนจากบทในกาล

ผมขอพรแต่พระมารดา ท่านได้เลี้ยงรักษา จนเติบโตใหญ่ อันว่ามุตโต ผมยังไม่
ถนัด ยังไม่ชด ยังไม่เจนไหว้คุณครู และอาจารย์ ท่านได้สอนให้ผมขีด ท่านได้สอน
ให้ผมเขียน สอนให้เล่า สอนให้เรียน สอนให้เขียน เปรียบเหมือนหลักปักในเลน ยัง
คลอนแคลน มุตโตยังไม่ถนัด มันยังขัดยังข้อง ขายหน้าพิน้อง ยันกามา

ตัวอย่างบทกลอนบางตอนเรื่องชาละวันกุมภีร์

ชาละวันกุมภีร์ ตัวดำ ๆ คุดคู้ อยู่ในถ้ำพระคูหา จุดเทียนเวียนไหว้ ไปด้วย
มนต์ กระจกน้อยลอยวนขึ้นเหนือน้ำ มาถึงโพธิ์สามต้น ใบเหลืองอ่อน พรุ้งนี้เข้าพิ
จะจร จากเจ้าไป เทียวขมนกขมเเมนเล่นในไพร มาเจอเสือใหญ่ วิ่งหนีมา หนีเสือปะ
เสือ ขึ้นต้นไม้ ขึ้นไปไม่ได้ แตนต้อยตก ถอยหน้าถอยหลังโดนขาบขบเจองูตันกกตัว
ยาวรี โจนโหนโจนลงนันทิ

จากตัวอย่างบทกลอนที่กล่าวมาข้างต้น จำแนกการวิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางด้านภาษา เช่น สำนวน “มดแดงแฝงพวงมะม่วง” เป็นสำนวน หมายถึง ผู้ชายที่หลงรักผู้หญิงและคอยเอาอกเอาใจ โดยที่ผู้หญิงไม่รักตอบ (รุจิเรข กิมประพันธ์, 2558, น. 56-60) มดแดงนั้นมักจะสร้างรังอยู่บนต้นมะม่วง คนที่ขึ้นต้นมะม่วงไปเก็บลูกมะม่วงจะถูกมดแดงกัด ทำให้รู้สึกคล้ายกับว่ามดแดงคอยดูแลปกป้องลูกมะม่วง แต่มดแดงก็ไม่ได้กินมะม่วง ไม่รู้รสหวานของมะม่วง คำว่า “แฝง” มีความหมายว่า แอบอยู่ เวลาปกติเราอาจจะมองไม่เห็นมดแดง แต่พอขึ้นไปจะเก็บมะม่วงมดแดงก็จะออกมาจากรัง หรือออกจากที่หลบตัวอยู่ ราวกับแอบซ่อนตัวอยู่ในพวงมะม่วง ด้วยลักษณะของมดแดงบนต้นมะม่วงนี้ คนไทยจึงเปรียบผู้ชายที่หลงรักผู้หญิง แต่ไม่มีทางที่จะได้ผู้หญิงคนนั้นมาเป็นคนรักหรือเป็นภรรยาว่า เป็นมดแดง หรือมดแดงแฝงพวงมะม่วง ผู้วิจัยยังพบอีกว่ามีการใช้สำนวนในบทกลอนมีที่มาบางตอนคล้ายวรรณกรรมจากเรื่องพระอภัยมณี ตอนศรีสุวรรณเกี่ยวนางเกษรา ว่า “เหมือนมดแดงแฝงพวงมะม่วงอม เทียวไตต่อมเต็มอยู่ไม่รู้รส” นำมาดัดแปลงและผสมผสานในกลอนพระมาลัยว่า “เหมือนมดแดงแฝงพวงมะม่วงอม เฝ้าไตต่อมขมอยู่ไม่รู้รส” แสดงให้เห็นความประณีตละเอียดอ่อนในการใช้ภาษา ความเป็นเจ้าบทเจ้ากลอนแล้ว ยังทำให้ผู้ฟังเกิดจินตนาการตามวรรณกรรมพร้อมทั้งให้คติธรรมและการดำเนินชีวิตตามวัฒนธรรมไทย

อีกตัวอย่างสำนวน “ไม้หลักปักเลน” เป็นสำนวน หมายถึง โลเล่ ไม่แน่นอน (รุจิเรข กิมประพันธ์, 2558, น. 85-90) คำว่า เลน หมายถึง ดินที่เหลวอยู่ในที่ชื้นแฉะหรือมีน้ำขัง เช่น ท้องร่องสวน บ่อ บึง สระ คู คลอง แม่น้ำ ในท้องร่องสวนถ้ามีเลนสะสมอยู่มาก จะทำให้ท้องร่องสวนตื้นเขิน ชาวสวนมักใช้พลั่วโกยหรือตักสาดขึ้นไปบนหลังร่องสวน ส่วนไม้หลัก คือไม้ที่มีขนาดใหญ่พอสมควร เป็นไม้ที่ใช้ปักลงดินเพื่อเป็นหลักค้ำยัน ใช้ผูกไม้เลื้อย ผูกสัตว์เลี้ยงเช่นวัว ควาย หรือผูกเรือในแม่น้ำ คู คลอง เป็นต้น ถ้าไม้หลักปักลงดินที่เหลวเป็นเลนก็จะไม่แน่น ไม่มั่นคง มักโอนเอนไปมา ถ้าผูกต้นไม้ ต้นไม้ก็จะล้ม ถ้าผูกสัตว์เลี้ยง สัตว์เลี้ยงจะหลุดเดินไปที่อื่น หรือถ้าผูกเรือ เรือจะลอยไปตามน้ำ เกิดความเสียหายได้ สำนวนไม้หลักปักเลน ในกลอนสวดพระมาลัยบทในกาลใช้เปรียบความรู้ความสามารถในการว่ากลอนกับคนสวดพระมาลัยที่ยึดถือเป็นหลักเป็นที่พึ่งไม่ได้ เพราะเป็นคนโหล่ ไม่มั่นคง ไม่แน่นอน อนึ่งการใช้สำนวนนี้เป็นการออกตัว ถ่อมตัวว่าผู้สวดพระมาลัยนั้นมีความรู้น้อย

ตัวอย่างสุดท้าย “หนีเสือปะเสือ” เป็นสำนวน หมายถึง หนีอันตราย แต่ก็ต้องพบอันตราย สำนวนที่ใกล้เคียงกัน เช่น “หนีเสือปะจระเข้” ผู้วิจัยคาดว่าตามธรรมชาติของเสือและจระเข้เป็นสัตว์ที่มีนิสัยดุร้าย ดังนั้นจึงนำสัตว์ทั้งสองมาเปรียบเทียบถึงภัยอันตราย โดยในสำนวนเทียบเอาไว้ว่าหนีเสือซึ่งอันตรายมาก แต่กลับไปเจอจระเข้ ซึ่งมีอันตรายไม่น้อยไปกว่ากันเลย

2.3.2 การใช้คำเรียกความสัมพันธ์ของคน คนไทยมีวัฒนธรรมการใช้ถ้อยคำภาษาสุภาพ และเหมาะกับกาลเทศะและฐานะของบุคคล หรือมีความสุภาพในการใช้ถ้อยคำ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบทลำนอกบางตอนจากเรื่องไอ้อณาถวาสนา

ไอ้อณาถวาสนาที่หาไม่ ที่จะได้ชิดเชื้อแม่เนื้อหอม เหมือนมดแดงแฝงพง
มะม่วงงอม ฝ้าไต่ตอมชมอยู่ไม่รู้รส พี่รักเจ้าเอาชีวะเข้ามาแลก มารบแขกแตกทัพ
กลับไปหมด อยู่ในวังตั้งเก้าเดือน เปรียบเหมือนมด ละอายอดสู้อะไรเลย

จากตัวอย่างบทลำนอกที่กล่าวมาข้างต้น วิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางด้านภาษา การใช้คำสรรพนามตามฐานะของผู้พูดและผู้ฟังด้วยเสมอ คำสรรพนามไม่ใช่ภาษาที่สื่อสารใช้แทนตัวผู้พูดและผู้ฟังด้วยเท่านั้น หากแต่ยังสื่อความคิด สื่อความสัมพันธ์แสดงฐานะความเป็นเครือญาติ และฐานะทางสังคมด้วย เช่น คำแทนตัวผู้พูดว่า “พี่” และผู้ถูกกล่าวถึงว่า “แม่เนื้อหอม - เจ้า” แล้ว ยังแสดงฐานะความสัมพันธ์ในระดับพี่น้องของผู้พูดและผู้ฟังด้วย

2.3.3 พุดแบบการใช้ความเปรียบ

ตัวอย่างบทลำนอกบางตอนเรื่องลูกจันทน์ขวัญใจ

ลูกจันทน์ขวัญใจ อยู่ไกลลิบ จะเอื้อมหยิบก็ไม่ได้เอาไม้สอย สงสารจันทน์
เดือนที่เลื่อนลอยจะนอนคอยเด็ดดมไม่สมหมาย จะป็นต้นนี้ก็ยากลำบากกาย สู้ฮาย
ทนอดเหมือนมดแดง อดอื่นอดได้ไม่สู้ยาก มีแต่ปากพุดแบบเทียวแอบแฝง อดขมนี้
ก็กลุ้มอร่าแรง ไม่รู้แห่งที่จะอดซึ่งรสขม ขมอื่นพี่ไม่ชื่นเหมือนขมน้อง ประสานสอง
ชมชิดสนิทสนม เหมือนได้ดวงดอกไม้เอามาชม

ตัวอย่างลำนอกบางตอนเรื่องน้อยเอ๋ยโอว่าน้อย

น้อยเอ๋ยโอว่าน้อย เพราะถ้อยคำ ช่างหวานฉ่ำจริงแล้วเจ้าแก้วเอ๋ย เนื้อหอม
หอม ชื่นดังอบเชย_จงเงยหน้าพี่จะว่าไม่อำพราง เชยชิดแนบสนิทฉะนี้แล้ว ขอเชิญ
แก้วกิริยาเมตตาบ้าง พี่จะมอบเสน่ห์ไว้ที่ในนาง อย่าระคายข้องแค้นระคายเคือง
มั่นพี่ลวง น้องให้หมองสัจย์ จงวิบัติเคืองเข็ญขึ้นเป็นเนื่อง สารพัดวิชาสง่าเปลือง
แม่เนื้อเหลืองตั้งทองมาทาบทา ว่าพาลทางเปลืองเครื่องคาด แขนวนพาดฉากลง
ประจจจับ อุ่มนางวางบนตักสะพ้อกรับ กอดประทับประทวยลงตั้งท่อนทอง

จากตัวอย่างบทกลอนที่กล่าวมาข้างต้น วิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางด้านการพูดแบบใช้ความเปรียบ โดยเฉพาะการใช้ความเปรียบ เช่น ดัง ดัง เหมือน มาใช้ดังตัวอย่างบทกลอนที่ว่า “ลูกจันทร์ขวัญใจอยู่ไกลลิบ จะเอื้อมหยิบก็ไม่ได้เอาไม่สอย สงสารจันทร์เดือนที่เลื่อนลอย จะนอนคอยเด็ดดมไม่สมหมาย” คำว่า “ลูกจันทร์” ในที่นี้มีได้หมายถึง ผลของต้นจันทร์เพียงเท่านั้น หากเป็นการกล่าวถึงโดยนัยถึงสตรีที่สูงสุดเอื้อม คำว่า “จันทร์เดือนที่เลื่อนลอย” ในที่นี้มีได้หมายถึง พระจันทร์เพียงอย่างเดียว หากเป็นการกล่าวโดยนัยเปรียบเปรยว่านางนั้นประหนึ่ง ลูกจันทร์ พระจันทร์ที่อยู่ไกลเกินเอื้อม และบทกลอนที่ว่า “เหมือนได้ดวงดอกฟ้าเอามาชม” เป็นความเปรียบว่าสตรีที่หมายปองปานประหนึ่งดอกฟ้า เป็นยอดปรารถนาใครก็หมายปอง คำประพันธ์ข้างต้นเลือกใช้คำว่า “ลูกจันทร์” “จันทร์เดือน” และ “ดวงดอกฟ้า” เป็นความเปรียบที่สะท้อนว่าสตรีผู้นี้เป็นสตรีที่สูงศักดิ์

บทกลอนข้างต้นนำความมาจากวรรณคดีเรื่องเสภาขุนช้างขุนแผน ตอนขุนแผนขึ้นเรือนขุนช้างได้นางแก้วกิริยา ขุนแผนชื่นชมว่านางแก้วกิริยานั้น “เนื้อหอมหอมชื่นดังอบเชย” อบเชยเป็นพืชชนิดหนึ่ง นิยมนำเปลือกมาใช้ประโยชน์ เปลือกของอบเชยมีกลิ่นหอม เปรียบเหมือนกลิ่นเนื่อนางหอมประดุจอบเชย ข้อความอีกตอนหนึ่ง ขุนแผนกล่าวชมนางแก้วกิริยาว่า “แม่เนื้อเหลืองดังทองคำบาทบาท” สะท้อนให้เห็นว่านางแก้วกิริยามีผิวกายสีเหลือง สตรีไทยในอดีตโดยเฉพาะสตรีไทยในภาคกลางนิยมใช้มะขาม ไข่ และขมิ้นในการอาบน้ำ จึงทำให้มีผิวกายสีเหลือง การใช้ความเปรียบข้างต้นเป็นการกล่าวชมความงามของนางแก้วกิริยาว่ามีกลิ่นกายที่หอมและมีสีผิวที่งาม

2.3.4 ภาษาถิ่น

ภาษาถิ่นถือว่าเป็นเอกลักษณ์ที่แสดงออกถึงคนในท้องถิ่นนั้น ๆ สามารถบ่งบอกถึงภูมิปัญญาบ้านเกิดของตัวเอง โดยเฉพาะภาษาใต้ ก็เป็นอีกหนึ่งภาษาที่มีจังหวะการพูดและท่วงทำนองที่เป็นแบบฉบับของตนเอง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบทกลอนบางตอนเรื่องยามดึกนี้กอาตุร

อนิจจน่าอาตุร พุนทเวช สองยามวิเศษเจียบสำเนียงเสียงปักซี่ แสนสงสาร
 ท่านผู้ตาย วายชีวี นอนอยู่ในโลงแต่ผู้เดียว ให้เปลี่ยวใจ ถูกเขามัดเขารัดเขารัง ตรา
 สังข์ไว้ ถ้าพูดได้แกจะพิโรธ กระโดดโหยง เขาระบือลือชา ว่าแกโง (ภาษาไทยถิ่น
 ใต้ แปลว่าไม่พูดด้วย) จะฟังโลงออกมานั่ง ฟังมาลัย

ตัวอย่างบางตอนจากบทในกาล

ผมขอพรแต่พระมารดา ท่านได้เลี้ยงรักษา จนเติบโตใหญ่ อันว่ามุตโต ผมยังไม่
ถนัด ยังไม่ซัด ยังไม่เจนไหว้คุณครู และอาจารย์ ท่านได้สอนให้ผมซัด ท่านได้สอน
ให้ผมเขียน สอนให้เล่า สอนให้เรียน สอนให้เขียน เปรียบเหมือนหลักปักในเลน ยัง
คลอนแคลน มุตโตยังไม่ถนัด มันยังซัดยังข้อง ขายหน้าพี่น้อง ยันกามา

ตัวอย่างบทล่านอกบางตอนจากเรื่องนางมอญ

ฝ่ายข้างพุ่มพวง แม่ดวงจินดา นั่งใช้หางบอกว่ามันไม่งาม เจ้าติตรงไหน
สุดใจพี่ ขอถามว่าแหวนไม่งาม สีแดงก็แสงคล้ำ น่องไม่ชอบแรงสีแดงมันไม่ฉ่ำ นาค
ปนทองคำ สีคล้ำมันไม่ดี ได้ยินนางว่าควักออกมาอีกที แหวนทองวงนี้ หัวสีทับทิม
แหวนทองวงน้อยกับพลอยพริ้ม ๆ นางแลเห็นฉิมยิ้มแต่ก็ในใจ อยากใครได้แหวน
ยากแสนกว่า ถึงไม่ได้ใส่ ขอคลำก็กำลอง ท้าวเย็นนางรับ ไช้รักลับร้องให้ อย่าทำเลย
ชาย น่องอายุเสียจริง ๆ บัดหลดุดุวิ่งทิ้งผ้าสไบ หลก ๆ จนตรอกเข้าซอกในกอไผ่
ฉวยได้กลับไปไหนไม่ถ้าชาย หลก ๆ จนตรอกเข้าซอกกอหวาย ยกมือขึ้นไหว้เอาผ้า
ฉนั้นมา ถ้าให้สไบน้องใส่ต้องสัญญา ว่ารักข้าหรือว่าจะไม่รัก นางน้องตอบว่า ตัวข้า
ไม่รัก ฉวยสองมือซัก เรามารักกัน

ตัวอย่างบทล่านอกบางตอนจากเรื่องหอมต้งหญุง

หอมจ้งต้งหญุงทรงแต่กลิ่น มารินริน หอมแม่หนูชูขึ้นเมื่อลมหวน บุหรจ้อง
ก้องเสียงสำเนียงครวญคิดว่านวลนุชชาน้อง มาร้องรำ พิรุณโพรยปรายลงพรายพรั่า
ในทรวงข้าพืหนาวหนัก เขตรักจริงขึ้นต้นรักผักต้นร้าง มาขว้างทิ้ง ขึ้นมะปรางอย่าง
มะปริงตะลาเครือ ตัวพี่ไปใจพี่เจืออยู่เป็นนิตย์ ตีตะรอยตอยตะริดติดหนอย ๆ ร้อง
เป็นเพลงทอยยอย ออยอ้อ แอ

จากตัวอย่างบทล่านอกที่กล่าวมาข้างต้น วิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางด้านภาษา
ถิ่น เช่น คำภาษาถิ่นใต้ คำว่า “โกง” หมายถึง ลักษณะอาการกริยาที่หยิ่งยโส ถือตัว ไม่คบผู้อื่น
(พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ พ.ศ. 2550, 2551, น. 9) คำว่า “ต้นหญุง” หมายถึง ต้นไม้ที่มีความเชื่อว่ามี
ถิ่นกำเนิดทางภาคใต้ของไทย เป็นไม้ที่มีถิ่นกำเนิดดั้งเดิมจากประเทศสหรัฐอเมริกาเขตร้อนทั่วไป ถูก
นำเข้ามาปลูกและขยายพันธุ์ในเมืองไทยตั้งแต่อดีต จนทำให้กลายเป็นไม้ไทยไปโดยปริยาย มีชื่อเรียก
ในประเทศไทยว่า “ต้นหญุง” เรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบัน นิยมปลูกตามบ้านตามสวนสาธารณะอย่าง
แพร่หลาย มีลักษณะประจำพันธุ์คือ ดอกดก ดอกมีกลิ่นหอมแรง และจะหอมจัดจ้านเต็มที่ในช่วงฤดู

ฝน (พจนานุกรมภาษาล้านช้าง พ.ศ. 2550, 2551, น. 216) คำว่า “บัดหลุด” หมายถึง สะบัด สลัดเป็นการเคลื่อนไหวไปมาอย่างรวดเร็ว และแรงจนทำให้สิ่งที่ติดอยู่หลุดออกไป (ใช้เกี่ยวกับการสวมใส่เสื้อผ้า เช่น กางเกง ผ้าถุง เป็นต้น) (พจนานุกรมภาษาล้านช้าง พ.ศ. 2550, 2551, น. 315) คำว่า “หลกหลก” หมายถึง รวดเร็ว เร่งทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เร็วขึ้นกว่าปกติ (พจนานุกรมภาษาล้านช้าง พ.ศ. 2550, 2551, น. 413) คำว่า “ยุด” หมายถึง จับไว้ให้มั่น ในที่นี้เป็นการยุดธรรมะเป็นที่ตั้ง (พจนานุกรมภาษาล้านช้าง พ.ศ. 2550, 2551, น. 359) และคำสุดท้าย “มุตโต” หมายถึง กลอนสดที่ผู้ขับร้องต้องใช้ปฏิภาณในการพากย์ (พจนานุกรมภาษาล้านช้าง พ.ศ. 2550, 2551, น. 487)

2.3.5 ภาษาบาลี

ภาษาบาลีผูกโยงเข้ากับศาสนาพุทธ ดังนั้นจึงมีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาไทยในรูปแบบของคำยืมที่นิยมใช้ในชีวิตประจำวันทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบทล่านอกบางตอนเรื่องยามตีกนีกอาตุร

ชีวิตเราท่านทั้งหลาย อันความตายเป็นของเที่ยงทัน อิมัสสมิงกาเย อันว่า กายกาเย คนเราเกิดมาต้องรับเวรทั่วกัน เกศานันหรือเขาก็เรียกว่าผม อย่าไปมัวหลงชมว่าผมดำก็เป็นมัน พอเวลาแก่เฒ่าผมเผ้าชักหงอก ว่าผู้ดีชี้เคระ ต้องเงาะเหงะเหมือนกัน โลมาว่าขนมันขึ้นทั่วตัวตน ว่าขนยาวขนสั้น อ้ายบั้งขึ้นหยิก อ้ายบั้งขึ้นงอ บั้งขึ้นโคนคอ เรียกว่าครายาวครัน ตะโจว่าหนัง มั่งสังว่าเนื้อ

จากบทล่านอกที่กล่าวมาข้างต้น วิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางภาษาโดยเฉพาะการนำภาษาบาลีบางตอนมาใช้ในการสวดพระบาลี เช่น คำว่า “อิมัสสมิงกาเย” หมายถึง ความไม่เที่ยงของชีวิต โดยเฉพาะความตายเป็นเรื่องธรรมดาของชีวิต ทุกสิ่งล้วนมีความไม่เที่ยงหรือย่อมมีความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ชีวิตประกอบไปด้วยร่างกาย (กายกาเย) เส้นผม (เกศานัน) ที่เคยดกดำเมื่อยามแก่เฒ่าเส้นผมก็เป็นหงอก ต่อให้เป็นผู้ดีก็ตกอยู่ในสภาพอ่อนแอ ผอมแกร็น ชีโรค หรือพิการได้เช่นเดียวกัน ขน (โลมา) ที่เกิดขึ้นทั่วร่างกายมีทั้งขนยาวหรือสั้น บ้างก็มีสภาพหงิกงอ หากขึ้นที่ลำคอเรียกว่าหวดเครา หรือแม้แต่หนัง (ตะโจ) เนื้อ (มั่งสัง) เหนื่อ (เสโท) ทุกสิ่งล้วนเป็นของไม่เที่ยงมีเกิดขึ้นย่อมมีการดับสลายไปตามกาลเวลา หรือบทสวดขึ้นต้นจากบทในกาลคำว่า “นะโม ตัสสะ ณะคะวะโต อะระหะโต สัมมา สัมพุท ธัสสะ” หมายถึง ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์นั้น ซึ่งเป็นผู้ไกลจากกิเลส เป็นผู้ตรัสรู้ด้วยพระองค์เอง ซึ่งเป็นบพทนมัสการพระพุทธเจ้า

2.4 ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมด้านค่านิยมของไทย

ค่านิยม (Values) หมายถึง สิ่งสำคัญขั้นพื้นฐานที่ทำให้บุคคลสนใจว่าควรปฏิบัติหรือละเว้น การปฏิบัติอย่างไร ค่านิยมเป็นความคิดเห็นพ้องต้องกันของคนในสังคม มีทั้งค่านิยมที่พึงประสงค์และ ค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ ค่านิยมสามารถประเมินค่าพฤติกรรมให้เป็นที่ยอมรับกันเป็นเอกลักษณ์ที่บ่ง บอกลักษณะเฉพาะของคนในชาติ ซึ่งมีวัฒนธรรมเป็นพื้นฐาน (ประภาศรี สีหอำไพ, 2550, น. 11-14) สอดคล้องกับกาญจนา แก้วเทพ (2552, น. 35) ซึ่งมองว่าค่านิยมเป็นเข็มทิศที่ชี้้นำการกระทำของ บุคคลในสังคม ถือเป็นมาตรฐานการดำเนินชีวิต เป็นแผนงานสำหรับการตัดสินใจหรือแก้ปัญหา ความ ชัดแย้ง และเป็นแรงจูงใจให้เกิดการแสดงพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ดังตัวอย่าง

2.4.1 ค่านิยมด้านการรักษาวงศ์วงศ์วาน

การปฏิบัติตนของเพศหญิงที่เรียกว่าการรักษาวงศ์วงศ์วาน เป็นสิ่งที่ถือปฏิบัติสืบต่อกัน มาแต่โบราณกาล สังคมไทยยังถือเรื่องความบริสุทธิ์ของผู้หญิงเป็นสิ่งสำคัญและมีคุณค่า การปฏิบัติ ตนในแบบรักษาวงศ์วงศ์วานนั้น ไม่ใช่ว่าตัดความสัมพันธ์ในการคบหาสมาคมกับเพื่อนชายโดยสิ้นเชิง แต่จะเน้นการสร้างสัมพันธ์ภาพที่เหมาะสมต่อกัน เช่น หญิงสาวไม่ควรเปิดโอกาสให้เพื่อนชายได้ ใกล้ชิดมากจนเกินขอบเขต โดยปล่อยให้จับมือถือแขนโอบกอด หรือผู้หญิงเมื่อได้ชื่อว่าแต่งงานแล้ว ต้องสงวนท่าทีและชื่อสัตย์ต่อสามีของตนซึ่งหากหญิงไทยละเลยการปฏิบัติในด้านนี้สังคมจะมอง คุณค่าในตัวของผู้หญิงลดลง ดังนั้นผู้หญิงไทยต้องรู้จักการวางตัวให้เหมาะสมกับสถานภาพความ เป็นแม่หญิงในสังคมไทย ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบทลำนอกบางตอนเรื่องไฉไลเอิกเกริก

แสนเสียดายตัวเจ้าไม่รักตัว เอาขุนช้างทำผิวให้มัวหมอง มาถึงบ้านขุนช้าง เสียงย่าซ้อง คิดถึงน้องพิน้องไม่รู้หาย มานั่งกลางนอกชานลานดอกไม้ ขุนช้างสร้าง ไว้ ดูดาษตื่น หอมรสเกสร เมื่อก่อนคืนรีนๆ ลมชายสบายใจ คราที่นั้นขุนแผนแสน สะท้าน ยอดทหารตัวเอกเสกคาถา เสกดินสามก้อนไม่ได้เข้า ชัดข้ามหลังคาหลังไหล

ตัวอย่างลำนอกบางตอนเรื่องกาก็เจ้ากรรม

กาก็ เจ้ากรรม ทำใจชั่ว มากชู้หลายผัว ถูกลอยแพ แพน้อยลอยไป ในสาย ชล มีดฟ้าม้วน วายุพัด

จากตัวอย่างบทลำนอกที่กล่าวมาข้างต้น วิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางด้านการรักนวลสงวนตัว วัฒนธรรมไทยถือศักดิ์ศรีของสตรีในการครองความบริสุทธิ์เพื่อมอบให้แก่ผู้เป็นสามีเพียงคนเดียว เช่น ค่านิยมเกี่ยวกับผู้หญิงต้องมีสามีคนเดียว ไม่นิยมผู้หญิงที่มีพฤติกรรมเยี่ยงนางวันทอง ดังตัวอย่างจากเรื่องขุนช้างขุนแผน กล่าวคือนางวันทองได้ชื่อว่ามีสามีสองคนในเวลาเดียวกัน แม้โดยแท้จริงแล้วการที่นางวันทองต้องมีสามีสองคนนั้น มิใช่เกิดจากความปรารถนาของตนเอง แต่ในเรื่องนี้สังคมก็มองข้ามเห็นได้แต่เพียงผิวเผินว่านางวันทองเป็นคนที่ไม่น่านิยม น่ารังเกียจ ดังตัวอย่างคำตัดพ้อในบทลำนอกเรื่องพิศมัยที่ขุนแผนต่อว่านางวันทองว่า “น่าเสียดาย” หรือ “ทำผิวให้มัวหมอง” และอีกตัวอย่างจากบทลำนอกเรื่องกาเก็เจ้ากรรมต่อว่าผู้หญิงที่มีสามีหลายคนถูกสังคมพิพากษาให้ถูกลอยแพในน้ำ จากตัวอย่างที่กล่าวมานี้ย่อมเป็นเครื่องยืนยันได้ถึงผลของค่านิยมด้านการรักนวลสงวนตัวของสังคมไทย

2.4.2 ค่านิยมความงามของผู้หญิง

สังคมมีกรอบหรือวิธีการมองผู้หญิงในอุดมคติเพื่อใช้เป็นแบบอย่างและมาตรฐานในการมองความงามของผู้หญิง ดังนั้น วิธีการคิด และการกระทำของผู้หญิงมักจะถูกผูกติดกับเงื่อนไขทางสรีระเป็นสำคัญ จนกลายเป็นสิ่งประกอบสร้างทางสังคมของร่างกายผู้หญิง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างลำนอกบางตอนเรื่องพระดำเนิน

พระดำเนินเดินไปในถ้ำ วิไลล้วนศิลาสง่าศรี พระเหลียวไปเห็นมุขลิน
กุมารี ภัคคินีแม่มั่งร้อยมาลัยกรอง พระองค์ทรงพักตระหัสโหมง งามประโลมเหลือดี
ไม่มีสอง เกศไคร์ดุจดังแสงเมงทับทอง จูไรรองกวดเกล้าพอสมทรง คิ้วขนงองค์
ละม้ายคล้ายภาพเขียน ช่างศอเศียรตั้งพระยา ราชหงส์ สองพระหัตถ์ถัดตั้งวง
คเชนทร์ทรง เนตรอนงค์ดูดำเหมือนน้ำนิล สองพระถันเต่งตั้งทั้งสองเต้า นำคโลก
เกล้าเคียงชมสมถวิล สองปรางแก้มดูแอร่มดังลูกอิน พระนารินพิศเพลินเจริญใจ

จากตัวอย่างบทลำนอกที่กล่าวมาข้างต้น สามารถวิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางด้านความงามของผู้หญิง ซึ่งคนสวดพระมาลัยได้นิยามความงามของผู้หญิงไว้ในบทสวดว่า ผมดกดำ คิ้วโก่ง คอเชิด มืออ่อนช้อย นัยน์ตาดำ หน้าอกแต่งตั้ง และมีพวงแก้มกลม สะท้อนให้เห็นลักษณะให้ชวนมองในรูปร่างหน้าตาภายนอกของผู้หญิงที่สำคัญ 7 ส่วน ได้แก่ เส้นผม คิ้ว คอ มือ แก้ม นัยน์ตา และหน้าอก ซึ่งเป็นจุดสำคัญในการวัดความงามของผู้หญิง

กล่าวสรุปได้ว่า จากการศึกษาภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมจากบทสวดพระมาลัยใน 2 บท คือ บทในกาลและบทลำนอก พบภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรม 4 ประการ กล่าวคือ ประการแรก ภาษาที่

สะท้อนวัฒนธรรมด้านความเชื่อ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทแรก ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ ความเชื่อเรื่องการมองความจริงของชีวิตด้วยศาสนธรรม เช่น ความไม่เที่ยงแห่งชีวิต การสังสมบุญ และความเชื่อเรื่องโลกหลังความตาย เช่น นรกเกิดจากผู้ที่ทำบาปต้องทนทุกข์เวทนาในนรก โดยเนื้อหาไม่ได้บรรยายละเอียดของบาปว่าเกิดจากการกระทำในรูปแบบใด แต่เน้นให้เห็นในภาพรวมของผลกรรมว่าเมื่อตายไปแล้วจะตกนรก ส่วนสวรรค์เกิดจากผู้ที่ทำกรรมดี เมื่อตายไปแล้วจะได้ไปอยู่บนสวรรค์ และประเภทที่สอง ความเชื่อทางไสยศาสตร์ แบ่งเป็น 5 ลักษณะ ได้แก่ ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง เช่น เครื่องประดับที่มีไว้เพื่อเสริมอำนาจบารมีให้แก่ผู้สวมใส่ อย่างแหวนพิรอด ผ้าประเจียด ความเชื่อเรื่องผีสามารถให้คุณให้โทษได้ เช่น ผีพราย กุมารทอง ผีเสื้อน้ำ ความเชื่อเรื่องความฝันและการพยากรณ์ เช่น ทิศอุดร ทิศผีหลวง หมอดู ลางบอกเหตุ ความเชื่อเรื่องคาถาอาคม เช่น เวทมนต์คาถา และความเชื่อเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติ โดยเฉพาะต้นไทรเป็นต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์มีเทพารักษ์อาศัยอยู่คอยคุ้มครอง ปกป้องกันให้อยู่เย็นเป็นสุข

ประการที่สองภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางด้านภูมิปัญญาพื้นบ้าน จำแนกได้เป็น 8 ลักษณะ ได้แก่ วิถีชีวิตตามธรรมชาติ เช่น การจับสัตว์ การคมนาคมใช้เส้นทางการค้าการขนส่งหรือสัญจรทางบกโดยการใช้เส้นทางเกวียน ม้าและทางน้ำใช้เรือเป็นยานพาหนะ สถาปัตยกรรมบ้านเรือน เช่น บ้านไต่ ชานนอกบ้าน เครื่องมือเครื่องใช้ เช่น เครื่องใช้ในการขี่ม้า เครื่องใช้ในห้องผู้หญิง สัญญาณบอกเวลา เช่น เสียงย่ำฆ้อง การแต่งกาย โดยเฉพาะการแต่งกายในอดีตของแม่หญิงจะนุ่งผ้าถุงห่มสไบ เครื่องดนตรี เช่น การเป่าปี่ ฆ้อง กรับ และการทำศพในงานพิธี

ประการที่สาม วัฒนธรรมทางภาษาที่ปรากฏในตัวบทพระมาลัยจำแนกได้เป็น 5 ประเภท กล่าวคือ คำแสดงเปรียบเทียบในลักษณะสำนวนสุภาษิต เช่น มดแดงแฝงพวงมะม่วง ไม้หลักปักเลน หนีเสือปะเสือ การใช้คำเรียกตัวให้เหมาะสมกับฐานะของบุคคล มีการใช้คำสรรพนามแทนตัวกับคู่สนทนาและผู้ที่ถูกกล่าวถึง เช่น คำแทนตัวผู้พูดว่า “พี่” และผู้ถูกกล่าวถึงว่า “แม่เนื้อหอม - เจ้า” พูดแบบใช้ความเปรียบ การสร้างคำขึ้นจากภาษาถิ่น เช่น คำภาษาถิ่นใต้คำว่า โกง ต้นหญุง บัดหลุด ลก ลก มุดโต ยุค และการใช้ภาษาบาลี

ประการที่สี่ ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางด้านค่านิยม จำแนกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ รักนวลสงวนตัว ความงามของผู้หญิง เช่น คิ้วโก่ง ผมหดดำ คอเชิด มืออ่อนช้อย นัยน์ตาดำ หน้าอกแต่งตั้ง และมีพวงแก้มกลม อาจกล่าวได้ว่ากลอนสวดพระมาลัยเป็นทั้งคติธรรมคำสอนและสิ่งสร้างความบันเทิงใจ ภาษาจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสะท้อนวัฒนธรรมหากผู้ฟังพยายามเข้าใจและคิดวิเคราะห์ตามเรื่องราวที่ได้ฟังจากกลอนสวดพระมาลัยก็จะมีคุณค่าแก่ตัวผู้ฟังเป็นอย่างยิ่ง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าบทในกาลและบทล่านอกในบทสวดพระมาลัยเป็นตัวอย่างกลอนสวดเพชรน้ำงามที่มีคุณค่ายิ่งแก่ผู้ฟังตลอดจนสังคมส่วนรวม

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “สวดพระมาลัย : การศึกษาตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร” มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาองค์ประกอบของเหตุการณ์สื่อสารต่าง ๆ ในสถานการณ์สื่อสารการสวดพระมาลัย และวิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมในตัวบทพระมาลัย ทั้งนี้ ได้ศึกษาการสวดพระมาลัยใน 3 เหตุการณ์สื่อสาร คือ การสวดพระมาลัยในงานพิธีศพ งานตามส่วนราชการและงานเอกชน โดยเลือกศึกษากรณีคณะพระมาลัยวารีย์ปัญญาภิวงค์ในที่ฐานะพระมาลัยเก่าแก่ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีเพียงคณะเดียวที่ยังคงรับแสดง ประกอบกับทางวัฒนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้ขึ้นทะเบียนพระมาลัยให้เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของทางจังหวัด อีกทั้งผู้วิจัยในฐานะที่เป็นลูกหลานในจังหวัดเล็งเห็นความสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบของงานวรรณกรรมตามศาสตร์ภาษากวีวัฒนธรรม โดยใช้ทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสารมาปรับใช้เป็นแนวคิดและแนวการวิเคราะห์ภาษากวีวัฒนธรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ในการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างสถานการณ์การสื่อสารในการสวดพระมาลัย
2. เพื่อวิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมจากการสวดพระมาลัย

สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากเอกสาร แผ่นบันทึกภาพเคลื่อนไหวการสวดพระมาลัย สัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth interview) และการสังเกตการณ์ภาคสนาม (field observation) ในการเก็บข้อมูลเพื่อนำมาตอบวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ ซึ่งสามารถสรุปผลออกมาได้ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ตามแนวทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสารในการสวดพระมาลัย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ศึกษาการสวดพระมาลัยใน 3 เหตุการณ์สื่อสาร คือ การสวดพระมาลัยในงานพิธีศพ งานตามส่วนราชการและงานเอกชน ผู้วิจัยได้เห็นความพยายามในการธำรงรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมเอาไว้ในชุมชน โดยเฉพาะพระมาลัยวารีย์ ปัญญาภิวงค์คณะเก่าแก่ของอำเภอไชยาที่ปัจจุบันยังคงหลงเหลืออยู่เพียงคณะเดียว และยังได้ขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการช่วยชี้คำตอบของภาษาในการสื่อสารของคนในชุมชน โดยใช้วัฒนธรรมทางด้านการสวดพระมาลัยมาแยกความแตกต่างของแต่ละสังคม รวมทั้งทำให้เข้าใจการใช้ภาษาอันเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละวัฒนธรรมอีกด้วย จากผลการวิจัยทำให้ได้ข้อสรุปในประเด็นต่าง ๆ ตามที่ได้กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1.1 โครงสร้างสถานการณ์การสื่อสารในการสวดพระมาลัย

ผลการวิจัยที่นำเสนอมาแล้วในบทต่าง ๆ ก่อนหน้านี้ สรุปได้ว่า ภายใต้การตรวจสอบโครงสร้างสถานการณ์การสื่อสารในการสวดพระมาลัยได้กลายเป็นกรณีตัวอย่างของการนำทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารของเดล ไฮมส์ ตามกรอบ SPEAKING มาใช้ในการศึกษาการสวดพระมาลัย ผู้วิจัยจะขอเสนอรายละเอียดตามตารางที่ 5.1 สรุปโครงสร้างสถานการณ์การสื่อสารในการสวดพระมาลัย ดังต่อไปนี้

ตาราง 5.1 สรุปลักษณะโครงสร้างสถานการณ์การสื่อสารในการสวดพระมาลัย

อักษรย่อ	องค์ประกอบ	งานพิธีศพ	งานตามส่วนราชการ	งานเอกชน
S	ฉาก	บริเวณหน้าโลงศพในบ้านของเจ้าภาพ และบริเวณศาลาวัด เริ่มสวดตอนกลางคืนช่วงหัวค่ำแต่ไม่เกินเที่ยงคืน ประมาณ 1-2 ชั่วโมง	บริเวณศาลาวัด อาคารเรียน อาคาร อเนกประสงค์ เริ่มสวดในช่วงกลางวัน ประมาณ 1-2 ชั่วโมง	บริเวณอาคาร ห้องประชุม ห้องจัดเลี้ยง ตามร้านอาหาร ด้านหลังมีป้ายชื่อวันเดือนปีที่จัดงาน และดอกไม้ประดับบนเวที เริ่มสวดในช่วงกลางวัน ประมาณ 1-2 ชั่วโมง
E	จุดมุ่งหมาย	- เพื่อนำส่งดวงวิญญาณผู้ตาย - เพื่อสร้างความบันเทิงให้กับผู้ชม	- เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรม - เพื่อสร้างความบันเทิงให้กับผู้ชม	- เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรม - เพื่อสร้างความบันเทิงให้กับผู้ชม

ตาราง 5.1 (ต่อ)

อักษรย่อ	องค์ประกอบ	งานพิธีศพ	งานตามส่วนราชการ	งานเอกชน
A	ลำดับ วัฒนธรรม	1. เริ่มการแสดง วัฒนธรรมประกาศเริ่ม การแสดง วัฒนธรรม แจ้งให้ทราบ วัฒนธรรมทักทาย วัฒนธรรมการออกตัว วัฒนธรรมการขอภัย วัฒนธรรมการแสดง ความเคารพ	1. เริ่มการแสดง วัฒนธรรมประกาศเริ่ม การแสดง และ วัฒนธรรมการแสดง ความเคารพ	1. เริ่มการแสดง วัฒนธรรมประกาศ เริ่มการแสดง และวัฒนธรรมการ แสดงความเคารพ
		2. การแสดง วัฒนธรรมแจ้งให้ทราบ วัฒนธรรมการออกตัว วัฒนธรรมการขอภัย วัฒนธรรมการขอพร วัฒนธรรมการเล่าเรื่อง วัฒนธรรมการรอคอย วัฒนธรรมการเกี่ยว วัฒนธรรมการอธิบาย วัฒนธรรมการอาลัย อาวรณ์ วัฒนธรรมการ สงสาร วัฒนธรรมการ ประชดประชัน วัฒนธรรมการต่อว่า วัฒนธรรมการโกรธแค้น วัฒนธรรมการตกใจ วัฒนธรรมการบรรยาย วัฒนธรรมการปลอบใจ	2. การแสดง วัฒนธรรมแจ้งให้ทราบ วัฒนธรรมการออกตัว วัฒนธรรมการขอภัย วัฒนธรรมการขอพร วัฒนธรรมการเล่าเรื่อง วัฒนธรรมการรอคอย วัฒนธรรมการเกี่ยว วัฒนธรรมการอธิบาย วัฒนธรรมการอาลัย อาวรณ์ วัฒนธรรมการ สงสาร วัฒนธรรมการ ประชดประชัน วัฒนธรรมการต่อว่า วัฒนธรรมการโกรธ แค้น วัฒนธรรมการ ตกใจ วัฒนธรรมการ บรรยายวัฒนธรรมการ	2. การแสดง วัฒนธรรมแจ้งให้ ทราบวัฒนธรรมการ ออกตัว วัฒนธรรม การขอภัย วัฒนธรรมการขอพร วัฒนธรรมการเล่า เรื่อง วัฒนธรรมการ รอคอย วัฒนธรรม การเกี่ยว วัฒนธรรม การอธิบาย วัฒนธรรมการอาลัย อาวรณ์ วัฒนธรรม การสงสาร วัฒนธรรมการ ประชดประชัน วัฒนธรรมการต่อว่า วัฒนธรรมการ

ตาราง 5.1 (ต่อ)

อักษรย่อ	องค์ประกอบ	งานพิธีศพ	งานตามส่วนราชการ	งานเอกชน
		วัจนกรรมการเสียชีวิต และวัจนกรรมการ ตักเตือน 3. จบการแสดง วัจนกรรมปิดการแสดง วัจนกรรมการกล่าวลา วัจนกรรมการอวยพร	ปลอดภัย วัจนกรรม การเสียชีวิต และ วัจนกรรมการตักเตือน 3. จบการแสดง วัจนกรรมปิดการแสดง วัจนกรรมการกล่าวลา วัจนกรรมการอวยพร	โกรธแค้น วัจนกรรม การตักใจ วัจนกรรม การบรรยาย วัจนกร รมการปลอดภัย วัจนกรรมการเสียชีวิต และวัจนกรรม การตักเตือน 3. จบการแสดง วัจนกรรมปิดการแสดง วัจนกรรมการกล่าวลา วัจนกรรมการอวยพร
K	กุญแจ/ น้ำเสียง	1. เริ่มการแสดง น้ำเสียงเอาจริงเอาจัง 2. การแสดง น้ำเสียงแบบร่าเริง น้ำเสียงแบบสั้นเครือ น้ำเสียงแบบมีความหวัง น้ำเสียงแบบมีความ ปรารถนา น้ำเสียงแบบ เย้ยหยัน 3. จบการแสดง น้ำเสียงเอาจริงเอาจัง	1. เริ่มการแสดง น้ำเสียงเอาจริงเอาจัง 2. การแสดง น้ำเสียงแบบร่าเริง น้ำเสียงแบบสั้นเครือ น้ำเสียงแบบมี ความหวัง น้ำเสียง แบบมีความปรารถนา น้ำเสียงแบบเย้ยหยัน 3. จบการแสดง น้ำเสียงเอาจริงเอาจัง	1. เริ่มการแสดง น้ำเสียงเอาจริงเอาจัง 2. การแสดง น้ำเสียงแบบร่าเริง น้ำเสียงแบบสั้นเครือ น้ำเสียงแบบมี ความหวัง น้ำเสียง แบบปรารถนา น้ำเสียงแบบเย้ยหยัน 3. จบการแสดง น้ำเสียงเอาจริงเอาจัง
I	เครื่องมือที่ใช้ ในการสื่อสาร	น้ำเสียง การแสดงออก ทางสีหน้าท่าทาง การ ไหว้ ท่ารำ และเสียง ปรบมือ	น้ำเสียง การแสดงออก ทางสีหน้าท่าทาง การ ไหว้ ท่ารำและเสียง ปรบมือ	น้ำเสียง การแสดงออก ทางสีหน้าท่าทาง การ ไหว้ ท่ารำ และเสียง ปรบมือ

ตาราง 5.1 (ต่อ)

อักษรย่อ	องค์ประกอบ	งานพิธีศพ	งานตามส่วนราชการ	งานเอกชน
N	บรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์	- การแสดงความเคารพในพิธีกรรมไหว้ครู รวมทั้งต้นเพลงหรือแม่เพลง และลูกคู่จะต้องให้ความเคารพและเชื่อฟังหัวหน้าคณะพระมาลัย หรือต้นเพลงที่เป็นผู้อาวุโสกว่า - การทักทายและกล่าวลาเจ้าภาพและผู้ชมด้วยการยกมือไหว้ พร้อมทั้งร้องกล่าวทักทาย และขอโทษผู้ชมที่รบกวนเวลา	- การแสดงความเคารพในพิธีกรรมไหว้ครู รวมทั้งต้นเพลงหรือแม่เพลง และลูกคู่จะต้องให้ความเคารพและเชื่อฟังหัวหน้าคณะพระมาลัย หรือต้นเพลงที่เป็นผู้อาวุโสกว่า - การทักทายและกล่าวลาเจ้าภาพและผู้ชมด้วยการยกมือไหว้ พร้อมทั้งร้องกล่าวทักทาย และขอโทษผู้ชมที่รบกวนเวลา	- การแสดงความเคารพในพิธีกรรมไหว้ครู รวมทั้งต้นเพลงหรือแม่เพลง และลูกคู่จะต้องให้ความเคารพและเชื่อฟังหัวหน้าคณะพระมาลัย หรือต้นเพลงที่เป็นผู้อาวุโสกว่า - การทักทายและกล่าวลาเจ้าภาพและผู้ชมด้วยการยกมือไหว้ พร้อมทั้งร้องกล่าวทักทาย และขอโทษผู้ชมที่รบกวนเวลา
N	บรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์			ผู้ชมที่รบกวนเวลา
G	ประเภทของการสื่อสาร	การแสดงเฉพาะกลุ่มคนที่สนใจ	การแสดงเฉพาะกลุ่มคนที่สนใจ	การแสดงเฉพาะกลุ่มคนที่สนใจ

จากตารางการวิเคราะห์โครงสร้างสถานการณ์การสื่อสารการสวดพระมาลัย ใน 3 เหตุการณ์สื่อสาร คือ การสวดพระมาลัยในงานพิธีศพ งานตามส่วนราชการและงานเอกชน มีรายละเอียดตามแต่ละองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. ฉาก (Setting หรือ Scene) หมายถึง สถานที่และเวลาในการจัดงาน คณะพระมาลัยต้องทำความเข้าใจก่อนว่า เวทีการแสดงจัดอยู่บริเวณส่วนใดของงาน เช่น บ้านของเจ้าภาพ ศาลาวัด ห้องประชุมของหน่วยงาน ห้องจัดเลี้ยง ห้องรับรองของร้านอาหาร เวทีที่ใช้ในการแสดงมักเป็นเวที

เอนกประสงค์ที่สร้างไว้ประจำอาคาร หรือสถานที่นั้นอย่างถาวร อาจมีการเปลี่ยนแปลงเพียงองค์ประกอบด้านหลังเวทีตามสถานการณ์สวดพระมาลัย เช่น งานพิธีศพด้านหลังจะเป็นโลงศพ หากเป็นงานตามส่วนราชการ เอกชนด้านหลังมีป้ายชื่อแจ้งวาระ วัน เดือน ปีที่จัดงาน และดอกไม้ประดับบนเวที สำหรับระยะเวลาในการจัดงาน การสวดพระมาลัยในงานพิธีศพเริ่มสวดพระมาลัยตอนกลางคืนช่วงหัวค่ำแต่ไม่เกินเที่ยงคืน ประมาณ 1-2 ชั่วโมง ส่วนการสวดพระมาลัยตามส่วนงานราชการและเอกชน เริ่มสวดในช่วงกลางวัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่ทางเจ้าภาพกำหนด ประมาณ 1-2 ชั่วโมง

2. ผู้ร่วมเหตุการณ์ (P-Participants) หมายถึง ผู้ที่มีส่วนร่วมในเหตุการณ์สื่อสาร แบ่งเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายแสดง ประกอบด้วย หัวหน้าคณะ ต้นเพลงหรือแม่เพลง และลูกคู่ คณะพระมาลัยมีประมาณ 8-10 คน แบ่งเป็นแม่เพลง 2 คน และที่เหลือเป็นลูกคู่ การแต่งกายตามความสะดวก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานที่ที่ใช้ในการสวดพระมาลัย เช่น งานพิธีศพการแต่งกายจะไม่เน้นแต่งสีฉูดฉาด ส่วนใหญ่จะสวมเสื้อสีดำ สีน้ำเงินหรือสีขาว เพื่อเป็นการให้เกียรติแก่เจ้าภาพ หากเป็นงานตามส่วนราชการและเอกชนจะแต่งกายตามความสะดวก หรือนัดหมายร่วมกันสวมเสื้อสีเดียวกัน และฝ่ายผู้ชมประกอบด้วยเจ้าภาพ และบุคคลทั่วไปที่สนใจชมการสวดพระมาลัย อาจจะทำพิธีอยู่บริเวณใกล้เคียงสถานที่สวดพระมาลัย หรือผู้ชมในอำเภอใกล้เคียงที่เดินทางมากับหน่วยงานมาร่วมชมการสวดพระมาลัย ผู้ชมการแสดงมีทั้งผู้ชายและผู้หญิง โดยผู้ชมบางส่วนนั่งชมการสวด พระมาลัย และบางส่วนยืนชมการสวดพระมาลัยอยู่บริเวณใกล้เคียง ทั้งนี้ผู้ชมสามารถเข้าชมการสวดพระมาลัยได้ตามอัธยาศัยโดยไม่เก็บค่าเข้าชม

3. จุดมุ่งหมาย (E-Ends) หมายถึง เป้าหมายตามลักษณะงาน ทั้งนี้ในส่วนของการสวดพระมาลัยในงานพิธีศพมีจุดมุ่งหมายหลัก 2 จุดมุ่งหมาย คือ จุดมุ่งหมายแรกเพื่อนำส่งดวงวิญญาณผู้ตายโดยคณะพระมาลัยจะสวดบทในกาลเฉพาะในงานพิธีศพเท่านั้น เพราะเป็นบทที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องนรกและสวรรค์ ทำให้มีอิทธิพลต่อจิตใจของคนไทยในด้านความเชื่อในเรื่องโลกหลังความตายว่าการสวดพระมาลัยจะเป็นการสวดเพื่อนำทางให้ดวงวิญญาณของผู้ตายได้ไปอยู่ในภพภูมิตามวิบากกรรมที่ได้กระทำมา และจุดมุ่งหมายที่สองเพื่อสร้างความบันเทิงให้กับผู้ชม โดยคณะพระมาลัยจะสวดบทลำนอกหรือบทเบ็ดเตล็ดที่มีเนื้อหาในการร้องตัดตอนมาจากวรรณกรรม เช่น ไกรทอง ขุนช้างขุนแผน ลักษณะวงศ์ ฯลฯ การสวดพระมาลัยตามส่วนราชการและเอกชน มีจุดมุ่งหมายหลัก 2 จุดมุ่งหมาย คือ จุดมุ่งหมายแรกเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรม โดยคนในชุมชนตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างจิตสำนึกความเป็น “ถิ่นวัฒนธรรม พระมาลัย” ไว้ให้อยู่คู่กับคนในชุมชน และจุดมุ่งหมายที่สองเพื่อสร้างความบันเทิงให้กับผู้ชม

4. ลำดับวัจนกรรม (A-Act sequence) หมายถึง การเรียงลำดับวัจนกรรมหรือการใช้ถ้อยคำที่แตกต่างกันออกไป วัจนกรรมนี้มีความสัมพันธ์กับลักษณะของงาน โดยเหตุการณ์สื่อสารการ

สวดพระมาลัย ออกเป็น 3 เหตุการณ์ คือ 1) เหตุการณ์สื่อสารเริ่มการแสดงในงานพิธีศพพบเหตุการณ์สื่อสารย่อย 3 เหตุการณ์ ได้แก่ เหตุการณ์สื่อสารการเบิกโรง เหตุการณ์สื่อสารการจัดเตียง และ เหตุการณ์สื่อสารการร้องกลอนไหว้ครู พบการใช้วัจนกรรมสื่อสาร 6 วัจนกรรม คือ วัจนกรรมประกาศเริ่มการแสดง วัจนกรรมแจ้งให้ทราบ วัจนกรรมทักทาย วัจนกรรมการออกตัว วัจนกรรมการขอภัย และวัจนกรรมการแสดงความเคารพ แต่การสวดพระมาลัยตามส่วนราชการและเหตุการณ์สื่อสารย่อย 2 เหตุการณ์ คือ เหตุการณ์สื่อสารการเบิกโรง และเหตุการณ์สื่อสารการร้องกลอนไหว้ครู พบวัจนกรรม 2 วัจนกรรม คือ วัจนกรรมประกาศเริ่มการแสดง และวัจนกรรมการแสดงความเคารพ

2) เหตุการณ์สื่อสารการแสดง เนื้อเรื่องที่คณะพระมาลัยใช้ในการแสดงแบ่งออกเป็น 2 บท คือ บทในกาลและบทลำนอก โดยต้นเสียง 2 คนหรือแม่เพลงจะเป็นคนร้อง ส่วนลูกคู่ร้องรับการสวดของแม่เพลง หากตอนใดที่แม่เพลงเห็นว่าสำคัญ ก็เปิดโอกาสให้ลูกคู่ออกทำทางรำประกอบตอนนั้นด้วย ทั้งนี้การสวดพระมาลัยในงานพิธีศพ พบการใช้วัจนกรรมสื่อสารทั้งหมด 18 วัจนกรรม ได้แก่ วัจนกรรมแจ้งให้ทราบ วัจนกรรมการออกตัว วัจนกรรมการขอภัย วัจนกรรมการขอพร วัจนกรรมการเล่าเรื่อง วัจนกรรมการรอดคอย วัจนกรรมการเกี่ยว วัจนกรรมการอธิบาย วัจนกรรมการอาลัยอาวรณ์ วัจนกรรมการสงสาร วัจนกรรมการประชดประชัน วัจนกรรมการต่อว่า วัจนกรรมการโกรธแค้น วัจนกรรมการตกใจ วัจนกรรมการบรรยาย วัจนกรรมการปลอบใจ วัจนกรรมารการเสียดาย และ วัจนกรรมการตักเตือน ส่วนการสวดพระมาลัยตามส่วนงานรัฐบาลและเอกชนจะไม่พบวัจนกรรมการขอภัย เนื่องจากไม่ปรากฏเหตุการณ์สื่อสารการจัดเตียง และ 3) เหตุการณ์สื่อสารปิดการแสดง พบเหตุการณ์สื่อสารย่อยบทลาโรงเพียงเหตุการณ์เดียว พบการใช้วัจนกรรมสื่อสารทั้งหมด 3 วัจนกรรม ได้แก่ วัจนกรรมการประกาศจบ การกล่าวลา และการอวยพร

5. กุญแจ/น้ำเสียง (K-Key) หมายถึง น้ำเสียง ทำทาง และอารมณ์ถือเป็นสีสันในการสื่อสารการสวดพระมาลัยที่ทำให้คณะพระมาลัยเป็นที่รักและชื่นชอบของผู้ชม ทั้งนี้ เหตุการณ์สื่อสารการสวดพระมาลัย แบ่งออกเป็น 3 เหตุการณ์ คือ 1) การสื่อสารเริ่มการแสดงอาศัยน้ำเสียงแบบเอาจริงเอาจัง 2) เหตุการณ์สื่อสารการแสดง โดยต้นเสียงหรือแม่เพลงจะเป็นคนร้อง ส่วนลูกคู่จะร้องรับและแสดงทำทางประกอบ อาศัยน้ำเสียงอย่างหลากหลาย เช่น น้ำเสียงแบบร่าเริง น้ำเสียงแบบสั้นเครือ น้ำเสียงแบบมีความหวัง น้ำเสียงแบบมีความปรารถนา น้ำเสียงแบบเย้ยหยัน และ 3) เหตุการณ์สื่อสารจบการแสดงอาศัยน้ำเสียงแบบเอาจริงเอาจัง

6. เครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสาร (I-Instrumentalities) หมายถึง เครื่องมือที่ใช้สื่อสารในสถานการณ์สื่อสารการสวดพระมาลัย แบ่งได้ 2 ประเภท คือ 1) วัจนภาษา เช่น เสียงร้อง พบเฉพาะการร้องของผู้ร่วมเหตุการณ์ฝ่ายคณะพระมาลัย คือ บทในกาลและบท ลำนอกจะร้องเฉพาะต้นเสียง ส่วนลูกคู่จะร้องรับทำนองสวด และ 2) อวัจนภาษา เช่น การแสดงออกทางสีหน้าทำทาง การไหว้ ทำรำ และเสียงปรบมือ

7. บรรทัดฐานและการปฏิสัมพันธ์ (N-Norm of interaction&interpretation) บรรทัดฐาน หมายถึง ปฏิสัมพันธ์และการตีความที่เป็นแบบเฉพาะของการสวดพระมาลัย เช่น ทุกครั้งที่เริ่มสวดพระมาลัย หัวหน้าคณะจะทำพิธีไหว้ครู เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับคณะพระมาลัยและผู้ชมสามารถเข้าใจได้ทันทีว่าการสวดพระมาลัยกำลังจะเริ่มการแสดง ระหว่างเริ่มสวดพระมาลัย คณะพระมาลัยมักจะใช้บทจัดเตียงเป็นการร้องก่อนไหว้ครูเพื่อบอกกล่าวกับผู้ชมที่กำลังจะเริ่มแสดง ขณะสวดพระมาลัยผู้ที่มีอายุน้อยสามารถออกท่าทางประกอบ หรือใช้ท่าทางเชิงหยอกล้อคนสวด พระมาลัยที่อาวุโสกว่าสามารถกระทำได้โดยไม่รู้สึกโกรธเคือง เพราะถือว่าเป็นการแสดง ทุกครั้งที่ปิดการสวดพระมาลัย คณะพระมาลัยมักจะใช้บทลาโรงหรือลาเจ้าภาพเป็นการร้องเพื่อบอกกล่าวกับผู้ชมที่กำลังจะปิดแสดง ส่วนการปฏิสัมพันธ์ หมายถึง ข้อกำหนดหรือมีกฎในการปฏิบัติ โดยแบ่งกฎการปฏิสัมพันธ์ออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การปฏิสัมพันธ์ของฝ่ายแสดง เช่น ต้นเพลงด้วยกันจะต้องให้ความเคารพและเชื่อฟังหัวหน้าคณะพระมาลัย หรือต้นเพลงที่เป็นผู้อาวุโสกว่า การสวดพระมาลัยในแต่ละครั้ง ต้นเพลงทั้ง 2 คนต้องรู้ลำดับการสวดพระมาลัย ในขณะที่ลูกคู่รำประกอบบทร้อง ลูกคู่ต้องรำให้สอดคล้องสัมพันธ์กับบทร้อง พร้อมทั้งคอยสังเกตลีลาท่ารำของลูกคู่พระมาลัย หากลูกคู่เปลี่ยนลีลาท่ารำ ลูกคู่ต้องเปลี่ยนลีลาท่ารำให้สอดคล้องสัมพันธ์และพร้อมเพรียงกับท่ารำของลูกคู่พระมาลัยด้วยกัน และ 2) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายแสดงแสดงกับฝ่ายผู้ชม เช่น ทุกครั้งที่คนสวดพระมาลัยจะเริ่มทำการแสดงเป็นครั้งแรกคนสวดพระมาลัยต้องร้องและยกมือไหว้ พร้อมทั้งกล่าวทักทายผู้ชมขอโทษผู้ชมที่รบกวนเวลา นอกจากนี้เมื่อยุติการสวดพระมาลัย คณะพระมาลัยต้องร้องกลอนตอนจบหรือบทเลิกโรง โดยกล่าวลาผู้ชมและอวยพร ซึ่งขณะร้องกลอนคณะพระมาลัยจะพนมมือประกอบการร้องกลอนด้วย หรือหากคนสวดพระมาลัยร้องขอ น้ำ หรือyalม ผู้ชมจะนำสิ่งของตามที่เรียกขอมามอบให้กับคนสวดพระมาลัยหรือขณะที่ผู้ชมกำลังนั่งชมการสวดพระมาลัยเมื่อคณะสวดพระมาลัยร้องในแต่ละบทจบผู้ชมเกิดความประทับใจก็จะปรบมือตาม

8. ประเภทของการสื่อสาร (G-Genre) หมายถึง การสื่อสารในสถานการณ์สื่อสารการสวดพระมาลัยเป็นการสื่อสารผ่านการแสดงเฉพาะกลุ่มคนที่สนใจ โดยถือเป็นอีกหนึ่งศิลปะการแสดงของคนในพื้นที่ทางภาคใต้ ผู้ส่งสารและผู้รับสารในสถานการณ์นี้ไม่สามารถสลับบทบาทกันได้ โดยมีผู้ส่งสาร คือ คณะพระมาลัยเป็นฝ่ายทำหน้าที่ส่งสารไปยังผู้รับสาร คือ ผู้ชมและขณะเดียวกันคณะพระมาลัยก็มีการสื่อสารกับผู้ร่วมแสดงด้วยกันเองซึ่งสามารถร้องรับส่งเป็นการสลับบทบาทกันได้ ขณะเดียวกันลูกคู่นอกจากร้องรับทำนองเพลงแล้วยังแสดงท่าทางประกอบบทร้องอีกด้วย เช่น การรำ การไหว้

5.1.2 ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมจากการสวดพระมาลัย

ผลจากการวิเคราะห์พบภาษาสะท้อนวัฒนธรรมที่สำคัญ ๆ 4 ประเภท ผู้วิจัยจะขอเสนอตามตารางที่ 5.2 สรุปภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมจากการสวดพระมาลัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตาราง 5.2 สรุปลักษณะภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมจากการสวดพระมาลัย

ลำดับที่	ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรม	ประเภทของวัฒนธรรม
1	ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางความเชื่อ	จำแนกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้ 1.1 ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) ความเชื่อเรื่องการมองความจริงของชีวิตด้วยศาสนธรรม เช่น ความไม่เที่ยงแห่งชีวิต การสังขมบุญ 2) ความเชื่อเรื่องโลกหลังความตาย คือ นรก-สวรรค์ 1.2 ความเชื่อทางไสยศาสตร์ แบ่งเป็น 5 ประเภท ได้แก่ 1) ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง เช่น แหวนพิรอด ผ้าประเจียด 2) ความเชื่อเรื่องผีसाง เช่น ผีพราย กุมารทอง ผีเสื่อน้ำ 3) ความเชื่อเรื่องการพยากรณ์ เช่น ทิศอุดร ทิศผีหลวง หมอดู 4) ความเชื่อเรื่องคาถาอาคมณ์ เช่น เวทมนต์คาถา ลางบอกเหตุ 5) ความเชื่อเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติ เช่น พระไตร

ลำดับที่	ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรม	ประเภทของวัฒนธรรม
2 ตาราง 5.2 (ต่อ)	ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางด้าน ภูมิปัญญาพื้นบ้าน	จำแนกได้เป็น 8 ประเภท ดังนี้ 2.1 วิถีชีวิตตามธรรมชาติ เช่น การจับสัตว์น้ำ 2.2 การคมนาคม เช่น ทางเกวียน เรือ และม้า 2.3 สถาปัตยกรรมบ้านเรือน เช่น บ้านไค ชาน นอกบ้าน 2.4 เครื่องมือเครื่องใช้ เช่น อุปกรณ์ในการขี่ม้า เครื่องใช้ในห้องผู้หญิง 2.5 สัญญาณบอกเวลา เช่น เสียงย่ำฆ้อง 2.6 การแต่งกาย เช่น สไบ 2.7 เครื่องดนตรี เช่น การเป่าใบไม้ กรับ 2.8 ธรรมเนียมการทำศพ เช่น งานศพ งานพิธี
3	ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทาง ภาษาที่ปรากฏในตัวบทพระมาลัย	จำแนกได้เป็น 5 ประเภท ดังนี้ 3.1 สำนวนสุภาษิต เช่น หนีเสือปะเสือ มดแดง แฝงพงมะม่วง ไม้หลักปักเลน 3.2 การใช้คำเรียกความสัมพันธ์ของคน 3.3 พุดแบบใช้ความเปรียบ 3.4 ภาษาไทยถิ่นใต้ 3.5 ภาษาบาลี
4	ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางด้าน ค่านิยม	จำแนกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้ 4.1 รักนวลสงวนตัว 4.2 ค่านิยมความงามของผู้หญิง

ตาราง 5.2 สรุปลภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมจากการสวดพระมาลัย สามารถจำแนกออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมด้านความเชื่อ สามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเด็น คือ 1) ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ตามหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา มองสิ่งมีชีวิตเกิดขึ้นและดำรงอยู่เกิดจากเหตุปัจจัยตามความเชื่อเรื่องการมองความจริงของชีวิตด้วยศาสนธรรม เช่น ความไม่เที่ยงแห่งชีวิต การสังขมบุญ และความเชื่อเรื่องโลกหลังความตาย เช่น นรก-สวรรค์ และ 2) ความเชื่อทางไสยศาสตร์ ความเชื่อที่มนุษย์มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ ได้แก่ ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง เช่น แหวน

พิรอด ผ้าประเจียด ความเชื่อเรื่องผีसाง เช่น ผีพราย กุมารทอง ผีเสื้อน้ำ ความเชื่อเรื่องการพยากรณ์ เช่น ทิศอุดร ทิศผีหลวง หมอดู ความเชื่อเรื่องคาถาอาคม เช่น เวทมนต์คาถา ลางบอกเหตุ และความเชื่อเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติ เช่น พระไทร

2. ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางด้านภูมิปัญญาพื้นบ้าน เป็นความรู้ที่สั่งสมมาตั้งแต่บรรพบุรุษ และได้รับการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น สามารถจำแนกได้เป็น 8 ประเด็น คือ 1) วิถีชีวิตตามธรรมชาติ เช่น การจับสัตว์น้ำเพื่อนำมาประกอบอาหาร 2) การคมนาคม เช่น การใช้เส้นทางบกอาศัยเกวียน การสัญจรทางน้ำอาศัยเรือเพื่อเดินทางและบรรทุกพืชผลทางการเกษตร รวมถึงการใช้ม้าในการเดินทาง แยกหาม ลากของหรือออกรบได้เช่นกัน 3) สถาปัตยกรรมบ้านเรือน เช่น การออกแบบเรือนให้ยกพื้นสูงมีการใช้บันไดในการขึ้นลง การใช้ชานนอกบ้านเป็นลานกิจกรรมและนิยมปลูกไม้เถาไม้ดอกมีกลิ่นหอมไว้บริเวณนอกชานเรือน 4) เครื่องมือเครื่องใช้ เช่น อุปกรณ์ในการขี่ม้า เครื่องใช้ในห้องผู้หญิงประกอบไปด้วย โต๊ะเครื่องแป้ง กระจอน ชันน้ำ สามารถสะท้อนบุคลิกภาพและบ่งบอกชนชั้นทางสังคม 5) สัญญาณบอกเวลา เช่น เสียงย่าฆ้อง เป็นการตีกลองหรือระฆังเพื่อบอกเวลา 6) การแต่งกาย เช่น การนุ่งผ้าถุงห่มสไบสวมใส่ในชีวิตประจำวัน 7) เครื่องดนตรี เช่น เครื่องดนตรีที่ได้จากธรรมชาติอย่างการเป่าไปไม้ เครื่องดนตรีพื้นบ้านอย่างกรับ และ 8) ธรรมเนียมการทำศพ เช่น งานพิธีศพจะใช้พระโกศทองสำหรับใส่พระบรมศพของผู้มีบรรดาศักดิ์สูง

3. ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางภาษาที่ปรากฏในตัวบทพระมาลัย สามารถจำแนกได้เป็น 5 ประเด็น คือ 1) สำนวนสุภาษิต เช่น หนีเสือปะเสือ มดแดงแฝงพวงมะม่วง ไม้หลักปักเลนเป็นการนำสำนวนไทยทำให้ประสานกลมกลืนกับธรรมชาติ 2) การใช้คำเรียกตัวตามความสัมพันธ์ของคนอย่างคำแทนตัวผู้พูดว่า “พี่” และผู้ถูกกล่าวถึงว่า “แม่เนื้อหอม - เจ้า” แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของคนในฐานะของความรัก 3) พุดแบบใช้ความเปรียบ เช่น ดั่ง ดั่ง เหมือน มาใช้เปรียบผู้หญิงที่สูงศักดิ์เหมือนลูกจันทร์หรือดอกฟ้า การนำอบเชยพืชพรรณไม้ตามธรรมชาติถูกใช้เพื่อให้กลิ่นหอมมาเปรียบความหอมในกลิ่นกายของผู้หญิงว่าหอมเหมือนดั่งอบเชย 4) ภาษาถิ่น เช่น คำภาษาถิ่นใต้คำว่า “โกง” หมายถึง ไม้พุดด้วย “หลกหลก” หมายถึง รวดเร็ว เร่งทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เร็วขึ้น “มุตโต” หมายถึง กลอนสดที่ผู้ขับร้องต้องใช้ปฏิภาณในการพากย์ ภาษาจึงแสดงให้เห็นถึงที่มาและถิ่นที่อยู่ของเจ้าของภาษา และ 5) ภาษาบาลี เช่น ร่างกาย (กายกาเย) เส้นผม (เกศา) ขน (โลมา) หน้ (ตะโจ) เนื้อ (มังสา) เหงื่อ (เสโท) ภาษาบาลีมีการผูกโยงเข้ากับพุทธศาสนา ทำให้คำที่ใช้ในบทสวดพระมาลัยมีคำยืมจากภาษาบาลี

4. ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมทางด้านค่านิยม จำแนกได้เป็น 2 ประเด็น คือ 1) รักนวลสงวนตัว โดยให้สตรีครองความบริสุทธิ์เพื่อมอบให้แก่ผู้เป็นสามีเพียงคนเดียว และ 2) ค่านิยมความงามของผู้หญิง เช่น ผมดกดำ คิ้วโก่ง คอเชิด มืออ่อนช้อย นัยน์ตาดำ หน้าอกแต่งตั้ง และมีพวงแก้มกลม เป็นเงื่อนไขทางสรีระภายนอกของผู้หญิงให้ชวนมอง

5.2 อภิปรายผล

ผลการศึกษาที่ได้เก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล มีข้อค้นพบที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ตามประเด็นต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 การสวดพระมาลัยตามแนวทางศึกษาชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารของ เดล ไฮมส์ ผู้ศึกษาด้านชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารมีความเชื่อว่าภาษาเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งซึ่งเหมือนพฤติกรรมอื่น ๆ ของมนุษย์ในสังคม คือมีกฎควบคุมอยู่และเราสามารถพรรณนากฎเหล่านั้นได้ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2550, หน้า 181) เช่นเดียวกับการสวดพระมาลัยเป็นการสื่อสารผ่านการร้องกลอนสวดในงานพิธีศพและงานตามวาระโอกาสพิเศษตามส่วนงานราชการและเอกชนที่มีแบบแผนและกฎของสังคม วัฒนธรรมควบคุมอยู่และเราเองก็สามารถใช้ทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารมาอธิบายกฎเหล่านั้นได้ เช่นเดียวกับงานวิจัยนี้เป็นการอธิบายแนวทางใหม่ในการศึกษาภาษากับวัฒนธรรมตามกรอบ SPEAKING ของเดล ไฮมส์ ปัจจุบันในวงวิชาการด้านภาษากับวัฒนธรรมได้นำแนวคิดชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารมาประยุกต์เพื่ออธิบายสถานการณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาด้านภาษากับวัฒนธรรมส่วนใหญ่ใช้แนวทางการวิเคราะห์เหตุการณ์สื่อสารตามแนวความคิดหลักของซาวิลล์ ทรอยก์นำมาเป็นเครื่องมือวิจัย เช่น มัลลิกา มาภา (2553) ศึกษาเรื่องการสวดสรภัญญะของจังหวัดนครพนมตามแนวชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร มณฑาทิพย์ ศิริพันธ์ (2554) การแสดงโนราคะละม้ายศิลป์ : การศึกษาตามแนวชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร ศุภมน อาภาพันธ์ (2554) ศึกษาการแสดงลิเกคณะทวีป-ชัยณรงค์ วงศ์เทเวทย์ : การศึกษาตามแนวชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร และน้ำผึ้ง มโนชัยภักดี (2554) ศึกษาเรื่องการแสดงลำตัดคณะห้วงเต๊ะ: การศึกษาตามแนวชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร ทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้งานวิจัยเพื่อแสดงให้เห็นความแตกต่างของลักษณะข้อมูลทางด้านชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารของเดล ไฮมส์ ตามกรอบ SPEAKING มาใช้วิเคราะห์องค์ประกอบการสื่อสารเพื่อช่วยทำให้เห็นภาพรวมของบริบทของการสื่อสารที่ละเอียดและครอบคลุม

จากกรณีตัวอย่างการสวดพระมาลัยในงานพิธีศพ งานตามส่วนราชการและเอกชนจะพบว่า คณะพระมาลัยควรทำความเข้าใจข้อแตกต่างของแต่ละสถานการณ์สื่อสารว่ามีการใช้ภาษาหรือวัจนกรรม ลักษณะของงานแบบใด งานจัดขึ้นด้วยวัตถุประสงค์อะไร เช่น การสวดพระมาลัยในงานพิธีศพจะร้องเฉพาะบทในกาลที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับนรก สวรรค์ และบทลำนอกที่มุ่งเน้นความสนุกสนาน แต่หากเป็นงานตามส่วนราชการหรือเอกชนที่จัดขึ้นตามวาระโอกาสพิเศษ เช่น การศึกษาดูงาน งานเลี้ยงเกษียณอายุ การสวดพระมาลัยจะร้องเฉพาะบทลำนอกที่มุ่งเน้นความสนุกสนานเพียงอย่างเดียว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่คนสวดพระมาลัยจะต้องศึกษา ทำความเข้าใจในรายละเอียด และรู้แบบแผนการสื่อสารของการสวดพระมาลัยในแต่ละสถานการณ์ โดยพิจารณาตามกรอบ SPEAKING ของเดล ไฮมส์จะทำให้คณะพระมาลัยสามารถวางแผนเพื่อเตรียมตัวทำหน้าที่ในการสวดพระมาลัยให้ดำเนินไปด้วยดี

ประเด็นที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและวัฒนธรรมการสวดพระมาลัย มีลักษณะบางประการที่ซ้อนทับและเชื่อมโยงกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ภาษาผ่านการสวดพระมาลัย อำเภอยะไฮยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีมาช่วยในการอธิบาย สามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท ดังต่อไปนี้

2.1 ภาษาคือวัฒนธรรม ภาษาเป็นสัญลักษณ์ที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่ามนุษย์ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก ความเชื่อกับคนที่อยู่ในสังคมเดียวกันซึ่งต้องเรียนรู้ระบบภาษาร่วมกัน เรียกได้ว่าต้องพูดและเขียน ภาษาเดียวกันจนสามารถเข้าใจความหมายและถอดรหัสความหมายที่ผู้ส่งสารส่งออกไปได้อย่างเข้าใจ และเมื่อเกิดการเรียนรู้แล้ว ได้มีการสืบทอดรูปแบบและแบบแผนนี้จากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ภาษาจึงกลายเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์และวิถีชีวิตของกลุ่มชน ดังนั้นจากการที่ภาษามีการสืบทอด เปลี่ยนแปลงทำให้ภาษามีลักษณะเดียวกับวัฒนธรรม จากการวิเคราะห์ภาษาเป็นวัฒนธรรมผ่านการสวดพระมาลัยข้างต้นนับเป็นเครื่องมือสำคัญในงานวิจัยที่ในระยะหลังมีงานวิจัยจำนวนมากนำมาเป็นเครื่องมือวิจัย เช่น งานวิจัยของอร่ามรัศมี ดั่งวงชะ (2538) ศึกษาเรื่องประเพณีสวดพระมาลัยของชาวอำเภอยะไฮยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นการศึกษาวิจัยในพื้นที่เดียวกับผู้วิจัย โดยศึกษาในด้านประวัติความเป็นมา ความเชื่อ คุณค่าของการแสดงสวดพระมาลัย ลักษณะดังกล่าวทำให้เห็นการ “อำนวยการรักษา” การสวดพระมาลัยแบบดั้งเดิมไว้ในงานพิธีศพ ซึ่งแตกต่างจากงานการศึกษาของผู้วิจัยในแง่ของความต่อเนื่องของวัฒนธรรมผ่านมิติกาลเวลาและเห็นร่องรอยความเป็นไปของการสวดพระมาลัยในความพยายามรักษาตัวตนของการสวดพระมาลัยในงานพิธีศพไว้แต่ในขณะเดียวกันก็มีการขยายพื้นที่การสวดพระมาลัยตามส่วนราชการ และเอกชนร่วมด้วย ทั้งนี้เพื่อความอยู่รอดของวัฒนธรรมเอง

2.2 ภาษาสะท้อนวัฒนธรรมการสวดพระมาลัย การตรวจสอบด้านภาษาสะท้อนวัฒนธรรมผ่านการสวดพระมาลัยทำให้เห็นความสัมพันธ์ในหลายด้าน ดังนี้ 1) ภาษาสะท้อนความเชื่อ เช่น ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา และความเชื่อทางไสยศาสตร์ 2) ภาษาสะท้อนด้านภูมิปัญญา เช่น การหาอยู่หากินตามธรรมชาติ การคมนาคม สถาปัตยกรรมบ้านเรือน เครื่องมือเครื่องใช้ สัญลักษณ์บอกเวลา การแต่งกาย และเครื่องดนตรี 3) ภาษาสะท้อนวัฒนธรรมทางภาษาที่ปรากฏในตัวบทพระมาลัย เช่น สำนวนสุภาษิต การใช้คำเรียกตัวตามฐานะของผู้พูดและผู้ฟังด้วย ภาษาบาลี และคำภาษาถิ่นใต้ 4) ภาษาสะท้อนค่านิยม เช่น การรักนวลสงวนตัว และค่านิยมการมองความงามของผู้หญิงผ่านเส้นผม คิ้ว คอ มือ ตา แก้ม และหน้าอก ทั้งนี้ผู้วิจัยยังพบอีกว่าภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมมีทั้งความเหมือนและความต่างกับงานการศึกษา เช่น งานวิจัยภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมในด้านความเชื่อและการใช้ภาษาที่ปรากฏในตัวบทพระมาลัย ได้แก่ งานวิจัยของ ชฎาลักษณ์ สรรพานิช (2524) ศึกษาเรื่องพระมาลัย: การศึกษาเชิงวิเคราะห์ ที่พบว่า การวิเคราะห์เปรียบเทียบพระมาลัยฉบับ

ท้องถิ่นกับพระมาลัยคำหลวงมีโครงเรื่องภาษาเป็นงานวรรณกรรมมีการใช้สำนวน และเนื้อเรื่องที่คล้ายคลึงกันในด้านคติธรรมคำสอนเรื่องนรก สวรรค์ การละเว้นจากการประพฤดิชั่ว หมั่นสั่งสมบุญ งานวิจัยของวัฒนา ณ นคร (2526) ศึกษาเรื่องลักษณะร่วมของเรื่องพระมาลัยในวรรณกรรมพื้นบ้าน และพระมาลัยคำหลวง ที่พบว่า ลักษณะร่วมของเรื่องพระมาลัยในวรรณกรรมพื้นบ้านและวรรณคดี พบลักษณะร่วมด้านแนวความคิดในการนำพุทธศาสนาเป็นพื้นฐาน และลักษณะร่วมด้านกลวิธีการประพันธ์ โดยด้านภาษามีการนำสำนวนสุภาพจิตในวรรณคดีมาใช้ งานวิจัยของอุดมพร คัมภีรานนท์ (2551) ศึกษาเรื่องการศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในเรื่องพระมาลัยคำหลวง ที่พบว่า ภาษาในบทพระมาลัยส่งผลต่ออิทธิพลด้านคติความเชื่อของสังคมในการดำเนินชีวิตของคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และงานวิจัยของอนันต์ อารีย์พงศ์ (2555) ศึกษาเรื่องพระมาลัย: สวรรค์และการสืบทอด ที่พบว่า ภาษาที่ปรากฏในพระมาลัยกลอนสวดที่มีการใช้ศัพท์ภาษาถิ่นได้ แทนศัพท์ภาษาไทยมาตรฐาน กล่าวสรุปได้ว่างานการศึกษาที่ผ่านมาเป็นการชี้ให้เห็นคำตอบของภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมเรื่องพระมาลัยไว้ในด้านความเชื่อ โดยเฉพาะความเชื่อทางพระพุทธศาสนา และภาษาที่ปรากฏในตัวบทพระมาลัย โดยเฉพาะการใช้สำนวนสุภาพจิตและภาษาถิ่น แต่ในขณะเดียวกันผู้วิจัยใช้งานวิจัยเป็นเครื่องยืนยันในข้อค้นพบเพิ่มเติมในการจำแนกประเภทของภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมการสวดพระมาลัยในด้านภูมิปัญญาและค่านิยม ทั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อสังเกตในด้านค่านิยมเพิ่มเติมพบว่าในอดีตการสวดพระมาลัยเป็นที่นิยมของคนหนุ่มเพราะถือเป็นความสามารถพิเศษ ทั้งยังเป็นเรื่องได้เปรียบในการเกี้ยวผู้หญิงได้อีก เพราะคณะมาลัยจะได้ขึ้นไปสวดพระมาลัยบนบ้านของเจ้าภาพงานศพ และสามารถร้องกลอนสวดหรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “กลอนมุตโต” เกี้ยวพาราสีผู้หญิงสาวที่มาช่วยในงานศพโดยไม่ค่อยมีใครถือโกรธ ปัจจุบันพบว่าผู้หญิงเข้ามามีบทบาทในการสวดพระมาลัยมากขึ้น ทั้งนี้จากการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมพบว่าเกิดจากการคณะพระมาลัยเปิดโอกาสให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนผู้หญิงมีการร่ำรำที่อ่อนช้อยจึงทำให้เพิ่มอรรถรสในการชม ทั้งนี้ จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่ได้ในครั้ง นี้ ผู้วิจัยได้ข้อสังเกตที่น่าสนใจประเด็นหนึ่งว่าคณะพระมาลัยพยายามรักษาวัฒนธรรมการสวดพระมาลัยไว้ด้วยการอาศัยสายสัมพันธ์ทางสังคมของคนในชุมชนและระบบความเชื่อให้วัฒนธรรมยังคงได้รับการสืบทอดและสามารถดำรงอยู่มาได้ถึงปัจจุบัน

งานวิจัยทำให้พบว่า ชาวอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ ความคิดจากรุ่นสู่รุ่นไว้ในรูปแบบของการสวดพระมาลัย จนกลายเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น และเป็นสัญลักษณ์ของการแสดงทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสวดพระมาลัยเป็นเครื่องยืนยันให้เห็นความสัมพันธ์ของภาษากับวัฒนธรรมผ่านการสวดพระมาลัยอย่างเด่นชัด คือ พระมาลัยมีลักษณะของความไม่หยุดนิ่ง มีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน กล่าวคือ ในอดีตการสวดพระมาลัยได้ผูกโยงเข้ากับประเพณีซึ่งเป็นวาระสุดท้าย

ของชีวิตคือจัดงานพิธีศพควบคู่ไปกับการสวดพระมาลัย มักสวดในช่วงเวลากลางคืนไม่เกินเที่ยงคืน หรือจนสว่าง แต่ในปัจจุบันพบว่า การสวดพระมาลัยได้ขยายพื้นที่ออกไปตามส่วนงานราชการ และเอกชน เช่น การสวดพระมาลัยตามร้านอาหาร การสวดพระมาลัยตามส่วนงานราชการที่เข้ามา ศึกษาดูงานทางวัฒนธรรมตามวัดหลวง ประกอบกับมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้รูปแบบในการสวดพระมาลัยมีการปรับตัวในเรื่องของระยะเวลาในการแสดง โดยจัดแสดงในช่วงกลางวัน ระยะเวลาประมาณ 1-2 ชั่วโมง ดังนั้นผู้วิจัยขอใช้งานวิจัยเป็นเครื่องยืนยันความอยู่รอดและดำรงอยู่ของวัฒนธรรม ส่วนหนึ่งเกิดจากคณะพระมาลัยในฐานะผู้ส่งสารที่ยังคงต้องมีผู้สืบทอดอย่างไม่ขาดช่วงแล้ว กลุ่มผู้ชมก็ถือเป็นกำลังสำคัญ เพราะการสวดพระมาลัยจัดเป็นการแสดงทางวัฒนธรรมที่เป็นกลุ่มเฉพาะผู้ชมที่สนใจ โดยเฉพาะผู้ชมที่อยู่ในฐานะผู้จัดงานยังคงให้การสนับสนุน และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมการสวดพระมาลัยก็จะเป็นเครื่องยืนยันการคงอยู่ของวัฒนธรรมแขนงนี้ต่อไป เป็นที่น่าสนใจว่าปัจจุบันหน่วยงานในชุมชน เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดได้ขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้กับพระมาลัย ประกอบกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษายังคงรับพระมาลัยไปทำการแสดง นับเป็นความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการร่วมกันสืบสานวัฒนธรรมให้ยังคงอยู่คู่ชุมชน ทั้งนี้ก็เพื่อสร้างหลักประกันของความอยู่รอดให้กับวัฒนธรรมการสวดพระมาลัย

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะต่อชุมชนและสังคม

5.3.1.1 ด้านวิชาการ

1) ชุมชนได้รูปแบบของการใช้ภาษากับวัฒนธรรมการสวดพระมาลัยในการส่งเสริมให้โรงเรียนในชุมชนนำไปเป็นแบบเรียน หรือใช้หยิบยกเป็นตัวอย่างในรายวิชาภาษาไทยอันจะนำไปสู่การปลูกฝังความรักและความภูมิใจในท้องถิ่นของตน

2) ผลการวิจัยสามารถนำไปเป็นกรณีศึกษาระดับอุดมศึกษาในรายวิชา “ภาษากับวัฒนธรรม” และ “คติชนวิทยา” ของสาขาวิชาภาษาไทยในการได้องค์ความรู้และรูปแบบของโครงสร้างทางการสื่อสารตามแนวทางการศึกษาชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมโดยใช้เป็นกรณีศึกษาและประกอบตัวอย่างในด้านการเรียนการสอน

5.3.1.2 ด้านนโยบาย

1) ชุมชนทราบสถานภาพปัญหาของการสวดพระมาลัย แล้วตั้งพลังภายในชุมชนและนอกชุมชนเข้ามาหนุนเสริมการมีส่วนร่วมให้เกิดการเรียนรู้ในการศึกษาพระมาลัยในพื้นที่ของตนเอง รวมถึงการพัฒนาเครือข่ายเพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับวัฒนธรรมแขนงนี้

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างวัฒนธรรมจังหวัด การท่องเที่ยวสามารถนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของทางจังหวัด และสามารถนำผลการวิจัยมาสร้างเป็น อัตลักษณ์ที่สำคัญอีกชิ้นหนึ่งให้กับทางจังหวัดสุราษฎร์ธานี

3) สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดและหน่วยงานท้องถิ่นสามารถนำแนวทางการวิจัยนี้จัดทำเป็นฐานข้อมูลและจัดการความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมในท้องถิ่น เพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นมิให้เลือนหายไปตามกาลเวลา

5.3.2 ข้อเสนอแนะต่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ในการวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการศึกษาเฉพาะศึกษาโครงสร้างชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารในการสวดพระมาลัย อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นคณะพระมาลัยเก่าแก่ในชุมชนร่วมกันอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมพระมาลัยให้ยังคงอยู่คู่ชุมชน ประกอบกับการสวดพระมาลัยในด้านการสืบทอดในรุ่นเยาวชนที่มีใจรักทางด้านวัฒนธรรมหาได้ยากในปัจจุบัน ดังนั้น ควรมีการขยายพื้นที่การศึกษาการสวดพระมาลัยให้ครอบคลุมในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อนำมาเปรียบเทียบและหาข้อสรุปว่าการสวดพระมาลัยในท้องถิ่นอื่น ๆ มีรูปแบบการใช้โครงสร้างในการสื่อสาร และภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมภาษาออกมาในรูปแบบใด หรือสังเคราะห์ความรู้ที่ได้จากการสกัดโครงสร้างทางการสื่อสารและภาษาสะท้อนวัฒนธรรมของสายพระมาลัยต่าง ๆ รวมด้วย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อวงการวิชาการด้านภาษากับวัฒนธรรมของสังคมไทยมากขึ้น

2) จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร พบว่า มีงานวิชาการที่ศึกษาด้านภาษากับวัฒนธรรมมาบ้างแล้ว เช่น มโนรา ลิเก ลำตัด สวดสรภัญญะ ในขณะที่วัฒนธรรมในท้องถิ่นยังมีประเด็นที่สามารถศึกษาต่อได้อีกเป็นจำนวนมาก สำหรับผู้ที่สนใจ ดังนั้น จึงควรศึกษาในประเด็นดังกล่าวให้มากขึ้น โดยใช้แนวทางการศึกษาชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารการสวดพระมาลัยจากงานวิจัยชิ้นนี้ นำไปปรับใช้กับงานวิจัยภาษากับวัฒนธรรมที่มีอยู่หลากหลายในสังคม

บรรณานุกรม

- กมลมาลย์ คำแสน. (2560). *วิถีปฏิบัติทางการสื่อสารในการรักษาโรคของหมอสุมไพรพื้นบ้านไทยอีสาน*. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชอุดรธานี, 7(4), 33-46.
- กรมศิลปากร. (2555). *สมุดมาลัยและสุบินกลอนสวด*. กรุงเทพฯ: บริษัทเอ็ดดิสัน เพรส จำกัด.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2548). *ข้าบถัน คัดกรอง ตรองดู: สื่อพื้นบ้านสื่อสารสุข*. กรุงเทพฯ: โครงการสื่อสารบ้านสื่อสารสุข (สพส.).
- กาญจนา แก้วเทพ. (2552). *การสังเคราะห์องค์ความรู้เรื่องการใช้และการเสริมความเข้มแข็งแก่การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไข่มุก อุทยานลี. (2547). *การวิเคราะห์ปัญหาการจัดการศึกษาของรัฐ ที่มีการบูรณาการทางสังคมและวัฒนธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2460-2547*. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- คริสต์ เบเกอร์และผาสุก พงษ์ไพโรจิตร. (2558). *ปรัปราคติในชนข้างชนแผน. แพลและเรียบเรียงโดยอาทิตย์ เจียมรัตต์ญู . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สยาม.*
- จินตมาศ ทินกรและคณะ. (2552). *การประยุกต์หลักครุฑาเพื่อการพยากรณ์ของนักโหราศาสตร์*. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 5(พิเศษ 1), 336-347.
- เจริญ ศรีประดิษฐ์. (2551). *การศึกษาและพัฒนาศักยภาพศิลปะการแสดงพื้นบ้านภาคใต้: กรณีศึกษาลีเกป่าและสวดมาลัย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- ชฎาลักษณ์ สรรพานิช. (2524). *พระมาลัย: การศึกษาเชิงวิเคราะห์*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจารึกภาษาตะวันออก คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
- ณรัตน์จุฑา ไชยสวัสดิ์. (2562). *ความเชื่อเรื่องวิญญาณบรรพบุรุษของคนไทยถิ่นใต้ : ผีเปรต และเทวดา*. วารสารวิจิตรวรรณสาร, 3(2), 81-98.
- ณิชนชชา เหล่าตระกูล. (2549). *การศึกษาสถานการณ์สื่อสารการสืบพยานคดีอาญาในศาลไทยตามแนวชาติพันธ์วัฒนธรรมแห่งการสื่อสาร*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ. (2562). *กลวิธีทางภาษาในการอวยพรงานเลี้ยงฉลองมงคลสมรส*. วารสารวรรณวิทัศน์, 19(1), 107-135.
- ธวัช ปุณโณทก. (2525). *วรรณกรรมท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ธีรวัฒน์ ช่างसान. (2563). *กระดิ่ง : พัฒนาการจากความเชื่อและครุฑาสู่การแสดงสร้างสรรค์ระบำกระดิ่งสายพุทธรชน*. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์, 12(1), 97-108.

- ธีระ บุชบกแก้ว. (2553). *กลวิธีทางภาษากับการนำเสนออัตลักษณ์ของตนเองโดยกลุ่ม "เกย์ออนไลน์"*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2538). *ชาติไทย เมืองไทย แบบเรียนและอนุสาวรีย์: ว่าด้วยวัฒนธรรม รัฐ และรูปแบบจิตสำนึก*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- น้ำผึ้ง มโนชัยภักดี. (2554). *การแสดงลำตัดคณะหวังเต๊ะ: การศึกษาตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เบญจวรรณ ชยางกูร ณ อยุธยา. (2559) *แนวทางการอธิบายเรื่องนรกและสวรรค์ในพุทธศาสนาสำหรับคนรุ่น ใหม่*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด.
- ปวิศา ประดิษฐศร. (2560). *ปริเฉทการเล่าข่าวในรายการโทรทัศน์: “เรื่องเล่าเช้านี้” และ “เรื่องเล่า เสาร์-อาทิตย์”*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทยและภาษาไทยประยุกต์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ปรมินท์ จารุวร. (2542). *การสืบทอดทำนองสวดและประเพณีสวดพระมาลัยที่บ้านหนองขาว จังหวัดกาญจนบุรี*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรมินท์ จารุวร. (2553). *พลวัตของการสวดอ่านวรรณกรรมเรื่องพระมาลัย: การศึกษาเปรียบเทียบการสวดพระมาลัยที่จังหวัดกาญจนบุรีและชลบุรี*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประภาศรี สีหอำไพ. (2550). *วัฒนธรรมทางภาษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีชา อุตตระกุล. (2521). *วรรณกรรมพื้นบ้าน จากตำบลังกาใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา*. กรุงเทพฯ: กรมการฝึกหัดครู.
- ปิยะ มาลากุล. (2490). *ตำนานพระโกศและหีบศพบรรดาศักดิ์และระเบียบการทำศพ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- ปอรรช์ม ยอดเณร. (2544). *การศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างพิธีกรและวิทยากรรายการสุขภาพทางโทรทัศน์ในเชิงชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขา วาทยุทธศาสตร์และการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ พุทธศักราช 2550. (2551). กรุงเทพฯ : พิมพ์ลักษณ์.
- พิกุลกานต์ รุจิราภา. (2537). *การแสดงพระธรรมเทศนาทางวิทยุ: การศึกษาแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ภัครพล แสงเงินและคณะ. (2562). *วรรณกรรมเกสรกรรมวัดสุนทรประดิษฐ์ ตำบลบางระกำ อำเภอบางระกำจังหวัดพิษณุโลก: การศึกษาเชิงวิเคราะห์*. รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติพะเยาวิจัย ครั้งที่ 8 มหาวิทยาลัยพะเยา วันที่ 24-25 มกราคม 2562. หน้า 2147-2133.
- มัลลิกา มาภา. (2553). *การสวดสรภัญญะของจังหวัดนครพนมศึกษาตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไม่ปรากฏผู้เขียน. (2564). *มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี*. ค้นเมื่อ 12 กันยายน 2564, จากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี. <https://www.m-culture.g.th/suratthani>.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมี บุ๊คพับลิเคชันส์.
- วัฒนา ณ นคร. (2526). *ลักษณะร่วมของเรื่องพระมาลัยในวรรณกรรมพื้นบ้านและพระมาลัยคำหลวง*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพร ภัคดีผาสุข. (2553). *วาทกรรมความเป็นหญิงในวาทกรรมนิตยสารสุขภาพและความงามภาษาไทย*. คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: กรุงเทพฯ.
- ศุภมน อากานันท์. (2554). *การแสดงลักษณะทวีป-ชัยณรงค์ วงศ์เทวีญ: การศึกษาตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สงกรานต์ จันทะปัสสา. (2562). *ประสิทธิผลรูปแบบกิจกรรมอาชบาบำบัดแบบบูรณาการ เพื่อพัฒนาสมรรถนะบุคคลออทิสติกของกองทัพบก*. 19(4), 13-23.
- สรียา ทับทัน. (2564). *กระบวนการสื่อความหมายในคอลัมน์ Mind Training ของวนิษา เรซ ตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร*. การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14 วันที่ 18 สิงหาคม 2564. หน้า 1-10.
- สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์. (2564). *ปริเฉทข่าวบันเทิงในเฟซบุ๊กเพจ “ใต้เตียงดารา”*. วารสารภาษาและวรรณคดีไทย, 1(1), 1-60.
- สุจริตลักษณ์ ดีผดุง. (2549). *วิจัยปฏิบัติการเบื้องต้น*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

- สุดา ดวงเกิดโมฬี. (2537). *การศึกษาปราชัยหาเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎรตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร: กรณีศึกษาผู้สมัครพรรคพลังธรรม*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุธินันท์ พงศ์ไพบูลย์. (2523). *หนังตะลุง*. สงขลา: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสงขลา.
- สุวัฒน์ชัย คชเนตร. (2557). *แนวคิดชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสารของเดล ไฮมส์ และชาวิล ทรอยท์กับการศึกษาและโครงสร้างสถานการณ์การสื่อสารในภาษาไทย*. วารสารวิชาการมนุษยและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 4(1), 56-78.
- อนันต์ อารีย์พงศ์. (2555). *พระมาลัย: สวรรค์และการสืบทอด*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.).
- อภิสิทธิ์ เกษมผลกุล. (2552). *ตำนานพระศรีอารีย์ในสังคมไทย : การสร้างสรรค์และบทบาท*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2541). *ภาษาศาสตร์สังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2550). *ภาษาศาสตร์สังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อร่ามรัศมี ด้วงชนะ. (2538). *การศึกษาประเพณีสวดพระมาลัยของชาวอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เอกรัตน์ อุดมพร. (2551). *พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ พุทธศักราช 2550*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ลักษณ์.
- อุดมพร คัมภีรานนท์. (2551). *การศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในเรื่องพระมาลัยคำหลวง*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bunchuai, A. (2001). Sueksa tamnan lae khwamchuea Kiaokap tuat nai khapsamuth satingphra Changwat Songkhla. (In thai) [Study the Myths and Beliefs about the Tuat in the Satingphra Peninsula. Songkhla]. Bachelor's Thesis, Thai folklore, Thaksin University, Songkhla.
- Hymes, D. (1974). *Foundation in sociolinguistic an ethnographic approach*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

บุคลากรกรม

ณรงค์ เสมียนเพชร. (2564, 22 สิงหาคม). ที่ ร้านอาหารเพื่อนเดินทาง ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี.

ธิดารัตน์ อินทรวัตร. (2564, 25 สิงหาคม). ที่ วัดนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี 120/ 230 หมู่ที่ 1 ถนนวัดโพธิ์ในลึก ตำบลมะขามเตี้ย อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี.

นิตส์น์ ไหมจ้อย. (2564, 25 สิงหาคม). ที่ สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี เลขที่ 272 หมู่ที่ 9 ถนนสุราษฎร์-นาสาร ตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี.

บุปผา ปัญญาอภิวังค์. (2564, 18 กรกฎาคม). ที่ บ้านเลขที่ 134 หมู่ที่ 4 ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี.

พระครูศรีปริยัติขยาภรณ์. (2564, 20 กรกฎาคม). ที่ วัดเวียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี.

มณฑา สุกแดง. (2564, 10 กรกฎาคม). ที่ บ้านเลขที่ 109 หมู่ที่ 4 ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี.

สำรวย เทพนวล (2564, 20 กรกฎาคม). ที่ บ้านเลขที่ 63 หมู่ที่ 5 ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ประกาศนียบัตรและโล่รางวัลที่สืบเนื่องจากการทำวิจัย

สภาวัฒนธรรมอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

มอบเกียรติบัตรฉบับนี้เพื่อแสดงว่า

นางสาวสุวิมล เวชวิโรจน์

ผู้ทำคุณประโยชน์ต่อวัฒนธรรมอำเภอไชยา

ขออำนาจพรให้มีความสุข ความเจริญ และร่วมเป็นพลังสืบสานวัฒนธรรมของจังหวัดสืบต่อไป

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๖๕

(นายณรงค์ เสมียนเพชร)

ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอไชยา

ภาคผนวก ข

เอกสารรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

-

เอกสารรับรองโครงการวิจัย
 โดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
 สาขาสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

รหัสรับโครงการ: 2021 – St – Librats – 046 (Internal)

ชื่อโครงการ: สวดพระมาลัย : การศึกษาตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร

รหัสหนังสือรับรอง: PSU IRB 2021 St - Librats 044 (Internal)

ชื่อหัวหน้าโครงการ: นางสาวสุวิมล เวชวิโรจน์

หน่วยงานที่สังกัด: หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยและภาษาไทยประยุกต์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

เอกสารที่รับรอง: 1. แบบเสนอโครงการเข้ารับการประเมินจริยธรรมในงานวิจัย
 2. เครื่องมือวิจัย
 3. ใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

วันที่รับรอง: 15 กุมภาพันธ์ 2565

วันที่หมดอายุ: 15 กุมภาพันธ์ 2567

ขอรับรองว่าโครงการดังกล่าวข้างต้น ได้ผ่านการพิจารณาเห็นชอบโดยสอดคล้องกับหลักการ เบลมอนต์ (Belmont) จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สาขาสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และขอให้รายงานผลการวิจัยทุก 1 ปี ตามแบบฟอร์ม AP-007

(ลงนาม) วชิระ พุ่มดวง

(ศาสตราจารย์ ดร.ศศิธร พุ่มดวง)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
 สาขาสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

IRB-2

ใบพิทักษ์สิทธิ์

ชื่อการศึกษา สวดพระมาลัย : การศึกษาตามแนวชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร

ข้าพเจ้า นางสาวสุวิมล เวชวิโรจน์ นักศึกษาคณะศิลปศาสตร สาขาภาษาไทยและภาษาไทยประยุกต์ จะดำเนินการวิจัย เรื่อง สวดพระมาลัย : การศึกษาตามแนวชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

1. เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างสถานการณ์การสื่อสารในการสวดพระมาลัย
2. เพื่อวิเคราะห์ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมจากการสวดพระมาลัย

ประโยชน์จากการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. ทำให้ทราบโครงสร้างของสถานการณ์การสวดพระมาลัย และระบบระเบียบบรมถึงลำดับขั้นตอนในการสวดพระมาลัย
2. ทำให้ทราบถึงลักษณะภาษาในสถานการณ์การสื่อสารการสวดพระมาลัย
3. เป็นแนวทางในการอนุรักษ์ และสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้าน อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของสังคมไทยสืบไป

ข้าพเจ้าใคร่ขอแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการวิจัยดังกล่าว และเชิญชวนให้ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ข้าพเจ้าเก็บข้อมูลวิจัยด้วยการสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมวิจัยที่ใช้วิธีการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะมีแบบฟอร์มการสัมภาษณ์ให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยได้อ่านเพื่อทำความเข้าใจคำถาม จากนั้นผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ตามแบบฟอร์มดังกล่าว โดยการสัมภาษณ์แต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 30-40 นาที ต่อการสัมภาษณ์ 1 ครั้ง ทั้งนี้อาจมีการบันทึกเสียงการสัมภาษณ์เพื่อประโยชน์การวิจัยเท่านั้น

การศึกษานี้มีความเสี่ยงต่ำเนื่องจากการศึกษาตามแบบระเบียบวิธีวิจัยอย่างเคร่งครัด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาศาสตร์ และคติชนวิทยาในการตรวจสอบ และประเมินความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวไม่ได้ส่งผลกระทบต่อผู้เข้าร่วมการวิจัย การตอบคำถามของผู้ร่วมวิจัยเป็นเพียงการถามความคิดเห็น ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับผู้เข้าร่วมวิจัยจะสะดวกให้ผู้วิจัยเปิดเผยชื่อ-สกุล สถานที่ทำงานในการให้ข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการทำวิจัยหรือไม่ก็ได้ ผู้เข้าร่วมวิจัยจะตอบว่าอย่างไร ซึ่งคำตอบมิได้มีส่วนทำร้ายจิตใจหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อตัวผู้เข้าร่วมวิจัย หรือผู้เข้าร่วมวิจัยจะเลือกไม่ตอบคำถามหรือหยุดการให้สัมภาษณ์เวลาใดก็ได้ และหากผู้เข้าร่วมวิจัยไม่ยินยอมให้มีการบันทึกเทปหรือกระทำการอื่นใด สามารถแจ้งแก่ผู้วิจัยได้ตลอดเวลา ซึ่งจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผู้เข้าร่วมวิจัย การวิจัยครั้งนี้ทำให้คนในสังคมเข้าใจวัฒนธรรมและแนวทางการอนุรักษ์ สืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้าน อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของสังคมไทยสืบไป

ผู้เข้าร่วมวิจัยมีคุณสมบัติ คือ เป็นกลุ่มข้อมูลของผู้ใช้ภาษาในฐานะคนสวดพระมาลัยสังคหะพระมาลัยวารี ปัญญาอภิวังค์และกลุ่มผู้ชม ในฐานะที่เป็นผู้ชมการสวดพระมาลัยและเป็นผู้มีบทบาทในการจัดงาน หากผู้เข้าร่วมวิจัยเป็นผู้สูงอายุข้าพเจ้าจะสอบถามก่อนมาสดำก่อนขอคำ

ยินยอมแบบวาจาหรือแบบมีลายลักษณ์อักษร ทั้งนี้ในส่วนของมาตรการเก็บรักษาความลับของข้อมูลส่วนตัวของผู้เข้าร่วมวิจัยจะเก็บในคอมพิวเตอร์ที่มีรหัสเฉพาะเพื่อเก็บรักษาความลับเป็นข้อมูลส่วนตัว ซึ่งจะมีเพียงผู้วิจัยเท่านั้นที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ จะไม่มีการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว แต่จะใช้เพื่อประโยชน์ทางการวิจัยเท่านั้น เมื่อการวิจัยสิ้นสุด ก็จะดำเนินการทำลายข้อมูลภายใน 3 ปี

หากท่านมีคำถามหรือข้อสงสัยประการใดสามารถติดต่อข้าพเจ้านางสาวสุวิมล เวชวิโรจน์ โทรศัพท์มือถือ หมายเลข 080-5156978 รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐ อังศุวิริยะ โทรศัพท์มือถือ หมายเลข 086-7470768 และดร.จตุพร เชรบูรณ์ โทรศัพท์มือถือ หมายเลข 081-4568064 คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ข้าพเจ้ายินดีตอบคำถามและข้อสงสัยของท่านทุกเมื่อ และถ้าผู้วิจัยไม่ปฏิบัติตามที่ได้ชี้แจงไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย สามารถแจ้งมายังศูนย์จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สาขาสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 15 ถนนกาญจนวนิช อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110 โทรศัพท์ 0-7428-6470 หรือทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ suwimon026@gmail.com

ลายเซ็นนักวิจัย.....

(นางสาวสุวิมล เวชวิโรจน์)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้าพเจ้าได้รับทราบข้อมูลจากนักวิจัยแล้ว และยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัยด้วยความสมัครใจ

ลายเซ็นผู้เข้าร่วมวิจัย.....

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ลายเซ็นพยาน.....

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

คำถามหัวข้อวิจัยเรื่อง

การสวดพระมาลัย : ศึกษาตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร

คณะพระมาลัยวารี ปัญญาอภิวังศ์

1. การสวดพระมาลัยของชาวอำเภอไชยามีประวัติความเป็นมาอย่างไร
2. คณะพระมาลัยวารี ปัญญาอภิวังศ์ เริ่มจัดตั้งคณะเมื่อไร เริ่มตั้งคณะพระมาลัยได้อย่างไร เริ่มทำการแสดงมาแล้วกี่ปี
3. สมาชิกในคณะพระมาลัยวารี ปัญญาอภิวังศ์มีกี่คน ใครบ้าง แต่ละคนทำหน้าที่อะไร
4. เริ่มสนใจการสวดพระมาลัยได้อย่างไร เข้าร่วมร่วมแสดงพระมาลัยคณะนี้ได้อย่างไร
5. เรียนรู้การสวดพระมาลัยจากใคร และยังมีอาจารย์ท่านอื่นอีกหรือไม่
6. สถานที่และเวลาในการสวดพระมาลัยในงานพิธีศพ และงานตามส่วนราชการ เอกชน แตกต่างกันอย่างไร
7. มีหน่วยงานราชการ เอกชน หรือไม่ถ้ามีได้รับการสนับสนุนอย่างไรบ้าง
8. จุดมุ่งหมายในการสวดพระมาลัยในงานพิธีศพ และงานตามส่วนราชการ เอกชน แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
9. ขั้นตอนในการสวดพระมาลัยในพิธีศพและงานตามส่วนราชการ เอกชนเป็นอย่างไร
10. อยากให้สาธิตบทสวดพระมาลัยแต่ละบทสั้นๆ เพื่อแนะนำการสังเกตความแตกต่าง
11. เนื้อหาของบทในกาล และบทล้านเอกมีความแตกต่างกันอย่างไร แต่ละบทเพลงใช้ในโอกาสใด
12. บทเพลงล้านเอกที่ใช้ในการสวดพระมาลัยมีเพลงอะไรบ้าง มีความหมายอย่างไร
13. น้ำเสียงในการสวดพระมาลัยในงานพิธีศพ และงานตามส่วนราชการ เอกชนแตกต่างกันอย่างไร
14. อุปกรณ์ช่วยในการสวดพระมาลัยมีอะไรบ้าง
15. ความเชื่อในการสวดพระมาลัยในงานพิธีศพ และงานตามส่วนราชการ เอกชน มีอะไรบ้าง
16. การสวดพระมาลัยสามารถแสดงที่ได้ได้บ้าง

ผู้ชมการสวดพระมาลัยคณะวารีย์ ปัญญาอภิวังศ์

1. ท่านมีส่วนในการจัดเตรียมสถานที่ และกำหนดเวลาในการสวดพระมาลัยอย่างไรบ้าง
2. ท่านรู้จักการสวดพระมาลัยคณะนี้ได้อย่างไร
3. ท่านต้องการให้มีการสวดพระมาลัยอีกหรือไม่ เพราะอะไร
4. ท่านคิดว่าการสวดพระมาลัยมีความสำคัญต่อผู้คนในท้องถิ่นเพียงใด
5. ท่านเข้ามามีส่วนส่งเสริมการสวดพระมาลัยในรูปแบบใดบ้าง
6. ท่านในฐานะคนจัดงานรับพระมาลัยมาจัดแสดง เพราะเหตุผลใด
7. ท่านมีการจัดเตรียมอุปกรณ์ในการแสดงสวดพระมาลัยอย่างไรบ้าง
8. เมื่อได้ฟังการสวดพระมาลัย ท่านเข้าใจอย่างไร

ภาคผนวก ค

บทสวดพระมาลัยบทในกาลและบทลำนำนอก

(พระมาลัยฉบับลายมือเขียนของนายวาริ ปัญญาอภิวังศ์และการสังเกตุการณ์ภาคสนาม)

บทในกาล

อันว่าลับล้นพ้นไปแล้วแต่ปางก่อน ภิกษุหนึ่งซึ่งพระพร เทพเถร ได้อาศัยอยู่ในบท โลหะเจน เป็นบริเวณในแคว้นแคว้นแดนลงกา พระเถรนั้นมีฤทธิ์ ประสิทธิ์ด้วยปัญญา มีศีลครองสิกขา สมาบัติ บริบูรณ์ ว่าพลาทางก็ร้อง ลำต้นฉิ่ง มันช่างเพราะเสียจริงลำนี้ดีหนักหนา เป็นลำเก่าแต่โบราณเนิ่นนานมา ใช้พวกผมจะมานั้นมันไม่เด็ด เม็ดมันไม่ตี ใช้พวกผมจะมาไอ้อวด สวดแล้วมาลัย ผมขออภัย ท่านผู้เฒ่า ชาวบ้านนี้

- ลำต้นฉิ่ง -

ผมขอพรแต่พระมารดา ท่านได้เลี้ยงรักษา จนเติบโตใหญ่ อันว่ามุดโต ผมยังไม่ถนัด ยังไม่ชัด ยังไม่เจนไหว้คุณครู และอาจารย์ ท่านได้สอนให้ผมขีด ท่านได้สอนให้ผมเขียน สอนให้เล่า สอนให้เรียน สอนให้เขียน เปรียบเหมือนหลักปักในเลน ยังคลอนแคลน มุดโตยังไม่ถนัด มันยังชัดยังข้อง ชายหน้าพี่น้อง ย่นกามา

ยอกรประนม บังคมเกศ จะไหว้ให้เทเวศทุกทิศ ออกนามตามอังกฤษอิสรา เป็นภาษาคำไทย ไหว้ถ้วนถี่ ออกมาอยู่ในสยาม งามสง่า เขาลือชา เฟื่องฟู ทั้งกรุงศรี มีเมียหม่อมแม่ชื่นทุกคืนปี เกษมศรี สุมสู้อยู่สบาย ว่าพลา ขนนางเที่ยวเดินเล่น ตะวันเย็น ออกไปเที่ยวถนนใหม่ รถเรียบเทียบม้า อาชาไนยสารถึขับรถไป ดั่งใจจง แล้วขนนางออกไปเที่ยวชมเมียฝรั่ง ช่างงามพริ้งแอมเจ้ากลม สมประสงค์ อรชรอ่อนแอ่นตั้งเอวองค์ เหมือนองงค์แม่วิณพา สง่าเอ๋ย

*ในกาลอันลับล้นพ้นไปแล้ว แต่ครั้งก่อน ภิกษุหนึ่งได้ซึ่งพระพร ชื่อพระมาลัย เทพเถร อาศัยบ้าน กัมโพช ขนบทโลหะเจน อันเป็นบริเวณ ในแคว้นแดนลงกา พระเถรนั้นมีฤทธิ์ ประสิทธิ์ด้วย ปัญญา มีศีลครองสิกขา ฌานสมาบัติ บริบูรณ์ สิ้นกิเลส ประเสริฐศักดิ์ สันโดษนัก ใครจะปุน รู้หลัก ศรัทธาพูนใจละเอียดทรงพระธรรม ปรากฏด้วยรู้หลัก มีฤทธิ์นักถึงอรหันต์ อุปมาเหมือนพระจันทร์ อันปรากฏในเวหา ท่านนั้นเสด็จลงไปในนรก ด้วยกรุณา เพื่อจะให้เขาสั่งมา แล้วจะบอกแก่ญาติพาลัน พระโมคคัลลาน ผู้สาวก โปรดนรกเป็นนิรันดร์ ครั้นแล้ว โปรดชาวสวรรค์ ด้วยธรรมอันฉับเฉียว เอ๋ย...มีศีลครองสิกขา พระมาลัย

พระเถรมาลัย เสด็จลงไป ในนรก ด้วยกรุณา ยังมีพระนิกร เปרתหนึ่งลำบาก นั่งขอทาน เป็นเหยื่อ แร้ง เหยื่อกา ได้มีสุนัขพลอยกัด กิน แร้ง กา เื่อนนั้นไม่มี แกะกระดูกเปล่ากิน ร้องขอเสียงสั่นในลงกา พระเถรมาลัย ทรงธรรม มากด้วยจิต คิดสรวงสวรรค์ ประหนึ่งนั้น มองทะลุในจุดหมาย มองอีกมุม มองไปให้ไกลกาล มองสุดทางในเมืองนรก พบแต่กรรม นั้นต้นจ้ว-บัวกรรม ทำไฉน ทำอย่างไรที่หนอ พอสงสาร ทรงตรัสได้คำเดียว คือ ใช้กรรม ตาสว่างวันไหน ขึ้นสวรรค์ในฉับพลันนั้นหนอ พอมองเห็น นี่คือกรรมในอดีต พญายมราช ท่านทรงโปรด ลงโทษตามกรรม แปรชุนนรกนั้น ท่านโปรดปราน พระเถรนำทางพาขึ้นสวรรค์ พวกท่านนั้นต่างยิ้มเกษมศรี เทวดาทรงโปรดยกโทษที่ สมควรที่หมดกรรม ที่ทำมา เข้าอุโบสถ ใช้กรรมนั้นที่สร้าง เป็นแนวทางสร้างบุญนิฉนไหน กามเทพรับรู้ทุกที่ไป เป็นบท บุญ-กรรม นำพา พระมาลัย เอ๋ย

บทในกาล

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมา สัมพุทฺธัสสะ (3 จบ)

ไอ้เจ้าดวงพวงพุ่ม ก็จะมีเพื่อนเราเอ๋ย ประทุมทอง เมื่อไหร่จะล่องลอยฟ้า ลงมาชม อนิจจาหมายจะชม ไม่สมคิด หมายเอาดวงพระอาทิตย์ บนเวหา เมื่อไหร่เลยจะตกต่ำ ค่ำลงมา จะลับแล้ง เสียให้หล้า ตั้ง ตาคอย แม้นเป็นดอกไม้ ในมนุษย์ ถึงสูงสุด เอาที่ไม่ได้ เอาไม่สอย ฝ้าแต่คอย ชะง้ำแล ชะง้ำคอย เมื่อไหร่จะล่อง ล่องฟ้า ลงมาชม

ฉากี่ฉาอุบ ๆ แล้วก็ป็นนึ่ง ๆ ดังวาจา เจ้าเมืองพระยา หงส์ทองน้องเอ๋ย ฉาเอ๋ย ๆ ฉาเอ๋ย ๆ

สิบนิ้วเศียรสิบ ยกประดิษฐ์ขึ้นตั้ง ยกขึ้นเหนือเศียรรัง ต่างดอกประทุมมา ผมจะไหว้เอาคุณพระพุทฺธ ผมจะยุดเอาคุณพระธรรม อันประเสริฐเลิศล้ำ ทั่วแดนไกล ผมจะไหว้เอาคุณพระสงฆ์ ท่านผู้ทรงพระ วินัย ช่วยคุ้มกันโพยภัย ทั่วพารา ผมจะไหว้เอาคุณบิดร จะขอพรคนเลี้ยงรักษาจนเติบโต

- ลำต้นฉิ่ง -

ว่าพลาทางก็ร้องลำต้นฉิ่ง มันช่างเพราะเสียจริง ลำนี้ดีนักหนา เป็นลำเก่าแต่โบราณเนิ่นนาน มา ไซ้พวกผมจะมามันไม่เด็ด เม็ดมันไม่ตี ไซ้พวกผมจะมาไอ้หวดสวดแล้วมาลัย ผมขออภัยท่าน ผู้ชมผู้เฒ่าชาวบ้านนี้

*ในกาลอันลับล้นพ้นไปแล้ว แต่ครั้งก่อน ภิกษุหนึ่งได้ซึ่งพระพร ชื่อพระมาลัย เทพเถร อาศัย บ้านกัมโพช ขนบทโลหะเจน อันเป็นบริเวณ ในแคว้นแดนลงกา พระเถรนั้นมีฤทธิ์ ประสิทธิ์ด้วย ปัญญา มีศีลครองสิกขา ฌานสมาบัติ บริบูรณ์ สิ้นกิเลส ประเสริฐศักดิ์ สันโดษนัก ใครจะปุน รู้หลัก ศรัทธาพูน ใจละเอียดทรงพระธรรม ปรากฏด้วยรู้หลัก มีฤทธิ์นักถึงอรหันต์ อุปมาเหมือนพระจันทร์ อันปรากฏในเวหา ท่านนั้นเสด็จลงไปในนรก ด้วยกรุณา เพื่อจะให้เขาสั่งมา แล้วจะบอกแก่ญาติพลัน พระโมคคัลลาน ผู้สาวก โปรดนรกเป็น นิรันดร ครั้นแล้ว โปรดชาวสวรรค์ ด้วยธรรมอันฉับเฉียว เอ๋ยมีศีลครอง สิกขา พระมาลัย

พระเถรมาลัย เสด็จลงไป ในนรก ด้วยกรุณา ยังมีพระนิกร เปรตหนึ่งลำปาก นิ่งขอทาน เป็น เหี่ยว แร้ง เหี่ยวกา ได้มีสุนัขพลอยกัด กิน แร้ง กา เื่อนนั้นไม่มี แกะกระดูกเปล่ากิน ร้องขอเสียงสั้นใน ลงกา พระเถรมาลัย ทรงธรรม มากด้วยจิต คิดสรวงสวรรค์ ประหนึ่งนั้น มองทะลุในจุดหมาย มองอีก มุม มองไปให้ไกลกาล มองสุดทางในเมืองนรก พบแต่กรรม นั้นต้นจิว-บัวกรรม ทำไฉน ทำอย่างไรที่ หนอ พอสงสาร ทรงตรัสได้คำเดียว คือ ใช้กรรม ตาสว่างวันไหน ขึ้นสวรรค์ในฉับพลันนั้นหนอ พอ มองเห็น นี่คือกรรมในอดีต พญายมมราช ท่านทรงโปรด ลงโทษตามกรรม แปรชุมนรกนั้น ท่านโปรด ปราน พระเถรนำทางพาขึ้นสวรรค์ พวกท่านนั้นต่างยิ้มเกษมศรี เทวดาทรงโปรดยกโทษที่ สมควรที่ หมดกรรม ที่ทำมา เข้าอุโบสถ ใช้กรรมนั้นที่สร้าง เป็นแนวทางสร้างบุญนิจฉไน กามเทพรับรู้ทุกที่ไป เป็นบท บุญ-กรรม นำพา พระมาลัย เอ๋ย

บทล้นอก

แขกมอญ

ฟังสำเนียงเสียงน่องร้องแขกมอญ เป็นตอน ๆ มั่นคง อย่าสงสัย มอญแขกแปลกปนกับคนไทย อยู่บ้านใหม่ตลาดเหนือ มากเหลือหลาย มอญเก่าแก่ล้ำผสมกับพราหมณ์ รูปกึ่งงามแต่ว่านุ่งผ้าถุงเอย

ฟังสำเนียงเสียงนุซสุดเสนาะ ช่างไพเราะเจ้าวาที ของพี่เอย ทำไฉนว่าจะได้มาไว้เชย นิจจาเอยโอ้อาลัย ใจรอน พี่พลัดจากมาให้อาวรณ์ ถึงม้วยมรณก็ไม่พรากร จากกันไป

อิเหนา

อิเหนาหรือจะตามด้วยความรัก อันขื่อนี้มีประจักษ์อย่าสงสัย หมันหยาดานีพระเวียงชัย ดาหามีภัยจึงได้มา ไม่ได้รุกรงค์ปราบสงคราม ที่มาเพราะว่าความเส่นหา แล้วจะกลับหมันหยาด พระเวียงชัย

กุมารน้อย

อนิจจาน่าสงสารกุมารน้อย นอนละห้อยเมื่อจะลาตาฤาษี ศิโรราบกราบองค์พระมูณี วันชูลีวันเอยชูลีพระสิทธิธา ขอลาจร ได้ฟังสารหลานจะล่าน่าสังเวช พระชลเนตรโลมไล้แล้วรับขวัญ อย่าทุกข์ถึงอัยกาในป่าวัลย์ สารพันเภทภัยอย่าแผ้วพาน อันเสื่อสีห์หมีป่าคะนองร้าย ไม่กล้าไม่กรายกลัว หลีกเสียอีกหลาน จงบ่าเพ็ญภาวนารักษาผาน เชิญกลับผ่านพาราให้ถาวร

โธ้อนาถวาสนา

โธ้อนาถวาสนาที่หาไม่ ที่จะได้ขีดเชื้อแม่เนื้อหอม เหมือนมดแดงแฝงพวงมะม่วงหอม ฝ้าใต้ตอมชมอยู่ไม่รู้อุส พี่รักเจ้าเอาชีวาเข้ามาแลก มารบแขกแตกทัพกลับไปหมด อยู่ในวังตั้งเก้าเดือน เปรียบเหมือนมด ละอายอดสูใจกระไรเลย

เกิดชาติใดอย่าให้แคล้วแม่แก้วเนตร กอดเกษราชมประสมศรี เป็นมนุษย์ครุฑทาวาสกรี ขอให้พิศवासทุกชาติเอย

โงงแบง ชักใบ

ชะโงงแบง หมอครูรู้ตีทัพ ต้อนรับข้าศึก เปิดประตูเมืองไว้ ลวงไฟรี ทำใจดีดีตพิณกินแต่น้ำชา
 สุม่าอ้อดอันให้ตันจิต ตะลึงคิดสงสัยเป็นหนักหนา ไม่เห็นมีผู้คนจนปัญญา เห็นแต่ผ้าบายุมাত্রพาด
 ประตู

ชักใบขึ้นกบรอก บ่ายหัวออกไปสู่เกาทัณฑ์ โกงเบ้งบอกโลล็ก ว่าเมฆหมอกตกกลางคืน
 กลางวัน ไปเอาลูกเกาทัณฑ์ ไม่ได้เก้าพันจะไม่กลับมา โลล็กร้องโอยาชวนกัน มาแล้วก็ลงในเรือ โลล็ก
 ตกใจเรือ มาถึงเรือจะกระโจนน้ำตาย จุนจู่อยู่ท้ายบาตี ชักซออีแล้วมาเล่นเครื่องสาย เสียงดังอยู่ไล่ไล่
 เสียงฮาเฮจึ้นกับไทย แจกเอยลื้อไปไหน ชิดเหล็กไฟ เอามาจุกยาแดง แป๊ะอ้ออยู่ข้างท้าย ผิดกับซ่ายหัว
 เรือโคลงเคลง

พระสุริย์ฉาย

พระสุริย์ฉายบายคล้อยลอยวิเวก กระจ่างเมฆเบื้องฟ้าในราศี พระสมุทรรุ่แม่บุตรสุมาลี
 พระเคล้าคลอจรลีลอยพโยม คลองถันกัลยาตุนารัก พระพิศพัทตร์น้องเอยร่วมภิรมย์เฝ้าชมโฉม ดุจ
 เตือนเตือนลอยฟ้า ลอยพโยม แสนโหม่นสนในฤทัยถอน เหาะตรงลงยังยอดคีรีศรี พระวางแม่บุตรสุมาลี
 ยอดสงสาร มีสุนทรวอนว่าสุตามาลย์ เยาวมาลย์เจ้าอย่าโศกโศกกาลัย วิรุฬจักรกรวัคพระหัตถ์ตรีส
 ประภาช ร้องเรี่ยกนาฏสร้อยธิดามารศรี มาเถิดมาเถิดแม่มาอย่ารอรี้ ถึงบุรีจะถนอมเป็นจอมนาง
 สาวสนมสมบัติในเมืองยักษ ได้สมศักดิ์นุชน้องอย่าหมองหมาง พระชุมเช็ดพระชลนาโศกาพลาถ
 โอแม่ นางนะน้องเอยนุชน้อง อย่าหมองมัว

ท้าวโกษี

ท้าวโกษีซื่อบอกหนทางจร ว่าทิศอุดรนั้นแหละคู่ พระหน่อไท ตามทางยังมีนางอยู่ในเขา นั้น
 แหละเจ้าจะได้ชมสมประสงค์ วันหนึ่งวาสุกรีอันมีเดช ได้สมสู่กินเรศในไพรสิน คลอดบุตรงามสุดมุข
 ลิน ท้าวนาคนินไม่ได้พาไปบาดาล ตัวเจ้านี้ก็รู้ที่อยู่เต็มจิต ว่ามิ่งมิตรมุขลินเป็นคู่สร้าง เดินไปคงจะได้
 อนาคตนาง พ่อเอวบางจะได้ชมสมประสงค์

พระดำเนิน

พระดำเนินเดินไปที่ในถ้ำ วิไลล้วนศิลาสง่าศรี พระเหลียวไปเห็นมุขลินกุมารี ภาคนินแม่นั่งร้อย
 มาลัยกรอง พระองค์ทรงทศตระหัสโฉม งามประโลมเหลือดีไม่มีสอง เกศใคร่ดุจดั่งแสงเมฆทับทอง
 จุไรรองกวดเกล้าพอสมทรง คิ้วขนงองค์ละม้ายคล้ายภาพเขียน ช่างศอเศียรตั้งพระยา ราชหงส์ สอง
 พระหัตถ์ดัดดวงคเชนทร์ทรง เนตรอนงค์ดูดำเหมือนน้ำนิล สองพระถันเต่งตั้งทั้งสองเต้า น่าคลอเคล้า
 เคียงชมสมถวิล สองปรางแก้มดูแอร่มดังลูกอิน พระนารินพิศเพลินเจริญใจ

เยื้องย่างกางกร [รำเบิกโรง2]

เยื้องย่างกางกรประคองแก้ว ชะรอยแล้วหรือแม่ชูตสงสาร พี่ขอสักพวงเถิดแม่ดวงสุตา
มาลัย เจ้าปลิดกำนยังไม้แล้วหรือแก้วตา สวสวรรค์ขวัญหายเห็นชายชิต ผวาหวีดหวีดวิ่งทิ้งบุผา
โอบอุ้มกุมกรกัลยา อนิจจาเจ้าตกใจเสียจริง ๆ เพราะว่ารักพี่อุตสาหมาถึงห้อง อย่าตกใจไปเลยน้อง
อย่าร้องไห้ พี่นี้รักเจ้ายังกลัวจนตัวสั่น จะอยู่ในเหมววัลย์อย่างไรได้

เสียดายรัก

เสียดายเอ๋ย เสียดายนัก เสียดายแต่รัก จะต้องลา เสน่หา ชะรอยเคราะห์ เพราะว่าการมาได้
ทำมา ชะรอยเคราะห์ เพราะว่าเวรา คิดคิดจะเอาเม็ดมารีดอก ให้เลือดตกแดงกลาดตั้งขาดเสน จะ
อยู่ไปไยไม่สมคิดต้องบิดเบน จะอยู่ไปไยให้เป็นเวรเวรานัก

อนิจจาฟ้ามัว

อนิจจาฟ้ามัว เมฆขยาย พระสุริย์ฉายคะนองก้องกลางหน ดังสะท้อนเลื่อนลั่นโถมบน พระ
สุริยนเย็นระยับลับเมฆมัว วายุพัดฟ้าพิรุณก็โรยร่วง หนาวใจอยู่ในทรวงหนาวอุรา ชื่นจิตเสียนี้กระไร
ช่างมาชื่นใจของเรียมนี้เอ๋ย รักน้องประคองเซย เมื่อไรเลยจะได้ชม ในคำวันนี้คืนวันนั้น เจ้ามานอนอยู่
ในพฤษ์ตึกเสียเปล่า

ราเชิญเล่น

ราเชิญ เถิดแม่เล่น นาวาเล่น กลางสินธุ ลากี่ทิ้งวัง เสียทั้งคู่ จะไปอยู่ เมืองแล้วว่ากุดสา
ลาแล้วก็จำรัส ชัดแล้วก็จรมา เอามาพบกันเข้า ไม่แล้วก็แคล้วกัน

ลำตันฉิ่ง ขึ้นบนเตียง ว่าพรางก็ร้องลำตันฉิ่ง

มาอย่างขึ้นบนเตียงเคียงข้าง เห็นแล้วนางหลับ ทั้งมนต์นั้นก็เสริมเหลื่อมลับ หลับแล้วก็
ละห้อย พี่ชายรักเจ้าเปรียบตั้งว่าว ขาดแล้ววาลมลอย สุดอาอย่าคอยเลยวาก็ จะแล้ววาคืนหลัง ถึงตัวพี่
ไปใจพี่อยู่ ๆ แล้ววาระวัง พอเสร็จจะสั่งเรียมจะลา สุดแล้วจะลาจร เจ้าอยู่ข้างหลัง เจ้าอย่าฟังคนแล้ว
ว่าอื่นอ้าง สักร้อยปีพี่ไม่ห่างร้างสมร อย่าถือไปเลยวาก็จนเป็นแล้ววาคอนจร เอาบ้านดอนมาต่างแดน
แสนแล้วกันดาร เจ้ามานั่งกอดตืนผิว ไม่แล้ววามัวอิง จะมานั่งนิ่งอยู่อย่างนี้ ไม่แล้วมีอวย

สักวา

สักวามาเคารพ นบภิวัตน์ แม่นผิดพลาด บทกลอน อักษรเสียง ลูกคู่ไม่เคยซ่อม ไม่พร้อม
เพรียง ฟังสำเนียงไม่เสนาะ เพราะฤทัย แม่นผิดพลาดบาทบท ไม่หมดข้อ ช่วยเติมต่อแต่งเติมเฉลิมใส
ช่วยแนะนำสำเนา ให้เข้าใจ แต่พอได้คร่ำม ๆ ไม่หยามเอย

ชาละวันกุมภีร์

ชาละวันกุมภีร์ ตัวดำ ๆ คุดคู้อยู่ในถ้ำพระคูหา จุดเทียนเวียนไหว้ ไปด้วยมนต์ กระทบน้อย
ลอยวนขึ้นเหนือน้ำ มาถึงโพธิ์สามต้น ใบเหลืองอ่อน พรุ้งนี้เข้าที่จระจก จากเจ้าไป เทียวชมนกชมเม่น
เล่นในไพร มาเจอเสือใหญ่ วิ่งหนีมา หนีเสือปะเสือ ขึ้นต้นไม้ ขึ้นไปไม่ได้ แตนตอยตก ถอยหน้าถอย
หลังโดนขาบขบ เจอจุกตันกตัวยารวี โจนโหนโจนลงนันทที่ เจอท้าวกุมภีร์ ท้าวพานวัง กระเดือกเสือก
ว้ายมาใกล้ฝั่ง เห็นสาวน้อยร้อยซึ้ง พายเรือมา ช่วยพี่ด้วยราแม่ใจบุญ มาดมั่นพี่ไม่ตายแม่ใจบุญ
ยอมเป็นผัวแม่คุณจนวันตาย

นางมอญ

นางมอญสร้อยกุ่ม ตามทุ่งเป็นทิว ผูกคอกหม้อหิ้วตาม ทิวทุ่งนา สร้อยกุ่มไม่ได้นางว้ายน้ำมา
ไม่ได้กุ่มปลาเวทนาแก่นางมอญ

นางมอญลูกอ่อนนอนแม่กินนม ยกขึ้นลูกชมถึงหน้า ก็ถึงตา หลก ๆ ตกกระได ผ่าสไบลิ่มหม
แขกลาวมาชม ของสงวนนางมอญ

ของดีที่ยัง แหวนตั้งหน่วยใหญ่ เป็นของแต่ไร ใส่ไว้ในกระเป่า สีแดงแสงมุดสุกสีแพรวพราว
จริงหรือนะเจ้าสีแดงก็แสนแจ้ แม่นว่าจริงจอก ควักออกให้น้องแล อย่าทำกระแสะ อยากรแลแต่ของดี
ได้ยินนางว่า ควักออกมาทันที แหวนทองวงนี้หัวสีโม่รา

ฝ่ายข้างพุ่มพวง แม่ดวงจินดา นั่งใช้หางบอกว่ามันไม่งาม เจ้าติตรงไหน สุดใจพี่ ขอดถามว่า
แหวนไม่งาม สีแดงก็แสงคล้ำ น้องไม่ชอบแรงสีแดงมันไม่ฉ่ำ นาคปนทองคำ สีคล้ำมันไม่ดี ได้ยินนาง
ว่าควักออกมาอีกที แหวนทองวงนี้ หัวสีทับทิม แหวนทองวงน้อยกับพลอยพริ้ม ๆ นางแลเห็นฉิมยิ้ม
แต่ก็ในใจ อยากรใครได้แหวน ยากแสนกว่า ถึงไม่ได้ใส่ ขอคลำก็กำลอง ทำย่นนางรับ ไชร์รักลับร้องให้
อย่าทำเลยชาย น้องอายเสียจริง ๆ บัดหลุดยุควิ่งทิ้งผ้าสไบ หลก ๆ จนตรอกเข้าซอกในกอไผ่ ฉวยได้
กลับไปไหนไม่ถ้าชาย หลก ๆ จนตรอกเข้าซอกกอหวาย ยกมือขึ้นไหว้เอาผ้าฉั้นมา ถ้าให้สไบน้องใส่
ต้องสัญญา ว่ารักข้าหรือว่าจะไม่รัก นางน้องตอบว่า ตัวข้าไม่รัก ฉวยสองมือซัก เรามารักกัน

ขุนทองเอย

ขุนทองเอยทำไมเอย ไม่พลอดบ้าง ให้แม่สร้างโคก เศร้าบรรเทาหาย นกฉลาดแกล้งเฉลย
ภิเปรยปราย ไม่สบายแล้วจะเล่า ให้เจ้าฟัง คืนวันนี้มันอัศจรรย์นอนฝันเห็น เผอิญเป็นลมใหญ่ตอนไก่อ
ชั้น บังเกิดเป็นลมเพชรหึงขึ้นตึงตัง ฟังหงบดั่งเมื่อตะกี้ เดียวนี้ เอย

เสียดายแต่ดวง

เสียดายแต่ดวง แต่พวงมาลี ของพี่เอย ปองสวาทมาดหมาย ไม่ได้เซย ไม่รู้ว่าเจ้าของดอกไม้มี
พืงประสมตุมตั้งทั้งสองเต้า น่าคลอเคล้าเคียงชม สมถวิล ทั้งสองปรากฏแก้มดูแอร่ม ดั่งลูกอิน
พระนารินทร์พิศเพลิน เจริญใจ

ผีเสื้อน้ำ

จะกล่าวถึงอสุรี ผีเสื้อน้ำ อยู่ท่องถ้ำวังวนชลสาย ได้เป็นใหญ่อยู่ในพวกปีศาจพราย สกนธ์กาย
ก็โตใหญ่เท่าไอยรา ตะวันเย็นออกไปเล่นทะเลกว้าง อยู่ท่ามกลางวารินกินมัจฉา จับฉลากลากพดกัก
กุมภา เป็นภักษา นางมารสำราญใจ เล่นน้ำดำโตดโหดทะเลิ่ง โผผางผิงผาดโผนโจนไกล ไกลฝั่งวังวน
ใต้ต้นไทร พอนางได้ยินเสียงสำเนียงดัง วิเวกแว่ววังเวงด้วยเพลงปี่ หวนฤดีแต่ดินถวิลหวัง เสน่หา
อวรณ์อ่อนกำลัง เข้าเกยฝั่งหาดทรายสบายใจ ลูกขึ้นท้าวแขนแขนงชะงัด ข้าเลื่องแลพระองค์ให้
หลงไหล พิศองค์ทรงโฉมประโลมใจ นั่งเป่าปี่อยู่ที่ใต้พระไทรทอง รูปทรงองค์เวิกก็อ่อนแอ้น ช่างหนุ่ม
แน่นก็เคียงชม ประสมสอง ถ้าแม่นได้เสียกับคู่เป็นคู่ครอง จะประครองชิตแอบไว้แนบเนื้อ

ลมปากเป่าปี่ไม่มีเครือ นางผีเสื้อตาตูดูทุกก็ฟัง ให้ปั่นป่วนรวนเรเสน่ห์รัก สุดจะหักวิญญาเป็นบ้า
หลัง อุตลุดุดทะเลิ่งขึ้นตึงตึง ด้วยกำลังแผดโผนโจนกระโจม ชุลมุนหมุนกลมดั่งลมพัด กอดกระหวัด
อ้อมองค์พระทรงโฉม กลับกระโดดลงในน้ำเสียงถ้ำโครม กระทุ้มโถมทิมดำไปถ้ำทอง ถึงแท่นแผ่นผา
ศิลาลาด นางนาฏเปรมปรีดีไม่มีสอง วางองค์ลงบนเตียงประครอง ทำกระหิมยืมย่องด้วยยินดี อสุรี
ผีเสื้อแสนสวาท เห็นภูวนาถนึ่งไปหัวใจหาย เจ้าพระคุณทูนหัวหัวข้าตาย รานร้ายถูกต้องประครององค์
ยังอุ้นอยู่รู้ว่าสลบหลับ ยังไม่ดับขนมชีพเป็นผุยผง ทูนหัวนี่องนี่มันคง ด้วยรูปทรงมันอัปลักษณ์เป็น
ยักษ์มาร ต้องจำแลงแปลงร่างเป็นนางมนุษย์ ให้ผาดผุดรูปทรงส่งสัญญาณ ให้พระองค์ได้ทรงโฉม
ประโลมลาน ได้เกี่ยวพานรักใคร่ตั้งใจจึ่ง แล้วอ่านเวทเพศยักษ์ก็สูญหาย สกนธ์กายตั้งกินรนวนหงส์
เอาธารามาพระโฉมยง ให้พระองค์ได้นวดพินคั้นประครอง

พระอภัยใจอ่อน ถอนสะอื้น ให้กล้ากลืนชลนา นิจจาเอย บอกแก่นางผีเสื้อ ไม่เชื่อเลย ว่าพี่ไม่
เคยอยู่ในถ้ำ ให้รำคาญ จนจิตฤทธิ พี่เอยหาไม่ คิดไปสารพัด ให้ขัดขวาง ระหวายทอดกอดหอมอง ลง
นอนคราง โอ้อ่างมารศรี ฉวีวรรณ ปานชนกชนนี ที่ปกเกล้า อย่าโคกเศร้าโคกกา มารศรี

อันดวงจันทร์

อันดวงจันทร์นั้นควรอยู่ บนท้องฟ้า ไม่ควรถลาลงมาดิน สิ้นรัศมี อยากรได้สาวดาวดำรง องค์อื่นมี ไม่ควรที่จะมาเป็นเช่นนี้เลย เสียเมียแล้วมีหน้าซ้ำเสียบุตร เมื่อไรจะสุดเวรเก่าอกเราเอ๋ย วาสนาของข้านี้ขาดคู่เซย ไม่รู้เลยจะมาเป็นเช่นนี้เลย

พระจันทร์วันเพ็ญ

โอ้พระจันทร์วันเพ็ญขึ้นแปลงเปลื้อง สลดเหลือองลอยเยียมเหลียมสิงขร ว่าเหว่เอกาอนาทร เทียวเร่ร้อน ทรงกลมดิลดเลี้ยว สุริยันต์เมฆวิเวกليب แสงระยิบลับเงาภูเขาเขียว สงสารนกดกอยู่แต่ผู้เดียว ให้เปล่าเปลี่ยวหวนหวาดอนาถใจ หนาวน้ำค้างพร่างพรายจะห่มเสื้อ พออุ่นเนื้อนอนสนิทพิสมัย ถึงลมว่าหนาวยิ่งจะผิงไฟ แต่หนาวใจจกัลันทุกวันคืน แม้นมีคู่ซู้ซิดสนิทนุ้ม เหมือนห่อหุ้มผ้าทิพย์ สักลิบผืน หอมบุปผามาลัยไม่ยั้งยีน ไม่ซู้ขึ้นเช่นชมรสพจมาน มณฑาทิพย์กลีบกลิ่นประทีนหอม จะอ่อนน้อมโน้มลงน่ำสงสาร ะโรจน์รีนขึ้นแซมจะแยมบาน ผกาก้านเกสรขจรโรย ภูมรินบินเลยไปเซยอื่น ไม่มาขึ้นเซยขึ้นให้หวนโหย หนาวน้ำค้างพร่างพรหมลมโยกมาโบยโบย จะร่วงโรยแรมเหมือนดังเดือน เอย

เปิดพระโกศ

เปิดพระโกศมิ่งมิตรพิศพัคตร์ พระโคกหนักทรงวงในฤทัยถอน สองพระกรซ้อนเปิดพระโกศทอง พระชลนัยน์ไหลนองต้องปรางนาง ให้หิวโหยโรยแรงกันแสงพลาง โอ้อว่าปรางแม้อยงุ่นละมุนมือเจ้ามานอนอยู่ไยในพระโกศ จะคุมโทษโกรธเกรี้ยวพี่เจียวหรือ เจ้าอย่าทำให้ชาวเมืองเขาเลื่องลือตลอดชื่อว่าพี่ซู้ไปทั่วทิศ อย่าเสียแรงพี่มาวอนสมรมิตร แม่ดวงจิตจะไม่ลืมพระเนตรแล มาวันนี้ศรีสวัสดี้วิบัติแปร พระพัคตร์แพ้วจันทร์เพ็ญขึ้นเต็มดวง น้ำพระทัยนุชานาฏสวาทที่ เมื่อแรกชินางามทรมางวน พี่เคียงข้างงามขึ้นทุกคืนชวัน เจ้าหยิกชวนไม่ได้บอกอัยกา

น้อยเอ๋ยโอว่าน้อย

น้อยเอ๋ยโอว่าน้อย เพราะถ้อยคำ ช่างหวานฉ่ำจริงแล้วเจ้าแก้วเอ๋ย เนื้อหอมหอม ขึ้นตั้งอบเซย จงเงยหน้าพี่จะว่าไม่อำพราง เซยซิดแนบสนิทฉะนี้แล้ว ขอเชิญ แก้วกิริยาเมตตาบ้าง พี่จะมอบเสน่ห์ไว้ที่ไฉนาง อย่าระคางข้องแค้นระคายเคือง แม้นพี่ลวง น้องให้หมองสัจย์ จงวิบัติเคืองเชิญขึ้นเป็นเนื่อง สารพัคตวิสาสง่าเปลื้อง แม่เนื้อเหลือองดังทองมาทาบทา ว่าพลางทางเปลื้องเครื่องคาด แขนวนพาดฉากลงประจงจับ อุ้มนางวางบนตักสะพักรับ ทอดทั้ประทวยลงตั้งแท่นทอง โอ้พระพายพัดบุปผาชาติ เกสรสาดหอมกลบตลบห้อง ริว ๆ ปลิวชายสไบกรอง พระจันทร์ผยองอยู่ยับ ๆ พระอาทิตย์ชิงดวงพระจันทร์คืน ดาวกระเด็นไกลเดือนดาราดับ หิ่งห้อยพริ้วไม่ ไหวระยับ แผลงทับท้องเทียว สะเทือนดง

พิสมัย

พิสมัยโยเล่า เจ้าวันทอง พี่รักจริงและน้องย่องมาหา เจ้าจะอยู่หรือจะไป ไวบอกมา อย่าห่วงหน้า ชักช้าอยู่ว่าไร อันท้องเมียนี่ก็โตอยู่ข้างใน อาซาพาไปอย่างไรได้ ขุนแผนปลอบน้องอย่าร้องไห้ พี่จะเป่าไปไม่ให้เจ้าฟัง ข้ามฝั่งยังไม่รอดตลอดไป จะตามส่งทรมายให้ถึงฝั่ง โอเจ้าพวงก็มาลัยของเรียมมา จะลอยไปลอยมาฆ่าตัวเอง ออกชื่อพวงมาลัยใจเป็นเพลง ตีกรับรับเพลงอยู่เลย ๆ คิดจะสร้างก็เรือใหญ่ใบหาไม่ สร้างไว้ก็เปล่า ๆ สำเภาเออ

ได้เวลาเอิกเกริก

ได้เวลาเอิกเกริกให้เลิกทัพ คุณจับหารจับสำหรับครุ เคราะห์ใหญ่ยามใหญ่พระราหู บ่ายหน้าไปสู่หมู่หมู่เหว แหวนพิรอดสอดใส่นิวชี้ขวา เช็ดหน้าผ้าเจียดไว้สองผืน จะแต่งตัวกำชับขยับเยื้อน จับเอาสายฟ้าอินอำมนต์ ชะแง้หน้าคู้ฟ้าหาฤกษ์บน หลีกให้พ้นผีหลวงคาถาไทย แล้วเรียกพราภัยสีกุมาร ทหารกล้า กู้ก้องกันมาไกลลล เดินตรงไปยังโรงสีหมอก ถอดสายสลิมออกบังเหียนใส่ จะประดับพานหน้า นั่งพานท้าย สองข้างขวาซ้ายลายพื้นแดง สีหมอกโผน โจนลำพองคะนองแรง ออกจากแขวงบุรี ส่วนผีพราภัย กุมารทอง นำหน้าพาราหงส์ เข้าดงออกทุ่งใจมุ่งหมาย หนทางลือทางเกวียน เตียนสบาย ส่วนคนขุนทรายมาปรายไพรย หอมดอกสุกรมทั้งยมโดย ดอกดวงรุ่งโรจน์้องเออแม่วันทอง

แสนเสียดายตัวเจ้าไม่รักตัว เอาขุนช้างทำผิวให้มัวหมอง มาถึงบ้านขุนช้าง เสียงย่าฆ้อง คิดถึงน้องพิมน้องไม่รู้หาย มานั่งกลางนอกชานลานดอกไม้ ขุนช้างสร้างไว้ ดูดาษตื่น หอมรสเสกสร เมื่อค่อนคืนรีน ๆ ลมชายสบายใจ คราที่นั้นขุนแผนแสนสะท้าน ยอดทหารตัวเอกเสกคาถา เสกดินสามก้อน ไม่ได้เข้า ชัดข้ามหลังคาหลับไหล

สะเดาะอย่างข้างขึ้น กระดานขัน ไม่สำคัญแม่วันทอง น้องอยู่นี้ เครื่องแป้งแต่งปรับไว้ดีบตี กระจกส่องคันฉ่องหวีไว้ครบครัน ชันน้ำพานรองจอกสลับ เช็ดหน้าผ้าพับบรรจุห้อย ชันน้ำพานหมาก กระจกลอย กระโถนเพื่อองลอยขอยไว้ครบครัน ลูกใครไหนนอนอนตรงนี้ เหมือนกับน้องพิมนะ น้องเออเมียพี่ไม่สอง พระขยับเข้าไปชิตสถิตลอง

เชิญลุกขึ้นนะน้องเออเถิดนะน้อง นะน้องเออได้พูดจา คราที่นั้นนางแก้วน้องเออภริยา ทำเพื่อนหน้าแล้วสลัดสับัด นางชวนหยิกพลิกตื่นไม่ยินดี นางทุบตีพลิกผลึกให้ออกไป พระกอดกระหวัดรัดเอาไว้ไม่วางเลย เจ้าข้าเออพี่ช่างแต่ปางไหน มาลอบขุมขุมเหงไม่เกรงใจ เปรียบเหมือนเบี้ยหลัก้าข้าไทยคนที่มา อันตัวพี่นี้แหละหรือ นะน้องเออคือขุนแผน อย่าโกรธแค้นพี่หนักเลย จงเงยหน้า พี่ผิดไปแล้ว แก้วตาอย่าถือใจ น้องช่วยไปชี้ห้องวันทองที

แขกหนึ่ง

สงสารท้าวเจ้าละมาน ให้ราษฎรอนให้อาวรณ์แม่วิณพามารศรี เสียพระทัยในอารมณ์ ไม่สมประดี ยามราตรีตรีกรตรองนอนน้ำตา แสนเสียดายสายสวาท ประหลาดโฉม งานประโลมลับเนตร ของเชษฐา รูปทรงองค์เอยแม่วิณพา ยังติดมาในเป้าเสื้อเป็นเยื่อใย นีกรักชักรกระดาชมาวาดรูป ผ้า กอดจูบจิตฉันทผ้าปรุงให้หลงไหล มาโลมเล่นเคล้นเกล้า เปลา ๆ ไปพระยัมละไม่คิดว่าองค์องค์นาง

ถนอมแนบแอบอุ้ม ยิ่งคลุ้มคลั่ง เหมือนบ้าหลังลืมองค์ทรงพระสรวล สะกิดเกาเข้าชี้พายิววน เสี่ยงไซ้ตรวนกริ่งกร้างอยู่กลางกรุง

เพลงลา

สุริยันตะวันลับลง มาลัยหนึ่งวงมาสวดที่นี้ พอได้เวลาผมขอลากลับ เจ้าบ้านขอรับผมขอลาที่ ขอลาเจ้าบ้านลาท่านทั้งหลาย แม่ครัวหญิงชายอยู่ที่นี่ ลาเจ้าหน้าที่วัฒนธรรมไทย ขอให้ท่านสุขใจ เกษมเปรมปรีดี

สุริยันตะวันลับลง มาลัยล้อมวงมาว่ากันที่นี้ หม่อมสาวทั้งเฒ่าทั้งแก่ คินนี้มานั่งแลรุ่มล้อม พร้อมกัน เจ้าของบ้านท่านผู้ฟังมานั่งกันอยู่ทั้งเพ สุขซีขอให้มีความสุข ขึ้นชื่อความทุกข์ขอให้ไป ไกล ขึ้นชื่อความเจ็บขอย่าให้เข้าใกล้ ขึ้นชื่อความไข้ขอให้ไปไกล

พระฤาษีสอนสุดสาคร

สอนว่าอย่าไว้ใจมนุษย์ มันแสนสุดลึกล้ำเหลือกำหนด ถึงเถาวัลย์พันเกี่ยวที่เลี้ยวลด ก็ไม่คด เหมือนหนึ่งในน้ำใจคน มนุษย์นี้ที่รักอยู่สองสถาน บิดามารดารักมักเป็นผล ที่พึ่งหนึ่งพึ่งได้แต่กายตน เกิดเป็นคนคิดอ่านนะหลานหนา รู้สิ่งใดไม่รู้วิชา รู้รักษาตัวรอดเป็นยอดดี

กาก็เจ้ากรรม

กาก็ เจ้ากรรม ทำใจชั่ว มากชู้หลาย ผัว ถูกลอยแพ แพน้อยลอยไป ในสายชล มีดฟ้ามีฝน วายุพัด

พระอภัยใจอ่อน

พระอภัยใจอ่อน ถอนสะอื้น ให้กล้ากลืนชโลนา นิจจาเอย บอกแก่นางผีเสื้อ มิเชื่อเลย ว่าพีมิ เคย อยู่ในถ้ำ ให้รำคาญ จนจิตฤทธิหามีไม่ คิดไปสารพัด ให้ขัดขวาง ระทวยทอดกอดหอมอน ลงนอน คราง ไ้อ้อ่างมารศรี ฉวีวรรณ ปานชนกชนนีที่ปกเกล้า ปานฉะนี้คงโศกเศร้า นำสงสาร

กาเหว่า

ยัง ๆ มีแม่กาเหว่า ไซให้แม่กาฟัก แม่กาที่หลงรักคิดว่าลูกในอุทร คาบข้าวมาเผื่อ คาบเหยื่อ มาป้อน ปีก ๆ เจ้ายังอ่อน สอนให้ลูกบิน พา ๆ ลูกไปหากิน ยังปากน้ำเจ้าพระยา ดินเหยียบสาหร่าย ปากไซร์เที่ยวหาปลา กินกึ่งกินกึ่ง กินทั้งก็แมงดา อิ่ม ๆ แล้วก็กลับมายังร่วมพระไทรทอง ยังมีน้องเอย นายพราน พราน ๆ ก็มอง ๆ ยกปืนขึ้นจ้อง ยิ่งต้องแม่กาดำ ยิ่งถูกนะน้องหัวอกเอย พลัดตกก็ลงมา ตัวหนึ่งนะน้องเอยจะตัม ตัวหนึ่งจะย่ำ ยิ่งถูกนะน้องเอยแม่กาดำ แล้วเป็นแม่ของแม่กา-กา

ลำเภาน้อย

ลำเภาน้อยลอยลำ ครรไลล่อง ขึ้นฟูฟ่องเสียงละลอกกระฉอกฉาน พระชมแต่ฝูงมัจฉากุมภา พาล เทียวผุดพลาญตามหลังมาพริ้งพริ้ว ฉนากฉลามตามคลื่นอยู่คลาคล่ำ ทั้งข้างน้ำโลมา ปลาราคู มังกรเกี่ยวเลี้ยวล่องท่องสินธุ์ เป็นคู่คู่เคียงมาในวาริ จะเหลียวซ้ายแลขวาคว้าว้าเหว่ ท้องทะเลลึกล้ำล้น น้ำเขียว คลื่นละลอกกลอกกลิ้งเป็นเกลียวเกลียว ทางก็เปลี่ยวใจก็เปล่าเศร้าฤทัย ให้โศกาอาดูรพูน เทวษ ชลเนตรหล่อหลั่งประโลมไหล เจ้าพรหมณ์แกลิ่งตอบความตามเข้าใจ แล้วชี้ให้ชมละเมาะและ เกาะเกียน แลสลับซบซ้อนสิงขรเขา เป็นเหล่าเหล่าหลายหลากเป็นฉากเขียน เขิงชั้น รุกขชาติสะอาด เตียน

พิศเพี้ยนสีเคลือบเมื่อเหลือบแล พระชะม้อยพลอยเพลินเจริญจิต หนึ่งพินิจชมเงาไม่กระแสด เห็นเงอองามพรหมณ์ก็ชี้ว่านี่แน่ พ่อจงแลดูนางกลางชลลา ผ้าผมนมเนื้อเนตรขนง ทั้งรูปทรงน่ารัก เป็นหนักหนา เสียแต่ที่ท่อนล่างเป็นปลา พุดจาไม่เป็นเหมือนเช่นเรา เจ้าพรหมณ์แกลิ่งตอบความ ตามลำเนา ถ้าเป็นเปล่าจะค้ำรับประทาน สำนวนชวนชื่นเชิงฉลาด พระหน่อนาถปรีดีเปรมเกษม ศานต์ ตามหาภูวนัยมากี่ช้านาน ไม่พบพานเชษฐา ดังอารมณ์

ยามดึกนีกอาดูร

อนิจจาน่าอาดูร พูนเทวษ สองยวพิเศษเจียบสำเนียงเสียงปักซี แสนสงสารท่านผู้ตาย วายชีวี นอนอยู่ในโลงแต่ผู้เดียว ให้เปลี่ยวใจ ถูกเขามัดเขารัดเขารั้ง ตราสังข์ไว้ ถ้าพุดได้แก่จะพิโรธ กระโดด โหยง เขาระบือลือชา ว่าแกโงง จะฟังโลงออกมานั่ง ฟังมาลัย

เทศที่ง กะเหรต เทศที่ง อะไรไม่จริงเหมือนอย่างความตาย ชีวิตเราท่านทั้งหลาย อันความ ตายเป็นของเที่ยงทัน อิมัสสมิงกาย อันว่ากายกายา คนเราเกิดมาต้องรับเวรทั่วกัน เกศานั้นหรือเขาก็ เรียกว่าผม อยาไปมัวหลงชมว่าผมดำก็เป็นมัน พอเวลาแก่เฒ่าผมเฝ้าซัก หงอก ว่าผู้ดีชี้เคระ ต้องเงาะเหงะเหมือนกัน โลมาว่าขนมันขึ้นทั่วตัวตน ว่าขนยาวขนสั้น อ้ายบ้างขึ้น หยิก อ้ายบ้างขึ้นงอ บ้างขึ้นโคนคอ เรียกว่าเครายาวครัน ตะโจว่าหนัง มั่งสังว่าเนื้อ เสโท

ว่าเหนือ พันดาว่าพัน อตถิกระตุก พันผูกเกี่ยวห้อยเอ็นใหญ่เก้าร้อย เอ็นน้อยเก้าพัน ทั้งเส้นเอ็นไม่ให้หยุดไม่ให้หย่อนเกิดมาเป็น ต้องรับเวรด้วยกัน บางคนกำเนิดเกิดมาไม่ได้ร้อง ตายแล้วในท้องไม่เห็นแสงตะวัน บางคนกำเนิดเกิดมาไม่ทันพูดเลย นิจจาข้าเอยเลยดับชีวัน เกิดมาเป็นคนทำบุญอย่าให้ขาด อุตสาห์ตักบาตรอย่าให้ขาดสักวัน ผู้นั้นครั้นตายไปจะได้รับความสุข ไม่ได้รับความทุกข์ อยู่ในโลกนรกโลกันต์

ลูกจันทน์ขวัญใจ

ลูกจันทน์ขวัญใจ อยู่ไกลลิบ จะเอื้อมหยิบก็ไม่ได้ เอาไม้สอย สงสารจันทร์เดือนที่เลื่อนลอย นอนคอยเดี๋ยดมไม่สมหมาย จะป็นต้นนี้ก็ยากลำบากกาย สู้สายทนมอดเหมือนมดแดง อุดอื่นอดได้ไม่สู้ยาก มีแต่ปากพูดแบบเที่ยวแอบแฝง อุดขมนี่ก็กลุ่มอุราแรง ไม่รู้แห่งที่จะอุดซึ่งรสชม ชมอื่นพีไม่ชื่นเหมือนชมนี้เอง ประสานสองชมชิดสนิทสนม เหมือนได้ดวงดอกไม้เอามาชม ในอารมณ์พีไม่รักประจักษ์ใจ หอมเล็บมีอนางอย่างเล็บน้อง ไม่เหมือนเล็บเหมือนนมวันทองกุโรเลย นั่งยิ้มพริ้มปรายเปรย วันทองทรมเซย ไม่พาที โกรธเนื้อเคืองใจอย่างไรพี ไม่พอที่แล้วอย่าทำให้รำคาญ ที่พลัดพรากจากมาปาดงดาน แกล้งทำประจานให้ได้อาย ได้กับขุนช้างนอนร้างที่นอน ห่วงไว้ก่อนจนท้องโต วันทองอนว่า อย่าเอาเลย หลึงเคยชายสอง คนเขาจะหัว

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล	นางสาวสุวิมล เวชวิโรจน์	
รหัสประจำตัวนักศึกษา	6411120010	
วุฒิการศึกษา		
วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จ
การศึกษา		
นิเทศศาสตรบัณฑิต (นบ.) (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง)	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	2549
วารสารศาสตรมหาบัณฑิต (วม.)	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	2552

การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน

- สุวิมล เวชวิโรจน์และคณะ. (2565).ชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร : การประยุกต์ใช้ในการสวดพระมาลัย จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ. 7 (12), ธันวาคม 2565.
- สุวิมล เวชวิโรจน์และคณะ. (2566). ภาษาที่สะท้อนวัฒนธรรมจากการสวดพระมาลัยคณะวารีย์ปัญญา อภิวงค์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารสังคมและวัฒนธรรม. 7 (1), มกราคม-มิถุนายน 2566.